

Наукове Товариство ім. Шевченка

Богдан Лепкий

написав Василь Лев

ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМ. ШЕВЧЕНКА

Том CXCIII

БОГДАН ЛЕПКИЙ

ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА
MEMOIRS OF THE SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY
MEMOIRES DE LA SOCIÉTÉ SCIENTIFIQUE ŠEVČENKO
MITTEILUNGEN DER SCHEWTSCHENKO GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN

v. CXCIII

BOHDAN LEPKY
1812 — 1941

HIS LIFE AND WORKS

by

WASYL LEW, Ph. D.

Professor, Ukrainian Free University, Ukrainian Catholic University

New York — Paris — Sydney — Toronto
1976

ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА

т. CXCIII

БОГДАН ЛЕПКИЙ
1872 — 1941

ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ

написав

Д-Р ВАСИЛЬ ЛЕВ

Професор Українського Вільного Університету
та Українського Католицького Університету

Ню Йорк — Париж — Сідней — Торонто
1976

ФІЛОЛОГІЧНА СЕКЦІЯ

Видано коштом Фундації ім. Богдана Лепкого
при
Науковому Товаристві ім. Шевченка в ЗСА

Published by Shevchenko Scientific Society in New York, N. Y.

Library of Congress Catalog Card Number: 76-58655

Printed in U.S.A. by Computoprint Corporation
335 Clifton Ave, Clifton, N.J 07011

(Світлина з нагоди ювілейного свята шістдесятиліття Поета у Львові, 1932 р.)

ВСТУПНЕ СЛОВО

В часі останньої воєнної хуртовини відійшов від нас у вічність Богдан Лепкий — корифей української новітньої літератури. Проробивши велику працю, залишивши у спадку своїм землякам свої цінні твори, спочив він у чужій землі. Об'єм його творчої спадщини, вложеної в нашу літературу та науку ставить його у ряди тих великих індивідуальностей, яким належить чолове місце в історії української літератури й культури. Його великий талант лірика, повістяра, вченого літератора та небуденна працездатність пригадують тих титанів творчої праці, які залишають незатертий слід в історії свого народу.

Богдан Лепкий — творець глибокої лірики, автор ряду повістей та оповідань, автор історії української літератури, видавець і коментатор ряду творів наших літературних клясиків, популяризатор української культури в польському, чеському та німецькому світі, людина непересічних художніх здібностей — від ряду років очікує поважної наукової монографії. Хоч від смерти поета минає четверте десятиліття, покищо не багато уваги присвятило йому наше літературознавство. Короткі праці, поміщені у Збірнику в пошану пам'яті поета, виданім Краківським Видавництвом два роки після його смерти, та ще кілька інших праць кидають світло на його поетичну творчість, наукову діяльність, на його талант художника — маляра і дають першу бібліографію його творів. Проте згадані тут студії та статті про великого поета та прозаїка не стоять у жодній пропорції до об'єму і вартости його літературної спеадщини. Постать Богдана Лепкого як корифея української літератури може стати перед читачем у повному виді, коли за студіями, що їх дали Євген Ю. Пеленський, Зенон Кузеля, Микола Голубець, Володимир Дорошенко, Дам'ян Горняткевич і Павло Лисяк, слідуватимуть поважні монографічні праці, які глибше і всесторонньо проаналізують численні збірки його лірики, його оповідань, його цінні повісті та монументальну історичну тетралогію "Мазепа".

Українське літературознавство збагачується монографією професора Василя Лева, про Богдана Лепкого, яка оце появляється у виданні Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗСА. Цінна праця професора Лева заповнює прогалину, яка від довшого часу існує в нашому літературознавстві. У своїй монографії автор доповнює студії про Богдана Лепкого новими матеріялами. Простудіювавши всю літературну та наукову спадщину творця глибинної

лірики та першої в українській літературі історичної тетрології, він ширше та суцільніше насвітлює його творчість. Хоч покищо не використано у цій монографії цінних матеріялів до кореспонденції Б. Лепкого, які напевно кидають багато світла на літературний світогляд, на наукову та педагогічну працю поета, і які находяться в архіві його родини, але, [віримо], автор цієї монографії використає їх у своїй, задуманій ним, другій праці про Б. Лепкого.

Ім'я автора цієї праці відоме українському громадянству на рідних землях і в західньому світі. Це широко відомий український педагог та вчений. За десятки років своєї педагогічної праці в середніх школах, а опісля в каледжах, у вищих інститутах та університетах він випустив кілька ґенерацій студентів. Ще до Другої Світової війни він був призначений лектором української мови у Львівськім Університеті, а опісля доцентом цього ж університету у слов'янській філології і порівняльному мовознавстві та старшим науковим робітником у відділі мовознавства Академії Наук у Львові. Не перериває автор своєї інтенсивної наукової і педагогічної праці у повоєнних роках. Він стає доцентом, а опісля звичайним професором української та слов'янської філології в Українськім Вільнім Університеті, професором української і церковнослов'янської мов у Каледжі ім. св. Василія у Стемфорді, Конн., опісля професором модерних мов у каледжі "Мерівуд" у Скрентоні. Па., Наукова та педагогічна праця автора у ЗСА не перериває його зв'язків з українськими інституціями вищого навчання в Европі. Він продовжує викладати в Українському Вільному Університеті в Мюнхені та в Українськім Католицькім Університеті ім. св. Климентія в Римі, у якому Їх Блаженство, Кардинал Йосиф Сліпий, призначив його деканом Філософічно-Гуманістичного Факультету.

Професор Василь Лев є автором численних наукових праць в ділянці української літератури і слов'янської філології. Довгий реєстр його праць збільшується цією монографією про великого співця "осінніх симфоній", "тихих вечорів" та героїчного мазепинського змагу. Ми певні, що вона принесе студентам української літератури та нашому читачеві не меншу користь, ніж інші праці автора, якими він забагатив українське літературознавство.

Константин Біда

ВПРОВІД

Монографічна праця про Богдана Лепкого поділяється на три основні частини: 1. Життя і творчість, 2. Родовід Лепких (матеріяли), 3. Бібліографія життя і творчости поета. В праці використано всю можливо доступну в вільному світі друковану літературу, дещо з творчости Поета в його рукописній спадщині, його листування і статті та праці про його життя, про його родину, про наукову і громадську працю. В третій частині праці зібрано публікації про його життя і творчість. Подаю повністю бібліографію зібрану Євгеном Юлієм Пеленським, видруковану в книжці: "Богдан Лепкий 1872-1971", Краків — Львів 1943, стор. 47-77. Далі подаю перелік творів Лепкого і про нього, видрукованих вдруге, через те не відмічених Є. Ю. Пеленським. Подаю теж частину бібліографії, видруковані Зеноном Кузелею в збірнику "Золота Липа", Берлін 1924 на стор. 243-253.

Відмітки про цитати з творів Лепкого подаю в тексті в дужках, відсилачі до літератури предмету нотками внизу кожної сторінки. Частіше цитовані твори Поета і праці про нього подані в скоротах. Де потрібно, подано число повного бібліографічного опису Є. Ю. Пеленського у його "Бібліографії" та бібліографії З. Кузелі.

Використав я також повністю бібліографічні нотатки, вправді не зовсім точні, покійного Сина Поета, д-ра Лева Ростислава Лепкого, а також користувався його матеріялами та інформаціями про творчість його Батька. З вдячністю скористав я з архівних матеріялів Поета, що зберігаються в бібліотеці Вп. Панства д-ра Романа та Лідії Смиків у Ковл Ситі, Ілл., ЗСА. За це Їм щира подяка.

Почуваюся теж до милого обов'язку подякувати д-рові Константинові Біді, професорові славістики і голові славістичних студій Оттавського університету в Оттаві, Онт. у Канаді, за прочитання і завваження до мого манускрипту, як також за його "Вступне слово" до монографії. Складаю теж подяку д-рові Василеві Вергунові, викладачеві Українського Вільного Університету за прочитання і завваги до моєї праці.

ПОЯСНЕННЯ СКОРОЧЕНЬ

А. П І, П ІІ -- Богдан Лепкий, Писання,т. І, Вірші, т. ІІ, Проза., (Є. Ю. П. 48 1, 48 2)

ЗЛ -- Золота Липа, ЗЛ-К -- Золота Липа, статті Зенона Кузелі (Є. Ю. П. 50)

КМЖ -- Казка мойого життя, КМЖ-ЛЛ -- т. с, Післяслово Лева Лепкого (Є. Ю. П. 70, 73, 75)

ПЯ — Під ялинку (Є. Ю. П. 59)

ЗВГр. -- Н. Крегулецький:"Заки вдарили громи", КрВ 1941, чч. 135, 136, 137, 138, 139, 148, 150, 151

БЛ 1943 -- "Богдан Лепкий" (Є. Ю. П. ст.77)

ЗГД -- "З глибин душі" (Є. Ю.П. 19)

Нзб. -- "Незабутні" (Є. ЮП. 47)

НС -- З недрукованої спадщини; матеріяли, що зберігаються в архіві Б. Лепкого

Опов., -- Богдан Лепкий, "Оповідання" (Вибір). Краків -- Львів 1944, "Українське Видавництво". Обкладинка Володимира Баляса. XV + 191 стор. 165×120 мм.

ОТС -- "От так собі" (Є. ЮП. 52).

ПРОд -- "Поезиє, розрадо одинока" (Є. Ю. П. 24)

ТПорт. -- "Три портрети" (Є. Ю. П. 72)

Б. Ам. — "Америка", Український католицький щоденник. Філядельфія, Па.

Ам-Ншп. — "Америка" — "З нотатника шпарґаляра".

БЗ — "Бережанська Земля". Історично-мемуарний збірник. "Український Архів НТШ, т. XIX. Ню Йорк — Париж — Сидней — Торонто. Накладом і коштом Комітету Видавництва "Бережани" в Ню Йорку, 1970, 877 стор. 252 × 168 мм. ілюстр. (Заголовок також англійською мовою).

БУкр. — Бібліотека Українознавства НТШ. ("Слово пламенем взялось". Мистецтво живого українського слова. Збірник присвячений пам'яті мистця-декляматора Юліяна Ґеника-Березовського в двадцятиліття його смерти (1952-1972) "Євшан-Зілля", Торонто, Р. Б. 1972) 224 стор. 210 × 139 мм.

ВВ — Василь Верниволя (Сімович)

ВССп. — "Великий Січовий Співаник". Коломия 1910.

ВСВУ — "Вістник Союза Визволення України". Відень

ГСп. — "Голос Спасителя", місячник ЧНІ. Йорктон, Саск., Канада

ГУкр. — "Гомін України", журнал, Торонто, Канада; ГУкр-ЛіМ — "Гомін України — Література і Мистецтво"

Д. (Діло) — "Діло", щоденник. Львів

ЕУ — "Енциклопедія Українознавства" НТШ, Головний редактор Володимир Кубійович. Видавництво "Молоде Життя", Париж — Ню Йорк

ІлВ — "Ілюстровані Вісті" — Краків

ІлУкр. — "Ілюстрована Україна", Львів 1914

КГСп. — Календар "Голосу Спасителя", Йорктон, Саскатун

КДП — Календар "Доброго Пастиря"

КПров. — Календар "Провидіння", Філядельфія, Па.

КПросв. — Календар "Просвіти", Львів

КрВ — "Краківські Вісті"

КСл. — Календар "Слова" — Торонто, Онт.

КСД — Календар "Сирітського Дому", Філядельфія, Па.

КУНС — Календар-альманах "Українського Народного Союзу". Джерзі Ситі, Н. Дж.

КУРС — Календар "Українського Робітничого Союзу", Скрентон, Па.

КЧК — Календар "Червоної Калини", Львів

Літоп. — "Літопис" політики, письменства і мистецтва. Тижнеквий огляд під редакцією Степана Томашівського. Берлін

ЛНВ — "Літературно-науковий Вісник". Видає Наукове Товариство ім. Шевченка, Львів

МДекл. — "Малий Декляматор". Видавництво "Світ Дитини", видає Михайло Таранько. Львів.

МУкр. — "Молода Україна". Львів

НДекл. — "Народний Декляматор". Коломия 1903

Нед. — "Неділя", тижневик, Львів

НДн. — "Нові Дні", Торонто, Онт; раніше Зальцбурґ, Австрія

Н.С. — З недрукованої спадщини.

НУкр. — "Нова Україна". Львів

Ов(ид). — "Овид", Шікаґо, Ілл.: раніше Буенос Айрес, Арґентина

СвДит. — "Світ Дитини", Журнал для дітей і молоді. Видає Михайло Таранько, Львів

УкрДекл. — "Український Декляматор" для дітей і молоді. Зібрала С. Нагірна. Накладом Українського Народного Фонду. Ню Йорк, 1952. 61 + 2 стор. 152 × 105 мм.

УК — "Український Календар", Варшава

УкрСл. — "Українське Слово"

ХрШл. — "Християнський Шлях". Карльсфельд — Міттенвальд 1946

ХрГол. — "Християнський Голос". Мюнхен, Баварія

ШіУ — "Шевченко і його Україна". Джерзі Ситі, Н. Дж.

Ш-на. — "Шашкевичіяна". Збірник Заповідника Маркіяна Шашкевича в Вінніпеґу. Появляється два рази в році. Видає Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича в Вінніпеґу. (Заголовок також англійською мовою) 228 × 150 мм.

KrZ — "Krakauer Zeitung"

SO — "Slavia Orientalis". Warszawa; Komitet Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk. Kwartalnik. 238 ×170 mm.

UD — "Ukrainian Digest". Published by the Ukrainian National Youth Federation. Winnipeg, Man., 200 × 135 mm.

UW — "Svoboda"; "The Ukrainian Weekly Edition". Jersey City, N. J., Fo.

б. п. — без підпису

б. р. — без року друку

в. — вірш

іл. — ілюстрації

нн. — і наступні сторінки

опов. — оповідання

ст., стор. — сторінка

ч, чч. — число, числа

Портрет Богдана Лепкого. Малюнок Михайла Бойчука в 1909 р.

I ЧАСТИНА

БОГДАН ЛЕПКИЙ

БОГДАН ЛЕПКИЙ

ЛЮДИНА І ПОЕТ

Про Богдана Лепкого існує численна література. Вона доведена до кінця його життя, одначе в нерівномірно пропорціональному відношенні. Найкраще опрацьована до часу його 25-літньої творчости в 1922 році в двотомовому виданні його творчости (не повному) з біографічним нарисом та оцінкою його творчости пера Василя Верниволі (Сімовича) і коментарями самого автора до деяких творів, а також у збірнику "Золота Липа", зладженому Зеноном Кузелею, виданим у 1924 р. Тут поданий дуже докладний життєвий нарис пера Кузелі, із переліком, чи радше бібліографічним описом творчости Лепкого, складеним у хронологічному порядку.

Дальша біографія з описом усіх ділянок творчости пера різних авторів та з бібліографією пера Євгена Юлія Пеленського, доведена до кінця життя поета. Цей мемуарний збірник, що не претендує на вичерпний опис життя і творчости, появився в два роки після смерти Поета 1943 р. Від того часу появилося чимало коротких розвідок та описів життя і творчости Богдана Лепкого. Вони причиняються до зображення повного образу проблеми. Одначе вони ще не подають цілости життя і різноманітної та багатої творчости Лепкого. Багато його творів розсипані в різних часописах та журналах. Вони заслуговують на повне видання. До того потрібна монографічна студія, що охоплює цілість творчости Поета. Це завдання цієї книжки.

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ БОГДАН ЛЕПКОГО

Біографічну канву поета Богдана Лепкого основую передусім на згаданій праці Зенона Кузелі і Миколи Голубця та інших друків, т,зв. причинків. Крім того беру до уваги автобіографічні твори Поета і його листування, згл. листи до нього від різних знайомих, рідні та установ.

Проблема автобіографічних елементів у творчості Лепкого може складніша ніж у Шевченка або Франка; не беру до уваги поетів світової літератури. Не тільки лірична, деколи й епічна поезія, але й проза Лепкого виповнена автобіографічними елементами, спогадами й переживаннями. За вийнятком більших прозових творів — повістей, у численних оповіданнях знаходимо хоч трішки його Я, навіть у тому випадку, коли він описує картини з життя селян, духовенства чи світської інтеліґенції (сурдутовців). Але важніші автобіографічні твори Лепкого, в першу чергу зібрані в низці його оповідань п.з. "Казка мойого життя". Сам Лепкий каже, що не знає, де в цих оповіданнях починається літературний твір замість автобіографічної розповіді. Пишучи ці автобіографічні оповідання, здебільша в дозрілому віці, автор представив не тільки частину власних переживань, але також дав картину культурного життя нашого суспільства при кінці XIX і з початком XX ст. До деякого ступеня виповнив він прогалини в літературній продукції про життя галицького духовенства.

Дуже важним джерелом для пізнання життя Лепкого служить виготовлена його сином Левом Ростиславом праця п.з. "Причинки до історії роду Лепких". Тут використовую стрижневі відомості про рід Лепких, Цілість праці Л. Р. Лепкого подано при кінці книжки.

Біографічні дані від 1923 р. в Кузелиній книжці, доповнені коротко М. Голубцем, поширює автобіографічний нарис, чи радше спогад самого автора "Заки вдарили громи" (під псевдом Н. Крегулецький), друкований на весні 1941 р. в "Краківських Вістях". Це опис його побуту в Черчі в 1939 р, до приходу большевиків у вересні

1939 р. і його втечі з родиною на возі завдяки добрим людям - селянам із Черча. Пригоди, зв'язані з цією "втечею", доповнив брат поета Лев (Льоно, сьогодні вже покійний) в кінцевому розділі "Казки" п.з. "На марґінесі "Казки мого життя" (стор. 181-220). Тут теж знаходимо деякі вістки про життя Поета з рр. 1922 — 1941, та ще дещо про його побут у Черчі. Багато подробиць про молодечі роки, студентські роки і перший рік його вчителювання у бережанській гімназії знаходимо в статті Льоня п. з. "Дещо про молодість Богдана Лепкого". ("Наша Мета", Торонто, березень 1952). Це уривки із спогадів Льоня про брата Богдана, про Поручин, дещо (на основі повістей "Веселка над пустарем", і "Під тихий вечір"), про села Жуків, Поручин і Цигани на Поділлі, про побут Лепкого в Кракові і зустрічі з М. Голубцем, Д. Горняткевичем і ін.

На основі праці д-ра Лева Ростислава Лепкого про історію роду Лепких родоначальником Лепких був Яків Лепкий (1530-1586), що як золотник-мистець, був знатним львівським патрицієм. Його внук Юрій вимандрував до Саксонії, де цей рід Лепких понімчився. Другий син Якова Микола залишився в Галичині і став основником роду Лепких українців, із якого вийшов Богдан. Залучена таблиця про рід Лепких показує коротко історію предків Богдана.

Богдан Нестор Лепкий народився 4 листопада 1872 р. в селі Кривеньке, Чортківського повіту, недалеко Крегульця, де парохом був тоді батько його матері Домни, о. Михайло Глібовицький, одружений із Марією Розлуцькою. За словами матері, Богдан народився на хуторі (територія Кривенького) еміґранта Яроцького, що з Сибіру з якоюсь чухонкою утік ("Моя перша ялинка", ПЯ, 7-12). Пізніший поет пов'язує місце свого народження й пору року та дня з своєю долею в вірші "Сповідь землі", присвяченому Грогорієві Цеглинському:

Така ніч наших сірих піль
Мене на світ родила
І весь свій смуток, весь свій біль
На серце положила.
(ЗГД 181)

Батько Богдана, о. Сильвестер, знаний поет як Марко Мурава, був спершу завідателем в с. Ялинковате в скільських горах. Коли в 1873 р. о. Михайло Глібовицький перенісся з Крегульця на парохію в Бережанах, на його місце прийшов о. Сильвестер, де застав гарно влаштоване господарство з пасікою на присілку Кирничках. Доглядав її пасічник Кость Голубович і його дружина Гандзуня, "найдобріша бабуся" ("На Спаса в Розі", КМЖ I, 21-27).

В родині о. Сильвестра було восьмеро дітей, найстарший Богдан, наймолодший Лев (Льоньо). Троє дітей, дві дівчинки і хлопчик, померли на дифтерію, коли Богданові було п'ять років. ("Було нас четверо", КМЖ І, 32-40). Відтоді батьки оточили малого Богдана незвичайною дбайливістю, тримали немов квітку в теплярні. До того пригода з лебедем у пошуках цвіту щастя набавила хлопця недуги лихоманки. ("Цвіт щастя", КМЖ І, 77-80). Недуга довго мучила його, хлопець мусів пересиджувати дома в довгі осінні і зимові вечорі, пити гіркі ліки. Видужав через кілька років, коли то мати поїхала з ним до Зарваниці і випросила Матір Божу здоров'я для дитини. ("До Зарваниці", КМЖ II, 125-146).

В родині Богдана по боці матері було багато свояків, добрих тіток, що, оточали його увагою та опікою, співали пісень, розказували різні історії, особливо тітка Дарія Глібовицька, вчителька Дівочого Інституту в Перемишлі, яка вміла оповідати багато цікавих подій із життя простолюддя. Дещо з них використав Богдан пізніше для своєї літературної творчости. Вони, мати, а найбільше батько впливали на прискорений духовий розвиток малого хлопця, що випереджував його фізичний розвиток. Вже як п'ятилітній хлопець навчився читати на Квітчиній "Марусі" і Дікенсових "Різдвяних оповіданнях". В батьковій хаті — приходстві в Крегульці, за тодішнім звичаєм висіли на стінах у "великім покою" фотографії славних людей, полководців, поетів, в бронзових рамах з віночками, образи — краєвиди. Все це цікавило хлопця і він питав батька: "хто це?, "що це"? (ЗЛ 12, "Саля", КМЖ II, 35-40, "Чому", КМЖ II, 13-14). Хлопець питав: "котра година?", "а що таке мороз"? ("Ах!" КМЖ І, 45-48). Виростаючи серед дорослих, сам ставав передчасно духово дозрілим. Він прислухався до різних розмов, яких не завжди розумів і тому заєдно випитував про все батька або маму; ці пояснювали як могли. Вже малим хлопчиною побачив смерть "найдобрішої" Гандзуні. Враження на вид скону, прочуття чогось страшного впливали теж на нього: "Щось дивне, невідоме, страшне, мов пропасть відчинилося нараз перед хлопцем". ("Ах!" КМЖ І, 48) Малий хлопчик пережив це й іншу трагічну подію. Це вістку про смерть людей, привалених глиною. ("Обірвалася глина" КМЖ І, 28-31), а також пожар коршми. 4-5-літній хлопець трактував усе поважно, реалістично, переживав немов доросла людина. Слухав оповідань батька-матері, тітки Дарії, слухав пісень старої зубожілої шляхтянки Яницької з-під Кам'янця, особливо її пісні про чумака, якої не могла скінчити спокійним голосом, а заливалася слізьми. Малий Богдан вичував у тому якусь особисту трагедію Яницької. Її оповідання й пісні розбуджували у хлопця фантазію і згодом пошану до усної словесности ("Яницька" КМЖ І, 13-15).

Перебування в оточенні старших робило Богдана серйозним. Хоч

Батько і мати Богдана Лепкого: о. Сильвестер (Марко Мурава), Домна з Глібовицьких

змалку був чутливим і склонним до фантазування, все, як дитина, трактував поважно, реально. Швуґер, маляр, це не приятель батьків, а св. Миколай. Цей Швуґер учив його життєвої мудрости ("Чого Швуґер плаче?", КМЖ I, 49-57; "Швуґер не вгадав", КМЖ II, 116-124). Вірив у мавки, русалки й інші персоніфіковані сили природи, що про них розказувала Яницька, переймався подіями з оповідань візника Василя Пачкаря, що відносився до нього по-приятельськи, хоч для оточення був завжди понурий. ("Василь Пачкар", КМЖ I, 21-27). Радо слухав оповідань дяка Іллі Смольного, що якось дивно говорив: "днесь', "неделя" ("Гості", КМЖ II, 50). З Крегульця пригадував ще живих сестричок і братчика, з якими їздив на Спаса до Рогу до пасічника Костя Голубовича і "найдобрішої" Гандзуні, маминої няні. В очах Богдана світ виростав як щось велике, повне важливих подій і пригод. Тому вмів він терпіти фізично аж до омління. ("Забава в почту", КМЖ I, 58-60). Навчився мати сильну волю й охоту жити, коли почув, як дяк Ілля пояснював Яницькій, що "він не помер з Божої волі". ("Хотів жити", КМЖ II, 1921). Яницька назвала його "дитиною пізної осени" ("Мамо моя" КМЖ II, 21-22). Він цікавився всім, хотів знати, що таке сон? ("Що таке сон,мамо?" КМЖ II, 23-25). Слова — переносні фрази трактував по-дитячому, реально, дослівно. Не міг зрозуміти фрази: "Директор оре нами" ("Моя перша зустріч з Мельпоменою", КМЖ I, 61-76), хотів знати, що це цирк, що таке Лашківці (там таки). І домашній учитель Дмитро Бахталовський і всі інші були прихильні до нього, вибачливі за настирливі питання. Селяни любили "паничика" слабосилого, але доброго, бо батьки навчили його шанувати других, передусім старших, а також любити тварин. ("Циган", КМЖ II, 15-18, "Ни бий!", КМЖ II, 87-90). І батько і мати розказували йому про своїх батька-матір, про батькового батька, вчителя в с. Золотниках, а маминого батька пізнав особисто, живучи в нього в Бережанах. Богдан поважав і високо цінив обидвох.

Ґалерія образів у батьківському домі спонукувала Богдана випитувати про осіб у батька: "хто це? хто то?". А батько розказував про свого улюбленого Шекспіра, що в ньому зачитувався, Фалстафа, Данте, Ґете, Лессінґа, до якого в уяві хлопця був подібний дідо. Хлопець вивчає мову гостей, що відвідують батьків, отця Филипа, тітку Йоасю, порівнює їх мову з мовою дяка Іллі, візника Василя Пачкаря, Яницької. Всіх їх мова однакова. Тільки дивується, що дяк говорить днесь, неделя, а батько часом говорить з гістьми по-жидівськи (по-німецьки), розпитує про незрозумілі слова і звичайно дістає задовільні для дитячого віку вияснення.

Надмірна опіка хоровитим Богданом, перебування серед старших робить його поважним, задумчивим, пори року і дня викликують настрої мелянхолії, безнадійности, а рівночасно викликують у нього

о. Сильвестер Лепкий. Світлина з 1870 р.

різні реалістичні думки, звідки, напр., годинник знає, котра година ("Котра тепер година"? КМЖ II, 65-71). Томить його проблема пір року, що повертаються кругом; чому є день і ніч. Батько вчить його астрономії про кружляння землі довкруги велетенського сонця. Це заставило хлопчину роздумувати й подивляти велич Божих творів, так що аж зомлів ("День і ніч" КМЖ II, 100-104). З того часу росла хороблива уява у хлопчини, коли діставав горячку. В його уяві маляр Швуґер, що під зиму прийшов до батьків, був св. Миколаєм. Стала мучити Богдана думка, чи принесе йому св. Миколай дарунки, бо деколи він був нечемний. ("Чи принесе що?" КМЖ II, 105-115).

Хлопчині, що вже навчився читати, попав у руки "Кобзар" Т. Шевченка. В ньому хлопець зачитувався, так що треба йому відбирати книжку. "Іван Підкова" та інші поезії розбуджували уяву. Картина невільників у "Гамалії" насувала йому порівняння пташків у клітці — невільників. ("Пісня пташків на волі" КМЖ II, 42-49) Уяву про козаків розбуджував виораний Василем меч. Цей меч став зародком музею дитини, а в дорослому віці справжнім замилуванням до музейництва. ("Його музей". КМЖ II, 111-115).

Коли хлопцеві відбирали "Кобзаря", читав "Правду", хоч не розумів її. Але волів "Правду" ніж букваря, бо там дивовижні букви, яких немає в журналі: Ѣ, ô, ъ. ("Правда". КМЖ II, 97-99). Оце передчасний умовий розвиток майбутнього поета й науковця та громадянина.

Виростаючи серед старших, батька-матері,тіток, старшої служби і господарів, прислухався їхнім розмовам, придивлявся домашнім працям в осені, і в інші тори року, став оцінювати фізичну працю. Незвичайно цінив маляря німця Швуґера, щорічного гостя в домі Лепких продовж зими. Він предповідав, що з Богдана буде маляр. Хоч сам Лепкий каже, що Швуґер не вгадав, то Швуґер не помилився. ("Швуґер не вгадав" КМЖ II, 116-124). Богдан Лепкий був малярем аматором, хоч,почавши студії малярства в Відні, пізніше перейшов на філософію, став учителем і письменником.

Недуга лихоманки довгий час мучила Богдана, тому його батьки перенеслися на парохію в Поручині, недалеко Бережан, де парохом був дід по матері, о. шамбелян Михайло Глібовицький. Перед перенесенням на цю парохію мати поїхала з Богданом на прощу до Зарваниці, славного відпустового села, де був відомий на цілу Україну чудотворний образ Божої Матері. І з цієї поїздки — прощі скористав хлопчина. В. с. Золотники відвідали на цвинтарі могилу Богданового дідуня по батькові,Богдана. Відвідали родину свояків Гордіяшів (Гордієнків), двоюрідних діда й бабуні, в Доброполі. Богдан подивляв їх та їхніх синів богословів, подивляв їх гостинність. А на другий день у Зарваниці пережив велику, зворушливу подію — молитву матері за

о. Михайло Глібовицьки, дідусь Богдана Лепкого. Рисунок Б. Лепкого з гімназійних часів

уздоровлення сина. Богдан молився біля матері, що лежала хрестом перед чудотворним образом Матері Божої, молився без слів. Ця зворушлива подія не дозволила йому питатися матері: чому, як, коли... Але в його пам'яті залишилася незабутня картина матері в молитві і спочутливо добрячі очі чудотворної Матері Божої. ("До Зарваниці" КМЖ 125-146)

Приходство в Поручині — старий мешкальний дім, радше стара селянська хата під стріхою з дерев'яними різьбленими стелями, з дверима на чопах без замків, з вирізаним на дверях гостинної кімнати літописом парохії, старовинна обстанова, квітник коло хати, виплеканий о. Сильвестром, далі господарські будинки, а там село в мальовничій долині. Хоч, як казалося, дошками забите, мешканці його зберігали старовинні зразки культури, побут, звичаї та обичаї, рідкісні народні пісні з хороводами й походами, як, напр., "Вільха" ("Вільха". КМЖ III, 108-113; ЗЛ 16). "Село ніби музейний пам'ятник з давніх часів, розповіді з давніх часів, навівало на Богдана дивний чар. Тут була справжня давня Україна із старосвітськими звичаями, казками, піснями, віруваннями, - усім тим, що деінде перейшло, або переходило до історії". (ЗЛ 17). Отець Сильвестер, "молодий, тоді тридцятилітній священик, з одного боку старався задержати оцю старовину, а з другого ширив освіту і культурний побут, освідомлював село". Щодня в осени і зимою він був у котрогось з селян, на поминках, просиджував довгі години на розмовах з селянами і ті розмови були для них сущою школою. Спосібніші хлопці приходили до нього вечорами, він учив їх і давав читати книжки" (ЗЛ 17). Поки засновано школу в Поручині, приходив туди взимку "якийсь панок Богуславський і вчив дітей за хату і харчі, які йому по черзі давали ті селяни, що хотіли, щоб їх діти вчилися"(ЗЛ 15). З початком 90-их рр. побудовано в Поручині школу. Молодий учитель крім шкільних занять учив теж молодшу рідню Богдана. І батько й мати Богданові співжили з селянами, немов із великою родиною. "Між селом і приходством не було ні воріт ні плота" (ЗЛ 17). Малий Богдан, що вже подужав, таки завдяки молитвам матері, виховувався в атмосфері дружнього співжиття з селом, що опісля відбилося на його творчості. В сусідньому селі Біще (Buszcze), що належало до поручинської парохії, зберігалися ще старинні фотифікаційні вали, в околиці ще пам'ятали історію спорів маґнатів Сєнявського і Бєлецьких. Богдан чув про це з оповідань селян, і в батьківському домі. Залюбки мандрував по біщанських валах, залишках якогось давнього ще з княжих часів замку. Ці вали були великі, повні слідів дерев'яних і мурованих фортифікацій. Тут викопували останки урн, череп'я, старі гроші, кості мамута тощо. Саме серед цих валів, за селом стояла церква. На валах росли дикі

рожі, ліскові горіхи, а на весні цвило безліч усяких квіток, особливо фіялок. (ЗЛ 182). Малий Богдан любив блукати по цих валах і згадувати дані часи, що про них чув від батька, або читав у книжках. Звідси починається Богданова любов до старовини, нашої культури і народної творчости.

Підготову до замилування в старовині дістав він у батьківському домі, з історичних картин на стінах, а також із бібліотеки батька, який мав багато старих книг, латинських лексиконів, давніх богослужбових книг, а також рідкісні на той час етнографічні збірники (Чубинського, "Труды экспедиции в югозападный край". В довгі осінні вечорі, в слітні дні о. Сильвестер читав із Богданом ці книги (головно народні пісні), які він сам перечитував і робив на марґінесі помітки. (ЗЛ 18-19,. ТПорт 17-18).

Поки батьки перенеслися до Поручина, шестилітній Богдан був уже в Бережаних, мешкав у діда, о. М. Глібовицького на приходстві, званім Олімпом, бо знаходилося воно на краю міста на невисокій горі. І тут оточила Богдана своєрідна аристократична, але громадянська й демократично наставлена атмосфера. Традиції давнього старовинного роду, консервативні, але й рівночасно поступові настрої в домі діда, впливової людини в повіті, також залюбленої в культурні проблеми й традиції українського народу,гарна бібліотека з актуальними на той час літературними творами, спогади о. Глібовицького про часи Маркіяна Шашкевича, його шкільного товариша, від якого дістав він кілька манускриптів проповідей і беріг їх як великі культурно-національні святощі; це все впливало на духовий розвиток Богдана. Далі культурні розваги й приняття різних впливових у повіті людей, зв'язки з довколишнім духовенством, велика начитаність членів родини, особливо тітки Дарії, доньки о. Михайла, вчительки перемиського Дівочого Інституту, обдарованої музичним талантом, а ще більше незвичайним даром розказувати події з селянського життя з притаманним стилем селянина, теж мали велике значення для малого хлопця. Від тітки Дарії перейняв він різні оповідання й опісля надав їм літературну форму.

Дідо був гордий на свого першого внука, дуже кмітливого й розумного хлопчину. Часто при гостях хвалився ним і казав йому деклямувати поеми — вірші: "Дай води, Аллаг!", "Белізарія" (КМЖ III,8). У домі діда пробув Богдан три роки народної і частину середньої школи — ґімназії. Він полюбив товариство діда і його прислугу, від якої також наслухався цікавих оповідань про селянський побут. "У діда", (КМЖ III 8 — 14). З Бережанами зв'язані дальші роки життя Богдана, де пробув спершу роки народної школи, званої нормальною, а на його думку анормальною, бо там мало вчили, а більше били учнів. Звідси проявилося у нього почуття несправедливости, бо крім

бійки протеґували дітей багатих батьків, а знущалися над дітьми бідними. До розуміння несправедливости причинилася повість Бічер Стов "Хата дядька Томи", яку позичив йому захожий учитель Богуславський.

Бережани назвав Богдан найкращим містом його дитячих і хлоп'ячих літ, "найкращим для нього містом у світі" ("Бережани" КМЖ, III 5). Там пробув теж вісім років у ґімназії, а згодом після закінчення філософії учителював він там 5 років. Хоч любив він побут у діда на Олімпі і товариство, що було у нього, частіші близькі знайомі й родина діда, рідші, як кардинал Сильвестер Сембратович, митроп. Йосиф Сембратович, граф Станислав Потоцький, (КМЖ, III, 13) то таки зчаста тужив за батьками і Крегульцем, а коли батьки перенеслися до Поручина, дуже радо їздив туди, хоч спершу село не зробило на нього такого враження як Крегулець, за яким далі тужив. Та згодом полюбив і Поручин, а ще більше прилучену до Поручина Біще з залишками історичних пам'яток по Потоцьких і Сєнявських, полюбив народній побут, захоплювався гагілками й рідкісною в Галичині під час Зелених свят "Вільхою" або "вечором під св. Андрея". Все це розбуджувало фантазію майбутнього поета, що любив раннім ранком вийти над потік, який перепливав яром Поручина, любив настрої викликані природою:

"Я сів на пеньку, над самою водою і слухав. Потік ніс пахощі ліса, з якого випливав і розказував про його нічні дива, про лови пугачів на миші, про русалок, мавок і про поганого злобного Чугайстра. У филях виразно лунали то тривожні, безтямні крики, то невговкані реготи й сміхи... Тільки вслухайся добре, а певно почуєш, якщо ти не глухий. Я чув. Чув і бачив, буцім нинішню ніч перебув не в хаті, лиш у тому лісі. "Вільха", КМЖ III, 109).

Піддавався настроям осени, пізної, слітної, що викликала безнадію, не ранньої, повної земних плодів. Піддавався настроям, коли тітка Дарія грала на фортепіяні у вечірну годину. Любив Шумана, Шопена або Бетговенові сонати. Він плакав і втікав у сад. (КМЖ II, 10: "Деколи я не міг запанувати над собою, вибігав із хати і довго-довго бігав по темнім саді, або притулював голову до дерева і плакав, не знаючи чого, тих вечірніх настроїв я не можу позбутися і до нині").

Гарні хвилини провів Лепкий у бережанській гімназії, як учень, а потім як учитель. Про це пише він у КМЖ II, 41-44 подаючи історію пренесення її з Збаража в 1805 р, далі описуючи її за час свого побуту. З незвичайним теплом згадує директора, поляка Матеуша Куровського, що не робив між учнями національних ні релігійних ріжниць. Сам людина наскрізь добра, гуманна, великий любитель музики й мистецтва. Хто мав добрий голос, грав на якомусь інстру-

менті, добре деклямував, або писав, вірші чи малював, той міг числити на його протекцію, йому вільно було пропустити "йота субскріптум", або згубитися в льоґаритмах. В ґімназії були два хори польський та український, влаштовувано кожного четверга концерти, на які запрошувано гостей із міста. Влаштовувано кожного року концерт на пошану Міцкевича. Це й дало учням ,українцям улаштувати концерт на пошану Шевченка. Богдан тоді учень VI кл. деклямував на ньому, а також нарисував вуглем портрет Шевченка, імітацію різьби на чорному тлі, що прибраний квітами робив ілюзію бюста. На прохання учнів Микола Лисенко прислав кантанту "Б'ють пороги". Портрети роботи Лепкого висіли в ґімназійних клясах та на коридорах. (ЗЛ. 21). З бережанської гімназії вийшли славні голоси — співаки, як баси Рибаки і Фіцак, тенор Курманович, диригенти Гапій і Денис Січинський. Поляк Орловський скомпонував знаменитий марш на похорон товариша "В моґілє цємней" — "W mogile ciemnej". (ЗЛК 21). З Бережан вийшов знаменитий маляр Юліян Панькевич, що вчив Богдана перших кроків малярства.

Серед старших товаришів Лепкого в ґімназії були Сильвестер Яричевський, з яким приятелював Богдан, бо обидва пробували письменницького пера. (ЗЛ 21). Обидва спробували написати домашню задачу фонетикою. (КМЖ II, 81). Як українців не долюблювали їх "тверді" русини, що в 80-их рр. опанували Бережанщину. Та завдяки культурній праці таких, як о. Сильвестер Лепкий, Михайло Мосора, Дам'ян Савчак, Андрій Чайковський, Тимко Старух та Омелян Король, Бережанщина переродилася в національну українську сторону, а Бережанський повіт скоро вже на початку XX ст. стався одним із найсвідоміших. (КМЖ II, 135; ЗЛ-К 21).

Українська бібліотека в бережанській гімназії була за часів Лепкого невелика. Учні позичали наші книжки у батьків деяких товаришів, читали "Діло", "Батьківщину", "Зорю". Існувала також тайна приватна бібліотека, гурток "Громада" заіснував щойно пізніше. Богдан прочитав усі книжки, що були в бібліотеці його діда, користав і з приватних бібліотек. Великою атракцією був приїзд українського театру зо славними тоді українськими мистцями сцени. На ці вистави ходили українці, поляки й жиди. Учні придумували різні способи, щоб побути на виставах. Приїздили до театру й глядачі з околиці Бережан, нераз по кільканадцять кілометрів дороги возом. (ЗЛ 22).

З признанням і деякою дозою пієтизму згадує Лепкий своїх гімназійних учителів, що згідно з давніми методами навчання були переважно добрими педагогами. З великою пошаною згадує Лепкий катехита гімназії о. шамбеляна Михайла Соневицького, доброго

педагога, катехита, опікуна молоді, що по-батьківськи, дуже справедливо трактував учнів, не дав зробити їм кривди, виховував на майбутніх чесних громадян. ("Наш катехит", КМЖ II, 73-85, "Йордан в Бережанах", КМЖ III, 88-94, ЗЛ 23).

Лепкий любив гімназію, її директора, катехита, вчителів, (КМЖ III, 132), а найбільше Олімп. А все таки дуже радо їздив додому на свята різдвяні чи великодні, тим більше на ферії. І батьківський дім, хоч малим видавався в порівнянні з Олімпом, був йому дорожчим за все. Село зо звичаями, піснями, селянськими типами, як дяк Янчинський, чи оповідачка Доська або співачка Гандзя, яку застрілив побережник із зависти, все це манило Богдана, ставало темою пізнішої поетичної творчости. Ще радніше їздив додому на свята й ферії і коли в 1888 р. помер дід Глібовицький, Богдан перейшов на станцію в місто. Не було вже ні розкішного саду, ні гарного краєвиду, ні тієї теплої культурної атмосфери, що оточала його в дідовій хаті. (ЗЛ 24). Лепкий пережив це важко, навіть майже цілорічною недугою, але не втратив шкільного року. Вже в п'ятій клясі пробував писати домашню задачу з української мови віршем, але не зважився предложити її вчителеві і написав прозою. Натомість його старший товариш Яричевський написав цю задачу віршем. Обі задачі вчитель казав прочитати перед клясою і обидва учні стали в очах товаришів літератами.

Богдан писав задачі на вільні теми навіть для старших товаришів, бо не вмів відмовити їм цього (КМЖ III, 131). Сам не прив'язував ваги до своїх віршів. Радо заходив до старого маляра Стоцького або до Хомика, що мешкав на "Містечку", дільниці Бережан. Не любив ні забав ні спортів, був тихий і маломовний. (ЗЛ 25-26). Богдан любив прислухатися до цікавих розмов у батьковому домі, куди ходив до нього латинський парох Біша, Максиміліян Тшцінський з аристократичного роду, людина з великою освітою, "світовий бувалець". Він позичав Богданові книжки з своєї великої бібліотеки з численними творами польської і світової літератури. Так Богдан доповнював собі лектуру, якої не було в батьківськовій бібліотеці. Радо теж прислухався до розмов батька з сотрудником цього лат. пароха, Францішком Мрочинським, людиною начитаною в філософії, яку саме за філософування лат. консисторія кинула в глухий кут. Два - три рази в тиждень бував він у Лепких на розмовах із о. Сильвестром про філософію, освіту, культуру, нераз поза північ. Богдан дістав тут перші "лекції" філософії від Аристотеля до Шопенгауера (ЗЛ 26). Користав Богдан також із бібліотеки молодого вчителя, що прийшов до новововідкритої школи в Поручині. В домі о. Сильвестра був звичай розмовляти про літературу. Бувало це так: "У нас в хаті був такий звичай, що вечорами хтось уголос читав книжку, а інші слухали. Мати

шила, тітка, як приїхала до нас до Поручина на декілька днів, вишивала, а батько ходив, курив папіроску і слухав. Нераз таке читання, особливо зимою тривало до пізньої ночі, до півночі. По читанні йшла критика. У першу чергу розглядали т. зв. зміст, себто фабулу повісти, а тоді характери. Чому котрийсь із героїв так гарно, або негарно поступив собі, чому автор не казав йому. вибрати якоїсь іншої дороги та шукати іншої розв'язки подій? Чому це, а чому те? Батька цікавив більше мотив твору і композиція. Він звертав увагу на поодинокі моменти, на психологічні питання та на літературну орнаментику. Батькових завваг я слухав дуже пильно й мало коли зважився "тицьнути свої чотири феники". Але як сказав щось не від речі, то батько того не легковажив, хоч і не дуже рад був моїм залицянням до літератури, бо хотів мене бачити малярем". (Т Порт. 17-18).

Культурно-національною школою для Богдана був теж організаційний рух у повіті, якого двигунами були д-р Дам'ян Савчак і д-р Андрій Чайковський. Все це вчило Богдана життєвої мудрости і практики і вказувало на громадянський обов'язок працювати для народної справи. Цей обов'язок, чи як він назвав "мус" конечність, проявився згодом у нього в письменницькій, науковій, педагогічній і громадській праці. (ЗЛ-К 26.)

В 1891 р. Богдан здав матуру з відзначенням.("Матура",КМЖ III, 151-8). Батьки вислали його з хором "Боян" та культурними діячами Галичини на українську прогульку до Праги. Провідником і опікуном його був д-р Андрій Чайківський, свояк Лепких, знаний письменник і організатор повіту. Разом усі переїхали Галичину, Моравію та Чехію. Все, починаючи від Львова почерез інші міста і аж до Праги, гарне високо культурне товариство робило велике враження на Богдана. Оглянув він Прагу, пізнав Наперстків, Єлінка та інших чехів. Був захоплений культурними надбаннями слов'янських братів з-над Велтави, їхній поступ у культурних надбаннях. В "Народнім Дівадлі" на концерті львівського Бояна він був незвичайно зворушений. Сам себе питав, коли то ми українці дійдемо до такого ступеня культури. Ця поїздка розширила значно його світогляд і розбудила в нім ще більшу охоту працювати пильно і щиро на рідній народній ниві. ("Українська прогулька до Праги". КМЖ III, 158-166).

В тому самому році батьки пренеслися до села Жукова, сім кілометрів на північ від Бережан. Це куди більше село з багатшим приходством більшими будинками і прегарним видом на Гиновичі, Шумляни, Лапшин, на бережанський став і самі Бережани, коли стати на східцях церкви, положеної на горбку. І гаразди приходства і

1. Андрій Чайковський: "Як я пізнався з ювілятом". ЗЛ 98-102.

селяни, статочні господарі і взаємини священика з селом залишили у Богдана гарні спогади і вплинули на писання ним оповідань та поезій. Це одна з кращих хвилин його життя. Отець Сильвестер працював над культурним піднесенням села і залишив по собі прегарну пам'ять. (ЗЛ-К 26-28). За те присвятив Богдан батькові три сонети з циклу "Село" в збірці "З глибин душі", ст. 131-133. Тут принагідно Богдан, будучи студентом філософії, пізнав Івана Франка,[2] прислухався розмовам його з о. Сильвестром про поему й образ Корнила Устияновича, приятеля о. Сильвестра, критиці "Мойсея". Почув теж обіцянку Франка, що напише кращого "Мойсея". Слова дотримав, але о. Сильвестер не діждався пізнати Франкового "Мойсея". (КМЖ II. 175-178; Т Порт. 34-35).

Як студент університету їздив він до рідні далеко на Поділля і принагідно пізнав одного хозарина жидівської віри, старого балаґулу з часів Антона Шашкевича, великого приятеля цього Антона, знавця галицьких культурних відносин з-перед 50-ти років, знавця української літератури, який рецитував місця з "Енеїди" І. Котляревського. ("В гостину на Поділля", КМЖ III, 167- 171).

Післяматуральна прогулька Богдана на виставу до Праги розбудила в нім запал до праці для народу, олівцем і пензлем, бо з дитинства мав він замилування до малярства. Хотів написати пензлем історію України, немов польський маляр Ян Матейко. Батько післав Богдана до Відня на студії малярства. Та знеохочений менторуванням деяких професорів, головно проф. Ґріппенкерля, (ЗЛ-К 30), перейшов на студії філософії, спонуканий до того, м. і., Кирилом Студинським, з яким пізнався під час прогульки до Праги. Студинський після закінчення богословії їхав до Відня на студії філософії. Він то й опісля переконав Богдана перейти на студії філософії та літератури. Він слухав викладів Ватрослава Яґіча, Бідінґера, Мінора, Міллера (санскрит). Крім Студинського товаришував Богдан також із Філяретом Колессою та Михайлом Новицьким (Петрушевичем) (ЗЛ-К 30, ТПорт 21-22).[3] Богдан тужив за родиною і рідними сторонами. Віденський клімат не служив йому, тим більше, що мешкав у т. зв. кабінеті, маленькій кімнатці при сходах, звичайно піднайманій студентам. Тому й писав вірші, повні туги із сумовитими настроями.

Ось вірш, написаний в 1892 р. п. з. "На чужині", в якому Лепкий

2. Богдан думав собі, що Франко вважає його паничиком Він не встрявав у розмову між батьком і Франком. Сам признає, що несмілим зробив його авторитет діда і батька. Т Порт 34, 52, 67

3 Про Михайла Петрушевича (Новицького) див . Д-р Іван Максимчук: "Нарис історії роду Петрушевичів. Шікаго, 1967, стор. 144-152

описує свої настрої, зв'язані з обсервацією життя великоміського робочого люду:

Поганий ранок. Сонце пізно встало
І заспане ховається у хмари.
На небі неба видно дуже мало,
А всюди тільки дим і сірі пари,
Що з коминів фабричних в'ються грізно,
Як копоти притаєних вульканів...
З домів, як з нор, вилазять чорні тіні,
Обмазані, невиспані, понурі,
Немов життя для них не має ціни,
Немов вони замкнуті в фабрик мури,
Приглушені коліс і труб пекельних гуком,
Терплять і мучаться не знати защо.
За ними доля йде з неумолимим буком,
І гонить і кричить: "Вперед! Вперед, ледащо!"
І вони йдуть. Дітей в ліжках лищають,
І знову діти сплять, коли вертають.
Не бачать їх пустот, не чують їх розмови,
Без радости живуть, без щастя, без любови.
Проклони фабрикам, що радість людську глушать
І людську кров варять, а людських сліз не сушать!
Проклони тим плугам, що гробовища риють,
Проклони коминам, що сонце димом криють!
Проклони!... [4]

Ще інший вірш, також написаний у Відні в 1892 р., сповнений туги за рідним краєм:

А там далеко, за горою,
Та за рікою, не одною
Дими з-під стріх снуються сиві,
І так, як коні довгогриві,
Женуть по небі.
Вечоріє,
Від ліса вітер зимний віє,
Журчить потічок. Мовчаливі
Поля дрімають, снять о жниві,
О ясних косах.
Над Рікою

---

4. Вірш друкований у "Руслані" за 1903 р Цей передрук взятий із статті Миколи Сивіцького п з. "Краківський амбасадор". "Церковний календар", Варшава 1972, стор. 120-21.

А

Б

В

Г

Богдан Лепкий у молодому віці: а. — 1899, б — 1900, в — 1902, г — 1907,

1913,

1916

Б. Лепкий в молодому віці

Лунають співи. З водопою
Вертають з кіньми нічліжани...
Згадаєш -- серцю легше стане;
Немов далекі дзвони грають,
Немов давні літа вертають
До мене в гості. Милий світе!
Чи ввік мені отут сидіти,
Мов в запертю? І чи ніколи,
Моя судьбо, моя ти доле,
Не понесеш мене в родину?
Чи на чужині я загину
Забутий всіми. [5]

Ці вірші спостеріг Новицький і оцінив їх високу вартість. Тому радив Богданові писати. Підсував йому відповідну лектуру, бував із ним у театрі і, як Студинський, намовляв його вступити на філософію. Богдан писав, але не відважувався друкувати своїх віршів, буцім то не хотів "показуватися" перед людьми з своїми віршами. (ЗЛ-К 30-31). Залюбки перекладав із чужих мов.

Як студент філософії в Відні Богдан радо бував із Філяретом Колессою, який записував під ноти від Лепкого народні пісні з Поділля і Бережанщини. Обидва цікавилися етнографією, спеціяльно цікавилися етнографічними збірками славного подорожника Голуба, досліджували народні пісні і звичаї, часто відвідували музично-театральні вистави в "Ротунді" для дослідів над розвитком музики й театру. (ЗЛ-К 31). Лепкий включився також у працю студентського товариства "Січ" і там набирався життєвої практики на чужині. На другий рік студій перенісся до університету у Львові. Ходив на лекції Омеляна Огоновського, Людвика Пілята, Ісидора Шараневича, Болоза-Антоновича, Скурського, Вернера і інших професорів, (ЗЛ-К 33). Він брав участь у семінарах українських та польських і кожного курсу віддавав якусь працю -- реферат, як, напр. про Зборівський і Берестецький бої. Ці праці розвивали його погляди на історію України та соборність українського народу. (ЗЛ-К 33). Пізнав з автопсії Зборів, Збараж, Берестечко та їх околиці. Там зародилася ідея вірша "Два голоси".

На семінарах познайомився з старшими товаришами, Іваном Копачем, Осипом Маковеєм, Остапом Макарушкою, Миколою Ганкевичем, Йосипом Мостовичем. Мешкав тоді у своячки Пелехової при Бляхарській вулиці напроти Домініканського костела. Бувало, в місячну ніч відкривав вікно і дивився на верхи Волоської Церкви, Ставропігії, Високого замку та кургана Люблинської Унії. Це давало

5. З рукописної спадщини.

притоку роздумувати про колишню славу України й теперішнє її положення, (ЗЛ-К 34).

Під час святочних та літніх ферій їздив додому до батьків або, головно влітку, до материного брата, вуйка, о. Омеляна Глібовицького. Цей священик був замітною постаттю між культурними діячами під кінець XIX ст. Був знаменитий промовець — проповідник, людина з фантазією, впливовий у повіті, а під час виборів усе йшло за ним одною лавою. Любив коні, пси, голуби і — книжки. (ЗЛ-К 32). Коли він був на парохії в Доброкуті коло Більча, Богдан захоплювався красою подільського краєвиду, чудовими промовами й оповіданнями дядька, а також подільськими піснями. Коли о. Глібовицький перенісся на парохію до с. Цигани коло Борщева, крім Богдана гостювали в його домі Іван Франко, Василь Щурат, о. Сотер Ортинський ЧСВВ, пізніший єпископ в ЗСА, оо. Василіяни Платонід Філяс і Єремія Ломницький, д-р Єронім Калитовський, Михайло Дорундяк і ін. українці. Заїздила туди також княгиця Сапіжина, вдова по кн. Левові Сапізі. Перебувала там і Дарія Глібовицька, із розповідей якої Богдан списав пізніше деякі оповідання. Серед такого товариства Богдан набирав життєвого досвіду і розвивав свій поетичний талант, поширював свій світогляд. Особливо приставав із В. Щуратом. "Він старший роком від Богдана, як абсольвент львівської Академічної гімназії, до якоїсь міри імпонував "тихому" Богданові своїм широким начитанням і студентським досвідом. Щурат писав тоді свого "Першого коваля", перекладав поезії Конопніцької, захоплювався поемою Кондрада Фердинанда Маєра "Huttens letzte Tage", Лепкий писав свою "Настю", обидва ходили по полях та лісах, їздили до Тудорова, Борщева, Висічки, Босир і до гостинної хати о. Миколи Темницького в Шидлівцях, спорідненого з Лепкими та Глібовицькими. — Рідне Поділля щиро гостило свого сина й вітало його всіма чарами багатої природи, за що Богдан віддячився в своїх віршах".(ЗЛ-К 32-33).Там написав він повість "Зломані крила", друковану в "Зорі" під. псевдонімом Нестор Лєндин.

Коли Богдан був на третьому році студій, перепровадився разом із родиною своячки Пелехової на вулицю Шкарпову (ЗЛ-К 34). Там замешкав у великій кімнаті разом із Климом Глібовицьким та Юрком Тобілевичем. Перший талановитий математик і філософ дискутував і читав із Богданом філософічні твори, головно Ніцше. Це теж поширило світогляд Лепкого. Другий син драматурґа й актора Івана Тобілевича (Карпенка Карого), широка степова вдача, технік та ентузіяст театру, часто ходив із співкімнатниками до театру. Там пізнавалися з визначними артистами українського театру. До Тобілевича заходили часто Микола Вороний і Северин Паньків-

ський. Ці знайомства, як також із Олександром Мишугою, Остапом Нижанківським та Соломією Крушельницькою, впливали позитивно на Богданову творчість. Як громадська людина Лепкий належав до студентського товариства "Ватра", до хору "Боян", помагав Іванові Белеєві порядкувати бібліотеку "Просвіти", разом із Лаврівським і Сильвестром Яричевським працював у розвитку "Сокола", заснованого інж. Василем Нагірним. Богдан, заохочений і спонукуваний Розлуцьким та іншими знайомими приятелями, робітниками пера, став інтенсивно працювати на полі літератури, писав поезії та оповідання. Ця інтенсивна праця й перевтома викликали недугу очей і нервовий розстрій, так що мусів на короткий час перервати студії і побут у Львові. У батьківському домі в Жукові відзискав здоров'я. (ЗЛ-К 34-5). Але й на селі займався літературною працею. Також їздив із батьком та Ів. Франком до бібліотеки гр. Потоцького в Раю, де були рідкісні друки й цінні манускрипти, які граф скуповував для своєї бібліотеки. Були там і українські книги. Бібліотекар Должицький розказував про замилування графа до книжок, на які видавав великі суми (ЗЛ-К 36).

Їздив Богдан із Франком до Краснопущанського манастиря, куди ще як учень гімназії мандрував пішком, щоб оглянути церкву і прегарний барокковий іконостас та бібліотеку, на жаль, занедбану, на що дуже жалівся Франко. Оглядали там ризи церковні, шиті руками королеви Марисеньки, матері Яна Собеського і її "фравцімеру", портрети королів і маґнатів. (ЗЛ-К 36).

Під час зимових і літніх ферій Лепкий, перебуваючи у батьків у Жукові, їздив до Бережан, де брав участь у працях товариства, а головно в хорі "Бояні", що мав прегарні в той час голоси. Ходив теж до касина, брав участь у концертах, навіть на провінції. Вже тоді визначався декляматорським талантом, а також як і промовець. Їздив теж по селах з рефератами. (SO.т. XXI/4, стор. 436).

В 1895 р. Богдан Лепкий закінчив філософію і дістав посаду учителя суплента в бережанській гімназії, де недавно склав іспит зрілости. Тут обняв навчання української мови і літератури. Учні захоплювалися його лекціями, способом подавання навчального предмету, рецитуванням літературних творів, добором лектури, заохотою до писання довгих домашніх задач, пізнанням народної творчости (усної словесности). В гімназії застав своїх давніх професорів, директора Куровського, о. М. Соневицького, Дуткевича, Саната, Ґлінського, Пащинського і ін. (ЗЛ-К 37). Їм як ще своїм учителям присвятив згадку в "Бережанах" п. з. "Мої вчителі" (КМЖ II, 124-134). Застав ще деяких молодших товаришів. Першого року візитував його на лекціях географії, німецької та української мов, інспектор Іван Левицький і задоволений його педагогічною працею,

дав йому дуже добру кваліфікацію до шкільної ради. Попри працю в школі й участи в різних товариствах Бережан Лепкий писав багато оповідань і віршів (м. і. "В світ за очі", ЗЛ-К 38). беручи теми з життя і працюючи для конечности, не тільки для мистецтва. Дописував до "Діла", також "Руслана" Ол. Барвінського, почав видавати книжками збірки поезій та оповідань. Писав у стилю модернізму, та не в стилю мистецтва для мистецтва, а, як висловився в передмові до збірки його оповідань Лев Турбацький, "не для мистецтва, а для життя". Служба народній справі, не особисті манери присвічували Лепкому ідеалом у його праці: "Культурна свобода, толеранція, для переконання ближнього, від віри до родинного, хатнього устрою, це його ідеал. Боротьба з темнотою, виховання людини здорової, гарної, доброї, творчої — це його задушевна мрія" (ЗЛ 39).

Дня 2 лютого 1897 р. Лепкий одружився з Олександрою, донькою свого стрия о. Миколи Лепкого. Восени 1899 р., бажаючи жити здалека від неспокійних обставин — інтриґ, перенісся до Кракова, де вчив української мови в гімназіях ім. Собєского та св. Яцка. Коли в Ягайлонському університеті в Кракові основано лекторат української мови, іменовано його лектором. (ЗЛ-К 39).

У службових справах допомогав Лепкому проф. Олександер Барвінський, якого він високо цінив за його громадську, наукову й педагогічну працю, не дивлячись на те, що суспільство не долюблювало Барвінського за його "угодову" політику, Лепкий дописував до його журналу "Руслан", чим викликав духове охолодження чи стриманість до себе деяких його давніх приятелів. Лепкий працював "для життя", для піднесення літератури й культурного рівня народу. Тому й на появу його нових поезій чи оповідань відгукнулися позитивно М. Лозинський, М. Грушевський, А. Крушельницький. Гурт його приятелів українців і чужинців збільшився. (ЗЛ-К 39-40).

В 1901 р. помер батько Богдана, о. Сильвестер. Поет пережив це дуже важко. Не стало його головного дорадника в справах літератури і мистецтва. Вдова по о. Сильвестрі перенеслася до Бережан де проживала до кінця життя. (ЗЛ-К 48)

В Кракові знайшов високо культурну атмосферу серед поляків, далеких від східногалицьких шовіністів. На його очах родилася й розвивалалася "Młoda Polska", група польських модерністів — письменників і мистців. Тут стояла на високому рівні Академія мистецтва, улюблена "святиня" Лепкого. Він заприязнився з такими поляками, як Владислав Оркан (Смречинські; пізнався з ним у вересні 1899 р.), який дружив з українцями, головно з Стефаником, перекладав українські твори на польську мову і разом з Лепким приготовив антологію польських перекладів з української літератури п. з. "Młoda Ukraina". Пізнався теж з Вільгельмом Фельдманом, Станиславом

Богдан Лепкий із дружиною Олександрою в помешканні в Кракові 1934

Богдан Лепкий із дружиною Олександрою в Черчі, літо 1934.

Три брати Лепкі· Микола, Богдан, Лев (Льоньо) Черче, 1938

Сестри Богдана Лепкого (в молодім віці). Стоїть Олена (Ремеза), сидить Ольга Ліщинська.

Олена Ремезова, 1943

Лев (Льоньо) Лепкий, наймолодший брат Богдана

Марія (Міка) з Дрогомирецьких Лепка, дружина Льоня Лепкого

Дружина Богдана Лепкого, Олександра з донечкою Наталією, 1902 р.

На приходстві в о. Івана Ліщинського, шваґра Богдана Лепкого в Бориславі в 1913 р. Зліва: Мирослава Ліщинська (на руках у няньки) Євгенія Лепка, Ольга з Лепких Ліщинська, дружина о. Івана, Домна з Глібовицьких Лепка, мати Богдана, Наталія Ліщинська, на колінах у Домни, Олександра Лепка, дружина Богдана, Наталія Лепка (Зам. Данилевич), стоять: Лев Лепкий, о. Іван Ліщинський, Антін Максимович, Богдан Лепкий, Лев Ростислав, син Богдана.

Пшибишевським, Маріяном Здзєховським, І. Сєдлєцьким, Тадеєм Міцінським, мистцями Станиславом Виспянським, Я. Станіславським і ін. Лепкий бував на їхніх літературних зібраннях, мистецьких виставах, співпрацював у журналах "Przegląd Krajowy", "Czas", "Nowa Reforma", "Świat Słowianski" ; дописував теж до чеського журналу "Slovanský Přehled". В 1901 р. засновано "Klub Słowiański", головно з фінансовою допомогою польського міліонера з Одеси Костянтина Володковича. Клюб видавав журнал "Сьвят Словяньскі", на співробітника запрошено Лепкого. Лепкий читав теж доповіді в цьому клюбі, але через нетактовні статті редактора Фелікса Конечного мусів припинити свою активність у товаристві. [6] Та не припинилася його дружба з Орканом, з яким перекладали українські твори для "Млодої України". В тому часі Лепкий переклав на польську мову "Слово о полку Ігоревім", який Франко назвав найкращим із тодішніх перекладів на чужі мови. [7] Лепкий стався немов амбасадором української культури серед польського оточення. В своїм мешканні при вул. Зеленій ч. 28 збирав твори мистецтва, історичні й сучасні картини, портрети українських князів та гетьманів, діячів культури, поетів і письменників, зразки вжиткового мистецтва і скульптури. Все це служило йому для ознайомлення поляків про українську культуру, колишню й теперішню. (ЗЛ-К 41-42).

Зразу ж після переселення до Кракова Лепкий включився в культурне життя українців, працював у краківській "Просвіті", зокрема читаючи там лекції з української культури й літератури. Про це сам згадує він у статті "Гарно було". [8] Він дружив із українцями, що були в Кракові на студіях, головно з Стефаником, згодом Липинським, також і переїзжими мистцями й письменниками. Стефаник бував у Лепких майже кожного дня, тут вони дискутували про українську літературу, здалека від рідного краю, приглядаючися до розвитку нашої культури, а українського писменства зокрема. [9] Тут Стефаник написав деякі свої новелі. Бував у Лепкого Михайло Коцюбинський, затримуючися у нього під час переїзду до Італії. Разом оглядали старинні будівлі Кракова, святині, малюнки й

---

6 Про зв'язки Лепкого в Кракові розказує докладніше дослідник його творчости мґр. Микола Сивіцький в праці п. з. Bohdan Łepki (W setną rocznicę urodzin) Slavia Orientalis (SO), стор. 432-34 і наст. і К Трильовський. Богданові Лепкому поздоров ЗЛ 107-112.

7 Vivus: "З поля нашої поезії", ЛНВ, Львів 1906, т III, стор. 588, 593

8. Богдан Лепкий. "Гарно було" Альманах українського студентського життя в Кракові. Краків 1931, стор. 11-18.

9. П І,376· Кирило Трильовський пише про домашнє огнище у Лепких: "Це місце та святиня, до котрої спішив я зі скорше б'ючим серцем і з душею повною надії на щось гарне і добре, то була хата Богдана Лепкого в Кракові, то була його рідня, то була атмосфера, що його окружала" "Богданові Лепкому поздоров", ЗЛ 108.

вітражі, виготовлені Ст. Виспянським і Мегофером дім Матейка, Національний Музей, Музей Чарторийських, замок Вавель тощо. Лепкий переклав на польську мову вибір новель Коцюбинського п. з. "W pętach szajtana". (ЗЛ-К 41). Бувала у Лепких і Ольга Кобилянська в переїзді "на води" до Навгайму, бував Хведір Вовк, москаль Тітов і ін. Найбільше заприязнився з Лепким Вячеслав Липинський, учений польського роду з східної України, який перейнявся ідеєю привороту до українства спольщеної української шляхти. Липинський видавав у Києві журнал "Przegląd Krajowy". Він із Шеметом був припадково на лекції Лепкого про П. Куліша. Після лекції запізналися, довго розмовляли на теми минулої та сучасної культури. Їх погляди на українську минувшину були схожі, обидва знайшли спільну мову. Від того часу обидва співпрацювали на культурно-історичному полі. Липинський оформлював свої думки й ідеї та наукові досягнення в історичних розвідках, Лепкий оформлював їх у літературних творах, віршем і прозою, як "Батуринські руїни", згодом у романі "Мазепа".

Для заробітку працював Лепкий у школах, вечорами бував на засіданнях і конференціях, писав ночами. Це виснажувало його, так що влітку виїздив з родиною до Жукова, поки жив батько; помер у 1901 році. Опісля виїздив до тестя в Коломиї, згодом у гуцульські Карпати, захоплювався Черемошем, Сокільським, Розтоками, Грамітним і ін., відганяв тугу за родиною і рідними сторонами. В 1911 р. їздив для порятунку здоров'я над Адрійське море. Побут у кожній стороні чи околиці породжував нові літературні твори.

Бували у Лепкого в Кракові і мистці, як Михайло Бойчук, Іван Северин, Олекса Новаківський, Осип Курилас, Головин (надійний маляр), різьбар Гаврилко; поети й діячі культури, як Андрій Жук, Остап Луцький, Микола Голубець, Мавберґ і ін. З ними зустрічався Лепкий, показував їм пам'ятки Кракова, впроваджував у духову культуру старовинного міста, де зустрічалися вони і з давніми залишками, відгуками української культури в цьому місті. (ЗЛ-К 42).

З кожним роком зростав поетичний талант Лепкого, його поезії та оповідання появляються не тільки в часописах,але і збірками. (Див.: Богдан Лепкий: Писання т. І. Київ - Ляйпціґ, 1922, стор. УІІ-УІІІ, зав. 2.). Він став загально признаним поетом і письменником, який пером працював для народної справи. Писав на пропозицію різних діячів культури вірші з нагоди різних роковин, свят і торжеств, їздив на запрошення до Львова й інших міст східної Галичини з промовами й деклямаціями. На свято сторіччя народин Тараса Шевченка написав драму з мазепинською тематикою "Мотря". Лепкий почував себе покликаним писати на національно-виховні теми. З інтенсивним розвитком національних змагань у Галичині за нашу незалежність, боротьби проти польонізації українців у східній

Галичині, розвитком молодіжних товариств, Пласту, Сокола, розвитком наших економічних і громадських та наукових інституцій, розвитком подій в Европі, зокрема подій на Балканах у 1911 році Лепкий став думати, прямо прочувати хід визвольних подій для українського народу. Тому в 1911 році написав знаменні слова:

"А я кажу вам: близький час
І хвиля недалека,
Що буря звіється нараз,
Згуртує і змішає нас
І зблизька і здалека...

... А я кажу вам: майте слух,
І позір тому дайте,
Що вам говорить волі дух
Про близьку хвилю завірюх,
І хвилі тої чайте.

А також: "Бийте в дзвін! Бийте на тривогу! Щоб не було на рятунок запізно. Щоб унуки батьків не прокляли, що не вміли краю боронити".

Поет радше вичував близький прихід воєнних подій та революцію, ніж бачив оком політика. Але суспільство не розуміло його, навіть дехто кепкував із його слів. А воно скоро здійснилося з вибухом першої світової війни, коли то поет підходив до них із реальними плянами на випадок війни (ЗК 50).

Отак Лепкий ставав щораз більше популярний, його твори, головно оповідання, перекладали на чужі мови, на польську (Оркан, Ґвіждж, Нєментовський, Наворський, Твердохліб), на російську, чеську, німецьку, сербську, мадярську, і жидівський жарґон (Ружена Ясенська, Ватрослав Гурбан) в журналах: "Rude květi", Slovanský Přehled", "Narodny Listy", "Młoda Ukraina", "Naprzód", і ін.)

В Кракові склав Лепкий професорський іспит, став професором II. гімназії в Кракові і доцентом т. зв. виділових курсів для вчителів народних шкіл. Це забезпечило йому сталу посаду. Попри зарібкову працю міг спокійно писати, працювати пером на літературному й науковому полі, снувати пляни на майбутнє, розкладати працю за відповідною програмою. (ЗЛ-К 50). Ще перед вибухом війни переживав Лепкий дивні настрої. Проймали його якісь почуття, викликані різними подіями, через них попав у конфлікт з громадянством. (ЗЛ-К 51) В червні 1914 року був на сокільському й січовому здвизі у Львові, де виголосив на концерті свій згаданий вірш: "А я кажу вам..." Звідтам вернувся до Кракова під враженням сараєвського атентату. До цих вражень долучився похорон тітки Емілії Глібовицької в Нараєві коло Рогатина. Якось немов прочував, що довго не бачитиме цих сторін. В Кракові побув ще кілька тижнів, спостерігаючи й переживаючи хід

Богдан Лепкий з донькою Наталією. Черче 1937.

політичних подій, що, мов розколихане море, то підносили бадьорий настрій, то опадали й будили страх. Лепкий виїхав з Кракова, який було йому жаль опускати — хату з бібліотекою, мистецькими предметами, манускриптами своїх праць. Вступив до шваґра о. Ліщинського в Бориславі, був на благальній Службі Божій з приводу проголошення мобілізації, бачив перші чоти Українських Січових Стрільців із Борислава, співав із усіма: "Боже великий, всесильний Русь-Україну спаси!", був свідком трусу в домі о. Ліщинського, на якого зробили донос провокатори, вишірив їхати в гори Карпати, куди не дійде війна, що повинна скінчитися за кілька місяців. Тесть і шваґер були в Воронєнці, Лепкий доїхав тільки до Яремча, бо Воронєнку обсадило військо, замешкав у готелі Гануса, куди повернувся з Воронєнки тесть і шваґер із жінчиною родиною. В сусідньому селі Дорі були рідні і знайомі Богдана, брат Микола (брат Лев вступив до УСС), о. Теодосій Лежогубський, проф. Рибачек, Перфецькі. Всі нервувалися, не знали, що робити, куди їхати. Не доходила туди пошта, а усні відомості були часто суперечні, як не фантастичні, що наповняли літників страхом. Тимчасом москалі заливали Галичину, а з Угорщини їхали поїзди з військом, мадярське військо знущалося над невинним населенням Галичини, що, називаючи себе русинами, були для мадярів "русами", тоб то москалями, зрадниками. Багато з невинних згинуло від куль гонведів або повисло на гиляках. Це військова команда відплачувалася нещасним українцям, на яких сипалися ворожі доноси, немов на зрадників Австрії. Лепкі мусіли залишити Яремче, що на нього почали падати ворожі стріли, а ще гірше доноси провокаторів. Від гарматніх стрілів згорів готель Гануса, а в ньому Богданові манускрипти, третього тому "Начерку української літератури" і драми "Мотря". Затрималися в Воронєнці, звідки за три дні мусіли виїхати, тим разом на Мадярщину. (Пор. опов. "Папери є?" ЗЛ 157-9). Наші збігці затрималися в містечку Шатмар-Неметі й замешкали у старозаконного жида. Там пробули цілий місяць в страху перед розстрілами "руснаків за зраду", як це оповідав їхній хазяїн. (ЗЛ-К 53). Крім Лепких приїхали туди о. Лежогубський і з Поділля о. Брикович з родинами, д-р Мирон Кордуба з Сокаля, приятель Лепкого, підполковник Гушковський, що шукав своєї родини, яка сама виїхала на Угорщину, не знаючи, де він як вояк перебуває. Під Шатмар-Неметі влаштовано концентраційний табір для заарештованих українців, ніби шпіонів. Їхній вигляд викликав прикре враження і журбу про їх долю, людей невинних, хоч були між ними й москвофіли, та нешкідливі для Австрії. (За ЗЛ-К 54-60).

Коли 30 вересня під містом зловлено російську патрулю, постала серед збігців паніка, почали виїздити на захід. Родина Лепких з

трудом добилася до поїзду і з різними пригодами приїхала до Відня і зараз на другий день переїхала до містечка Родавн, де влаштувалася на дешевіших умовинах. (ЗК 57-60). Лепкий зустрічався з різними діячами культури. Українці, що втекли перед москалями, заснували в Відні 1914 р. "Союз Визволення України" з Олександром Скоропис-Йолтуховським, головою, "Культурну Раду", "Запоморговий Комітет". Державна влада дозволила на це, коли врешті переконалася про невинність українського народу, чого доказом була льояльність народу до цісаря. Арешт Митрополита Андрея Шептицького російською адміністрацією 19. 9. 1914 р. за його палку промову в Волоській церкві і вивезення в глиб Росії був доказом протимосковських переконань українців у східній Галичині. Влада дозволила на відкриття української гімназії для збігців, до якої заанґажовано Лепкого. Він працював також у "Союзі Визволення України", чи радше в "Вістнику СВУ" і в "Культурній Раді". Тут видруковано багато його поезій та оповідань, переважно з воєнною тематикою, есеї, мемуарні оповідання, переклади, статті, співаник, читанки. (ЗЛ-К 62) Майже кожного дня стрічався з давніми знайомими, як Омелян Попович, Антін Крушельницький, Олена Кульчицька, з якмими уклав перший справді український буквар, де помістив багато своїх творів. Інші знайомі це: Олександер і Філярет Колесси, Василь Щурат, Василь Пачовський, Петро Карманський, Ярослав Весоловський, Осип Скоропис-Йолтуховський, Володимир Бачинський, Володимир Темницький, Володимир Дорошенко, Микола і Лев Ганкевичі, Олександер Барвінський, Кирило Студинський, Кирило Трильовський, Теофіл Мелень і ін. З ними співпрацював Лепкий на культурно-освітному полі, не встрявав у полiтику, бо не був партійним. Брав теж участь у святочних зібраннях. Товариство це сходилося в каварні "Кайзергоф", пізніше в "Уніонці". Лепкий з'єднував собі всіх своєю погідною вдачею, оптимізмом, зрівноваженим способом викладу. (ЗЛ-К 62).

"У вдачі Лепкого переважають конструктивні первні, він більше синтетик, ніж аналітик, не формаліст і не систематик, руководиться чуттям і настроєм, піддається легко ідейним імпульсам, для нього всякі довгі формалістичні засідання й наради — це прямо кара Божа, а в Відні тоді доводилося що днини бувати на двох — трьох засіданнях і вислухувати всіляких промов і виводів. Дивуватися треба, коли він міг знайти час і настрій, щоб написати стільки, скільки написав 1914-го і 1915-го року в Відні". (ЗЛ-К 64). А теми під перо насувалися кожної хвилини. Багато з них оформив у патріотичній поезії.

В осені 1915. р. заасентеровано Лепкого до резерви. Але СВУ видобув його з війська і вистарався в міністерстві війни про назначення його на просвітню працю в таборі полонених у

Берлін — Ванзе, 1924. Сидять зліва: Лев Лепкий, Наталія з Лепких Данилевич, Богдан Лепкий, Олександра Лепка, Євгенія Лепка. Стоять: Богдан Гнатевич Лев Ростислав Лепкий

Недільні гості у Лепких у Ванзе коло Берліна, 1923. Сидять: Олена Шепарович, Ольга Кузеля, Олександра Лепка, Богдан Лепкий, Ольга Коновалець. Стоять: Євген Коновалець, ? ? Софія Лепка, Кость Воєвідка, Антін Рудницький, Лев Шепарович, Наталія Лепка, ззаду стоїть Лев Ростислав Лепкий

Берлін — Ванзе. Богдан і Олександра Лепкі в оточенні родини і приятелів, 1924 р.

Фрайштаті. Згодом візвано його на виїзд до Раштату в околиці Бадену. В половині листопада виїхав він із родиною туди. По дорозі вступив до Мюнхену, що здавна манив його музеями, старинними мистецькими будівлями, пам'ятниками, бібліотеками й музичними традиціями. Тоді Німеччина трималася ще добре щодо харчевого стану. Тому поїхав він туди добре настроєний, сподіючися працювати для піднесення рівня освіти й національної свідомости полонених українців із царської армії. Там застав уже шваґра д-ра Перфецького, Василя Пачовського, і, м. і., голову "Просвітного відділу" буковинського вчителя Осипа Безпалка, пізнішого міністра УНР. (ЗЛ-К 67-8).

Раштат у сусідстві місцевин Баден-Баден і Карльсруге, з деякими історичними традиціями, колишня резиденція баденських маркґрафів, осідок баденського повстання, цікавили Лепкого. В вільних хвилинах він оглядав пам'ятки минулого, знайомився з історичними місцями, порівнював німецькі культурні надбання з українськими. Баден одна з кращих купелевих місцевин, положена в мальовничому Шварцвальді також давала Лепкому притоку захоплюватися її культурою. Також і Карльсруге, славне політехнікою і фабриками, гарними будівлями й музеями притягав до себе увагу Лепкого. Він радо оглядав ці міста, головно з Миколою Голубцем, також любителем мистецтва. (ЗЛ-К 68).

Табір побудований між Раштатом і Баден-Баденом, виглядав немов велике дерев'яне місто. В ньому мешкали самі мужчини в віці 20-40. Німецька команда і сторожа тримали зразковий порядок. Українські провідники (культурні діячі) працювали над піднесенням культурно-освітнього рівня таборян полонених. В таборі побудовано церкву, що її розмалювали малярі аматори під орудою мистця Паращука. Влаштовано також школу, кустарню, хор, театр, оркестру, чайню, на кооперативних основах. Засновано і друкарню, і почали видавати часопис "Розсвіт". Скрізь працювали полонені, вчилися способу ведення таких практичних і культурних установ. (ЗЛ-К 68).

В "Просвітньому відділі" працював, м. і., Лепкий. Продовж двох місяців він викладав історію літератури. Своїм способом викладання зацікавив слухачів, так що коли спершу ходило на виклади близько 100 слухачів, то згодом число зросло до 500 і доходило до 1000. (ЗК 69[10]. Викладав він для слухачів з відповідною підготовою про "Слово о полку Ігоревім", про Володимира Мономаха, про ґенезу козаччини. Він умів зацікавити слухачів дикцією і легким способом викладу, так що слухали з зацікавленням лекцій про спеціяльні теми зі старого письменства, які не всіх могли захоплювати. Лепкий причинився до

10. Омелян Терлецький Історія української громади в Раштаті 1915-1918, в книзі: "Українці в Німеччині 1915-1918", том І Київ — Ляйпціґ, 1919).

усвідомлення полонених, з яких неодин щойно на лекціях довідався, що він українець, не малорос і не царський вояк. Лепкий працював охотно, бо розумів значення роботи над освітою народу, зі стратою для власної літературної та наукової праці. (ЗЛ-К 69).

В проводі табору не було згоди (одної думки) щодо ведення табору. Одна група — напрямок стояла на становищі, що полоненим воякам треба дати основну освіту й освідомити її національно і приготовити до праці для добра України. Друга група бажала зревольтувати колишніх царських солдатів і зробити їх партійниками крайно лівого напрямку. Через те були суперечки на засіданнях "Просвітнього виділу", з якими треба було скриватися перед офіцерами з німецької команди, що пильно слідкувала за тим, що діється в таборі. Кожного четверга німецькі офіцери сходилися з членами "Просвітнього виділу" в готелі Шверта на товариську зустріч. Між німецькими офіцерами був директор одної гімназії в Ганновері, людина високо освічена, філолог, енергійна і щирий прихильник українського визвольного руху. Хоч старший, ішов з духом часу, маючи широкий ітелектуальний горизонт. Називали його українським офіцером, сотником Козаком. Інший офіцер відомий учений природник, професор фрайбурзького університету, Конрад Ґінтер був шефом цензурного відділу. Ознайомившися з українськими проблемами, написав гарну працю п. з. "Die Ukrainer". Він знав світові літератури, також російську та українську, грав на фортепіяні і любив мистецтво. Лепкий дискутував із ним часто на культурні теми, викладаючи ріжниці між українцями та росіянами, представив ріжниці між українськими та російськими селянином. В той спосіб підготовляв Лепкий опінію серед німецьких інтелектуалів, тут командантів табору полонених. (ЗЛ-К 70) Лепкий непокоївся настроями українських провідників, жалів страченого часу на довгих і безплідних засіданнях, замість присвятити його своїй літературній праці. (ЗЛ-К 69-70).

Незгода між українськими провідниками довела до того, що після Різдва 1915 р. приїхав до Раштату голова "Союзу", прослідив справу і вирішив поділити табір на дві групи. Перша залишиться в Раштаті, друга переїде до Вецляру. Бепалко з своїми однодушцями остався в Раштаті інші, д-р Перфецький, Б. Лепкий, Василь Пачовський і Омелян Терлецький переїхали до Вецляру. З початком лютого 1916 р. Лепкий був уже в Вецлярі.

Вецляр невелике німецьке місто, одначе з цінними пам'ятками архітектури, як старинний в романському стилі початий собор (дом), будинок "Райхсґеріхту", пам'ятними будівлями й місцями, де проживав Ґете, (в 1772-3), де зустрічався з своєю милою, де проєктував "Фавста", дім його приятеля Єрузалєма, в цілому місто

старовинне, немов музей впливало додатньо на Лепкого. (за ЗЛ-К 70-71; П І, 393).

"На горі руїни замку Карльсмунд. Тут сидів колись Лже-Барбароса. Недалеко від Замку спалили його на стосі. Має Вецляр і свій музей, (котре німецьке місто не має його?) невеличкий, але дуже цікавий.

Як сніг притрусить шпилясті дахи кількаповерхових домів, або весною, як місяць посріблить їх своїм синявим сяєвом, — Вецляр виглядає мов казка". (ЗЛ-К 71).

Лепкий замешкав з родиною в дімку при Ґаєрсберґ високо на горі, яких 3 км. від табору, до якого він мусів ходити кожного дня влітку і взимку, в гарну і погану погоду, тому й праця його не була легка. В таборі був зразковий порядок, якому напрямок давав д-р Роман Смаль-Стоцький. Населення німецьке відносилося до мешканців табору прихильно, бачучи в ньому лад і порядок. Комендантом цього табору був спершу старенький ґенерал Бехтер, опісля полковник Веллєр, добрий вояк, людина з широким інтелектуальним горизонтом, гарний промовець, розумів "українське питання" і ставився до нього дуже прихильно. Був вирозумілим для полонених, розуміючи їхнє положення, бо сам мав сина на війні, в російському полоні, десь в Сибірі; підходив до полонених із серцем. (За ЗЛ-К 71-72).

Коли Лепкий прийшов до цього табору, з іншими культурними працівниками, вже пророблено якусь роботу, було там якесь невелике культурне життя (бібліотека, чайня, шахи, часописи). "Може яка сотня людей признавала себе українцями й хіснувалася тими надбаннями таборової культури, а тисячі "терли матраци" вважали себе солдатами "єво вєлічества" і на всі питання дивилися як на німецьку інтриґу, придуману на загибіль душ православних". (ЗЛ-К 72). Їх логіка була така: Коли хочете що доброго зробити нам, то пустіть нас додому і — кришка! Вони міркували собі, що "вчителі" (так називали членів "Просвітнього виділу") навмисне тримають полонених у таборі, щоб мати роботу й не йти на фронт, що вони ворогують на Росію, що, мовляв, нема ніякої України, бо дома ніхто про неї не чув, і т. д." (ЗЛ-К 73).

"Ці настрої найкраще виявилися таки того дня, як новий "Просвітний відділ" увійшов до табору. В театрі грали "На перші гулі", чи якусь подібну, з політичного боку цілком невинну собі штучку. Зі сцени не впало ні одно таке слово, що могло б діткнути політичні, суспільні, чи-які там другі амбіції, "кобилки" (так називали непросвічену масу табору). Нараз гасне світло, робиться шум і "зади" з дубовими в руках стільцями кидаються на "перед", де сиділи свідомі полонені разом з "Просвітним виділом". Робиться паніка. Хтось

Берлін — Ванзе, 1925. З ліва на право: Богдан Лепкий, син Лев Ростислав, донька Наталія Марія, Мирося Ліщинська, Софія Євгенія, донька Богдана Лепкого, о. Іван Ліщинський, парох Борислава, шваґер Богдана, д-р Зенон Кузеля, тіточний брат Богдана. Сидять з ліва на право: Олександра Лепка, Іванна Ліщинська, донечка о. Івана, Ольга Кузеля, дружина Зенона

Львів, 1926. З ліва — сидять: Олександра і Богдан Лепкі, Євгенія Лепка-Перфецька, сестра Богдана; стоять: Лев Лепкий, Наталія Лепка Данилевич, Юліян Купчинський, Євгенія Лепка, Наталія Ліщинська-Яремчишин

відчиняє двері і, не знаючи гаразд німецької мови, замість "Licht"! кричить "Feuer!", — з касарні вибігає відділ військового поготівля, чути, як клацають кріси, ще хвилина — й театральна революція могла скінчитися дуже криваво". "Просвітньому виділові" з д-ром Р. Перфецьким на чолі, при помочі деяких свідомих полонених, як ось Решетняк, Білик і другі, вдалося опанувати тривогу й діло покінчилося висланням деяких полонених на роботи по селах і на кілька днів таборового карцеру". (ЗЛ-К 73).

Після цієї авантури, під час якої дехто потерпів, навіть фізично — Лепкому потовкли руку (ЗЛ-К 74) — почалася позитивна робота, табір розростався під культурним оглядом. Були там школи, від початкової до народного університету, аґрономічні курси, крамниця, книгарня, видавано часопис "Громадська Думка". Лепкий заснував кустарню (робітню аматорських ручних виробів) в двох великих бараках. Була там рисункова заля, гончарня, токарня, столярня, робітня музичних інструментів тощо. В. Пачовський провадив редакційну секцію, Євген Турула вчив музики. Д-р Перфецький перестроював табір на зразок колишньої Січі. Полонені вибирали голову табору, ніби кошового, писаря, осаулів, обозних. До організації прибули сотні нових членів, на виклади ходило більше слухачів, на вічах були оживлені дискусії, вироблялися добрі промовці. (За ЗЛ-К 74; ЛЛ — КМЖ II, 201).

Переживанням у таборах присвятив Лепкий кілька оповідань. Одне з них про те, як одни із полонених, що працював у мельника в сусідньому селі, приніс йому мішечок пшениці саме в день Святого вечора, коли пшениці не можна було купити, бо вже існувала в Німеччині карткова система. Полонений один із тих, що робили "революцію" в таборі, а тепер на праці в селі вразумився. Його відношення до Лепкого шляхетне, ідеальне. ("Кутя". ПЯ 24-26.) Ще інше оповідання про молодих полонених старшин, що прийшли до родини Лепких привітати їх з Різдвом. Розмови про політичні відносини в Европі, про те, хто переможе в війні, спогади деяких старшин про родину, залишену в рідному краю, витворили поважний, мелянхолійний настрій. Революція в Росії, питання хто вийде переможцем, сповняє їх надією, що переможцем вийде любов людська. Тут теж вставка про те, що праця Лепкого в кустарні вийшла на користь. Проворний вояк сам зробив апарат "гонити самогон" з одеколону. ("Хто пібідить?". Там таки, стор. 28-33).

Сам поет тужив за рідним краєм. Цим почуванням присвятив вірш "На Різдво 1915 р." (Там таки, стор. 65-66).

Згодом і в вецлярському таборі прийшли зміни політичних і партійних настроїв серед полонених, підсичувані і чутками про раштатський табір і таки деякими провідниками табору та деякими

Лев Ростислав, син Богдана Лепкого

Доня Лепких, Софія Євгенія. 1917 р.

Доня Лепких, Наталія. 1917 р.

полоненими старшинами, що в розмовах та дискусіях руководилися демаґоґічними гаслами. Через те народовці мусіли уступити. Виїхали з табору д-р Перфецький та Омелян Бачинський. Залишився Лепкий. (ЗЛ-К 75-76)

Влітку 1917 р. дістав він відпустку і через Відень вибрався до Галичини. В той час Відень збіднів, голодував. Лепкий поїхав до табору збігців у Ґмінді. Тут працювали: о. Омелян Король, парох табору (знайомий Лепкого з бережанських часів, Катря Гриневичева, Білінський, Омелян Бачинський; маляр Микола Федюк і ін. Лепкому пропонували посаду в таборовій гімназії, не прийняв її. Табір, хоч назовні (про людське око) виглядав гарно, в дійсності був у занепаді. Збігці селяни жили в нужді, голодні й холодні, багато вмирало. Тому не впускали до Ґмінду нових збігців перед офензивою Керенського. Приміщали їх на польських землях Західної Галичини, де теж і вони жили в невідрадних умовинах. Лепкий оглянув табір, інтервеніював в урядах, навіть частині уряду львівського намісництва, — надаремно. (ЗЛ-К 75-76).

Звідти Лепкий поїхав до Львова, далі до Бережан, щоб під Конюхами побачитися з братом Левом (Льоньом). "Переїздив рідний Жуків. Побачив знищене приходство, де прожив свої найкращі літа, побачив сторощені сади, саджені батьковою рукою, побачив цілий пам'ятник на могилі батька, котрий якось пошанувала війна, і опинився в Бережанах". (ЗЛ-К 76). Після битви під Конюхами Лепкий повернувся до Вецляру. Тепер почав він писати про війну в інший спосіб, як передтим. Тоді написав він багато віршів із воєнною тематикою. Крім того працював над редаґуванням творів Шевченка і деяких інших літературних творів. Деколи виїздив до Берліна на заклик "Союза", а також із "українсьмим козаком", д-ром Вестерманом, об'їздив робітничі команди, що на них працювали наші полонені, оглядав замітні місцевини західної Німеччини з численними історичними пам'ятками, був теж у Ваймарі та на замку Вартбурґ. (ЗЛ-К 80).

На сході Европи події йшли скорим і змінним темпом. В Україні Центральна Рада та проголошення самостійної України, Гетьманщина, в Росії большевики. Таборяни бажали якнайскорше вертатися додому, одні до родин, інші до будови власної держави. Почалися творення добровольчих відділів із полонених, зв. сірожупанниками і синьожупанниками. Поволі деякі відділи виїздили на схід, а ще багато залишалося в таборах. Лепкий знаходив розраду від дуже змінних і протиречних настроїв полонених і деяких таборових провідників у поїздці на виклади до м. Ганноверш-Мюнден, міста з історичними пам'ятниками й подіями. Туди їздили Василь Сімович, Роман Смаль-Стоцький, Василь Пачовський, Сиротенко (тодішній

український міністер війни (ЗЛ- 79-80). Під час іспитовних комісій для полонених офіцерів, що мали вступити в українську армію, затроївся, як і інші члени комісії, консервами й відхорував у Раштаті (доглядали його д-р Кость Воєвідка і Журавель). Ця недуга і праця в таборах, вичерпали Лепкого. У Вецлярі він знову занедужав. Після недуги пережив радісні хвилі — творення синьожупанної дивізії. Поет був задоволений із праці в таборах, не дивлячись на різні, нераз дуже невідрадні обставини й переживання. (ЗЛ-К 82)

Після заключення Берестейського миру в лютому 1918 р. основано "Комітет культурної допомоги полоненим українцям у Німеччині" на місце зліквідованого "Союза". (ЗЛ-К 83). Тут Лепкий включився в просвітну працю. В 1919 р. опіку над полоненими обняла "Українська Військово-санітарна Місія". Лепкий далі працював у її відділі в Вецлярі, а крім того був членом редакції зальведельського "Шляху", що його редаґував Зенон Кузеля до 1920 р. В цьому журналі він редаґував фейлетони і писав багато статтей. На весні 1920 року переїхав Лепкий із родиною цо Шпандав недалеко Берліна, щоб бути ближче редакції, в якій працював аж до ліквідації його в тому самому році. В Шпандаві віджив після кількарічної праці в таборах (ЗЛ-К 83). Там далі продовжував він свою літературну працю. Написав багато оповідань і поезій. Крім того зредаґував до друку багато книжок. В серпні цього року виїхав він відпочити над море, де пробув кілька тижнів у м. Ґерен на острові Рюґен. Там написав поему "Герта" (ЗЛ-К 85). Звідтам повернувся ще до Вецляру і там таки дописував до журналу "Нове Слово". Коли в січні 1921 р. почало виходити в Берліні "Українське Слово", Лепкий переїхав до Берліна й замешкав спершу при Кірхґассе 8, а від грудня 1922 р. поселився в Ванзее під Берліном. І знову його дім став центром місцевої колонії українців. Всі, хто переїздив через Берлін, вступали до нього. Гетьман Скоропадський, що теж мешкав у Ванзее, часто відвідував Лепкого, а цей його. Лепкий працював тісно з видавництвом "Українське Слово", як дописувач, автор різних статтей і як редактор книжкових творів з українського письменства. Працював теж в управі "Українського Червоного Хреста" та в берлінській "Громаді". Викладав у мешканні УНР на влаштованих курсах українознавства українську літературу 4 години тижнево. На ці виклади приходили численні слухачі, молодь і старші громадяни з високою освітою. І тут Лепкий притягав слухачів своїм хистом викладання. За це на закінчення курсів депутація слухачів піднесла йому китицю квітів.

Через інтенсивну працю і різні клопоти Лепкий захворів в осені 1922 р. В 50-річчя його народин 4. XI посольство УНР (послом був Роман Смаль-Стоцький) влаштувало йому ювілейне свято в залях палати посольства при Кронпрінценуфер 10. На щирі слова

В таборі полонених старшин царської армії. Богдан Лепкий, Василь Пачовський, і Роман Смаль-Стоцький в оточенні російських і німецьких старшин 1917.

Старшинський табір полонених із царської армії в Гановерш-Мінден у Німеччині під час першої світової війни в рр. 1917-1918. Зліва — сидять. 2. Байлів, 4. Сиротенко, 5. Богдан Лепкий, 7. полк. Яворський

признання, виголошені Р. Смаль-Стоцьким за заслуги для української культури, Лепкий відповів, "що охоту до праці він одідичив від батьків, що це не його заслуга, а прямо життєва конечність, що в праці він знаходить розраду й задовілля:

"Я був лиш одною струною на тій многострунній гарфі, що зветься українською літературою, а коли моя струна, як Ви кажете, добула з себе неодну гарну нотку, так це тому, що дзвеніла вона згідно й гармонійно зі своїми товаришами. Всі ми, я і мої покійні та живі товариші пера, настроєні були на цей сам акорд, акорд визвольної ідеї, акорд праці для здійснення наших народних ідеалів, акорд віри, що наша слушна і справедлива справа не пропаде, а вийде переможцем. Тому позвольте, що доказ нинішнього признання поділю з цілим тим літературним товариством: покійним низький заслужений поклін, а живим шлю товариський привіт". (Зл-К 87). Свою палку і щиру промову Лепкий закінчив словами своєї молитви:

Не дай мені, мій Боже, біля хати,
Яку в ночі ограбили злодії,
Безрадно сльози лить і нарікати
Сумним псалмом пророка Єремії!
А дай мені діждатися години,
Коли мій люд порве важкі кайдани,
Щоб я пісні, немов уста дитини,
Мов добрий лік поклав йому на рани".

(ЗЛ-К 87).

Від східних українців вітав ювілята проф. Коваль, що приїхав з Києва. Він, м. і., згадував, яке враження робили на нього поезії та оповідання Лепкого, коли він ще був студентом. Лепкий у подяці промовцеві сказав, що для нього Україна ніколи не обмежувалася чужими ні своїми власними внутрішніми кордонами, і що він у з'єдиненні культурному, ідейному і життєвому бачить сповнення наших спільних задушевних бажань. Кордон це лиш слід на воді, що його гребуть чужі або свої власні, необачні весла. Але:

Піде цей слід під спід,
Розкинеться земля
Від заходу на схід,
Неділена, ціла,
Від заходу на схід,
Як море, як вода, —
Ти дав їй кров і піт,
Вона буде твоя!"

Після привітання була концертна частина і товариський вечір. Того самого року відбувся ювілейний концерт заходами "Богеми" у Львові

в залі Музичного Інституту ім. Лисенка. Промовляв на ньому Микола Голубець, поклонник Лепкого. Привітали також ювілята американські українці, як знаного їм автора поеми "В світ за очі", улюбленого поета і письменника. (ЗЛ-К 88).

З нагоди цього ювілею "Українська Накладня" видала твори Лепкого в двох томах, п. з. "Писання", т. І. Вірші, т. II, Проза, з передмовою Василя Верниволі (Сімовича) та поясненнями до обох томів самого автора. Це збірне двотомне видання не містить усіх дотогочасних творів поета, а саме вибір із попередніх збірок поезій і не всіх друкованих оповідань. Багато поезій, розсипаних по різних журналах та часописах залишилися там не передруковані.

Також у 1923 р. влаштовано ювілей Лепкому у Львові заходами молодомузців, до круга яких він стояв близько. Після ювілейного року Лепкий жив у Берліні і працював у видавництві "Українське Слово" і "Літопис", як редактор літературних творів і коментатор до них. При тому не опускав своєї літературної праці. Від поезії, якої не покидав до кінця життя, перейшов до прози. Тоді почав писати, м. і., великий роман "Мазепа". Згодом у 1926 р. іменовано його доцентом української літератури, а в 1932 р. звичайним професором. Разом із доктором Іваном Зілинським, професором української мови, працювали над вихованням українського студенства, даючи йому основне й глибоке знання рідної літератури й мови. Крім чисто української літературної тематики викладав Лепкий і на теми українсько-польських літературних взаємин. [11]

В двадцятих роках у Кракові студіювало багато української молоді, що не хотіла студіювати у Львові, де катедру українознавства креовано щойно в 1928 році й доручено її полякові проф. Янову, який як мовознавець більше ваги прикладав мовознавчим ніж літературним студіям. В Кракові під науково-педагогічним проводом обох наших учених багато наших студентів закінчило студії ступенями д-р або мґр. Дім Лепкого знову став амбасадою української культури, вправді тепер у трохи іншому характері. Лепкий радів відвідувачами, бо вони приносили йому, немов живі свідки, вістки з рідних земель, за якими так дуже тужив. Продовжував взаємини з польськими вченими, товаришами за фахом та письменниками, колишніми приятелями й новими знайомими. Брав участь у наукових конференціях і з'їздах, що відбувалися в Кракові, Варшаві та у Львові.

Рівночасно не кидав пера. Писав тепер більше прозою. Саме ще під час еміґрантського життя в Німеччині в першу світову війну

---

11 Див Mikolaj Siwicki. BOHDAN ŁEPKI (W setną rocznicę urodzin). SO, r. XXI, Nr 4, Warszawa 1972, str. 439.

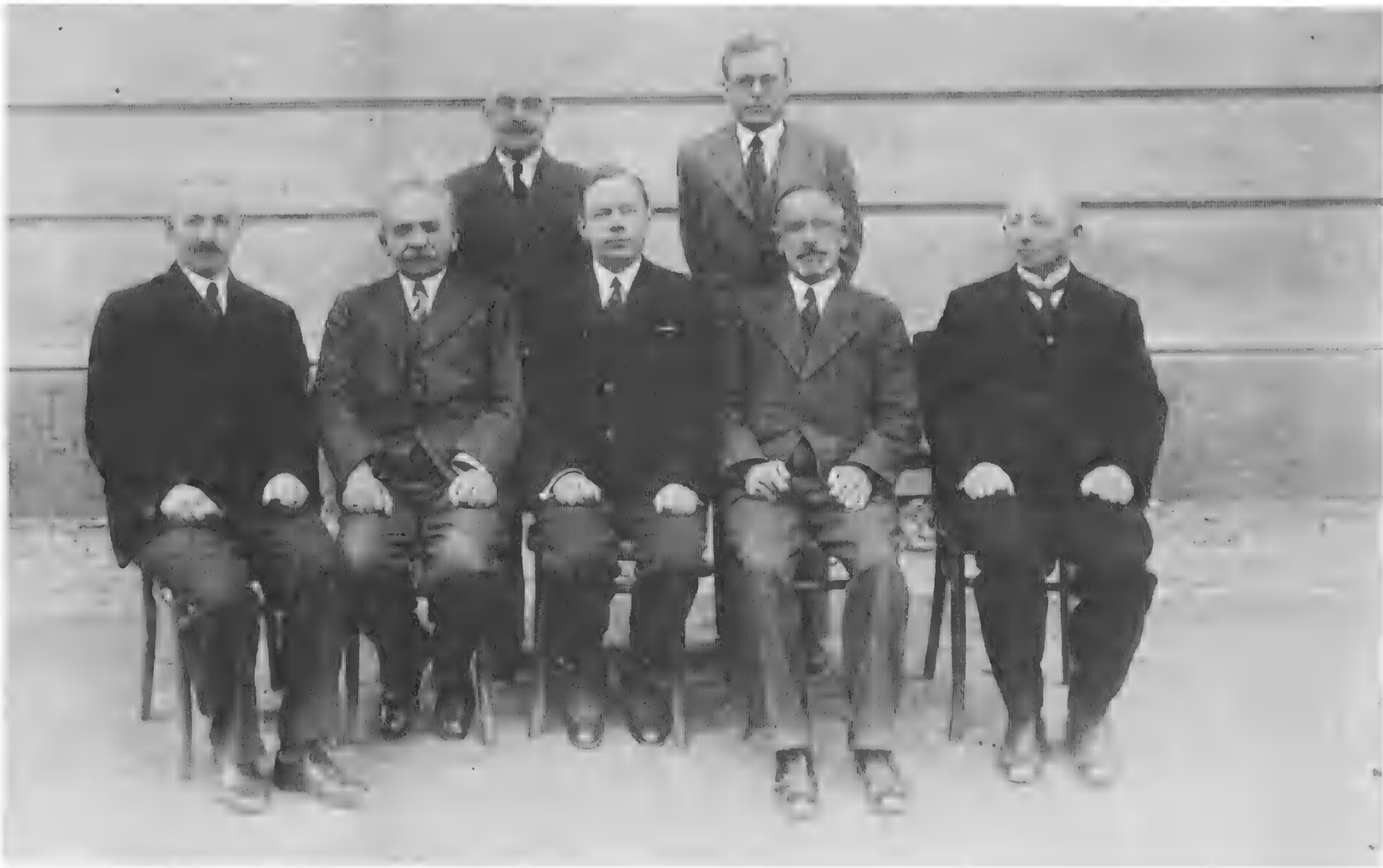
він переконався, працюючи над національним освідомленням і піднесенням культурного рівня полонених із східньої України (з-під царської Росії), та скріпив себе в поглядах на державнотворчі ідеї народу, про які дискутував ще перед війною з Вячеславом Липинським, і про потребу відповідної виховної лектури для народу, що саме вела б його на шлях державнотворчого думання. В історії України бачив він ідеального мужа, виконника таких ідей в особі гетьмана Мазепи. Коли перед війною захоплювала його постать Мотрі Кочубеївни, про яку написав драму, то на еміґрації вирішив написати роман про самого Мазепу. Заплянована трилогія стала властиво тетралогією. В 1926 році появилася друком перша частина роману "Мотря", в двох томах. Після неї виходили друком дальші частини: "Не вбивай", "Батурин", "Полтава". Таку величезну працю виконав Лепкий впродовж 4 років. Громадянство прийняло повість з захопленням, хоч були й з'їдливі критики на неї. Та більшість критиків і читачів оцінили повість дуже прихильно. Поет діставав багато листів від знайомих, між якими був лист Митрополита Андрея Шептицького, Андрія Лівицького, науковців та письменників, про велику вартість цього твору. Лепкий не спочивав на лаврах, далі працював і на літературному і на науковому полі.

В 1932 році українське громадянство у Львові святочно відзначало ювілей шістдесятиліття Лепкого. В залі Народного Дому при вул. Рутовського влаштовано святочний концерт з мистецькою програмою, на який прибув Ювілят з родиною. Промовляв Василь Пачовський замість запрошеного Петра Карманського. В промові Пачовський, близький співтовариш пера, і співпрацівник у таборах полонених у Німеччині, стилем молодомузця підкреслив великі заслуги ювілята для українського письменства і культури.

Ювілейні святкування відбулися також у Бережанах 20 грудня 1932 р. В склад ювілейного комітету входили: учителі Петро Будз та Олена Бережницька, о. Василь Дубицький, який виголосив святочну промову, д-р Володимир Безушко, проф. Лев Крип'якевич і ін. (БЗ 491).

В тому році, як згадано, Сенат Ягайлонського університету підніс Лепкого до ступеня звичайного професора.

Лепкий знову співпрацював з приятелями в Кракові. На літні вакації їздив з родиною до свояка, о. Петра Смика, пароха Жовчева в Рогатинському повіті. Тут теж залюбки малював. Під час побуту Лепких у Жовчеві приїздили тоді туди композитор Василь Барвінський, малярі Іван Іванець, Андрій Лепкий, Дам'ян Горняткевич, письменники Микола Угрин-Безгрішний, Антін Лотоцький і ін. Загостила одного року група лялькового театру "Вертеп наших днів" укладу Романа Купчинського і Льоня Лепкого. Музика Володимира

Учительська Громада українських середніх шкіл у Станиславові. Зліва сидять: д-р Сава Никофоряк, Микола Лепкий, д-р Іван Рибчин, проф. Олександер Бойцун, проф. Олег Целевич; стоять: проф. Ілля Никофорук, проф. Музичишин

Станиславів, влітку 1935. Зліва: - - ? - Олександра Лепка, Богдан Лепкий, Іванна Лепка, Микола Лепкий

проф. музики, Марко Лепкий, син Миколи

Тетяна Лепка, донька Миколи, замужна Юзвяк

Рідня Лепких. З'їзд у Гиновичах коло Бережан у 1927 р. Сидять на землі: посередині — Степанія Смик (Тарнавська), Двоє внуків Роґальських. Сидять зліва: Марія з Кузелів Гривнакова, Ольга з Лепких Ліщинська, Домна Лепка – бабуся, Олександра Лепка, Дружина Богдана, Ростислава з Кузелів Смикова, — ? Стоять у першому ряді: Наталія Лепка-Данилевич, Софія Євгенія Лепка, Наталія Ліщинська-Яремчишин, Н. Роґальська, трошки вище — о. Іван Заверуха, Богдан Лепкий, Микола Лепкий, ... ? . . . . . ? . . . . . . ? Останній ряд: о. . . . . . ? . . . . . ? . . . . ? . . . . . . о. Петро Смик, о. Іван Ліщинський, Богдан Смик, син о. Петра, (частинно заслонений), Лев Ростислав, ... ? . . . . . . (майже заслонений), Василь Барвінський, ... ? . . . . .

Різдво 1933. Гостина в о. Петра Смика в Жовчеві. Зліва — сидять на підлозі: Володимира Заяць, Наталя Лепка, Юліян Ковальський, Євген Смик, Мирон Смик, Софія Лепка. Середній ряд: Олена Заяць, о. Євген Вітошинський, Олександра і Богдан Лепкі, Ростислава Смикова, Омелян Бачинський. Стоять. о. Петро Смик, М. Шеремета, Дмитро Ковальський, Роман Смик, о. Григор Скасків,

На весіллі Наталії Ліщинської з д-ром Михайлом Яремчишином у Жовчеві, 9.I.1932. Стоять: Богдан Лепкий, о. Осип Ліщинський, Степанія Смик (Тарнавська), Наталія Лепка (Данилевич), д-р М. Яремчишин, Ростислава з Кузелів Смикова, Марія з Кузелів Гривнакова, Наталія Ліщинська-Яремчишин, Олександра Лепка, Лев Лепкий, Климентина Яремчишин, о. Іван Ліщинський, Степан Кретів, Євгенія Лепка, Ярослав Ромах. У найнижчому ряді — зліва: Євген Смик, Роман Смик, о. Петро Смик.

На приходстві в Жовчеві у о. Радника Петра Смика, влітку 1933 р. В першому ряді, зліва: Богдан Смик, Софія Євгенія Лепка; в другому ряді: д-р Іван Іванець, о. Петро Смик, Роман Смик, Василь Барвінський, Наталія Лепка, Богдан Лепкий; в третьому ряді: Андрій Лепкий, артист маляр, професор, Ростислава Смикова, Олександра Лепка, Теця Михалевич, Лев Ростислав Лепкий

Родинна знимка з нагоди миропомазання Талі і Нусі (Наталії і Софії) Лепких та Мирона Смика в Жовчеві. Вгорі, від ліва: о. Петро Смик, Марія Гривнакова, Ростислава Смикова. Стоять від права до ліва: Богдан Смик, Наталія Лепка, Євгенія Софія Лепка, Степанія Смик, Роман Смик, Марія Лонкевич (замужна Костек), Євген Смик, Мирон Смик

Жовчів, 1933 р. Василь Барвінський і Богдан Лепкий на приходстві у о. Петра Смика

Балтаровича. Лепкий любив теж гостей священиків, а то о. Євгена Вітошинського з Чесник і о. Василя Соловія з Пукова. Останній гарно співав до акомпаньяменту п. Олени Заяцевої, вдови по священику, доні о. Вітошинського. (КМЖ — ЛЛ 207)

Від р. 1930 їздив Лепкий з родиною до живця Черче коло Рогатина на відпочинок та лікування. Туди приїздили різні визначні особи, як д-р Кость Левицький, проф. Кирило Студинський, посли до сойму, д-р Лука Мишуга і Дмитро Галичин з Америки, Леся Кривіцька, Марія Сокіл, Іван Романовський баритон, Василь Тисяк, Євгенія Зарицька, Реня Яросевич, театр Блавацького, Нестор Нижанківський єпп. Микита Будка, апост. візитатор о. Олександер Малиновський, проф. Кордуба, Євген Маланюк.

З нагоди 60-річчя Лепкого українське громадянство Бережан купило для нього віллю в Черчі, за парком на горбочку, що її назвали Богданівка.

В 1937 році спало на Богдана Лепкого велике горе: 9 серпня померла його дружина Олександра (Лєнда). На похорон, що відбувся 11 серпня в Кракові з'їхалося багато знайомих родин і приятелів Лепких. З родини близької були Льоньо Лепкий, Анатоль Лепкий, о. Петро Смик, о. Іван Ліщинський, Василь Глібовицький. Похоронні обряди відправив о. д-р Хрущ в каплиці на цвинтарі, опісля зложено домовину тимчасово до гробівця, де спочивають парохи краківської церкви. Під час відправи співав хор, зложений із усіх місцевих товариств. Промов ніяких не було, на бажання родини з огляду на стан здоров'я Богдана. Див.: ("Діло", субота 14 серпня 1937 . Див. також додаток: "Лепкий про свою дружину"). "Хто знав, як жив Лепкий із дружиною, і чим була покійна для нього, мусів уважати за кожне зворушення поета. І дійсно рідня і приятелі дому Лепких не відступали ні на хвилину від письменника, зокрема тутешні лікарі українці не спускали його з ока. Загалом ціле краківське українське громадянство, як одна рідня, об'єдналось у смутках та важкім горю поета". (там таки)

Одного разу, незадовго до II світ. війни, Лепкий відвідав рідне село Жуків, де провів свої молодецькі роки. По дорозі вступив на батькову могилу і на своє приємне здивування побачив могилу в найкращому порядку, прибрану квітами. Село, як найближча родина опікувалося могилою свого колишнього пароха. ("Жуків". КМЖ III, 172-175)

В 1938 р. запросили селяни Жукова Лепкого з родиною на батькові поминки до свого села. "Приїжджаємо, а там не поминки, лише якесь велике народнє свято. На залізничім двірці в Гиновичах делеґації, промови, відділ молоді в ондостроях. Щонайкращий віз і коні з села везуть нас на нове приходство, бо старе зруйноване

війною. Коло читальні привітальна брама, війт виголошує промову, процесія з хоругвами й образами провадить нас до церковної брами, де знову промовляє парох, колишній Січовий стрілець. В церкві Служба Божа, править її мій колишній ученик, отець Євсевій Бачинський. По Службі Божій похід на цвинтар, на Батькову могилу, а з цвинтаря поворот під церкву, де збудовано трибуну, з якої промовляли делеґати від різних громад Бережанщини. А тимчасом у саді розставлено столи і подано обід, до якого засіло ціле село і запрошені гості з інших громад — сотки осіб. Нас, родину та делеґації гостив парох, отець Пясецький. ("Жуків", КМЖ III 174).

В 1938 р. польський уряд іменував його сенатором. Не відмовився, щоб допомагати своїм людям, які знайшлися нераз у складному положенні в умовинах режиму Речипосполитої Польщі. Він їздив до Варшави на засідання Сенату, виголошував промови в обороні українського населення, апелюючи до розуму й справедливости. В Варшаві брав участь у зібраннях польських учених та поетів, навіть їздив до Вильна і Ґдині з рефератами про українську культуру. Їздив теж і до східної Галичини з рефератами, а на літні вакації до Черча. Тут заскочила його друга світова війна.Настрої і прочування недолі українського народу описав у фейлетонах "Заки вдарили громи" (Літо 1939 р.), друкованих у "Краківських Вістях" на весні 1941 р. Війна прийшла несподівано, хоч сподівалися її вже від 1938 року. Влітку 1939 року лікуванці й літники в Черчі почувалися знаменито. З'їхалося багато визначних людей із цілого краю, всі раділи гарним літом. Та при кінці серпня пакт неаґресії "Рібентроп — Молотов" між гітлерівською Німеччиною та СССР викликав занепокоєння й метушню. Скоро роз'їхалися майже всі лікуванці, бо польська адміністрація почала переслідувати деяких із них. Деяких лікуванців покликано до війська. Живець майже спорожнів. Вибухла війна й застала Лепких у Черчі. Поет чомусь не рішався виїхати чим скоріш. Навіть у деяких моментах, коли польські втікачі з Варшави, Кракова й інших західніх міст разом із військом залили Черче, поетові, який пригадував першу світову війну, думалося: "В наших головах явилася думка, що ми так і пересидимо війну в нашім живці, де маємо хату над головою і харчами не потребуємо журитися, бо їх є вдовіль. "Земля наша велика й багата, лише ладу в ній нема — приходило на гадку". Чомусь Лепкий зволікав із виїздом. Брак часописів і радієвих правдивих вісток то заспокоював його, то тривожив, як місцевих людей, яким докучала поліція. Коли 17 вересня 1939 р. рознеслася чутка, що большевики перейшли кордон Збруч, всі сильно затривожилися, польські втікачі виїхали. На вістку, що большевицькі війска вже в Бережанах поет зомлів. На щастя атака серця не була сильна. Тоді Лепкі попалили всякі листи "небезпечні папери" й вирішили виїхати.

В Черчі 1938 р.: о. радник Василь Дубицький, Богдан Лепкий

Черче, 1936. Підвечірок у "Палатці". Зліва: д-р Кость Левицький, Лев Лепкий, директор живця Черче, Богдан Лепкий, інж. Юліян Нижанківський

Черче, перед "Богданівкою". Молодь і вчителі української гімназії в Рогатині з поклоном Богданові Лепкому, 17. XI. 1936

В Черчі, на веранді, вересень 1938. Зліва· Богдан Лепкий, Мирон Лятишевський, Station Станіслав Тілль, Наталія Лепка, Лев Ростислав Л., Софія Л., Нуся Кальба, зам. Бойко.

На гостині в громаді с. Жуків у 1929 р.
Зліва. Богдан Лепкий, Василь Барвінський, о. Іван Ліщинський, Микола Лепкий

Черче, 1937. Після смерти Олександри Лепкої. Перед Богданівкою. Зліва: Лев Ростислав, Наталія Лепка, Софія Лепка, Богдан Лепкий, Нуся Кальба Остап Луцький

Черче, біля "Богданівки" в 1937 р. Зліва: Богдан Лепкий, о. Іван Ліщинський, полк. Альфред Бізанц, о. Олександер Малиновський

Черче, літо 1938. Зліва: Юно Навроцький, Богдан Лепкий, Марія Бенковська, Роман Купчинський

"Богданівка" в живці Черче. Дарунок Богданові Лепкому від українського громадянства в його 60-ліття

Черче, 1936. Сидять: д-р Мирон Кордуба, його дружина? Ліда з Лепких Чеховичева, Богдан Лепкий, Софія Є. Лепка. Стоять: Наталія Лепка, д-р Кость Чехович

Черче, 10. VIII. *1936 Зліва: Лев Ґец, Микола Угрин-Безгрішний, Ірма Остапівна, Богдан Лепкий, Гнат Мартинець, Антін Лотоцький*

Громадяни Жукова коло Бережан вітають Богдана Лепкого, вшановуючи поминками пам'ять його Батька, о. Сильвестра в 1936 р.

В Черчі 1936 р, перед "Богданівкою". Гості у Богдана Лепкого

Черче, літо 1938. Від ліва: Андрій Петренко, Богдан Лепкий, ? Станислав Тілль.

Допоміг їм свідомий селянин патріот, Кладун. Речі заховали в Учительській Домівці, взяли щонайпотрібніше і Кладун раннім ранком вивіз їх польовими дорогами в напрямі заходу, до села Лисятич (коло Стрия), до пароха о. Пеленського. Звідти іншою підводою заїхали до Дрогобича, до лікаря Яремчишина, де коротко відпочили і жидівською підводою заїхали до Самбора, до місцевого священика, катехита о. Юзвяка, свояка Лепких. Звідси другого дня виїхали жидівською фірманкою до Хирова й затрималися кілька днів на приходстві у старих пп. Ольшанських, яких дорослі вже діти виїхали перед большевиками. І знову жидівською підводою поїхали в напрямі Сяну в горах, але не доїхали туди, спинила їх большевицька кіннота. Щойно, коли большевики проголосили вільний перехід на захід через міст у Перемишлі, Лепкі дісталися на другий бік Сяну. Ще поки дійшли до мосту, "приступив до Лепкого якийсь совєтський достойник і почав розмову, мовляв, він колишній краківський студент і знає Лепкого. Здивувався, чому професор не зголосився, коли через радіо взивали його, щоб прийняв ректорство в львівському університеті". Цей чоловік сказав: "Мрії наші здійснилися, Пане Професоре, є самостійна Україна". Лепкий якось вимовився. Достойник тільки допоміг йому перенести валізи і на прощання помахав рукою. Був це поляк, може приятель Дзєржинського" (КМЖ-ЛЛ 217).

Лепкі щасливо добилися до Кракова на своє мешкання. Але професор не міг знайти спокою. Не подобалися йому поступовання німців щодо жидів і поляків, а також поступовання декого з українців. Зліквідували краківський університет і почали арештувати деяких професорів. Поляки, приятелі і знайомі Лепкого, як Ніч і Пломєнський, письменники і ін., приходили до нього на розмови. Вони далі трималися на високому рівні, дружили, а деколи просили Лепкого допомоги, інтервенції через впливових українців у німецьких властей. Лепкий допомагав, як міг.

Коли Лепкому відмовлено професорської пенсії, він дописував до "Краківських Вістей". Тоді написав третю частину "Казки" і повість "Крутіж". Дописував і до інших українських журналів, перекладав з української мови на німецьку. Його син, Лев Ростислав, доктор хемії, дістав в управу малу аптеку і в той спосіб проживала родина. (КМЖ III, ЛЛ 217-218).

Лепкий занепадав що раз більше на здоров'ю через недомагання серця. Часто пролежував у ліжку, писав і денервувався подіями, що збувалися на його очах. Пережив ще тріюмфальний похід німецької армії на схід і звільнення України від большевиків. Та не все подобалося йому в цьому поході, на який багато українців покладало великі надії. Усміхнулася надія на отримання емеритальної пенсії від уряду. В погідний гарячий день, 21-го липня 1941 р. вийшов він до

Мешкання Богдана Лепкого в Кракові від 1926 р. при вул. Соняшній (Слонечній) ч. І. Частина бібліотеки

Фраґмент робітні Богдана Лепкого в Кракові при вул. Слонечній, ч. I. На столі різьба (голова жінки) роботи Григора Крука

Богдан Лепкий у 1939 р.

Остання знимка Богдана Лепкого з 10 липня 1941 р.
Світлив Роман Смик у Кракові

Греко-католицька церква ім. св. Норберта в Кракові. Вид від плянтів

Похорон Богдана Лепкого в Кракові на Раковіцькому кладовищі, 23. липня 1941. В першому ряді зліва: о. мітрат Олександер Малиновський, апостольський адміністратор Лемківщини, єпископ Григорій Лакота, о. радник Киприян Хотинецький, о. д-р Павло Хрущ. Біля домовини Юліян Буцманюк, мистець маляр

Пропам'ятна таблиця на пошану Богдана Лепкого, роботи мистця Нестора Кисілевського, у передсінку української церкви ім. св. Норберта при вул. Вісьльній, ч. II. в Кракові. Коли після II. світової війни церкву перемінено на костел, цю таблицю усунено. Теперішній парох церкви, ігумен на запити, де поділися речі й пам'ятки з церкви, відповів, що нічого про це не знає.

Раковицький цвинтар у Кракові, Гробовець родини Шайдзіцьких, друзів Богдана Лепкого, де тимчасово приміщено його домовину в липні 1941 р.

Могила Богдана Лепкого на Раковицькому кладовищі в Кракові, в гробниці приятелів Лепких, Шайдзіцьких. Світлина з 1972 року. На пам'ятнику Поета приміщено барельєф — погруддя.

Барельєф — погруддя Богдана Лепкого на його могилі

Богдан Лепкий, різьба в тераконі. Виконав Нестор Кисілевський в Кракові 1932 р. Коректуру бюсту проводив проф. Лямпічка, тодішній ректор Академії Мистецтв у Кракові.

нотаря в справі поладнання емеритури. Відчиняючи двері у його канцелярії, він нагло почув біль у серці і закінчив життя. Смерть Поета потрясла суспільством. На місті розклеєно клепсидри від родини, приятелів, гр-кат. парохії, Наукового Товариства ім. Шевченка та від Українського Центрального Комітету. Утворено громадський комітет для похоронів, очолений проф. Іваном Зілинським. В склад комітету ввійшли: д-р Іван Раковський, голова НТШ, ред. д-р Мирон Коновалець, представник УЦК, ред. Роман Купчинський, голова Товариства Українських Журналістів, д-р Іван Ґижа, представник Лемківщини, інж. Лідія Бурачинська, від Союзу Українок і проф. Віктор Андрієвський від придніпрянців.

Похорон провадив перемиський єпископ-помічник Григорій Лакота, співслужили о. мітрат Олександер Малиновський, апостольський адмінстратор Лемківщини, о. Дам'ян Лопатинський, почесний крилошанин митрополичої консисторії, о. д-р Павло Хрущ, парох місцевої церкви ім. св. Нобрерта, і ще сімох священиків. Над могилою прощали покійного о. Володимир Кучабський від церки й духовенства, проф. Іван Раковський від НТШ і від Українського Наукового Інституту в Варшаві, ред. Роман Купчинський від Т-ва Українських Журналістів, д-р Юлій Ґеник Березовський від колишніх студентів університету в Кракові, д-р Коновалець від УЦК і матірного Товариства "Просвіта" та від Головної Управи "Рідної Школи", яких Лепкий був почесним членом. Після прощальних промов понеслася у тиші Раковицького цвинтаря сумна стрілецька пісня "Видиш, брате мій..." Віддали Покійному пошану також і поляки, приятелі й товариші пера та науки. [12]

Тлінні останки Богдана Лепкого зложено тимчасово в гробівці його приятеля, радника апеляційного суду д-ра Ігната Шайдзіцького з пляном похоронити його з дружиною в спільній могилі (власному гробівці) після закінчення війни. (КМЖ III, 218, н.)

---

12. SO, стор. 440-41.

ЛЕПКИЙ — МАЛЯР

Повний огляд життя і праці Богдана Лепкого, поета, письменника, вченого, педагога — професора належить доповнити нарисом про його малярський талант, що проявлявся у нього ще з дитячих років, коли він залюбки приглядався малюнкам і праці старенького німця Швуґера, що звичайно взимку перебував у гостинному домі Лепких у Крегульці, (КМЖ II, 123-4), а скоро сам почав копіювати картини, що висіли на стінах приходства. При тому батько пояснював йому, що, кого, чи яку подію представляє кожний образ. Відповідно до значення образу Богдан копіював його з більшою або меншою увагою. Коли Богданові батьки переселилися з Крегульця до Поручина, юнак Богдан любив ходити майже сім кілометрів до краснопущанського манастиря, щоб хоч через дірку від ключа в церковних дверях поглянути на прегарний іконостас, перлину бароккового мистецтва. [13] (БЛ 1943, ст. 33.). Під час гімназійних наук Богдан учився рисунку. Вже тоді нарисував він вдатний портрет своєї бабуні і кілька портретів українських поетів, головно Шевченка. [14] Портрети його роботи висіли в ґімназійних клясах.Для господарів кляс писав грамоти. Відоме виконання ним портрету — імітацію різьби погруддя Шевченка на концерт у бережанській гімназії. На чорному тлі цей рисунок серед зелені квітів робив враження справжнього погруддя Шевченка. (ЗЛ-К 21, Б.Л.: "Шевченкове свято в гімназії", КМЖ III, 92). Та мрії Богдана стати українським Матейком і батькові надії на малярську карієру розвіялися вже на першому семестрі студій мистецтва в Відні. Хоч почав студіювати філософію та філологію, то вчився приватно малярства, чи радше малював під орудою Миколи Івасюка. З ним приїздив він на літні ферії до Жукова. Там улаштовували вони собі в стодолі малярську робітню і портретували селян одинцем і ґрупами, що їм позували, постаті до історичних картин. Спершу виконав картину "Коронація Данила", рисунки до праць про козацькі бої і ловецькі сцени.

13. Дам'ян Горняткевич: Богдан Лепкий як маляр. БЛ 1943, ст. 33-34.

14. там таки, стор 34.

Та малярство мусіло уступити перед пером. Одначе в Кракові Лепкий попав у товариство й атмосферу корифеїв польського малярства. І він знову малював принагідно. Зустрічався з славними польськими малярами, професорами Академії Мистецтва, Мальчевським, Виспянським, Вичулковським і Станіславським. Виспянському допомагав Лепкий у студіях української народної ноші до його драми "Болеслав Смілий". Вичулковський і Станіславський, що знали Україну й захоплювалися красою українських краєвидів і народної ноші, часто дискутували з Лепким, бували у нього, запрошували до себе й обмінювалися думками й поглядами на українське й польське мистецтво.

Лепкий був теж у тісних взаєминах із українськими малярами, що перебували в Кракові, а це з Осипом Куриласом, Олексою Новаківським, Іваном Северином, Михайлом Гаврилком, Михайлом Бойчуком і Олексою Мавберґом. Він допомагав теж неодному українцеві дістатися до Академії Мистецтва, або виїхати за границю на студії. [15]

В таборі полонених у Вецлярі провадив малярську школу.

Під час побуту в Берліні Лепкий співпрацював у видавництві Оренштайна "Галицька Накладня". Крім наукової, редакторської і письменницької праці він також працював як ілюстратор видань, рисував віньєти на обкладинки книжок, портрети поетів і письменників, головно в редаґованих ним їх творах, в антології поезії "Струни", ілюстрував "Історію України" Аркаса. Там є 28 картин його роботи. (КМЖ — ЛЛ 185-6).

В Берліні Лепкий часто відвідував музеї та мистецькі ґалерії захоплювався різьбою Нефрети в єгипетському музеї, портретом брата Рембрандта, Дж. Сеґантіні. Визнавався він теж на теорії мистецтва, подавав мистецькі поради малярам, він наглядав над виконанням вітражів, запроєктованих Петром І. Холодним для церкви в Мразниці коло Борислава. Після смерти Холодного виголосив Лепкий у краківській "Просвіті" реферат про його творчість. "Цілу творчість Холодного на полі мистецтва церковного схарктеризував він як синтезу розвитку іконографічних форм і концепцій у візантиці. Все, що досі найкраще давало візантійське малярство, викристалізувалося в його композиціях до прегарних форм, до повного вицвіту". [16]

Лепкий відкрив нашому громадянству великого майстра фарби Олексу Новаківського, Коли в 1911 р. Новаківський улаштував свою збірну виставу в краківській палаті мистецтва, Лепкий написав

15. Б. Л.. "Гарно було". Альманах українського студентського життя в Кракові, 1931. стор. 16.

16. Д Горняткевич· там таки. ст. 35-36.

Мадонна. Олійний малюнок Богдана Лепкого, Ванзе 1923

прихильну і речеву рецензію і помістив кілька репродукцій його праць у львівській "Неділі". [17] Крім двох названих українських мистців Лепкий високо цінив Івана Труша. Сам збирав мистецькі картини українських малярів, якими заповнені були стіни його кімнат в краківському помешканні, що виглядало немов картинна ґалерія. Мав також картини й европейських великих малярів. За словами Д. Горняткевича, Лепкий сам виконував мистецькі картини в своїх поезіях. Він не кидав пензля до кінця життя. Коли приїздив до Черча на відпочинок у подарованій йому нашим громадянством віллі "Богданівка", заїздив раніше теж до села Жовчева до свояка о. совітника Петра Смика і там малював картини, ікони до церкви. В жовчівській церкві залишив він два великі намісні образи — 4 євангелисти, 4 образи на кивоті, на приходстві велику копію портрету Івана Мазепи з ориґіналу Осипа Куриласа. Любив також малювати жовчівське приходство на тлі вогнем палаючих алей фльоксів і дикого винограду, робив студії портретів Шевченка, що їх декілька збереглося в його архіві. (КМЖ-ЛЛ 206).

В 60-тиліття народин Лепкого в 1932 р. краківські малярі влаштували в пошану ювілята малярську виставу в домі "Просвіти", що була переглядом мистецьких досягнень Лепкого. Були тут його: Мадонна, портрети, краєвиди й численні рисунки. Після привіту представника кружка плястиків Лепкий відповів промовою, в якій з'ясував, чим було мистецтво для нього в цілому його житті: "Коли б я не був письменником, тоді хотів би бути лише малярем". [18]

Сліди захоплення Лепкого малярством видно в його поетичних і прозових творах від початків до кінця його літературної творчости. Запляновані в молодості широкі малярські полотна реалізував пером, предусім в історичних повістях. В поезії Лепкого видно численні ремінісценції або й поетичні картини виконані пером. Він пише на теми картин малярських Бекліна, Мегофера і ін. Бачимо це, напр., в оповіданні "Старий двір", де картини природи представлені з допомогою красок. Поетичні описи природи виявилися дуже виразно в циклі поезій "Над рікою", як у вірші, зверненім до мистця О. Куриласа:

Намалюй мені, друже, картину,
Щоб я мав який спомин по тобі.
— — — — — —
Або ні! Намалюй мені, брате,
І вечірню спокійну годину.
Синю — синю, задуману дуже.

(П І, 23-24)

17. Дам'ян Горняткевич: там таки, ст, 37.
18. т. с., ст. 35/36.

В тому самому циклі замітнє й інше місце з описом картини природи:

Вечоріє. За горами гасне,
Як небесна ватра, сонце ясне.
Від лісів холодний вітер віє,
Шуварі гне і квіти леліє.
Над селом, між горами, в долині,
Висять мряки легкі, сіро-сині.
З коминів до неба дим снується —
Образ меркне, дійсність наче сниться.

(П I, 19)

Лепкий захоплювався красою природи в с. Жукові, де виростав юнаком і молодим студентом університету: "Не знаю, чи було де в краю так гарно положене приходство, як в Жукові. Малощо не цілий горб, понижче церкви, належав до нього. Росли там два сади, овочева шкілка і берестовий лісок, що від хати збігав у долину. Долиною перепливала Золота Липа..." (КМЖ III, 173)." Жуків... Іду із поля додому. Минув трибанну, стару церкву, стаю на східцях. Звідси чудовий вид на Гиновичі, Лапшин, на бережанський став і самі Бережани..." (КМЖ III, 175).

Крім захоплення природою є й реалістичні картини — краєвиди, що насували характеристичні порівняння:

"Як, було, здалека дивитися на церкву й на обідрані, поперевалювані хати, то здавалося, що гурма дідів вийшла з дому Божого і сунеться з торбами оден за другим понад річку, до коршми, підпираючися вербами, як палицями". ("Іван Медвідь". П II, 10)

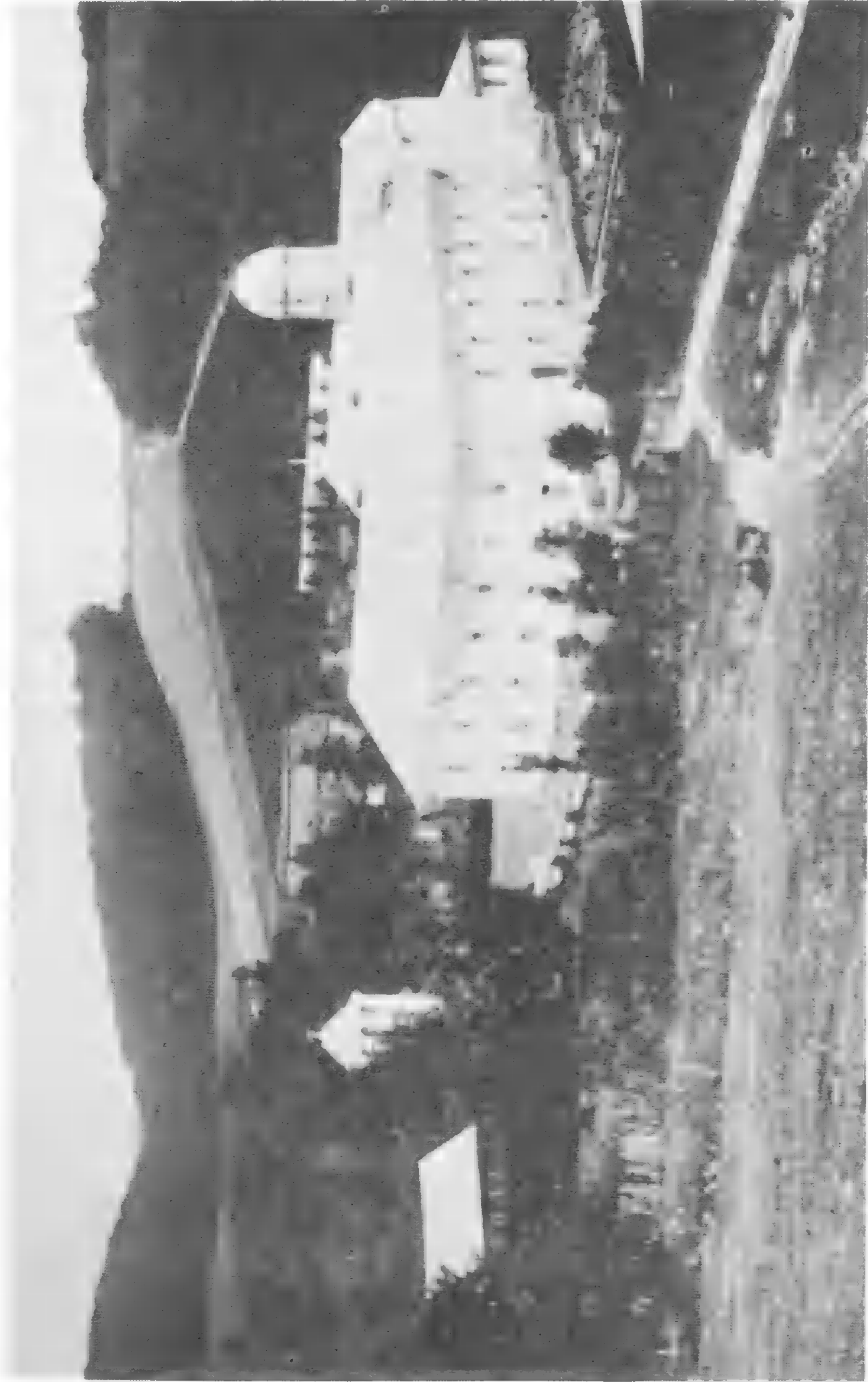
В Кракові в 1912 р. під враженням образу Мегофера "Дівчина з гарфою" написав Лепкий вірш "Великий бачу тихий сад". В уяві поета — маляра виринає картина руїн старого замку в запущеному городі, але зарослому бозами, черемхами і жасмінами. Він чує плюскіт хвиль, що нагадують йому гру на гарфі. Це уява малює картину — спогад минулого, а так для нього приманчивого. Вірш кінчається:

З розцвилих і пахучих рож
Пахучі капають бальсами,
Летить садом таємна дрож
І дерева тремтять листками,
Заржавілі втворились брами...
Листки падуть з розцвілих рож.

(П I, 75-76)

Картина Бекліна (1827 — 1901) "Остров смерти" надхнула Лепкого написати вірш із висловленим бажанням знайти спокій після смерти на самотньому острові:

Серед моря скала,
Чорний ліс там росте;

Краснопуща. Манастир і церква

Краснопущанський іконостас. Намісний образ Матері Божої

Хто терпів за життя,
Хай по смерти спічне

(П І, 190)

Легким, дзвінким віршем малює поет немов акварельними барвами картину життя таємничих сил природи в лісі, русалки і лісовика. ("Акварeля", ЗЛ 168-169)

Озвалася сова:
Пугу! Пугу!
І квітка лісова
Голівоньку хова
В траву.

Збудився лісовик:
"Шу-гай! Шу-гай!
Давай мені музик,
До танцю я привик,
Давай!"

Русалка крізь шувар:
Шу-шу! Шу-шу!
"За перли, за янтар
Я твій любовний жар
Вгашу!

Вірш кінчається зрадою русалки: Дзвенять пільні дзвінки:

Дзелень! Дзелень!
Нема русалки, — зник
У хвилях лісовик
По нині день.

Вірші "Осіння ніч на селі" (П І, 54) і "Гість" (П І, 57) поет називає малюнками.

Лепкий писав теж статті і розвідки на мистецькі теми. Видав книжечку п. з. "Шевченко про мистецтво". З приводу смерти приятеля Петра І. Холодного виголосив він у краківській "Просвіті" доповідь про творчість великого мистця в ділянці церковного малярства. [19] Друкував теж статті про мистецтво в берлінському "Літописі" за рр. 1924-25. В "Ілюстрованих Вістях" і в німецькому журналі "Das Generalgouvernement" в 1940 р. видрукував статті про українські малювання в Кракові, Люблині і Сандомирі. [20]

Крім того Лепкий був мистцем живого слова. Часто на запросини різних товариств виголошував доповіді і деклямував переважно свої поезії. Жив мистецтвом у слові, письмі і пензлі.

---

19. Д. Горняткевич: там таки, стор. 36.
20. т с. 37.

МУЗИКА В ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ БОГДАНА ЛЕПКОГО

Лепкий не був музикою, хоч його родина була музикальною. Батько грав на скрипці, а мати і її сестра Дарія на ґітарі й обидві прегарно співали. Тітка Дарія скоро похоплювала мельодії пісень, головно народних. Кількасот цих пісень записав від неї Богдан і передав о. Остапові Ніжанковському, деякі Ф. Колессі. Про тітку Дарію каже поет: "Я як почув, що тітка грає, то кидав усе і біг до хати. Сідав у кутку і слухав. Особливо любив я, як тітка грала Шопена, Шумана або Бетговенові сонати. Фортепіян був віденський, короткий, але ще старої конструкції. Та тітка привикла до нього, а він, здавалося, привик до її гнучких пальців і між ними панувала якнайкраща гармонія. Я слухав тітчиної гри й не міг наслухатися. ("У діда", КМЖ III, 10). А поетова мама грала на ґітарі, чи тільки приґравала до співу. "А співала таким тоненьким голосом, як шовкова нитка, як павутинка:

Ой біда ж мені
На тій чужині,
Що мене муж б'є
Та не жалує

Ми знали, що мами муж не бив і навіть ніколи не сердився на неї, а все ж таки нам було жаль її. Бо то мама" ("Було нас четверо" КМЖ I, 34-35). Коли Богданових батьків відвідував дядько Микола Темницький з Хлопівки, на його прохання мати співала пісні: "Не щебечи, соловейку", "Скажи мені правду, мій милий козаче", чи "Гриця". "Тоді всі сидять тихо, бо мамин голос такий тоненький, як павутиння, і вони бояться, щоб він не пірвався. Дядько Микола зідхає, а його жінка "добряча Касуня", підопреться руками і плаче. Так плаче, що аж жаль дивитися на неї" ("Саля". КМЖ II, 39).

Лепкий згадує батька в таких моментах, коли грав на скрипці: "Тата я найбільше любив, у неділю, як приходив з церкви. Гарний був тоді наш тато. Найкращий! Наш... І гарно грав на скрипці, хоч не часто. Тоді ми перестали пустувати, притулювали уха до дверей і

слухали, бо тато грав у великій кімнаті і не любив, щоб там тоді входити. Раз ми так і позасипляли при дверях. Добре, що собі носів не порозбивали. Музика нас вколисала" ("Було нас четверо", КМЖ І, 34).

В дитячих роках любив Богдан слухати співу піклунки Марії Яницької: "Я любив, як Яницька співала. Голосом нетутешнім, а зі степів. Широко. Так широко, що аж страшно ставало. Пісня як вітер летіла. Пірве й понесе тебе з собою на край світа. Далеко від життя і від його розуміння. І будеш ти битися, як чайка, і будеш ти гнутися травою степовою, що не знала і не знатиме спокою споконвіку. -- А найкраще співала Яницька чумака:

"Ой ходив чумак, сім літ до Дону, та не було пригодоньки ніколи йому..." Співала так, що я і чумака бачив і за ним степами мандрував аж до широкого Дону. Це вже було так далеко, що дальше й не могло бути. І глибока була там ріка Дон, — бездонна.

Ой їхав чумак з Криму додому,
Сталась йому пригодонька за всю дорогу.

— Сталась йому пригодонька за всю дорогу, -- повторювала Яницька, зітхаючи. А я зітхав за нею, не знаючи чого.

Ніхто його не спитає, що в його болить.

Болюче ставало слухати дальших строф. А хотілося слухати. Пісня брала в полон дитяче серце й увагу.

Ой скинув чумак із себе каптан,
"Воли мої, полові, хто вам буде пан."

Тут уже жаль ставало не лиш чумака, а й тих полових волів круторогих.

Ревнули воли у новім ярмі:
Поховали чумаченька в чужій стороні.

Голос Яницької дрижав і ломився, вона насилу докінчувала строфу. Слова у сльозах розпливалися. Слова болючі, як незгійна рана. -- Я ще ближче тулився до Яницької. Чув, що цей чумак не був чужий для неї. Але хто він був, — не смів питати". (КМЖ І, 14-15). Згодом Лепкий додав свою сентенцію з приводу її смерти: "Всі рівні, і всі западаються в землю, бо з землі ми вийшли і в землю обернемося. У нашу замлю рідну. Тільки пісня живе. Вона тільки й останеться по нас. І по тобі, Маріє, і — по мені". (КМЖ І, 15).

В дитинстві та юнацтві Лепкий прислухувався до народних пісень, що, як вище згадано, надхнули його до поетичної творчости й учили його рідної історії та культури. Він захоплювався теж грою на скрипці, сліпого на одне око музиканта Семена з Жукова, що грав так чудово. Пригадував Соловейкову Каську з Поручина, що так гарно співала народних пісень, і Тодоську з Доброкута, що сама складала співанки. [21]

21. П І, 389

І в домі діда Глібовицького на Олімпі в Бережанах плекали музичну культуру й народну пісню, що спричинилися до любови Лепкого до музики. А побут у бережанській гімназії під директурою Матеуша Куровського, опікуна музичних і співацьких талантів учнів, впливав теж на Лепкого. Він співав у хорі і трохи навчився від тітки Дарії читати ноти. В цій гімназії були визначні співаки українці й поляки, деякі й композитори. Брав участь як хорист у прилюдних концертах, улаштовуваних шкільним хором і в Шенченківських концертах. Велике враження робив на Богдана селянський хор з Денисова під дириґентурою їхнього пароха о. Вітошинського. Цей хор захоплював українських і польських добірних слухачів. ("Гімназія за директора Куровського", КМЖ III, 53) [22]

Малим хлопчиною, ще в Крегульці пережив заімпровізовані обжинки родиною о. Филипа з Коцюбинець ("Вінок", КМЖ I, 41 - 44). Також захоплювався рідкісною в Галичині обрядовою піснею "Вільхою", яку дівчата співали під час Зелених свят тим дівчатам, що мали цього року виходити замуж. ("Вільха, (КМЖ III, 108-113). З великою увагою, прямо пієтизмом, приглядавя гаївкам і вслухувався в мелодії, захоплювався їх змістом. ("Гаївки", КМЖ II, 105-108). Глибоко пережив Лепкий концерти української прогульки з "Бояном" до Праги. Вони насували йому думку про наше музичне мистецтво й потребу плекати його серед широких мас і всіх шарів народу. ("Українська прогулька до Праги", КМЖ III, 158-66). Тому, будучи вчителем у Бережанах, брав участь у хорі і його виступах, їздив по довколишніх селах організувати хори і влаштовувати концерти. А коли переїхав до Кракова на вчительську посаду, радо ходив до церкви, де кожної неділі співав хор під орудою артиста маляра Осипа Куриласа, що "знав, яке значення має наша церква в Кракові, а в церкві яке значення має хор". [23] Захоплювався Лепкий співом наших мистців, що їх знав особисто, Олександра Мишуги, Соломії Крушельницької, Модеста Менцінського, яких ставив на рівні, а то й деколи вище від світової слави співаків, Каруза, Е. Дузе та ін. Захоплювався нашими композиторами й оперовими співаками й артистами як (Рубчаки, Заньковецька і ін.) [24] А вже після війни захоплювався концертами Української Республіканської Капелі під орудою Олександра Кошиця, що тоді гостювала в Берліні. Оцінюючи її дуже високо, як також її національну місію, написав дві рецензії — статті про неї, [25] приписуючи їй велику мистецьку вартість, а також політичну місію на заході Европи.

22 Шляхами Золотого Поділля, II, стор. 254.

23. "Гарно було" ст. 17.

24. К. Кузик: Богдан Лепкий і музика "Краківські Вісті", 1942 Це більша розвідка про музичність творів Б. Лепкого

25. там таки.

Сам поет, хоч не грав професійно на якомубудь музичному інструменті, любив музику й писав під настроєм музики. Про це розказує Льоньо Лепкий: "Якщо брат носився з думкою написати якийсь вірш, то він, так як при малюванні, ходив довго по кімнаті і тер чоло, високе, біле... Але не засідав зразу до писання. Обов'язково тета Дарія мусіла щось заграти — особливо Шопена. Часом грала "Вечерниці" Ніщинського, що їх брат дуже любив. Потім уже писав. Мусів мати настрій. І так до смерти — під вечір, хотів почути якийсь домашній імпровізований концерт на фортепіяні. Звичайно мусіла це робити старша донька або син". [26] Тим то поезія Лепкого "напоєна" музикою. Поет грає словами, немов на інструменті, добирає пісенні мотиви, що їх компонувала тета Дарія. Також у різних поезіях, головно святкових (Різдво, Великдень, Новий Рік) поет підкреслює значення пісні, в якій міститься і музичний елемент і признаки культури, давнішої і сучасної. В них радощі і смутки, такі притаманні українському народові. Легка форма і зміст поезій Лепкого спонукали наших композиторів, як Дениса Січинського, Станислава Людкевича, Філарета Колессу, Василя Барвінського, Михайля Гайворонського, Бориса Кудрика, складати музику до слів Лепкого. В. Барвінський навіть піднявся написати оперу до драми про Гриця, просячи Лепкого написати лібретто. Якось це не вдалося. [27] Поезія, народна пісня й музика тісно пов'язуються в творчості Лепкого, який писав вірші на пошану композиторів або співаків, як Микола Лисенко, Модест Менцінський і ін.

---

26 Лев Лепкий. Дещо про молодість Богдана Лепкого. "Наша Мета", Торонто 1952.

27. З листа Барвінського до Лепкого. (З архіву поета).

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАЦЯ ЛЕПКОГО

З науковою працею Богдана Лепкого тісно в'яжеться його праця в краківському університеті. Коли в 1897 р. обняв він посаду ґімназійного вчителя в краківських середніх школах, обняв теж посаду лектора української мови в краківському Ягайлонському університеті. На цьому пості працював він до першої світової війни. В 1926 році повернувся до Кракова, де обняв катедру української літератури, спершу як заступник професора, опісля як надзвичайний, згодом звичайний професор. Тут катедру української мови займав проф. Іван Зілинський. Обидва співпрацювали над вихованням нашої молоді і в ділянці українознавства, тому що в тому часі краківський університет мав найкращі умовини для праці над розвитком українознавчих студій. Лепкий викладав продовж трьох триместрів у році, один загальний курс історії літератури, другий курс присвячував або одному авторові в триместрі, або одному літературному напрямкові. В такий спосіб укладав кількалітню 3 — 4 років програму лекцій, що давала суцільну картину української літератури. Загальний виклад читав польською мовою, спеціяльний та семінарі вів українською мовою, до яких студенти, що не знали добре української мови, мусіли відбути лекторат української мови.[28] На протязі 13 років Лепкий прочитав кілька сусцільних курсів української літератури, На спеціяльних курсах викладав про "Слово о полку Ігоревім (в перекладах), про Марка Вовчка, М. Шашкевича, Гр. Квітку Основ'яненка, Т. Шевченка, П. Куліша, О. Федьковича, В. Стефаника, І. Франка, І. Тобілевича, "Пана Тадеуша" в перекладі М. Рильського, Ю. Словацького й українську школу в польській літературі, про М. Грушевського як історика літератури, про хроніки княжої доби тощо.[29] Викладав переважно з пам'яті, користуючись рідко записками, з питомим собі ораторським хистом, чим стягав велику

28. Юліян Ґеник-Березовський: "Богдан Лепкий -- професор університету". "Слово пламенем взялось". Торонто, 1972, стор. 155-160.

29. Там таки, стор. 156.

Богдан Лепкий у своїй робітні в Ванзе, 1923.

Богдан Лепкий у своїй робітні в Ванзе, 1924.

Проф. Богдан Лепкий і проф. Іван Зілинський у 1935 р. серед своїх студентів у Краківському університеті

Б. Лепкий серед студентів

Учительський збір гімназії в Бережанах у 1887 році. Від ліва — сидять: Тома Ґарліцький, Петро Дуткевич, о. шамб. Михайло Соневицький, директор Матеуш Куровський, о. Фелікс Йосиповіч, катехит рим-кат., обряду, Фердинанд Хоронжи, Ігнатій Флях; стоять:Владислав Васильковський, Адам Пащинський, Іван Новак, Андрій Нєбєщанський, Юліян Насальський, Томаш Ґрінський

Свято на пошану Івана Котляревського у Львові в 1898 р. Богдан Лепкий серед українських письменників та вчених. Зліва — сидаять: Михайло Павлик, Євгенія Ярошинська, Наталя Кобринська, Ольга Кобилянська, о. Сильвестер Лепкий, Андрій Чайковський, Кость Паньківський. Стоять: Іван Копач, Володимир Гнатюк, Осип Маковей, Михайло Грушевський, Іван Франко, Олександер Колесса, Богдан Лепкий, другий ряд: Іван Петрушевич, Філарет Колесса, о. Осип Кишакеви, Іван Труш, Денис Лукіянович, Микола Івасюк.

Богдан Лепкий з мистцями і науковцями в Закопаному в Татрах у Польщі в 1908 р. Зліва — сидять: Богдан Лепкий, Василь Доманицький, Гнат Хоткевич; стоять: Ліпінський, маляр поляк, Григор Маріяш, Осип Курилас, маляр Вячеслав Липинський

Ювілей Богдана Лепкого в Бережанах, грудень 1932. Зправа: о. Василь Дубицький, Богдан Лепкий, Тетяна-Лепка Юзвяк, Олександра з Кузелів Лонкевичева, Євгенія Лепка, Ростислава з Кузелів Смикова, Олександра Лепка, Наталія Лепка-Данилевич, о. Петро Смик

Богдан Лепкий і Марія Беньковська, перекладачка "Мотрі" на польську мову. Краків — Лобзів, 10.VI. 1936.

Зустріч проф. Володимира Старосольського з представниками українського громадянства і студентських корпорацій з нагоди його приїзду з промовою на свято в честь Т. Шевченка до Кракова в 1930 р. Сидять — зліва: 1, ? 2, . . . ? 3-ій о. Кузьма, військовий капелян, В. Старосольський, М. Ґоґульська, Богдан Лепкий, о. Павло Хрущ, парох церкви св. Норберта, Л. Циб'як

В Українському Науковому Інституті в Варшаві в 1938 р. Зліва: — сидять: Богдан Лепкий, Олександер Лотоцький, директор УНІ; стоять: Євген Ґловінський, бухгальтер, Роман Смаль-Стоцький, проф. Валентин Садовський (схоплений в 1945 р. большевиками у Празі і зліквідований ними)

На замку в Варшаві після наукової конференції в 1938 р. На першому пляні від ліва: С. Папроцькі, директор Інституту для дослідів справ національностей, проф. Марцелі Гандельсман, декан Філологічного факультету Варшавського університету, проф. З. Козловські, прем'єр міністрів Польщі, проф. Богдан Лепкий, о. канонік Третяк

*Богдан Лепкий у Крилосі коло Галича під час археологічних розкопок під проводом проф. Ярослава Пастернака, 10. IX. 1938. Зліва: Богдан Лепкий, проф. Фрай (*Frey*) з* Breslau, *радник Станіслав Тілль з Кракова, Андрій Петренко і два працівники*

Богдан Лепкий перед саркофаґом кн. Ярослава Осьмомисла в Крилосі, 10. IX. 1938 р.

авдиторію, багато чужинців, між ними і професорів університету чи середніх шкіл та інших любителів літератури, як фізкультурників, медиків і ін. До студентів відносився привітно, знав кожного особисто, давав їм поради щодо студій та семінарійних вправ і праць. Як історик літератури не дотримувався так стислих форм викладу, як на той час, визначні мовознавці в краківському університеті..[30]

Ю. Беник-Березовський відмічує, що виклади професора Лепкого не завжди були витримані в рівному академічному тоні, немов у професорів мовників.Шкодило це ніби академічному рівневі викладу. Та ці відступання від теми, диґресії, на які позволяв собі Лепкий, робив тому, щоб утаємничити студентів у різні ніби маловажні справи, а так речево зв'язані з викладаною проблемою. Від цього виклад ставав живіший та цікавіший завдяки гарній формі викладу. Колишня студентка Лепкого, д-р Олексадра Копач, що тепер живе в Канаді, так пише про його виклади: "Згадується... Надхненні були виклади Богдана Лепкого, професора української літератури. Оживав стародавній Київ, і королівський замок, і Боян і Митуса і незнаний поет — автор "Слова про похід Ігоря". Заслухані в далекий шум староукраїнського життя, не чули ми й ґонґа, не запримічували кінця години. Широкими обріями простору й часу позначувались виклади Богдана Лепкого". [31] "Згадується... Вся його постать, аристократична, оповита немов тихим смутком навіть тоді, коли він усміхався, жартував, виявляв прихильність до людей, співчуття до їх болів і смутків і готовість помогти їм. Мабуть це саме осмілювало нас, студентів, іти до нього по пораду, поміч, чи хоч по добре слово, яке, в чужому оточенні, далеко від родини, має велике значення для молодої людини. А він, Богдан Лепкий, кожному ішов назустріч, позичаючи свої власні книжки, добуваючи в університеті стипендії, навіть закордонні, ці останні особливо для мистців. За його старанням можна було працювати в Польській Академії Наук, де були всі книжки й журнали з Києва. І все те робив якось так, немов би це була звичайна справа". [32]

30 Там таки, стор. 157.

31 Олександра Копач· Богдан Лепкий -- великий гуманіст "Гомін України". Л і М XIX, ч. 3 (236), 3. III 1973

32 Там таки. Також у "Перлові звуки" "Слово пламенем взялось", стор 140-142

ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ БОГДАНА ЛЕПКОГО

Інтелектуальна праця Богдана Лепкого багатогранна; поділяється на:

1.письменницьку,

2. наукову,

3. редакторську й журналістичну,

4. громадянську (політичну).

Як письменник Лепкий поет і прозаїк, новеліст, ессеїст і повістяр. Про літературну творчість Лепкого появилося дотепер кілька праць, неповних, вони подають якийсь період його творчости або якусь ділянку, чи то короткі, вправді деякі, вичерпні огляди різних ділянок його творчости. Велике значення мають такі дві збірки, присвячені його творчості: І. "Золота Липа". Це ювілейна збірка творів Богдана Лепкого з його життєписом, бібліографією і присвятами пера Зенона Кузелі. Видало її в Берліні в 1924 р. в-во "Українське Слово". 2. "Богдан Лепкий", збірник праць кількох авторів, виданий у Кракові 1943 р. 3. З приводу 60-ліття присвячено Лепкому один зошит "Дзвонів" у Львові 1933, ч. 2., де, м. і., Є. Ю. Пеленський помістив бібліографію творів поета. 4. Велике значення має вступна стаття Василя Верниволі в першому томі "Писань" (Вірші) Лепкого про його літературну творчість (стор. У — LXXXVII) і авторові примітки до поезії і прозових творів у тому самому томі (стор. 383-397, зокрема на стор. 373-375 примітки, де сам поет вияснює проблеми своєї творчости. Крім названих праць появилося багато статтей і розвідок про життя і творчість Лепкого, небагато за його життя, більше після його смерти. З них найважніша: "Богдан Лепкий" (б. а.) у книжці Богдан Лепкий "Оповідання" (вибір). Краків — Львів, "Українське Видавництво", 1944; стор. III-XV.

В цій праці подаю повний огляд творчости Лепкого й доповнення до бібліографії Є. Ю. Пеленського, а це тих праць, що їх бібліограф не вспів зібрати в умовинах воєнних часів і тих, що появилися після названої збірки в 1943 р. на стор. 47-77.

Літературну працю, як сам Лепкий подає, розпочав 12-тирічним хлопцем. "Ще дитиною, ґімнаназистом II-ої кляси, підо впливом фантастичних оповідань-казок бабусі, якоїсь слотливої днини прогрішився з нудьги "поемою" про русалку, та зі страху, щоб батько, —сам письменник, не зловив його на гарячому вчинку й не прочитав, десь сховав її у стріху, а якій вона певне зогнила". (П I, стор. VIII-IX). Мабуть і більше таких віршиків пропало, що їх ховав Богдан перед батьком. Щойно коли був у п'ятій гімназійній клясі, спробував написати віршем домашню задачу на тему "Зимовий ранок на селі". Його товариш Сильвестер Яричевський предложив проф. Штайнерові задачу, написану віршем, і став славним поетом у школі. (КМЖ, III, 71-73; Василь Верниволя писав про нього: (П I, стор. IX, заввага). "Тоді в бережанській ґімназії, де вчився Лепкий, славився поетом тільки, покійний уже, Сильвестер Яричевський, дуже талановитий чоловік, тільки ж зманірований перед часом — і через те не міг розвинутися як слід і дати того, чого можна було від нього сподіватися". (В. В.).

Пізніше, коли Лепкий був на студіях у Відні, з туги за рідним краєм та родиною почав писати вірші. Припадково запримітив їх його старший товариш і свояк Петрушевич із Новиці. Він заохотив Богдана друкувати. Та цей відважився друкувати їх щойно в 1895 р. Були це дрібні любовні вірші, також і переклади.Переклав, м. і., поему Шеллі "Сім'я Ченчі". Коли Лепкий предложив кілька поезій редакторові "Діла", Іванові Белеєві, цей видрукував у "Ділі" оповідання — поезії в прозі "Шумка" і "На палеті". Два перші віршики друковані згодом у збірному виданні з 1922 р. ("Ідилія" з 1891 р. — П. I, 169, "Сонет", "Ліси дрімучі...".П, I., 170) Опісля видруковано довші оповідання "В лісі" і "Дивак", друге про долю маляра Стоцького, що жив у Бережанах, шкільного товариша Яна Матейка. До нього гімназистом заходив Богдан і приглядався його малярській праці й слухав його оповідань про малярство та культуру. (П. I, 457-БЛ).

Сам Лепкий признає, що його літературною приготівкою було прислухування розмовам на літературні, філософічні й релігійні теми між його батьком і латинським парохом з Біща Тшцінським і його сотрудником, о. Мрочинським. ("Поручин" . КМЖ III, 32). Одначе оповідання Лепкого, за його твердженням, не є випливом цих розмов — дебат, а його власні переживання. "Перші свої оповідання писав я забуваючи всі прочитані твори і про всі оті розмови". "Якась життєва подія вражала мене і не давала спокою. Я бачив людей, що були їй причасні, зжився з ними, відчував їх горе і кривду і переносив те все на папір своїм власним, невишуканим і несилуваним способом."— "Я чув їх голос, кривди, розпуки і хотів закріпити їх на папері. Звідси ці провінціоналізми,, ці неграмотности, які легко стрінути в моїх писаннях. Мені здавалося, що коли я скажу своїм героям говорити

літературною мовою, так це буде примус, бо вони нею ніколи не балакали. Маєстат життя, з усім своїм горем і щастям, з радістю і смутком був для мене важніший від чорнильних приписів". (П ІІ, 459-60).

"Я казав собі, що раз якогось слова або звороту вживають люди в житті, так воно має увійти і в літературу, бо література це образ життя, очищений з усього зайвого та припадкового і перепущений крізь призму душі письменника". (П ІІ, 460).

Коли після закінчення філософічних студій Лепкий працював суплентом у ґімназії в Бережанах, продовжав писати. Думками бував у батьківському домі в Жукові, тужив за ними та за селянами, як дяк Гнат Янчинський, з яким перебував на розмовах майже кожного дня і слухав його "практик" ; тужив за селянами з Крегульця, Поручина, Біща, Шумлян, Циган на Поділлі. Колись Лепкий жив із цими людьми, перебалакав неодне і пережив. "Де кінчилося їх власне *я*, а де починалося моє, не знаю". (П ІІ, 461) Це все мотиви й моделі до цих образочків із нашого селянського життя. Лепкий не шукав їх у літературі.

"Так само й оповідання з попівського життя, серед котрого я зріс і котре я любив, так — любив, бо мені доводилося знати переважно гарних і добрих попів, котрі своє діло душпастирське тісно сплітали з просвітою і народною роботою, — були добрими людьми". (П ІІ, 461)

Знайомство з Андрієм Чайковським, Василем Щуратом, Іваном Франком, о. Теодоровичем (пізнішим вірменським архиєпископом у Львові) оживили скріпили у Лепкого його літературну енергію.

З одружінням і переїздом до Кракова в 1899 р. Лепкий мав багато занять у школі, а на літературну працю лишався вечір і пізня ніч. "Нераз приходили мені на гадку слова Золотоуста про ніч і про небо, про те, що в ночі розумієш неодно, чого не зрозумів у днину. І я думав. Переходив від лінії і кольору до рефлексії. Шпіноца, Кант, Щопенгауер, Нічше стали моїми настольними книжками... Пригдалися колишні розмови батька з молодим сотрудником, закинутим у глухий кут ізза великого гріха фільозофовання". (П ІІ, 462). "Я став більшу вагу класти на вірші".

ПОЕЗІЯ

В збірках поезій Лепкий укладав вірші в циклі, за тематикою. Також у першому томі "Писань" вірші, що були друковані в раніших збірках, складені в циклі. Одначе не зовсім покриваються ці циклі з першим томом писань. Поет переносить їх у "Писаннях" в новоутворені циклі, що не зовсім узгоджуються з попередніми збірками. В "Писаннях" т. І. поет укладає свої вірші в більші циклі,

поповнені новими віршами, пов'язаними з даними циклами, складає нові, а в давніших вилучує деякі і навіть переносить їх до інших циклів. В основному в "Писаннях" т. І. цикли найповніші, складені відповідно до тематики його творчости й переживань. Одначе не можна тісно пов'язувати тематику творчости з циклами. Ті самі мотиви повторюються в кількох циклах, бо поетові настрої та переживання виступають при різних нагодах, головно при описах природи, пір року або якихось урочистостей.

Збірки поезій і поем Лепкого появилися в такому порядку:

"Стрічки", Львів, 1901; "Листки падуть", Львів, 1902; "Осінь", лірична збірка, Коломия, 1902; "На чужині", спомини і мрії, Львів, 1904; "З глибини душі", вибір віршів, Львів, 1905; "Над рікою", Львів 1905; "Поезіє, розрадо одинока", Львів, 1908; "Для ідеї", вірші з нагоди ювілею М. Шашкевича, Львів, 1911; "Чекає нас велика річ", прольоґ, Краків, 1910, Відень, 1916; "З над моря", Жовква, 1913; "В Тарасові роковини", Краків, 1914, Відень, 1915; "Тим, що полягли", Відень, 1916; "Доля", Вецляр, 1917; "Слово о полку Ігоревім", у віршованих перекладах, (тут також і переклади Б. Лепкого), Відень, 1915, "Як вертався до дому з неволі", Відень 1917; "Вибір віршів", Вецляр, 1921; "Ноктурн", Зальцведель, 1921; "Писання" т. І, Вірші, (1922); "Золота Липа" (тут теж вибрані місця з поезій Богдана Лепкого. З. Кузеля, 133-152; крім сімох недрукованих віршів); "Слота", Львів — Київ, 1926; "Під ялинку", (тут крім оповідань теж вірші), Львів, 1930, Ню Йорк, 1958; "Казка про Ксеню і дванадцять місяців", Львів, 1934, Вінніпеґ, 1964. Крім того багато віршів друковано в різних часописах та журналах в рідному краю та в вільному світі. Це багато віршів присвячених роковинам святам і деяким особам.

На вступі до першого тому "Писань" Лепкий помістив вірш "Поезії", тобто про його завдання як поета:

Мрії розвіяні і недомріяні,
Радості, бачені в сні,
Квіти столочені, сльози розкочені,
Я переллю в пісні.

Хай не кінчаються, в пісні пишаються,
Хоч проминули в життю, —
Той, хто їх виплекав, виспівав, виплакав,
Радо спічне в забуттю.

(П І, 5)

Поезії в цьому томі "Писань" Лепкий уклав у такі циклі: 1. "До пісні" (7 — 16. Значення пісні народної в житті народу і творчості поета та в музиці). 2. "Над рікою" (17 — 26. Настрої поета підо

впливом водної стихії). 3. "В Розтоках" (27 — 48. Краса гуцульських гір, радощі і смутки їх мешканців, поетові настрої і переживання). 4. "Осінь",(49—66.Настрої поета підо впливом ранньої і пізньої осени; соціяльні відносини на селі). 5. "Із записної книжки", (67 — 94. Поетові спостереження і думки про життя людей, настрої в природі, власні переживання, спогади, туга за рідним краєм). 6. "Весною". (95 — 120; Весна — молодість. Здебільша любовні переживання, поезія туги і розлуки — розстання з милою). 7. "На позиченій скрипці" (121 — 128; Любовні поезії списані на лад народної пісні). 8. "З-над моря" (129 — 144. Краса Адрійського моря , роздумування про всесвіт, релігійні настрої, любовні мотиви, туга за рідним краєм). 9. "Інтермеццо" (145 — 156. В більшості вірші записані в Вецлярі в вільні хвилини від праці. Настрої, любовні спогади, розважання про життя). 10. "На марґінесах" (157 — 166. Розважання поета про політичні події, передбачування воєнної завірюхи, журба про долю народу). 11. "Село" (167 — 182. Картина села й життя на селі, реального, не ідеалізованого. Вірші присвячені пам'яті батька, навіяні великою любов'ю та пошаною до нього). 12. "Під вечір" (183 — 200. Любовні мотиви, історичні нариси, взаємини з суспільством). 13. "1914 — 1920" (201 — 238. Враження з війни, мартирологія українського народу, жахливі наслідки війни в Галичині після російської інвазії). Опинившися на чужині, поет лине думкою в рідний край, приглядається його руїні і записує це для історії. Висказує це в вірші — мотті:

Спочинь, серце, на хвилину
В північну годину,
А я думкою далеко,
Далеко полину.

А я думкою полину
В рідну Україну,
На велике пожарище,
На чорну руїну.

Там буду я припадати
До кожної хати,
І, що вона перебула,
Буду ї питати.

І, що вона перебула
І що вона чула,
Щоби кривда безпам'ятно
В світі не минула.

14. "Буря" (Виїмки з поеми" 239 — 268. Картина воєнних страхіть, розстріли невинних людей, життя в таборах полонених). 15. "Листи

Катрусі" (269 — 284. Переживання судженої вояка, що залишилася з матір'ю дома, стратила її і сама обезсилена сподіється скорої смерти). 16. "Слідами Ігоря" (285 — 292. Героїзм українського народу представлений на мотивах "Слова о полку Ігоревім"). 17. "В храмі св. Юра" (293 — 301. Проповідь Митрополита Андрея Шептицького; вірш — молитва до Божої Матері за долю України). 18. "На стерні" (305 — 308. Картина рідного обездоленого краю; історіософічний погляд на долю народу). 19. "Шевченко" (309 — 316; Чотири з десятьох віршів про Шевченка, мученика за Україну). 20. "На свята" (317 — 328. Вірші присвячені спогадам про Різдво і Великдень). 21. "На чужині" (329 — 333. Згадки про рідний край). 22. "Ти знов ідеш до мене" (335 — 342. Любовні рефлексії, згадки про рідний край знищений ворогами). 23. "Криниця кохання" (343 — 352. Середнєвічний мотив зрадженого старого воєводи молодою жінкою з молодим чурою). 24. "Баляда" (353 — 356. Один вірш про чар і силу народної пісні). 25. "Ноктурн" (357 — 369. Символічна картина мартирології українського народу під час війни, представлена в постатях 12-ьох старців, жінок, сиріт, їздців, борців). Але прози не занехував. Свої вірші й оповідання посилав до часописів "Діло", "Руслан", "Буковина", "Літературно-науковий Вістник" (від 1898), або видавав їх збірками. Друкував дещо за кордоном у Росії завдяки Миколі Вороному та Юркові Тобілевичеві.

На друковані вірші й оповідання появляються переважно прихильні відгуки. Пишуть до нього листи з признанням Олександер Борковський, Кирило Студинський, Василь Лукич, Осип Маковей, Лев Турбацький. Тільки М. Євшан (Микола Федюшка) неслушно назвав його поетом базсилля. Критикував за оповідання з сумною тематикою Антін Крушельницький. [33]

Для розвитку творчости Лепкого мав вплив зв'язків його з поетами, мистцями й ученими, модерністами з круга "Млод-ої Польск-і". Спеціяльно дружив із Владиславом Орканом, великим прихильником українців, що захоплювався українською літературою і перекладав вибір із неї на польську мову. Також дружіння з Василем Стефаником мало велике значення для творчости Лепкого. Стефаник полонив його своєю тематикою і способом писання, близьким до модернізму. Сам Лепкий стояв близько до групи українських модерністів "Молода Муза". Молодомузці намагалися звільнити поезію від злоби і потреб громадського життя і віддати її повністю на

33. а) Микола Євшан: Богдан Лепкий. Елементи його творчости. "Українська Хата", Київ, 1909. б) А. Крушельницький рец на збірку Б. Л-го Кара в ЛНВ 1906, т XXXIV, кн. V. ст 274-283 в) Оцінку глумливої і злобної критики М. Євшана осудив Ол. Барвінський у "Спомини з мого життя", II Львів 1913, ст 388.

послуги чистому мистецтву. Вони вводили в українське письменство різні форми европейського модернізму, дбаючи постійно про красу українського поетичного слова. Сам Лепкий не погоджувався з такими поглядами на літературну творчість і навіть назвав "Молоду Музу" "дівчиною химерною" (ТПорт. ст. 55-60). Молодомузці відкидали елементи соціяльні, реалізм поглядів і переконань, змагали до креування мистецтва для мистецтва. Тим шляхом не йшов Лепкий, як видно з його власних вияснень до його творчости. Лепкий уважав, що письменство служить народові, не тільки мистецтву, хоча не відкидав модерністичних напрямків і способів писання літературних творів. Він уважав, що поезія, спеціяльно лірична, старається немов приготовити людину до іншого, кращого життя, розбудити в ній голос душі, голос серця. Там, де будяться ці голоси, гинуть низькі пристрасті. Місце боротьби займає гармонія, душа оповивається святковим, небуденним настроєм. Поет хоче визволити ці почування, очистити їх з бруду, обмити любов'ю, щирістю. В цьому саме бачить Лепкий силу своєї поезії.

Зустріч з поетами й мистцями поляками в Кракові та з українцями й переїжжими приятелями (Стефаник, Курилас, Кобилянська, Коцюбинський і ін.) через Краків, які звичайно затримувалися в його домі, а то деякі й жили якийсь час у нього (малярі Іван Северин, Михайло Бойчук), розмови з ними на теми літератури й мистецтва, бо малярства Лепкий "не вирікався" — малював до кінця життя як аматор, але досконалий мистець, і наснажували його творчу силу й уяву, породжували думи та ідеї, найчастіше спрямовані на громадські теми, на служіння народові (потребі хвилі), це, як він сам каже, якийсь "мус" його спонукує до того.

Лепкий списував картини з життя народу, креслив сценічні картини, писав на замовлення принагідні вірші, виголошував їх на концертах, виголошував промови, читав реферати. Скоро його поетична муза збагачувалася кількісно, ще більше якісно. Поет що раз більше вичував, що його письменницька творчість має служити народові. Він роздумував про українські національні відносини, суспільні і політичні проблеми.

З початком XX ст. назрівали на політичному горизонті в Европі події, що спонукували поета застановлятися і над положенням нашого народу. Якимсь віщим духом Лепкий бачив наближення і здійснення тих подій, що їх підготовляли в Галичині таємні гуртки серед академічної і гімназійної молоді "Молода Україна". Це теж відбилося в його поезіях.

В розвитку поетичної творчости Лепкого наступає фаза міцніння думки (сюжету), стилю, мови й поетичної форми. Свідомий свого

завдання як поета, не тільки списував особисті переживання та настрої, яким так радо віддавався, чи не підо впливом молодомузців, але й висказувати, як це робив в оповіданнях, думки цілого народу, його переживання, настрої, сподівання, радощі і смутки (страждання й терпіння). На чужині передумував багато проблем, вглядав сам у себе й витворював свій власний світогляд, оснований на теорії безнастанної боротьби двох сил — матерії і духа, що створюють світ. Пізнати це дуже виразно в поезії, поміщеній у вступній статті В. Верниволі в першому томі "Писань" у примітці на стор. XIII-XV.

Лепкий поет спогадів. Тому радо вертається думками в дитячі роки:

Згадки з дитячих ранних літ,
Ах, як ви дорогі мені!
Ви, мов метелики дрібні
В весни погідні, ясні дні
З цвітка літаєте на цвіт.
Згадки з дитячих ранних літ,
Ах, як ви дорогі мені!
Ви, мов ті цвіти чарівні,
Цвитете навіть і тоді,
Коли мороз зморозить світ.

(П I, 82).

Такого роду поезії пише поет, часто згадуючи рокові свята на рідних землях, у батьківській хаті.

Лепкий подає теж джерело своїх поетичних натхнінь, почате ще в ранній юності:

Колисав мою колиску
Вітер рідного Поділля,
І зливав на сонні вії
Степового запах зілля.
Колисав мою колиску
Звук підгірської тримбіти,
Що від неї зорі меркнуть
І росою плачуть квіти.
Колисав мою колиску
Голос недалеких дзвонів;
І веселий спів весільний
І сумний плач похоронів.
Колисав мою колиску
Крик неволеного люду,
І — так в серце вколисався,
Що до смерти не забуду.

(П I, 9).

Фази творчости

Євген Юлій Пеленський поділяє творчість Лепкого, а це поезію і прозу, на три фази. Першу фазу, ранню творчість, ціхує шукання творчих шляхів, хоч за думками деяких літературних критиків Лепкий "виступав як готовий майстер, бо відразу позначилися на його творах основні мистецькі риси його творчої особовости". Це на думку Пеленського 1890-ті роки, в яких виступав Лепкий із поезіями та оповіданнями. [34] На думку М. Сивіцького на ранній творчості заважив вплив творчости польської поетки Марії Конопніцької, поетки польського літературного позитивізму. Вправді знаходимо в поезіях Лепкого і переклади і наслідування поезії Конопніцької, навіть поетичну версифікацію. Та не можна беззастережно приймати вплив Конопніцької на вироблення і кристалізування поетичного таланту Лепкого. Правда й те, що вірш Лепкого "В світ за очі" про прощання матері вдови з рідною землею перед виїздом за океан, пригадує епічний твір Конопніцької "Pan Balcer w Brazylii", частину якого переклав на українську мову. Важне й те, що Лепкий написав літературознавчу розвідку про творчість Конопніцької. [35] Але Лепкий сам признає, що творив підо впливом хвилі й настроїв, обсервації села, його добрих днів і злиднів, що головно відноситься до його прозової творчости. [36] Можна би знаходити подібності деяких моментів і сюжетів із циклу "Над рікою" з поезією Казимира Пшерви Тетмаєра, головно "Na Anioł Pański" останнього. Все це елементи, що появляються спонтанно у головно початкуючого поета, який сам не знає, звідки появилися в його думках та настроях такі то чи інші елементи. Не так безпосередні впливи іншого чи інших поетів, як епоха та її постуляти спонукують молодого поета писати в подібний спосіб, як інші, вже признані поети. Лепкий виніс із рідного дому, з приходства свого батька, взірцевого священика, патріота-громадянина й поета, виідеалізовану картину краю своїх дитячих і юнацьких літ. Тому хоч і бачив тодішню переважно темноту нашого села, "родинний дім закрив своїми веселковими барвами" ці недостачі. Лепкий виніс із родинного дому "глибоку релігійність, відчуття ваги національної традиції, любов усього рідного, своєрідний аристократизм, а врешті своєрідний культ письменницької культури" [37] До того

---

34. Євген Юлій Пеленський· "Богдан Лепкий -- поет". БЛ 1943, ст 16-17.

35. Микола Сивіцький: Bohdan Łepki (W setną rocznicę urodzin). S O. Warszawa 1972, R. XXI, Nr. 4, стор 430. "В світ за очі", друкований у "Зорі", Львів, 1895. Передруковувано його в різних українських журналах. З цього приводу деякі польські критики закидали Лепкому наслідування польської поезії.

36. П. І, 378 -- Пояснення Б Лепкого

37. Є Ю. Пеленський цит. праця, стр 14,

брак такої пробоєвости, що її мав Франко, походив у Лепкого з ґімназійних часів у бережанській ґімназії, вправді польської, в якій під проводом дуже гуманного директора поляка Куровського, вирозумілого для проблем українства шкільної молоді й української громади, не було конфліктів між молоддю обох національностей.

Другий етап творчости Лепкого, за твердженням Пеленського, припадає на роки 1901 — 1919, в якому крім основних мотивів настроїв осени, любови, спогадів приходять воєнні мотиви, з ними ріст поетичної сили й виробленности поета в поезії та прозі.[38] Третій етап (1920 — 1941) приносить нові жанри, більше прозової як віршової творчости, вироблення мистецької форми обох літературних форм, поглиблення історичної тематики й описів сучасности і спогадів — хід до вершин літературної творчости.[39]

Особисті мотиви

Не притримуючися точно етапів творчости, треба спершу приглянутися поетичній (в стислому значенні) творчості Лепкого, а це *особистої лірики, громадянської і патріотичної,* що виступають у його творчості не віддільними етапами, а повторюються в різних фазах його творчости і також у різних циклах друкованих поетичних творів. Панівною основою для його ліричної творчости служить краса природи, що на її лоні шукав настроїв, роздумувань, кріпився духом, набирав духових сил. Рідне Поділля з Крегульцем, і селами в Бережанщині принесло йому перші настрої. Та коли Лепкий поїхав у гуцульські Карпати, то полюбив їх і їздив туди кожного літа, щоб набрати духової наснаги, добути вражінь. Також побут над Адрійським морем збільшив скалю його вражінь, настроїв і переживань. Це все спонукало Лепкого до писання сильних і глибоких чуттям ліричних поезій. На перше місце висуваються любовні поезії.

Крім того Лепкий сильно піддається впливам пір року, особливо осени. Він любить першу фазу осени, багату в плоди землі, достатки хлібороба, не осінь пізню, слітливу, що доводить його до сумних настроїв, навіть до безнадії. Назва "поет зів'ялого листя" правильна, але не безнадії та безсилля, як це назвав його М. Євшан (Микола Федюшка)[40] З настроями природи сполучає поет власні настрої, особисті — любовні, громадянські і патріотичні. Настрої із його дитячих років, коли довелося йому хворіти і тужити після несподіваної смерти трьох молодших від нього сестер і брата, а також

38 Той сам. стор. 19

39. Той сам: стор. 26 і наст

40. М. Євшан Богдан Лепкий; елементи його творчости. "Українська Хата", Київ, 1909

пробувати між старшими, виростати умово понад вік, прислухатися розмовам, випитувати про незрозумілі для дитини речі, опісля роздумувати про них, що раз довели його до зомління. ("День і ніч". КМЖ, II, 104).

Особиста лірика що її знаходимо в різних циклах, найбільше у "Весною",(ПІ,97-119.—любовна, повна чуття, жалю, а деколи й іронії. В ній знаходимо мотиви глибокої, рідко пристрастної любови, немов власних переживань поета. Та ця любов не має таких глибоких основ, як, напр. у "Зів'ялому листі" Франка. А все таки в його любовних поезіях знаходимо сильні, глибокі переживання, сильні нотки любовних почувань і настроїв, описи краси милої, не знати, чи дійсного об'єкту любови. Звісно, що Лепкий одружився в відносно ранньому віці (1897). Подружжя жило в ідеальній гармонії. Тому поезії, присвячені любовній ліриці, є радше витвором рефлексій пережитого перед одружінням. Головний тон цих поезій це розлука з милою, брак взаємности, брак зрозуміння його ідеалів, туга за милою. Поезія розлуки через брак взаємности виповняє цикл "За тобою" (ЗГД, 43 — 63, "Весною", П. І, 97 — 119). [36] Через нещасливу любов розвіялися поетові сни рожеві, хоча він зеленіяв її в своїх думках і бачив синє небо в очах любки, прийшла розлука — море поміж ними, розійшлися і настала тиша в поетовій душі. А все ж таки часом він тужить за нею, "як тужать квіти по весні" (ЗГД.53). Доля судила їм розстатися, час загоїть усе. Та годі поетові забути милої, він просить її, щоб не проклинала його, бо сліпої судьби не оминути. А мила часом сниться йому, "його змарніла молодість". Йому здається, що коли вона подасть йому свою руку, підуть разом поза гори, поза ріки. В думках поет упоюється її красою. Його нещасна любов це немов зів'ялий квіт. Мила поховала його сподівання, залишився тільки гріб колишньої любови з написом: "Так мусіло бути!". ("Поезіє, розрадо одинока", стор. 54). Ніякої потіхи не залишилось, а життя поета стало як пропасть чорна". (там таки, 56) Поезія, поетова "розрада одинока" леліє милу в пісні:

Вічно ти в пісні будь така, якою
При першій стрічі була серцю мому.
Доля не дала вічности нікому —
Будь же хоть в пісні вічно молодою.

Слово най ллється з уст твоїх рікою,
Око, подібне небу весняному,
Най усміхаєсь сонцю золотому;
Чиста будь, гарна і пишна собою.

---

41. Цей цикл "Весною" В. Верниволя порівнює щодо мистецької композиції та глибини почуття з "Зів'ялим листям" І. Франка та "Miłością" Я. Каспровича.

Доля не дала вічности нікому,
Світ підлягає смерти і хоробі.
Все, що існує, піддається злому.

Будь же ти неба пригад серцю мому,
Тут, на тім світі. А спічнемо в гробі,
Жий в моїй пісні, пісня моя в тобі.

("Сонет" ПРО. 60).

Поет зберігає її ідеальний образ у своїй пам'яті і в поезії — пісні, що немов народна пісня визначається мистецькою формою, глибоким чуттям.

Та, що була для нього "гармонією красок, мелодією слів, багаством думок, джерелом слів, криницею туги, що в безмежний простір до добра і краси поривала його зір", та, що була "підоймою стремлінь, підмогою для сил", "відпочинком і тінню для знеможених крил", що була на вічний його біль "і отруєю і ліком", що її очі були "бальсамом на хорій рані",з якою він пробув багато щасливих хвилин — та не судилася бути його. Поет зберігає її виідеалізований образ у своїй пам'яті і в пісні — поезії, що, як цикл "На Семеновій скрипці", збудована на зразок народної пісні, і достроєна до народного світогляду. Любовна лірика, що до неї Лепкий завжди повертається, вражає нас тихим терпінням, мелянхолійністю та елеґійним, спокійним тоном. [42]

До любовної лірики повертається поет в циклі найбільш викінченому, "Інтермеццо", (1917-1919). Тут домінує суб'єктивна рефлексійна лірика. Поет спокійний, зрівноважений дивиться позад себе. "Життя вже за нами", воно є для нього тільки спогадом — дуже далеким. Тут і резиґнація. "Інтермеццо" це і сповідь Лепкого і заповіт, це синтеза цілої його рефлексійної лірики, з мистецького боку одна з найкращих речей, речей, що їх Лепкий написав; це одні з кращих ліричних віршів в українському письменстві". [43]

Осінні мотиви в творчості Лепкого

В поезії Лепкого природа грає велику ролю. Картини природи викликують у нього різнородні настрої, глибокі почування. Поезія стає для нього "розрадою одинокою". Картини природи пов'язуються у нього не тільки з любовними мотивами, що повторяються в різних циклах, але й і з іншими переживаннями та настроями.

З природою і з̓в'язаним із нею селом Лепкий виростає від дитячих

42 П І — ВВ XXVII
43. П І — ВВ XXVIIII

років, задивлений у красу села, для нього щиру, чисту, безпретенсійну. Різні пори року, прожиті на селі, впливали на розвиток його почувань, переживань і настроїв. В збірках поезій та окремих циклах мотив осени виступає у Лепкого наймаркантніше. Появляється він і в прозі. В поезії Лепкий суб'єктивний, настроєний лірик. Осені присвячені різні цикли, як, напр. "Осінь" (П. I, 51-66), "Осінна симфонія" (ЗГД. 67-91), "Осінні краєвиди" (Про 41).[44]

В своєму житті і в творчості поет розрізняє дві осені: першу теплу, радше кінець літа по Спасі, коли поля рясніють зжатим збіжжям, у садах галуззя дерев гнеться під тягарем спілих овочів. Стерні свіжо зорані. Домашня худоба під доглядом пастухів має "дозвілля" на стерниськах, що їх починають рільники орати. Дим від пастуших огнищ (ватр) снується по полях, наповняє повітря своєрідним запахом. Природа радіє, сповнивши свій обов'язок з Божої волі. Радіє рільник, збираючи плоди землі мозольною працею. Радіє поет красою спокійної теплої природи, що готується в перехідній стадії до зимового сну. Це любив і переживав Лепкий від дитинства та юности.

До мотивів осени належить відомий вірш "Журавлі", написаний поетом у 1910 р., а видрукований у П I, 59 в циклі "Осінь" (49-66). Подаю текст за названою збіркою поезій, тому, що часто видавці зміняють зміст вірша:

Видиш брате мій,
Товаришу мій,
Відлітають сірим шнурком
Журавлі в вирій.

Чути: кру! кру! кру!
В чужині умру,
Заки море перелечу,
Крилонька зітру.

Мерехтить в очах
Безконечний шлях,
Гине, гине в синіх хмарах
Слід по журавлях.

Про ґенезу цього вірша пише сам поет: "Я вертався з театру, з драми Виспянського "Noc listopadowa", під ногами шелестіло пожовкле листя, а над головою лунали крики відлітаючих журавлів. Вірш склався, немов сам від себе, без мойого відома й праці". — До нього підібрав музику мій брат, Лев Лепкий, січовий стрілець і ця композиція стала улюбленою стрілецькою піснею". Син поета, Лев Ростислав додає ще точніші пояснення: "Пісню спопуляризували

44. П I, 387.

Січові Стрільці (УСС — В. Л.) в карпатських боях. Вона швидко поширилася і за Збручем. До Києва привіз її д-р Степан Федак зі Львова, що був вивезений, як воєнний закладник, москалями. Вона стала відома не тільки серед київського громадянства, але дійшла і до найдальших закутків. М. і., співали її під весну 1915 р. кубанські козаки, які попали в полон у Карпатах, так що спершу називали цю пісню "Кубанською". Полонені українці, що перебували в німецькому таборі в Вецлярі, казали, що навіть на далекому Зеленому Клині пісню "Журавлі" дуже любили". — "Гармонізували її різні музики, крім стрілецького композитора Гайворонського, — Стеценко, Кошиць, Леонтович, Ярославенко і ін." — "Журавлі" переложено на жидівську, японську, німецьку і польську мови". — "В совєтських збірниках пісень "Журавлі" подані як народна пісня". [45]

Друга осінь — пізня, слітлива, хмарна, холодна, викликує сумний настрій і у тварин, головно птаства, що залишається на зиму. Ця осінь впливає і на людину. Лепкий спеціяльно відчував цю гнітучу пору року, що сповняла його сумними настроями, а то й безнадією.

Минуло літо...
На небі хмари. З-поза хмар
Каправе сонце світить,
Ненагодований товар
Женуть з пасовиськ діти.
— — — — — —
Отак і молодість моя
В літах, як в скибах гине,
Лиш спомини лишаються
Як пасма павутини.

(ЗГД 70).

Основні картини осінньої природи у Лепкого це спадання листя, перехідна стадія від першої до другої фази осени.

Коли перший птах відлетить у вирій і зів'яне перша квітка, тоді сум огортає поета. Йому здається, що смерть приходить на всю природу. А як "відчиняться небесні шлюзи" (П І, 51), настає пора пізньої осени, прикрої, перед якою тремтять листки, ожидаючи смерти. (П І, 52) Картини осінньої слотливої днини і квітів, що в'януть, огортають поета також мелянхолією і смутком.

Листками вітер котить
Й кидає у болото;
Стежками попід гаєм
Бездомний сум блукає.

(П І, 51.)

45. Л. Р. Лепкий: Пояснення до віршів Богдана Лепкого "У храмі св. Юра" і "Журавлі". "Овид", ч. 6 (117), Шікаго, 1961 стор. 7.

І тварини це відчувають:

Високо понад гаєм
Буйний орел літає,
Голодний зайчик скаче —
Над полем смуток плаче.

(П І, 52.)

Довга осіння ніч оповиває темнотою село, хати; все замовкає. Навіть вартівники, розмовляючи, вмовкають:

Заснуло все. Часом лиш пес завиє,
Або сова зловіща заскиглить.
Осінній дощ на церкві баню миє
І хрест на цвинтарі скрипить.

("Осіння ніч на селі" (Малюнок) П І, 54-55)

В таку глуху осінню ніч нудьга стукає до поетової хати. Тому то поет не любить осінньої ночі, понурої, темної, дощевої буревійної. Це будить у нього хвору уяву про матір — топельницю або дівчину, збожеволілу з туги за милим. (П І, 55-56, Краків 1900). Поет не *хоче* осінньої ночі:

Дощ ллється струйками по стрісі,
Пугутькають сови у лісі
І привиди лізуть на очі —
    Не хочу осінньої ночі!

(Там таки)

Любовні мотиви

Осіннє, сіре, сумне пополудне пригадує йому хвилину з минулих молодих літ — зустріч з милою, мандрівку полями — видіння, прочування невідомого майбутнього. (ЗГД 78-9,. Спогад, П І, 57-59).

І знову згадка про перші цвіти й милу, зустріч з милою та про розлуку з милою саме тоді, як "У саді зжовкне останній листок" (ЗГД 80; "Коли в саді", П І 69). Тиша і пустота пізньої осені будять у серці поета тугу за милою: "Листки падуть" (ЗГД 82, П І 61). І далі сірий, осінній день будить жаль за милою, що могла була розважити його самоту. (ЗГД 82). Згадка про милу насамоті витворює в уяві її появу. Вона пригадує минуле щастя любови. (ЗГД 83-4). Цей спомин щастя — стає для нього отрутою (ЗГД 85). Він рад би забути милу, та вона являється йому у сні, в уяві, в хвилину, коли в природі сумно виє вітер, що пригадує, як поет старався забути її під час гірських мандрів (ЗГД 86-8).

Що пізніша осінь, то холодніша. Коли раніше павутиння,

притаманний поетам атрибут пізньої осени, снувалося на полях, тепер густа імла прикриває пусті поля, що ждуть першого снігу. Лепкий кінчає мотиви осени віршем "Фіналє" (("Finale" П І, 66). Його душа розжалобилася, у смутках непомірних. Листки падуть...

Падуть листочки бідні.
Як той знечев'я вбитий птах...
Падуть зівсім, зівсім отак
Надій листки послідні.

(П І, 66).

Є Ю. Пеленський називає осінні настрої Лепкого "детерміністичною філософією осени, може радше підсвідомою. Вона не є у нього чимсь найважливішим.[46] З дитинства він переживає настрої передусім багатої осени, а за нею сумної, що викликала його погляд на світ, його філософію, про призначення, проминання і вмирання.Студіювання філософії Нічше та Шопенгауера причинялося також до осінніх настроїв суму, туги, розпачу. Але, як і Пеленський відмічує,[47] з-під поетового пера виходять прегарні перлини поезії легко сприймаємої читачем, тим більше, що епоха модернізму вимагала настроєвої поезії, чутливої, навіть align рознервованої. Та Лепкий не піддавався таким впливам модернізму і хоч стояв близько до групи "Молодої Музи", не належав до неї, бо крім особистих переживань він переживав долю народу, головно рільника, нерідко й сурдутовця. Винесений з батьківського дому зов до праці для ближнього, тут свого народу, звертали його увагу також на обов'язок служити народові пером. Буде це його громадянська і патріотична поезія.

Поезія спогадів і туги

З мотивами осени в'яжуться тісно мотиви спогадів. Це теж окрема ділянка творчости поета, що повторюється продовж цілої його праці пером; також сповнена глибокими почуваннями, зв'язаними з різнородними переживаннями. Вони нав'язують ще до дитинства, до великого зацікавлення довкіллям і до сприймання всього дитячим розумом та уявою, а пізніше передумуваного з перспективи часу. Життєві обставини поета склалися так, що більшу частину життя провів він поза рідним краєм, рідними сторонами, більшість у Кракові, а під час першої світової війни в Німеччині. Але ще будучи учнем гімназії, тужив він за рідними сторонами, батьківським домом, та пізніше як студент у Львові линув думками в минуле України. Як учитель гімназії в Бережанах думками гостив у рідному домі. А ще

---

46 Є Ю Пеленський Лепкий -- поет Згадана збірка, стор 20

47. т. сам, стор. 21.

більше, коли жив у Кракові. Завжди вертався думками в дитячі роки, в рідне село подільське, згадував селян, з якими пробував багато хвилин. Спогадами сповнений цикл поезій "Село" (П І, 169-181). "На чужині" (ЗГД, 163-173) та різні вірші, передусім присвячені роковим святам,напр. в:"Із записної книжки" (П І, 69-94)). Також і в описах гір та моря знаходимо поетові порівняльні спогадні картини з рідним Поділлям. Праця в Німеччині в таборах виснажувала його, тому радо повертався думками в рідний край, в дитячі й молоді роки. (П І, XXXIII-XXIV).

В циклі "На чужині" розривалося поетове серце, коли він прощався з рідним краєм, з синім, великим, бездонно глибоким небом. Часом сняться поетові гори, поля рідні, повні збіжжя, добробуту рільників. Поетові жалко, що не може бути з ними в жнива, він не може забути їх, бо причувається йому народня пісня на селі. Він пригадує одну з подорожей додому на Великдень. В думках благословить рідну землю, що живить усіх. Він далеко від рідного краю — села, а чує — бачить, як люди працюють, щоб заробити на прожиток. На чужині поет не має перед ким виповісти своєї туги за рідною стороною. В поетовій уяві в ночі земля говорить до нього, сповідається — розказує про важке мужицьке горе, про теперішню ситуацію після колишніх славних днів, після яких прийшла кара на нарід за те, що не беріг рідної землі. В таку то ніч поет прийшов на світ, щоб оспівувати свій нарід, його долю. ("Сповідь землі", ЗГД 177-181). Спогади і туга за рідним краєм виявилися майстерними малюнками в його поезії. Поет малює картини дитячих спогадів:

Сніжок паде... От так з забутих літ
Летять на мене незабуті мрії,
Біленькі — білі, мов лелії квіт.

Сніжок паде... Немов крізь мряку мріє
Якийсь далекий, гарний, добрий світ,
Де все цвіте, сміється, променіє —

Це спомини з моїх дитячих літ.

Тому поет прямо звертається до спогадів із дитячих років:

Згадки з дитячих ранніх літ,
Ах, як ви дорогі мені!
Ви, мов метелики дрібні
В весни погідні, ясні дні
З цвітка літаєте на цвіт.

Згадки з дитячих ранніх літ,
Ах, як ви дорогі мені!
Ви, мов ті квіти чарівні,

Цвитете навіть і тоді,
Коли мороз зморозить світ.

(П I, 82).

До джерел своїх поетичних натхнінь, повних спогадів, повертається Лепкий часто і в пізнішому віці, під час першої або й між двома світовими війнами, напр.:

Подільське тихе село
В долині між садами.
Серце моє там росло,
Мов квітка між кущами.
Серце моє там росло,
Світ відчинився дитині, —
Тихе, подільське село,
Мені ти снишся нині.

(П I, 234)

Це візія рідного села під час першої світової війни, коли Лепкий їздив з Німеччини до Галичини і побачив її зруйновану та виснажену воєнними діями. З туги за рідним селом написав він цей вірш влітку 1917 р. у Львові. Він кінчає його гарячим бажанням:

Приснись, приснись мені, село,
В якійсь новій обнові;
Веселе, ясне, як було,
Свобідне в ділі й слові!
Щоб діти гралися в садах,
Пісні щоб гомоніли,
Щоби по тих кервавих снах
Дні радости наспіли.

(П I 235).

Ці спомини повні туги за щасливими дитячими роками, за близькими йому людьми, за їхньою працею, їхніми піснями, від яких навчився писати поезії. Його поетична муза виросла на народному фолкльорі, народній поезії, повній мистецьких образів, порівнянь, епітетів, паралель. Поет залюбки наслідує й форму народної пісні, народну, коломийкову ритміку. Будучи в Вешлярі на чужині в 1919 році, він пише гарний вірш на народну нуту:

Гори, мої гори,
Зелений розмаю,
Хоч вже стільки літ минуло,
Я про вас гадаю.
Бачу кожну стежку,
Чую кожну річку,

Не одну я про вас, гори,
Передумав нічку.

Не одну я нічку
З собою балакав,
Коли б не цей сивий волос,
То може б і плакав.

... Коли б не цей сивий волос,
Горем побілілий,
Може б до вас мої мислі
Пташкою летіли.

Пташкою летіли,
Хмаркою упали,
Там, де наші серця райським
Квітом процвітали. (П I, 48 (1919)

Після упадку визвольних змагань по першій світовій війні поет, що не міг відразу вернутися до рідного краю, тужив за ним і цю тугу висловив у вірші: "І в мене був свій рідний край...", де порівнює його із Троєю в попелах. Він благає Бога вернути нам рідний край. (П I, 210-211). Теплим спогадом про гарне село з полями, нивами, збіжжями звертається поет "До рідного краю" — безталанного, таки в Вецлярі того самого року. (П I, 93).

Спогадами про рідні сторони наповнений цикл "Село" (П I, 169-181). Ідилічні картини села переплутуються з поважними або й сумними. Деякі з них є наслідуванням поезії Конопніцької, поетки польського реалізму.

В цьому циклі присвячує поет теплий, повний любови і глибокої пошани, спогад про батька в трьох віршах, названих сонетами від їхньої форми. Написав їх після страти так дуже улюбленого ним батька в 1901 році:

Я так виджу, як нині, ту хату
При дорозі сільській, над потоком.
Мов старець хиляється з кожним роком
І на зиму вбирає загату.

— — —

В тій хатині по заході сонця
А зимою по скорій вечері —
Хто так сумно і ходить і ходить,
За собою тінь, як друга водить?

Чоло біле при чорній одежі,
Як при хмарі вечірня зірниця.
З ока світло паде так на лиця,
Як від місяця срібло на вежі.

О, як легко я нині читаю
В тім чолі кожну думку укриту.
Не подуману, а пережиту,
І зеліяну в муках, без краю.

Що йно нині пійняв я ті болі
Вірла — духа, замкненого в кліти,
Що до сонця зривався, до волі.

А до смерти мав самотній сидіти.
Що йно нині пізнав, батьку рідний,
Як великий ти був, а як бідний!

(ЗГД, 131-133)

Оце один із спогадів поета, які так часто повторюються в різних циклах його поезій, що в'яжуться також із любовними поезіями, осінніми настроями, з описами природи.

Природа в поезії Лепкого

Описи природи й викликані нею настрої розпочав Лепкий циклем "Над рікою". [48] Це маленька річка, що пливе через село Поручин, над якою любив він пересиджувати і снувати думки. Любувався самотою, що теж зродилася ще в його дитячих роках, любив бути сам із собою, впоювався красою природи, довкільних піль і ланів. Безустанний рух і шум води навівав йому думи. Він одинокий, самотний вслухувався в "життя" ріки, почував себе близьким, спорідненим із нею:

"Гей, ріко! Однакі наші шуми —
В тобі филі грають, в мені думи.
Берег взяв тебе в свої окови,
А мене життя важкі умови.

В нас обох і броди і безодні,
І обоє спинитись не годні.
Лиш ідемо крізь гори і бори
У невідоме нам чорне море".

Цей початковий, немов програмовий вірш нагадує дечим поезію К. П. Тетмаєра "Na Anioł Pański". Немов у Тетмаєра під звуки вечірніх молитовних дзвонів снуються думки і в Лепкого. Та Лепкий не піддається декадентським настроям, як Тетмаєр, а шукає зв'язків, споріднення своїх дум із природою, її величчю і стихійною силою.

48. П І, 19 -- 24 Цей цикл появився вперше в альманаху, присвяченім Ользі Кобилянській "За красою", виданому заходом Остапа Луцького Там таки, стор 384 (примітка автора).

Повний надхненних думок поет переплітає поему рефренами, — віршами, як:

Одинокий сиджу над рікою;
Одинокий з думками, з журбою.

або:

А ріка заєдно грає — грає,
Щось в ній буриться, щось в ній зідхає.

Лепкий роздумує про безконечний рух у природі, про зміни пір року, зміни в людському житті — радощі і смутки:

Вечірний дзвін, вечірний дзвін
  лунає за горою.
Добру поклін, а злу проклін,
 І вічний мир з собою.

Бажаючи знайти внутрішній спокій, поет застановляється над величчю всесвіту — макрокосму, в якій людина є тільки мікрокосмом. За цей погляд "якийсь критик" (так каже Лепкий; це Євшан) назвав цей вірш туманною філософією. Але людина, дійшовши до такого поняття, бачить себе у всесвіті маленькою, а рівночасно й великою (гордою), тому що своїм розумом доходить до зрозуміння величі світу. [49] Лепкий не декадент, його поезія глибока змістом, почуваннями; настроями гуманними, громадянськими. З природою, що її Франко називає матір'ю ("Мамо — природо..."), (зв'язана людина, передусім селянин. Природа виховує людину, ублагороднює її, дає їй силу боротися за існування. Природа впоює в людину національного духа, а поетові дає великі, сильні творчі ідеї. Лепкий захоплений красою природи, особливо Поділля з нивами й ланами. Також захоплюється і горами та морем.

Поезія гір

Захопленню горами та її красі і впливові на поетичний талант присвятив Лепкий цикл поезій "В Розтоках". В цьому карпатському селі над Черемошем (дві милі за Кутами) був Лепкий перший раз у 1894 р. Буря, що там напала його, затримала його два дні в гостинному домі о. Ковблянського. Опісля ходив ще до о. Попеля в Довгополе. Звідтам мандрував він на гору Сокільське, оспівану Федьковичем. З того часу поет їздив кожного року в гуцульські гори, впоювався красою природи цього гірського закутка, немов "якоюсь зачарованою країною краси". [50] Гора Сокільське і також закуток цього урочища, кожна скеля, ялиця, річки — струмки захоплювали

49. П І, 384; примітки автора.
50. П І, 385.

поета, сповнювали чарівним настроєм. Поет упивався цією незбагненною красою природи й малював її поетичними словами. Він переймався теж долею нещасних, визискуваних людей, що там жили. Завжди поет знаходить контрасти до краси природи в людському житті. Поет величає красу рік Прута й Черемоша. Черемош стає для нього другом, братом, якому поет повіряє свої думки й настрої, свою тугу. Він любить теж приглядатися до сплавлювання дарабами дерева Черемошем. ("Гать пустили", П І, 41-42). Лепкий упоюється красою гір у полудневій порі:

Як тут чудово!... В яр глибокий
Падуть дзвінкі, скляні потоки
— — — — —
Довкола тебе: гори — гори!
Над головою: небо-море,
І сонце животворний жар,
А над рікою мли гуляють,
З вітрами тихо розмовляють
І криються в холодний яр.

("Полудне в горах" П І, 32)

А як зближається вечір, тоді:

На небі сонце гасне
В вечірній синій млі,
Останнє сяйво ясне
Кидає на шпилі.

Горять шпилі огнями,
Мов царський діядем,
Аж зорі над верхами
Займаються огнем.
— — — —
А долом мряки сині,
Неначе море там,
Над морем у долині
Стоїть казочний храм.
— — — —
Горять на небі зорі.
Від поля, від лісів
Несеться у просторі
Поезія світів.

(П І, 43-45).

Поет упоюється теж красою ночі:

Така чудова нічка,
Неначе сон о раю.

Чи є що краще в світі —
Єй Богу! я не знаю!

Хотілось би вселенну
До серця пригорнути,
Що гарне — пам'ятати,
А що лихе — забути.

Й кричати: "зупиніться
Часу бездонні ріки!...."
Ах гори! Хоч присніться,
Коли засну навіки.

(П I, 38).

Тому й прощається поет із горами перед виїздом додому:

Бувайте здорові,
Гори барвінкові!
Бо вже мої коні,
Коники вороні
До дороги чекають готові.

Бувайте здорові,
Квітки у діброві,
Ви дебри і скелі,
І ви серцю милі,
Серед сель цих вечірні розмови.

Така моя доля,
Така долі воля,
Усе, що кохаю,
На віки лишаю,
Гей, гоя, мої коні! Гей, гоя!

(П I 47-48).

Великій любові народної пісні, що її часто наслідував, поет присвятив невеликий цикл "На позиченій скрипці". Точніше назвав він її "На Семеновій скрипці". Сам поет каже: "Це відгуки народної пісні, деякі, як приміром "Як була би я зозуля", або "Ой, заржи, заржи, сивий кониченько", прямо перерібки народних мотивів". [51] Оцей сам Семен, за словами поета, це сліпий на одне око музикант із Поручина, що по-мистецьки грав на скрипці. Також згадує Лепкий і Соловейкову Каську з Жукова, співачку народних пісець і Тодоську з Доброкута, що сама складала співанки. Поет записував їх і передав цілий збірник Остапові Нижанківському, дещо Ф. Колессі. Ці композитори та Соломія Крушельницька впровадили народні пісні в концертний

51. П I, 389.

репертуар.[52] В цьому циклі поет переборляє пісні або наслідує їх форму й тон, яких змістом є любов милої дівчини, любов рідного краю, картини природи і вплив її на настрої поета, в більшості відрадні, менше сумовиті.

Поезія моря

Як горами, так і морем, точніше красою Адрійського моря, захоплювався Лепкий. Влітку 1911 р. поет уперше побачив Адрійське море, куди поїхав на лікування, звидів узбережжя Далматії та північної Італії. В готелі "Рояль" в місті Абатії написав він більшість віршів, присвячених морю. Перші враження висказані в початковому вірші:

Задивився я на море
І на небо преголубе,
І на тії гень, далеко,
Ніби хмари, береги —

Задивився — і не знаю,
Чи це хвилі б'ють об беріг,
Чи на небі хмари линуть,
Чи пливуть мої думки?

(П І, 131)

Поет описує картину неба, задивленого в море, немов двох велетнів, що змагаються з собою. А між ними людина немов маленька, базсильна пилина. Лепкий часто оглядав море з вікна свого готелю, спостерігав його простори і незглибимість, приглядався йому вночі, під вечір, перед буревієм, розважав про свої настрої, робив порівняння людини в відношенні до морської величі:

По небес великім, синім плаю
Зорі Бог розсипав, наче вівці,
А людей пустив, щоби в мандрівці
Життєвій ішли з землі до раю.

Зорі час, дорогу, місце мають
В безконечному світів просторі,
Люди ж? — люди, наче човни в морі
По розбурханих хвилях блукають.

(П І, 140).

Дає теж поет кілька картин із життя італійців, передусім закоханих молодих, з якими поет співчуває або їм прихильний. Висказує і свої почування:

---

52 П І, 389

Понад хвилі, понад море
Понесу з собою горе,
Може втоплю, може згублю,
Може долю приголублю,
Хто знає?
Ой минають марне літа,
Даром я зійшов пів світа,
Не згубив я свого горя,
Долі не везу з-над моря —
Немає!

(П І, 142).

І туди, над море йде за ним його горе:

В горах горе зелене,
А над морем солене.
Чом ти ходиш за мною,
Й чого хочеш від мене?

І над морем не опускає його думка про милу. Їхня любов це немов хитка лодка на бурхливому морі. Поетові тяжко втихомирити серце. Всюди ходять за ним туга за милою; не може забути її. Тільки коли вночі успокоїться море, він із радістю прислухається, як:

В прибережній капличці дзвонять:
в небо чисте
Перлові звуки линуть: аве!
аве, Христе!

Велич і морська стихія приносять йому деколи духовий спокій, деколи розбуджують давні важкі переживання. Але краса моря очаровує його, поет бажає

весь чар його, всю принаду
На папері змалювати .

(П І, 135)

А все таки поет тужить за рідними сторонами, волить рідний край, хоч не так гарний, як соняшна Італія з могутнім морем:

Хоч як тут гарно й розкішно,
Хоч як і весело і втішно,
Хоч скоро й безжурно йде час —
Мої ви! я тужу до вас.

Над море, що лагідно плеще
Волю очерет, як шелеще,
Над лаври, ґранати — наш бір,
Як шепче молитву до зір.

Над скиби вод, сині, перлисті
Волю хвилі нив колосисті,

Над панство бездільне — наш люд,
І працю і клопіт і труд.

Таке то життя вже собаче,
Що серце десь рветься, щось плаче,
На те, щоб з далеких доріг
Вернути до маминих ніг.

(П І, 143-44).

Кілька віршів із цього циклю переклав Ґвіждж на польську мову і видрукував у часописі "Naprzód" в Кракові (П І, 389).

Поезія настроїв

Співжиття з природою, роздумування про її велич і вплив на людину, а далі спостереження про долю свою та інших людей виповнюють і інші циклі поезій, писані в різних часах, передусім "Із записної книжки", "Інтермеццо" і "На марґінесах". В першому циклі поет немов мимоходом записує думки, рефлексії, відзиви на різні проблеми, відповіді на т. зв. злоби дня. Він вияснює, чому його спів сумний. Живе гарними, ясними спогадами з дитячих років, а тепер бачить довкруги сумні явища та події. Він навіть співчуває з овочевими деревами, що виросли на цвинтарі. Ніхто не прийде спочити під ними. Вони стали сторожами гробів замість захисниками тварин або людей. Цей вірш "Я вас жалую" (П І, 76) написаний у Відні 1892 р., коли Лепкому було 20 років життя, а побут у Відні сповняв його тугою за рідним краєм. В іншому вірші поет спостерігає великий сад, а серед нього руїни замку замість повноти життя (П І, 76-7, Краків, 1912). То знову поет натякає на різні труднощі в його житті, зокрема на несправедливу критику його поезій. ("Скільки разів". П І, 78-79) За те поет любується життям у природі, прихильній йому. ("Ходить вітер очеретом". П І, 80). Вітер більше щирий і добрий як люди:

... Хай вам сниться,
День погідний, сонця повний,
Власна хата, поле рідне,
Близьке серцю, хоч так бідне,
Світ широкий, правдомовний,
Безоблудний... Хай вам сниться!

Тому то поет захоплюється красою бурі, стихії в природі. ("Буря", П І, 82-83).

В цей цикл поет включив поезії різних часів, від 1892 до 1917-19 рр. Думками він був завжди в рідному краю. Він звертається до стріх своїх низьких, рідних селянських хат, де люди живуть у праці, яка

єднає їх дає їм силу витривати воєнне лихоліття і діждатися волі в своєму краю. ("О стріхи мої низькі". П I, 87-88) Поет бачить у кожної людини дві вдачі — геройство і боязнь. Він завзиває кожного слухати внутрішнього голосу героя. (П I, 89).

Громадянська поезія

На тлі картин природи чи порівнянь із природою різних подій, появляються також і мотиви громадянського характеру. Звідси й маємо перехід від особистих переживань і настроїв до громадянської лірики, дуже притаманної поетові, що свою працю пером уважав службою народові. Елементи громадянської лірики появляються вже в перших збірках поезій Лепкого. Виступають вони куди сильніше в прозі. Ця лірика пов'язується з життям народу, передусім селом. Лепкий не стає трибуном народу, як напр. I. Франко, але, як сам каже, пише про те, що його оточує, серед яких людей живе. Він не дивиться на рідний край тільки з ідеалістичного погляду, як напр. О. Ю. Федькович, він обсервує життя народу, бачить позитиви й неґативи, радіє і болiє долею народу. Він не може байдуже дивитися на життя села і цілого народу. Тому й сам себе питає, куди іти:

... ... Чи там, де людське горе,
Де вічний біль і плач гіркий і стони,
І та розпука чорна, ніби море,
Як океан, в якому тонуть міліони,
Лишаючи на плесі шум гіркий — проклони.

Чи, так, як другі роблять, очі
Прикрити, серце забити в кайдани,
Думці не дати того, чого хоче,
Байдужим зором дивитися на рани
І йти, іти туди, де жде нас щастя п'яне?
("Нераз обгорнуть душу", Бережани 1894. П I, 75-76)

Лепкий звертає свій зір на людське горе, малює картини з життя бідних людей, головно селян. Навіть у рефлексійній ліриці Лепкого знаходимо мотиви громадянської лірики. Немов легкими штрихами пензля малює короткі картини села, напр.:

Часами вітер надбіжить,
Туман стурбує і розвіє.
Село в долині бовваніє
І п'яним сном дрімає-спить.

Або інша картина:

Погасло світло. Зачинились
На засув двері. Вірні пси

В солому з вухами зарились.
Лиш блуд блукає по межі.

Лиш стежкою попід плотами
Йде голод — сіл щорічний гість,
Держить в руках мужицьку кість
І грізно зиркає очами.

("Гість" П I, 57)

Сильно вражають, малюнки сперсоніфікованих тямок, як напр.: На порозі мужицької хати "сидить Сірий Смуток, і безмежно сумними очима глядить у тривозі", і говорить про страшне горе в мужицькій хаті. Він

Позіхає з нудьги, і з розпуки
Ломить довгі, худі, білі руки
І заводить сумним звуком ліри.

("Село": "Сонети" П I, 172).

Василь Сімович (Верниволя) так описує ці вірші — малюнки: "Забіраючись до малюнків словами, він неначе має перед собою палету, полотно і змальовує все з перспективи. Порівняти б хоч чудовий ряд картин у поемі "На стерні" (П I, 307), або хоч би "Картину" (П I, 70 "Із записної книжки"): сусід жне пшеницю, стара бабуся льон бере, а дівчинка — сирота пасе гусей і співає. Люди похитують головами, "комусь, мовляв, і воно потрібне", а бабусі нагадується молодість, і вона усміхається беззубими устами. Сила малюнка, наче вплив Красицького образа: "Гість із Запорожжя". І як тобі хочеться тішитися з веселим запорожцем на вид сором ливого хлопчика і щасливих батьків — так ось, прочитуючи "Картинку", враз із беззубою бабусею, складаєш уста до сміху..." [53]

Громадський мотив бачимо і в вірші "В світ за очі". [54] Як Стефаник колись із Лепким глядів на нещасних селян — еміґрантів на залізничому двірці в Кракові, [55] так Лепкий із болем глядить на горе вдовиці, що продала майно і з дітьми виїздить "за море". Подібно в вірші "На стерні" (П I, 307-308) представляє мрії та візії цілого майбутнього життя хлопчини — гусія, під час осіннього дня.

Вправді Лепкий не бойова людина, що, як Франко, пробоєм веде нарід до визволення із злиднів, але він глибоко й щиро співчуває з селянами й іншими покривдженими долею людьми. Деколи з дозою іронії він відмічує це громадське зло. Він нап'ятновує соціяльну нерівність, виступає проти неї. За його словами бездонний сум блукає попід гаєм, оглядаючи "панські і хлопські" ниви.

53 П I, стор. XLII

54 Написано в Бережанах 1895 р., друковано в "Ділі" 1895 р., передруковано в різних часописах, журналах і збірниках.

55 ТПорт. 101-102

Там лан, як полонина,
Там стерні, як щітина,
Там стирти наче вежі,
А тут лиш межі, — межі!

Там збіжжя, гей те злото,
А тут саме болото,
І кров і поту ріки —
І так на віки — віки!

(П I, 53-54).

Тому й нап'ятновує поет такий лад, що арендар вициганює від п'яного мужика "полонину й маржину" і доводить його до самогубства. ("Хрест на кручі". П I, 38-40) Поет навіть дорікає ведмедеві, що пірвав мужикові ялівку. "Чим годуватиме він родину"? ("Лови". П I, 36-7) Тим то навіть своїй милій показує поет людське горе:

Дивися! Спить в димах вечірніх
Село як образ у тим'яні,
А скільки болів там безмірних,
Скільки душ злій судьбі покірних,
І скільки серць в кервавій рані!

("Чи ми зустрінемося". П I, 116)

Поет тужить за тими часами, коли люди жили в горах свобідно:

Гей, ялице стара!
Розкажи ти мені,
Як жилося тобі
На високій горі?
— — — —
Як ревів Черемош,
Як шумів синій Прут,
Як жилось людям тут
На свободі, без пут?

Розкажи мені
Про минулі часи
І чар сили, краси,
Обнови, воскреси!

(Ялиця". П I, 35-36)

Згадує давні часи в горах:

Там, де воля і свобода,
Де неділена земля,
Не споганена природа,
Не накинені права.

("Гать пустили". П I, 40-41)

У Лепкого ясно й логічно виходить, що земля повинна бути

мужикова. Він зріся з нею, що одне до одного належить.[56] Він поливає землю своїм потом і кров'ю:

А люди роблять ніч тай день,
А піт все ллється, ллється,

("Сповідь землі". П I, 191-194)

Це підтверджує він ще раз у вірші, присвяченому В. Стефаникові:

Ти, хлопе, землю край
І в землю зерно сій,
Най жито, як Дунай
Покриє твій загін.

Від заходу на схід,
Як воздух, як вода,
Ти дав їй кров і піт,
Вона буде твоя!

(П I, 182).

Хоч Лепкий не запускається в соціяльні теорії, то уважає справедливим — приналежність землі мужикові:

Я не дивлюся на село
Через якесь рожеве скло,
Як оптиміст.
    І знаю я
Його незавидне життя,
Його недолю і неволю...
— — — —
    Та знаю я,
Що мимо всього він один,
Єсть первородний, правий син
Природи, волі і життя.
— — — — —
    Він часть землі,
Часть тої чорної ріллі,
Котра від тисяч — тисяч літ
Кормить його руками світ.
Вона про нього не забуде!

Мужик діб'ється свого права на землю:

Літа минуть. Грізні пожежі
Обернуть в попіл горді вежі,
А вітер попіл раз на все
В широкім полі рознесе,
Як слід содомського гріха.

56 П I, стор XLV

Минеться лихо і зі сна
Проснуться люди.
— — — — —

Коли земля стане власністю мужика, прийде любов на землі:

І тоді
На людські ниви золоті,
І на сади рясні, веселі
І на їх сумирні оселі
Зійде небесний херувим
З завітом вічного добра...
А все останнє — суєта,
Туман і дим!

(Жуків 1901. П І, 179-180).[57]

"З нашого селянина має, на думку Лепкого, вийти визволення не тільки селянства, але й цілої України". (П І,ст. XLVII).

Як побачу мужицьку роботу
У жнива серед праці і поту,
Як побачу ті руки зі стали,
Що лан збіжжя скосили і зжали,
Як побачу ті ноги криваві,
Тії очі від спеки сльозаві,
І зігнуту в дугу хлопську спину,
І голодну під плотом дитину —
То не знаю чому, але знаю,
Що для тебе та мука, мій краю!

(ПРО, 13)

Громадянська лірика Лепкого не так пробоєва, як напр. І. Франка і В. Стефаника, "що самі немов своєю душею влазять у душі своїх героїв і переживають усе з ними".[58] Він немов мистець малює картини горя і цим стверджує нерівність, недолю і нужду. Він домагається гуманности, коли, немов Кониський, Грінченко, Володимир Барвінський, малює реальні картини з нашого села, де теж і не бракує гарних картин, але вони не такі, як на думку С. Єфремова, "бліді, силувані, неначе з повинности писані".[59] Картини села живі, кольоритні. Тільки Лепкий накладає на них якийсь відтінок смутку й задумливости. Цього вимагає ліричний талант поета і тому картини з галицького села надихані питомою для нього тугою і мрійливістю.[60]

57. П І, стор XLVII
58. П І, стор. XLVIII.
59. С Єфремов. "Історія українського письменства," стор 410
60. За вступною статтею В. Верниволі, П І, стор. XLVIII — XLIX.

Патріотична поезія

Від громадської лірики, повної журби за долю народу, бажання служити йому осторогами перед темнотою, нетерпимістю, часом заскорузлістю, поет переходить до патріотичних настроїв, описування й переживання недолі народу.Патріотична лірика Лепкого виявляється передусім у любові до давнини. В давнині, минулому, що його мріяв колись представити пензлем, бачить він усе ясніше й виразніше як у сучасності. "У прежнім стільки чарівного, святого, стільки чарів було і принад". Це виявляє він у своїх спогадах. В "Пролозі" до "Мотрі", невідреставрованої драми, говорить він словами героїні:

... Буджу спомин, тугу буджу,
Аж поки, поки не розбуджу
Усього, що було й минуло,
В могилі степовій уснуло
Сном довговічним.

(П І, 189)

В поемі "На маргінесі книжки про Кричевського" поет пише з тугою про минуле:

Давно минулії літа,
Покриті сірою імлою,
Немов ікона пресвята,
Закрита каменем — стіною,
З'явіться хоч на мить!
— — — — —
Давно минулії літа,
Ти наша мріє золота,
З'явися хоч на мить!

(П І, 162).

І в поемі про каторжні муки останнього кошового Запорозької Січі Кальнишевського, запротореного цар. Катериною на Соловецькі острови, Лепкий вказує, що давнина — минуле вчить нас, як треба служити батьківщині. К. Триловський підкреслює значення цієї зінсценізованої поеми, що кінчається словами: "Чекає нас велика річ! Воскресне Січ! (ЗЛ 112)[61] Захоплюється поет також старинними піснями й колядками. Вони — "ніби дзвін забутих цвинтарів в них шум грає розбурханих надій". (П І, 208-210: "В Різдвяну ніч, 1915;т. с.:" "Під ялинку", ст. 65-66). В тій самій збірці поет складає поклін давнині — минулому в вірші "Не бійся споминів", ст. 86-88. В вірші "Не

61 К Трил. згадує про могутнє враження від виконання штуки на сцені, яку відіграв Львів театр Руської Бесіди в Чернівцях, в квітні 1910 р. К. Трильовський "Б Лепкому поздоров", ЗЛ 107-113 ст. 112. ЗК. Поет заповідав воскресення нашої Січі. ЗЛ-К 50.

забувай" поет вже після війни напоминає наших людей, що розбрилися по світу, не забувати рідного краю:

Яким богам і у чиїй святині
Ти молишся? — Своїх святих благай,
Щоб відчинили шлях твоїй родині
В свій рідний край! В свій рідний край!

Він порівнює сучасність із минулим і в висліді сучасне для нього болючіше. Про це пише в циклі "Слідами Ігоря" (П І, 287-93). Звертається до сучасників:

Невже ж не чуєш, як підземний дзвін,
З-під чорних скиб, мов з-під могил голосить:
"Слідами Ігоря спішіть на Дін,
Там слава жде вас, предків дух вас просить!" (Краків 1911).

Це сучасне суспільство поет характеризує так:

У сон кріпкий запали ми,
В сон довгий, без пробуди,
І сонно йшли сновидами
Під батогом огуди.
— — — — —
І сонно йшли сновидами,
На сміх і на наруги.
— — — — —
Лиш дехто збудиться часом,
Вп'ялить свій зір в темряву
І шепотом півне крізь сон
Казати щось про славу.

("З просоння". П І, 160-61).

На думку В. Верниволі такі слова нагадують Шевченкові і Кулішеві думки. Та у Лепкого не чути крику душі, як у Шевченка, чи терпкости, як у Франка. [62] У нього безпосередність думки. Лепкий пише про те, що його вражає, це недоля народу, брак державности, не тільки національної ідеї. Це підо впливом думок Вячеслава Липинського, поетового друга, повірника його думок та ідей. Поет реаґує на все безпосередньо, виповідає свої думки щиро, хоч не картає, він радше іронізує. Хоч В. Верниволя називає такі думки і слова "патріотичними вигуками", [63] не можна приймати цього беззастережно, бо Лепкий любить свій нарід і взиває його до діла, нести високо прапор — без вагання змагати до мети:

Не хиляйте вниз прапора,
Лиш держіть його високо!

62. П І, ст. XXXI
63 П І, ст XXXII

І не знайте, що покора,
Страх нікчемний, думка хора;
Хоч слізми заходить око —
Не хиляйте вниз прапора,
Лиш держіть його високо!

— — — — —

Хоч поборе ворог тіло,
Але духа він не зможе.
(ПРО, 9)

Ці думки висказав Лепкий у 1908 році, коли український нарід щораз то рішучіше й наполегливіше боровся за свої національні права. Він у 1911 р. прочував, що гряде велика хвиля політичних змін і зриву нашого народу до волі, до здобуття своєї незалежної держави. Він пише кілька віршів, у яких освідомлює нарід про грядучі події, що на них треба бути приготованим, не попадати в зневіру, а бути готовим до чину. Тим, що не вірили в великі зміни і попадали в зневіру ("Голос зневіри". П І, 164), подає голос надії.:

А я кажу вам: день іде,
Іде така година,
Коли ні тут, ні там, ніде,
Кордонів жадних не буде,
Лиш даль далека, синя.

— — — — —

А я кажу вам: майте слух,
І позір тому дайте;
Що вам говорить волі дух,
Про близьку хвилю заверух
І хвилі тої чайте!

Як вдарить нам підземний дзвін
І сурми заголосять,
То йдім туди, де кличе Він,
Через кордони, гень, над Дін!...
Нас кости предків просять.

Деякі літературні і громадянські критики насміхалися з цього вірша Лепкого, мовляв, це хвора уява поета. Тоді поет відповів есеєм, поезією в прозі:

"Бийте в дзвін, бийте в дзвін на тривогу, щоб збудився малий і великий, щоб до праці метнувся усякий, щоб не було на ратунок пізно, — бийте в дзвін, на тривогу!

Гать будуйте кріпку і високу, щоб нас море грізне не залляло, щоби ми в багні не застрягли, та щоб унуки дідів не прокляли, що не вміли краю боронити; — гать будуйте кріпку і високу!...

Чую гам і шум і рев скажений". (П II, 5)

Воєнна поезія

І справді прийшла воєнна хуртовина (1914 рік). Коли український нарід під Австрією зірвався до боротьби за самостійність, Лепкий підтримував нарід своєю бадьорою поезією, повною сподівань і віри в виборення своєї самостійної держави. Хоч антимілітарист він кликав нарід:

Вставай, вставай, вставай,
Не час тепер на сон,
Мов рана рідний край,
Мов зойк один і стон.

(П І, 22).

У присвяченім війні програмовім вірші в циклі "1914-1921", що починається від слів "Що то за грім?", де поет креслить картину боїв, зовсім не описову, а настроєву, бо ж він не бачив самої війни на фронті, віддає велику пошану поляглим за батьківщину воякам:

Спіть, хлопці, спіть! Спіть, хлопці, спіть!
Про долю — волю любо сніть,
Про долю — волю вітчини! —
Чи можуть бути кращі сни?!

(П І, 203)

В окремих поясненнях до цього циклу воєнної поезії (П І, 391 нн.) поет представляє свої переживання і настрої під час утечі з Яремча через Угорщину до Відня, поселення в таборах полонених і працю для них у західній Німеччині та часті поїздки в різні місцевини. Він бачив великі труднощі українського народу в змаганнях за державність, чи то видячи політичну ситуацію й відношення австрійського уряду до наших визвольних замгань, чи хочби з досвіду під час праці в таборах полонених українських вояків із російської армії. До того огортала його туга за рідним краєм, що тепер зруйнований, подібний до переможеної Трої. З вибухом революції в Росії прийши нові сподівання, бажання полонених вертатися в Україну або зі зброєю в руках для боротьби за державність, або таки до рідних. Влітку 1917 р. поет поїхав до Галичини, вступив до табору збігців у Ґмінді, бачив жахливу нужду і смертність і ще більшу руїну в Галичині. Тоді почав він дивитися на війну реально. З його поезій відізвався справжній крик розпуки. Він бачив зруйновану й збезчещену ворогами церкву.:

Церква. Порубані стіни,
Двері дубові розбиті.
Входжу несміло у сіни,
Сіни кервою облиті.

Пустка й руїна довкола,
Кулі застрягли в іконі,
В крилосі й біля престола
Богу молилися коні!

("В церкві". Львів, липень 1917. П I, 22-24.)

Подібна доля стрінула численні селянські хати, де жили мирні, працьовиті люди, що

"Трудились пильно на ріли,
Ділились з бідним хлібом-сіллю,
Мов праведні які жили",

А нині? Нині... Боже, крий!
Крий нас від образу такого!
Нема ні хати, ні людей,
Саду нема, нема нічого,
Лиш пустка й сум важкий, важкий.

("Знав я хатину на селі". Львів, липень 1917. П.І., 223-24.)

Поет хоче, щоб "подільське тихе село в долині між садами" бодай приснилося йому. ("Село", Львів, літо 1917. П I, 234-35). Він креслить картину прощання сина, що йде боротися за волю народу, з матір'ю, і прохання материного благословення на велике діло. ("Стрілець до матері". П I, 219). Креслить також картину геройства вояка, взятого в полон чотирма салдатами. Він волить смерть ніж зрадити своїх. ("Намова". П I, 22). Батько й син гинуть невинно. ("Батько і син". П I, 217). Скрізь "могили, могили, скрізь терпіння", нищення країни, скрізь руїна. Та народ не загине. "Старці мруть і родяться діти". "Де не станеш". (П I, 226-27). Воєнна завірюха нищить усе, ворог забрав навіть дзвони — дорогий скарб, "святощі" села:

Ударте в дзвін, ударте на тривогу!
Та ж від диму сонце тьмиться,
Нарід гине, світ валиться,
Пожалуйтеся Богу!

Най знає Він, як тяжко ми страдали!
Як за нашу кров і рани,
Нам дали нові кайдани,
Бийте в дзвін!...
Нема... Забрали.

(П I, 236).

Поет бачить з'яву Божої Матері, що посивіла вертається зі зруйнованого краю — полів, до своєї церкви ночувати; "має утомлені ноги, Має скервавлені шати". ("Привид" П. I, 222-23). І ще раз бачить "Ясну Паню", як у "тиху нічку ходить нашими полями", всюди спиняється, на побоєвищах, по селах, на полях і на цвинтарищах.

Благословляє могили поляглих героїв, що "боронили слави й волі". ("В тиху нічку", П І, 232).

Воєнній проблематиці присвятив Лепкий також поему "Буря" (П І, 241-264) [64] Тут бачимо ентузіястичне вступлення нашої молоді в ряди УСС (П І, 241-43), бачимо суд москалів над студентом, що організував УСС і ширив українську аґітацію. ("Суд" П І, 243-46). Бідна вдова, мов причинна, шукає двох синів, що їх забрали на війну. ("Вдова". П І, 246-50). Евакуація села ("Утеча". П І, 252-57). І в цім циклі поет представляє інші жахіття війни, також і злидні в таборах евакуованих[65] ранених вояків у лазаретах і зруйновані села. З болем констатує поет факт безсилля нашого народу, селян, безпомічність у воєнній завірюсі.

В поемі "Буря" представлена велика ґама переживань нашого народу, головно селян під час війни, яким забирають майно, палять їхні хати, проганяють із села, а то й убивають або вішають. Це представлене ще в таких віршах, як: "Одинокий" І, 251-52, (старий дідусь не покидає своєї хати, хоч усіх прогнали з села), "Верба", І, 251 (повісили на ній невинного), "Зустріч", І, 257-58 (дві персоніфіковані смерті нарікають на брак сил косити й рубати людей на війні), "Краєвид", І, 258-64, (зруйноване село; горе спричинене війною і щоденні життєві проблеми та клопоти.)

Хоч В. Верниволя бачить у деяких, головно початкових віршах якийсь патріотичний вигук, [66] вкладений, напр., в уста селянина, то признає Лепкому безпосередність і щирість в інших віршах, саме тих, що їх написав після поїздки до Галичини. Лепкий описує в поетичний спосіб страхіття війни реалістично, з притаманним йому глибоким відчуттям людського горя, на яке був вражливий від дитинства. Він часто сам переживав людське горе. Тому і вживається він у переживання й почування дівчини Катрусі, якої наречений і її брат пішли на війну, а вона залишилася з старенькою матір'ю. Подія оснута на переживаннях сільської вчительки з Підгір'я під час інвазії російських військ. [67] Мати вмирає, як у хату ввійшли москалі. Катруся залишається сама, обезсилена. Їй здається, що вмре, пише останній лист до милого, бо вже не має сили думками шукати його й бути разом із ним. Вона залишається йому вірною до останньої хвилини життя:

---

64 Цей цикл назвав Лепкий виімками з поеми. Цілу поему післав він до редакції "Свободи" в Америці, де вона пропала під час воєнного стану Спершу появилася в збірці "Доля" (П І, ст. XXXIII).

65. Див. П І, 393, примітки автора.

66 П І, стор XXXIII — XXXIII.

67. Див. П І, 394, примітка поета.

А як скінчиться бій, як мир повіє,
Мов легіт по долині,
Прийди на гріб мій, милий. Звечоріє,
Запахнуть квіти і зоря затліє, —
Посидь, посидь при мені!
— — — — —
До тебе, милий, пишу лист востаннє
Дрижучою рукою.
Вікном паде проміння сонця раннє, —
Мені ж здається, що твоє кохання
Прощаться йде зо мною.

("Листи Катрусі". Відень, вересень 1915. П I,271-84).

Найсильнішим відгомоном воєнного лихоліття в творчості Лепкого є його поема "Ноктюрн" (П I, 359-369), що складається з 5 частин в одній гармонійній цілості.[68] В символічний спосіб накреслив поет страждання народу під час війни. Це терпіння п'ятьох груп народу. Перед очима читача немов тіні встають обвинувачі війни та її наслідків.

Дванадцять старців,
Їм вітер розвіяв волосся,
Встають із гробів
Йдуть полем і сумно голосять:
О, горе нам, горе! О, горе!

Вони хлібороби, що всю свою міць дали землі, тратять її, бо війна все знищила, ввесь край. Нарід кличе про пімсту.

Дванадцять жінок
Минає цвинтарні ворота.
Терновий вінок
Хтось сплів з крови, сліз і болота.
О, Пречиста!

Тіні померлих серед воєнних днів жінок — матерів заносять скаргу до Божої Матері за кривди їхніх родин і цілого народу.

Дванадцять сиріт
Мандрує пустими полями,
Ніжки без чобіт,
Продрогли і дзвонять зубами.
Ой леле, ой ле! Ой ле...!

Тіні загинулих серед воєнної завірюхи дітей скаржаться на недолю свою через загибіль їхніх батьків — матерів, спричинену ворогом. Вони голосять конечність пісмти за їхні кривди:

"Невтишений жах

---

68. Див. Примітки поета, П I, 395

І кривду велику і болі
На вічности шлях
Несемо голодні і голі".
— — — —
Дванадцять їздців
В опівнічну їде годину,
Розпучливий спів
Лунає на всю Україну.
Гей-га! Гей-га! Гей-га!

Це скарга померлих у полоні вояків, що в нужді згинули замість у бою за волю народу.

Дванадцять борців
З Кам'янця, як з нової Ґранади,
Дванадцять стрільців
Волічеться слідами бриґади.
О, славо, кервавая славо!

Це рештки вояків, що залишилися після різних боїв, численних, за волю України, перебули "чотирикутник смерти", поневірялися в нужді, голодні й холодні, мусіли перебороти ворожі дії братів (большевиків) українців:

Ми до волі брам
Головою товкли й кулаками.
— — — — —
Пожа́р кров'ю своєю гасили,
Нуждарями лягли,
Але браму таки відчинили.
— — — — —
То ж проклін, проклін
Тим, що хочуть її знов зачинити!
Нам від Сяну по Дін
Або жити, або́ нам не жити!
О, славо, кервавая славо!

Дванадцять борців це месники за кривди народу, що заповідають продовження боротьби за волю нації. Як поет із малярськими спосібностями Лепкий любувався в описах нічних настроїв. Страхіття війни стали для нього картиною в темних кольорах. Персонажі поеми виявляють в символічний спосіб божевілля війни і наслідки її. Здається — страшний суд іде і мертві в гробах здригнулися. Терпіння й муки принесуть народові волю. Ці жертви принесуть нове життя. Поет малює словами жахливі картини війни і викликує настрої; вичувається якийсь фаталізм. Сталося так, бо мусіло бути — війна. В. Верниволя ставить "Ноктюрн" вище 2-ої частини Міцкевичевих

"Дзядів" з огляду на безпосередність чуття. При тому вважає Лепкого після Франка найбільшим західноукраїнським поетом. [69]

Під деяким оглядом зближається до "Ноктюрна" поема "Наш Міньйон" (що нагадує пісню гарфярки з поеми Ґете. Це немов огляд-резюме усіх воєнних нещасть, а головно тих, що сталися в Україні в 1918 р. Міньйон — поетова Муза — бажає йти з ним в Україну:

О, туди, туди
Хотіла б я, милий, з тобою йти!
(П I, 341-42).

Дві останні поеми немов доповнює поезія в прозі "Моя вина", (П II, 401-409). Цей ескіз написав поет "протягом одної ночі і видуманого тут нема нічого". [70] Прочитавши часопис з рідного краю про недолю нашого народу, важкі наслідки війни, поет обвинувачує себе, що, м. і., і він завинив невдачу визвольних змагань, не бувши на війні, на фронті з крісом у руках:

"Моя вина, мій гріх, мій непростимий гріх!

Може б я був ішов нашими полями і рвав полин і всіляке зілля отруйне, щоб не троїло людей.

Може б я зцілував був яку сльозу гарячу із студенного ока, може б це око затулив на вічний упокій.

А може б сам лежав серед поля з кулею в лобі, або з раною в серці та не бачив тої великої рани на твойому тілі, мій рідний народе....

Мій гріх, мій великий гріх!

Усі ми грішні, усі!

І тільки ті, що життя своє за велику справу дали, опрощення вічного гідні, — і опрощення і дяки і слави. Гіркої, вояцької слави.

(Моя велика вина... П II, 408.)

При тому поет іронізує з людської вдачі, кровожадної, нетерпимої, зависної, бачачи, як під його писальним столом сидить котеня поруч відвічного ворога пса, що лиже його голову. Лепкий нераз удається до іронії, та не їдкої, гострої, а добродушної, як Володимир Самійленко. [71]

А деколи Лепкий прямо, без іронії дорікає землякам за їхні політичні і партійні сварки, як напр. в вірші "Партійникам":

Ріжтесь, кусайтесь! — Руїна,
Кости і попіл довкола,
Горда колись Україна

---

69. П I, стор XXXV.
70. П II, 485, примітка автора
71. П I, стор XXXVII

Впала тепер на коліна,
Збита, обпльована, гола...

Що нам народу проклони?
Ми, лицарі неугнуті!
Най пропадуть міліони,
Наші партійні закони
Мусять лишитись неткнуті!

Нам перше всього програми,
Що лиш тоді Україна.
Всякий руками й ногами
Кріпко тримаймось програми,
Або — ми, або — руїна!

Ріжтеь, кусайтесь, бийте,
Попелом край посипайте.
Сльози рікою розливайте,
В путах, в кайданах зігнийте,
Але — програми не дайте! [72]

Роки великого національного зриву (1917-1919) збудили у поета великі надії на здобуття незалежної суверенної України. Після його подорожі, поїздки з Вецляру до Галичини в 1917 р. і дуже прикрих вражень із зруйнованих сіл прийшла надія на відродження країни. Поки це сталося, поет перебуваючи в Вецлярі, записував у книжку свої спостереження, настрої і почування, сповнені передусім туги за рідним краєм. З притаманним йому сумом тужив за рідними сторонами; видно це з вірша "До рідного краю":

О, мій рідний, безталанний краю!
Чи побачу я тебе? — Не знаю.
Вечір — зорі — трави — срібні роси.
Де не ступиш — пахнуть сінокоси.
Йдеш, як в казку і сам ти, мов з казки,
Повний туги і щирої ласки.
Повний ласки, що мов та водиця,
Через край із серця твого ллється.
Сам не знаєш, де ти й звідкіля ти?
Люди браття, а природа мати.
О, мій рідний, безталанний краю!
Чи побачу я тебе? Не знаю...

(Вецляр 1919. П І, 93).

---

72 Календар "Народної Помочі" — "Любов" на р 1926 Піттсбург, Па Стор. 93 Це уривок із поеми написаної в Німеччині в 1923 р.

Поет успокоює своє серце після вибуху туги за рідним краєм, бо треба погодитися з тим, що присудила Божа воля. (П І, 94).

Поет дорікає тим критикам, що висміваються його поезію, а головно його патріотичні пориви. Він змагає до високих ідеалів, без яких не може жити людина:

А все ж таки, люблю я і кохаю
Оту мандрівку вічну, цю погоню
Біля воріт загубленого раю
За ідеалом, і — хоч сили роню,
летітиму! (П І. 91).

Настроям туги за рідним краєм, спогадам про колишню милу, що доля розлучила його з нею, філософічним поглядом на життя, на співжиття з людьми, часто описуваним на тлі картин природи, присвячений цикл 24 віршів, написаних переважно в Вецлярі в вільних від таборової праці хвилинах, п. з. "Інтермеццо" (П І, 147-156). Поет готов простити всякі кривди злобним людям:

Товаришу! Люби життя,
Люби людей, природу,
А кривду кинь у забуття,
Мов камінь в тиху воду. (П І. 149; вірш IX)

З упадком визвольних змагань нашого народу Лепкий не тратить надії на відзискання волі. Хоч "заридала червона калина дрібними ягідками", то велике діло Українських Січових Стрільців, Січових Стрільців та всієї УГ Армії не пішли на марне. Воно збудило нарід до нового життя і живить у ньому віру в новий зрив, символізований у пісні:

Отсе тая червона калина,
Що по вік не зов'яне;
Пригадає її Україна,
Як із мертвих повстане.

Будуть тую калину в світлиці
Поза образи класти.
Хоч пропали шаблі і рушниці,
Так славі не пропасти!
(ЗЛ, 146).

Ані велика війна, ані те, що склалося з нами після 1919 року, ні страшне знищення країни не відібрали у Лепкого надії на майбутній зрив. У віршах після 1922 р., друкованих у "Літературно-науковому Віснику", в різних часописах та журналах, поет завжди висказує любов до минулого, бо голос предків закликає до праці, до нового зриву, як, напр. в вірші "Сон Орлика" (ЛНВ, 1929, кн. XI, 937-39).

В сонній візії бачить Орлик лихоліття після полтавського бою. Духи поляглих козаків взивають до зриву.

Сонце, як човен
Золота повен,
Плило по филях трав.
Горів обрій.
Орлик встав
І протер очі від мрій.
"Панове, товариство!
В похід! В похід!"

Муки Кальнишевського в тюрмі на Соловецькому острові закликають до спротиву ворогові й відплати за поневолення народу.[73] А в новорічному побажанні закликає свій нарід самих себе вести чесно й характерно:

Хто з нас бажає вольним бути,
Той мусить вибороти волю
В важкім змаганню з ворогами
І в лютім бою із собою,
З своїми власними гріхами. [74]

Із нагоди Великодня 1920 року з поетових уст вириваються такі бадьорі слова:

Прийде момент і відвалиться плита,
А воїни воружені брехнею,
Упадуть ниць; зніметься *правда* бита,
Зніметься, встане — світ піде за нею
("Лист до рідних". Ам. 1956, ч. 86)

Такий тон, сповнений віри в виборення незалежної суверенної держави не опускає поета і в його дальшій творчості, до кінця життя, а між двома війнами більше в прозі як у поезії. Лепкий вірить у перемогу, не піддається зневірі. Це видно в вірші : "В побіду вір" (ЛНВ 1922, кн. IV)

Непройдений наш шлях,
Мета — гень, гень!
Хоч пітьма на полях,
Настане день.

Хоч кряче гайворон
І кличе Див,
Не висох Сян, — і Дон
Пливе, як плив.

---

73. "Кальнишевський у неволі". Пропам'ятна книга "Союзу Визволення України, Відень, 1917; також: "Альманах Провидіння" на р. 1952, стор. 61.

74. КСД 1925, стор 30

Ще наш Дніпро шумить
Лама ґраніт, —
Народ не спічне на мить,
Здивує світ.

Нема таких кайдан,
Щоб люд скувать
Наш дім, наш храм, наш лан —
Не дать, не дать!

Хоч нині чорна ніч,
Так завтра день!
Гони розпуку пріч,
Співай пісень,

Широких, як простір
З землі до зір.
В побіду правди вір,
В побіду вір!

Пісня, що надхнула поетичну музу Лепкого, зачерпнута з джерела народної творчости, бадьорить його і дає йому силу вказувати народові шлях до перемоги.

Поезія присвячена визначним постаттям

Присвятив Лепкий збірки поезій і окремим постаттям, історичним та сучасним. Вже згадано про *Пилипа Орлика,* невгнутого борця за волю України і послідовника ідей гетьмана *Мазепи,* а також і Мотрю Кочубеївну з "Прологу" до загинулої драми "Мазепа". Поки зродилася в поетовій думці ідея повісти про Мазепу, написав він кілька віршів, присвячених великому гетьманові, на якого московський цар наложив виклинання, що його проголошували в церквах попи:

І осквернили й оплювали
І по церквах скрізь проклинали
Старого гетьмана.
... бо він
Хотів Україну збудити,
Підняти з гробу й обновити
Життям державним.
("Мазепа", Краків 1908)

Бо він відважився виступити проти "найстрашнішого з царів, царя антихриста". Поет усвідомлює українців — хахлів перед царським кнутом, якщо поступлять так, як Кочубей. В тій самій довшій поемі Лепкий дорікає замлякам, що забули на гетьмана, на його

державницькі ідеї. А далі поет бачить у візії, як із могили піднявся дух Мазепи і ступає вгору. Біля нього Андрій Войнаровський, Пилип Орлик, його мати Магдалина, Мотря, а за ними дивний хоровід — це козаки, запорожці. Всі ожили як переможці. Це віродилася серед нашого народу ідея самостійности й соборної держави. Мазепинській ідеї присвячений теж вірш про полтавську битву й вірних та слабодухих земляків. ("Полтава", "Ой гіркі тоті бенкети", 1906).

Лепкий присвятив цикл віршів *Шевченкові* й *Шашкевичеві.* Сам пояснює генезу і мету цих віршів — "дати молоді нашій зразки невгнутих борців за долю й волю рідного народу". [75] В вісьмох віршах — картинах представвив поет моменти з життєвого шляху Шевченка, покликаного Провидінням вивести свій нарід із духової й фізичної неволі. Крім того Лепкий написав сценічні картини для т. зв. живих образів, популярних на наших концертах при кінці XIX і на початку XX ст.(Див. Є. Ю. П, 36) Шашкевичеві присвятив 11 віршів, де зобразив життєві труднощі Маркіяна Шашкевича і його працю над відродженням української літератури в Галичині виданням "Русалки Дністрової", [76]

Два вірші і деякі статті присвятив Лепкий Іванові Франкові: "Іван Франко" і "В пам'ять Івана Франка". Лепкий називає його каменярем долі нашого народу, що немов Мойсей, сорок років провадив свій нарід до волі і не вгнувся під ударами долі, важкої праці і життєвих перешкод. Немов Мойсей не зважав на труднощі, що їх робили йому свої, несвідомі правди люди. В іншому вірші Лепкий майстерно накреслив найкращі мотиви творчости Франка, від "Захара Беркута" починаючи і на "Мойсею" кінчаючи. Цей пієтизм до Франка зродився у Лепкого ще в батьківському домі, куди заїздив Франко відвідувати о. Сильвестра і проводив із ним час на літературних дискусіях. [77]

Всіх трьох названих велетнів української літератури звеличив Лепкий у поемі "Три книжки". Це "Кобзар" Шевченка, "Русалка Дністровая" М. Шашкевича і "Мойсей" Франка. [78]

На честь митрополита Андрея Шептицького написав Лепкий також кілька віршів. З приводу арештування архипастиря царським урядом 19. IX. 1914 р. Лепкий написав поему "В храмі св. Юра" (П І,

---

75 П І, 394 Тут подав автор, коли й де появилися ці збірки поезій. Сценічні картини друковано в журналах перед першою світ війною та окремою книжечкою.

76. В утвореному в Вінніпезі, Ман. "Заповіднику Маркіяна Шашкевича" вийшло дотепер друком 18 чисел журналу "Шашкевичіяна" під редакцією д-ра Михайла Марунчака В ч 3 журналу видруковано всі вірші і деякі статті Лепкого про М Шашкевича

77. Див "Іван Франко", ТПорт. вибрані уступи, 9-54.

78. Вірш не друкований, в рукописі

295-299). [79] Поет парафразував проповідь Митрополита, виголошену до вірних у церкві Волоській, коли до Львова ввійшли царські війська й залили Галичину в вересні 1914 р. Митрополит загрівав вірних сильно триматися своєї віри, не заламатися перед переслідуванням ворога:

Народе, вір,
Вір мому слову! З мене нині,
Тут серед Божої святині,
Слова, мов громи ясні б'ють
В табор ворожий. Розіб'ють
Заступники святої волі
Насили полчища і в полі,
Немов солому рознесуть.
Це я кажу вам. Я це знаю
— — — — —
Знанням Господнім.
А стійте твердо, як скала,
Най розіб'єсь об вас хула,
І вража лють й нікчемна месть.

Поема кінчається бадьорим тоном людей, піднесених проповіддю на дусі, скріплених сильною вірою в перемогу правди над неправдою і злом.

Після звільнення митрополита Андрея з неволі і його триюмфального повороту до рідного краю Лепкий написав вірш "Як вертався додому з неволі". Із зболілих серць вириваються жалі замученого війною народу, скарги на воєнні злидні, а далі надія на поміч і опіку свого архипастиря: [80]

Наш Владика, гордість наша,
Наша слава,
Не пропав Він, не пропаде
Й наша справа.
(Відень, 1917, стор. 7).

З нагоди 30-ліття Владики Андрея на митрополичому престолі написав Лепкий вірш — оду, в якому складає поклін Архиєреєві за його духову й матеріяльну опіку над українським народом:

---

79 П І, 394, примітка автора. (поему) "я написав на святочний поранок, яким віденська громада вшанувала свого митрополита з приводу вивезення його із Львова російськими властями. Син Лепкого Лев Ростислав подає, що поет "казав" митрополитові виголосити проповідь у храмі св. Юра для більшої поваги проповіді.

80. До частини цієї поеми, що починається від слів "Надлетіла хуртовина", видрукованої в П І, 237-38, автор подає примітку на стор. П І, 394 "привіт я написав на прохання вітального комітету у Львові. Комітет кликав мене, щоб я виголосив цей вірш на святочному концерті в честь митрополита у Львові, та мені годі було покинути табор полонених у Вецлярі і їхати до Львова"

І що тоді, коли вже світ валився,
І все ішло бездушно в шкереберть,
Коли усякий злився і підлився,
Коли життю й добру грозила смерть,
Заглада цінностям культурним, одичіння —
Ти відкривав для нас шляхи уміння
І крилам нашим дав розгін
В добро майбутнє, —
честь Тобі, поклін![81]

На пошану *Миколи Лисенка* написав Лепкий привітальний вірш на день його 35-літнього ювілею, 7. XII. 1903 р.:

Це прийшов до нас в гостину
Той, що пісню, як дитину,
Викохав, навчив співати,
Щоб кріпились наші душі,
Щоб безмежною тугою,
Звуком радощів і болю,
Загрівали нас до бою —
За добро, красу і волю.
(Календар "Слово", Торонто, 1962, Ст. 36).

А з приводу смерти Лисенка в 1912 р. Лепкий присвятив йому вірш, написаний в тому таки році в Кракові:

.... Той, що пісню, як дитину і як пташку
у долоні
і як рідну доню мати і як квітку серед
суші
викохав, навчав співати, щоб кріпила наші
душі;
щоб безмежною тугою, звуком радости
і болю
загрівала нас до бою, за добро, красу
і волю!
Щоб знімала нас угору від буденного
болота,
до небесного простору там, де сяє зоря
злота,
пресвітлими променями планеміють
ідеали!...
(в рукоп.)

Ще в 1901 р., здружившися з *Василем Стефаником,* Лепкий присвятив йому вірш, поміщений у циклі "Село", П І, 182:

81. Див.. Ам. НШп. ч. 195.

Ти, хлопе, землю край
І в землю зерно сій,
Хай жито, як Дунай,
Покриє твій загін.

Поет високо оцінює значення рільника в житті нації і людства взагалі, якого долю оспівує Стефаник. Селянин справжній пан на своїй землі:

Від заходу на схід,
Як воздух, як вода,
Ти дав їй кров і піт.
Вона буде твоя!

(Краків 1901; П І, 182)[82]

Крім того Лепкий присвятив Стефаникові більшу згадку в книжці "Три портрети," ст. 79-121 і в збірці "Незабутні" (ст. 78-82) "з приводу його 50 уродин".

Довшу, вже згадувану поему "Сповідь землі" (ЗГД 177-181) присвятив Лепкий знаному педагогові, письменникові і громадському діячеві *Григорієві Цеглинському.* В недрукованій спадщині поета є вірш: "Золотострунна гарфо вдар!", присвячений *Остапові Луцькому.* Це признання мистцеві слова, молодомузцеві. Вірш "На стерні" (П І, 307) присвятив Лепкий *Кирилові Студинському.* Передчасно загинулому з рук большевиків *Григорієві Чупринці,* поетові модерністові, "співакові з Божої ласки, коханцеві муз і ґрацій" присвятив Лепкий крім статті також і вірш, наслідуючи стиль Чупринки:

"Сипте квітки!"
Що квітки? Вони скоро зів'януть.
"Сипте слова!"
Що слова?
Рік, або два —
Й незрозумілими стануть.
"Сипте бажання!"
Що бажання?
Це як роса порання,
Поти блистить, мов дороге каміння,
Поки її сонця не зцілує проміння. —
Сипте ви добрі діла, сипте достойнії вчинки
На гріб Чупринки.

("Чупринці", "Незабутні", 77)

82. К. Трильовський, приятель Лепкого, подав слова польського літературного критика Вільгельма Фельдмана, який прочитавши "Сповідь землі", сказав: "Nigdy nie przypuszczałem, żeby ten rozamielony Łepki mógł uderzyc w tak potęzne akordy". (К. Трильовський: "Богданові Лепкому — поздоров" ЗЛ 111)

Цілий цикл поезій "Село" присвятив пам'яті батька. Як вище згадано, в цьому циклі окрему теплу згадку присвятив своєму батькові.

Кілька коротких віршів присвятив Лепкий пам'яті *Симона Петлюри;* з приводу його смерти з руки вбивника пише:

Він упав, та не впала ідея,
Що за неї боровся й поляг.
Почалася нова епопея
Кров'ю писана в наших серцях.
— — — — —
В очах картина все стоїть понура:
Rue Racine, Montparnas — Петлюра.

(З недрукованої спадщини).

Також написав два вірші в десяту річницю замордування Петлюри: "25. V. 1926 — 24. V. 1936". Пам'ять про Вождя житиме в наших серцях і будити народ до нового зриву за волю.

Поезії присвячені роковим святам

В літературному дорібку Лепкого важливе місце займають поезії писані на рокові свята Різдва Христового, Великодня та Нового Року. Писав їх уже в ранніх роках творчости, головно з туги за рідним краєм, ще будучи студентом університету, а згодом на вчительській посаді в Бережанах, а найбільше під час побуту в Кракові і в Німеччині під час першої світової війни, також і після неї до кінця життя. Писав теж на прохання різних редакцій часописів, журналів або календарів, крайових та заокеанських. Ще й сьогодні часописи чи журнали в вільному світі передруковують його поезії, присвячені роковим святам. У цих поезіях поет списує свої спогади дитячих і юнацьких років. Вони нагадували йому родинний дім, радісні хвилини й родинне тепло, колядників і ціле село. Один із перших спогадів, знаний і часто передруковуваний вірш "На Святий Вечір" (П І, 319-21) це спогад про Св. Вечір в батьківській хаті в с. Поручин, Бережанського повіту. В уяві поета в Кракові родиться візія — спогад про таку врочисту хвилину, пережиту ним у юнацтві (чи навіть дитинстві) з різдвяними звичаями й обрядами, в які так багатий український нарід.

Далекий світ, великий час,
Пливуть літа рікою,
А я все пам'ятаю вас,
Як йдете з колядою.

Ще й нині чую, як Юрко

Співає: "Бог Предвічний",
Як сопраном пищить Федько,
Баском реве Зарічний.

Ще й нині бачу, як Федір
"Вінчовання" голосить,
Втворились двері на-розтвір
І батько в хату просить.

— — — — —

Далекий світ, великий час,
Пливуть літа рікою.
Гей! Що чувати там у вас?
Чи йдете з колядою?

— — — — —

Чи й нині мерехтять зірки
Над хатою старою?...
Гей, краю мій, не знаєш ти,
Як тужу за тобою!

В іншому вірші поет пригадує собі їзду саньми на свята, коли "блуд" чіпився подорожніх. Сам поет стає до змагу зі сніговією з вірою в перемогу. Тут поетова віра в силу слова й духа в містерії Святого вечера. "На свята" (П І, 323-28) Різдво Христове насуває поетові спогади про різні моменти з його життя, від батьківського дому почерез роки праці, скитання й "добровільного" вигнання. Різдвяна коляда приносить благовість миру, розраду в важких хвилинах життя, відродження правди на світі, спогади про давні часи слави й могутности народу, надії на відродження нації. Коляда напоминає людей забути щоденні клопоти, єднатися в сильну громаду. Різдво завжди будило в поетові спогад про минуле і віру в кращу долю народу, що так багатий у традиції, зв'язані зі святами. В уяві поета виринають картини зимового краєвиду в рідних сторонах Поділля.

Так само Великдень насуває Лепкому спогади з дитячих і юнацьких років, може ще сильніші й більш настроєві ніж Різдво. Спогади в'яжуться з Страстним Четвергом, Великою П'ятницею й Великоднем і їхніми Богослужбами, звичаями та забавами. Страсті нагадують зворушливі хвилини:

Шибки у вікнах, мов безсонні очі,
Мигтять крізь мряку. В церкві люда повно.
Стоять покірно, тихо, молитовно.
Замовкли дзвони.
                    Глухо тарахкоче
Калатало коло дзвіниці. Наче
Говорить щось і сердиться і плаче.

Не плаче, знає: тут одне — "не впасти!
Хоч світ дрижить, не похитнутись! ..." Страсти.

("Страсті", КрВ, 1941, ч. 83, ст. 1.)

Поет розуміє під страстями страждання українського народу. Він взиває народ витривати важкі часи, не заломитися. Велика П'ятниця сповнена смутком. Хоч пробуджується весна, і до церкви:

крізь двері вітер забіжить від гаю,
розсіє запах зеленої ниви,

люди ідуть до церковці, "ідуть, і каються, і б'ються в груди:

"Прости нам, Боже, -- о, прости, нам, Христе,
Що Ти за нас перетерпів ці страсти...".

В одній церкві оглядає поет старосвітську плащаницю, намальовану невідомим малярем, пресумне обличчя Ісуса. Маляр малював його не пензлем і красками,

А своїми щирими думками
І не золотом святі глаголи
Він писав, а тільки серця болем,
Брав з душі терен і глогорожу,
Щоб сплести вінок на главу Божу,
Щоб своїм надхненням щирим, чистим
Зобразити Твої муки, Христе.

("Старосвітська наша плащаниця", Краків, 1931. рукоп.)

Поет пам'ятає, як дитиною малою він зривав фіялки між гробами і ніс їх та клав ці фіялки на рани Божі на мистецько змальовані муки Спасителя, і ставав на коліна, щоб поклонитися померлому Христові, скатованому й окривавленому.

Після упадку визвольних змагань Лепкий звертається в Велику П'ятницю до земляків, знеможених, терплячих, немов знятих із хреста, гноблених ворогами. Він потішає їх, що прийде момент і з-під плити підніметься правда. Народ воскресне до нового життя.

В день Воскресення поет вітає рідну землю зі святами та весною, немов рідну матір і бажає їй збагатити людей багатими плодами. ("В день Воскресення", КрВ, 1940, ч. 32). В тому самому числі часопису видруковано його вірш "Христос воскрес", повний сильної віри в воскресення народу з настанням згоди і віри в силу народу. Наступного року видруковано в Кр-В., ч. 83, 1941 останній вірш на святкові теми "Великодні дзвони". Поетові прочулися великодні дзвони з далекого рідного краю, що принесли спогад про минуле, особливо про гагілки, які пригадують колишнє і заповідають майбутнє. Великодні радощі селян, а головно молоді, виводження гагілок залишилися в пам'яті Лепкого на ціле життя. За радісними хвилинами з дитячих та юнацьких великодніх днів поет тужив ціле життя. Не шукав він у них тільки особистих розрад, але в цих святах

та їхніх звичаях і релігійних відправах бачив він містерію християнства і народніх традицій, глибокої культури народу і його духової сили.

Так само з нагоди великого свята Нового Року Лепкий написав кілька віршів, у яких бажає народові сильної віри в Бога, сильної віри в живучість народу, осуджує незгоду серед народу й оспалість:

Завись, злість,
Жеруться люди, як за кість
Собаки на сміттю.

Поет взиває народ самому вибороти собі долю:

Горе тому,
Що на порозі свого дому
Вичікує, як гостя, долі!
Не дочекається ніколи, —
Бо долю треба притягнути
Сильною, певною рукою.

("З Новим Роком". КСД, 1925, стор. 30)

Не покладатися на чужих, кинути страх, обтрястися з кволости, відкинути зневіру, а взятися до спільної праці над відродженням нації.

Зелені свята теж наповняють Поета радістю й гарними спогадами, навіяними красою весни. Але й туга пробивається з одного тільки вірша, присвяченого цим святам, написаного в 1940 році ("Ілюстровані Вісті, Краків 1940, ч. 2). Ці свята залишили Поетові гарний спогад про перше "знайомство" з Франком. ("Зелені свята в Поручині й "Захар Беркут". "Три портрети", ст. 9-15).

Переклади і переспіви поезій

В поетичному дорібку Лепкого є теж його переклади й переспіви на інші мови і з чужих літератур. Тут ідеться про переклади поета.

На першому місці стоїть переклад на польську мову "Слова о полку Ігоревім". Довершив його Лепкий в 1899 р. після цілорічних студій цієї пам'ятки староукраїнського письментсва. Видруковано його в друкарні Анчица. Цей переклад оцінив дуже прихильно Іван Франко в Літературно-Науковому Вістнику.[83] Видруковано теж польский переклад "Слова" в польському журналі, видаваному Вячеславом Липинським у Києві "Przegląd Krajowy" в 1909 р. Крім того перекладав Лепкий разом із Орканом українських поетів на польську мову, які вийшли друком у Львові в 1911 р., п. з.: "Antologia wspólczesnych poetów ukraińskich". Поміщено там переклади з Франка, О. Маковея, А. Кримського, М. Вороного, М. Чернявського, В.

83. Virus: З поля нашої поезії. ЛНВ, Львів 1906, т III, ст 588-593.

Самійленка, Лесі України, П. Карманського, В Пачовського, О. Луцького, С. Чарнецького, С. Твердохліба.[84]

Перекладав Лепкий і Шевченка на польську мову. В XIV-ому томі повного видання творів Шевченка Українським Науковим Інститутом у Варшаві в 1936 р. видруковано під редакцією Лепкого переклади Шевченка на польську мову. Між поезіями Шевченка Лепкий помістив 24 поезій в своєму перекладі. Ці переклади, як і переклад "Слова о полку Ігоревім", визначаються гарною польською мовою і стилем та великим зрозумінням поета поетом. Лепкий відкрив для польського читача справжнього Шевченка та його ідеї. [85]

Більше перекладав Лепкий із іншомовних поетів на українську мову, в першу чергу з польської мови. Зацікавила його творчість польської поетки епохи позитивізму, Марії Конопніцької, коли був ще вчителем гімназії в Бережанах. [86] Хоч Лепкий пояснював, що ніякі письменники не впливали на його творчість, не можна прийняти це беззастережно. Трудно заперечити впливи інших поетів на Лепкого, головно в початках його творчости, як це звичайно буває у кожного початкуючого поета. Переклав чи переспівав Лепкий із Конопніцької кілька віршів, що ввійшли в цикл "Село" (П І, 169-198), тому що польська поетка епохи реалізму, польського позитивізму, справді зблизилася до селянина, відчувала його горе, як мало інших тодішніх польських поетів. Лепкому, чуткому на людське горе, підходив тон і стиль польської поетки. Згаданий літературознавець і дослідник творчости Лепкого, Микола Сивіцький приймає, що поему "В світ за очі" написав Лепкий підо впливом Конопніцької, навіть наслідував її версифікацію. Та Лепкий хоч наслідував Конопніцьку, то написав поему коротку в порівнянні з епосом Конопніцької "Пан Бальцер в Бразилії". Тут описані гаразди і злидні польських еміґрантів у Бразилії, Лепкий подає тільки зворушливу картину прощання бідної вдови і її дітей із могилою батька та рідною хатою перед виїздом за океан, із могилою чоловіка.

Лепкий наслідував також у своїх перших поезіях близьких йому по душі польських поетів Казимира Тетмаєра й Артура Оппмана.[87]

---

84. За М. Сивіцьким "Bohdan Łepki". Slavia Orientalis, Warszawa 1972, XXI, 437.

85. а. В 1955 р. Державний Видавничий Інститут у Варшаві видав "Taras Szewczenko. Utwory wybrane". В цьому виданні виключено переклади Лепкого як і інших "буржуазно-націоналістичних" перекладачів, до речі дуже добрих. б."Повне видання творів Тараса Шевченка, т. XII. Поезія чужмими мовами. Ред. Богдан Кравців. Стор. 221. Див. також: Бібліографія, ч. 139.

86. Bohdan Łepki: "Marya Konopnicka" Szkic literacki. Sprawozdania c. k. Gimnazyum w Brzeżanach, 1896.

87 Тому шо польські критики закидали Лепкому переспіви ще й із інших польських поетів, просив він свого приятеля Вл. Оркана вия снити справу в "Курієр-і Львовськ-ім", та це не вдалося Орканові. Див.: So, XXI, 4, стор. 430.

Сам він подає, що, будучи ще студентом університету, переклав на українську мову і інших чужих поетів, як: Ґете, Гайне, Шеллі, Міцкевіча, Короленка, Лєрмонтова і ін. Це було, як сам поет признає, його підготівка до писання оригінальних поезій.

В першому томі "Писань" Лепкого є кілька поезій написаних на мотиви з Пушкіна. В одному з них Лепкий пише про духову самотність, яку переживав також і Пушкін. В інших віршах знаходимо схожі настрої в обидвох поетів. Тому Лепкий переробляв чи наслідував твори російського поета. (П І, 72, 74, 76).

У згаданому вірші "Наш Міньйон" вірш Ґете насуває Лепкому мотив туги за рідним краєм. Переклав теж Лепкий перлину поезії Ґете: "Wanderers Nachtlied" (1780):

Понад верхами
Тишина,
Ледве чуєш,
Як вітер гильками
Колиха;
В гаю пташки замовкли.
Га, що ж!
Незабаром і ти
Спічнеш також!

(з недрук. спадщини)

Переспівав Лепкий мотив біблійний із "Книги Маккавеїв" п. з. "Маккавеї". Це вияв віри в краще майбутнє народу після упадку визвольних змагань по першій світовій війні. Кінець вірша:

Думки про волю, про краще життя
І про змагання вічисте,
Ворог, як чорна ніч навис, — а я
В сонце дивлюсь промінисте.

("Укр. Слово" I, 15, 11. III, 1921; ЗЛ 245)

В недрукованій спадщині Лепкого є поема п. з. "Месть" про пімсту на ворозі, щось немов валєнродизм. Поет подав пояснення: "Перед кількома днями читав я в часописах про страшну помсту альбанки на сербській воєнній ватазі. Не маючи під рукою того опису, щоб переложити на нашу мову, подаю зміст у власній віршованій формі". (Богдан Лепкий). Це тортурована й зневажена альбанська жінка дає сербським воякам завойовникам вино з отрутою, від чого гине вона і вояки.

Крім повного перекладу і "Слова о полку Ігоревім", написав Лепкий кілька віршів на тему цього епосу. Оспівував колишню славу України. Представив моменти героїчних боїв князів, і хоч перемогли їх половці, не перемогли вони духа народу. Історична подія пригадує сьогоднішнім людям, де черпати силу духа й віру в здобуття волі:

Невже ж не чуєш, як підземний дзвін,
З-під чорних скиб, мов з-під могил голосить:
"Слідами Ігоря спішіть над Дін;
Там слава жде Вас, предків дух Вас просить.

("Слідами Ігоря", Краків 1911, П І, 291).

Коли Лепкий опинився в Відні на короткий час у 1914 р., надхнений подіями світової війни й надіями на здобуття волі для народу, написав там вірш (із циклу "Слідами Ігоря": "Стоять коні на припоні") з зазивом предків до волі:

Аж учора із вечора
Ударили грізні громи,
Збудили нас.
Час вставати:
Зачало світати.
Рушаються в степах кости,
Калинові стогнуть мости,
Кличе воля — мати.

П І, 291.

В вірші "Шістсот літ тому" поет величає хоробрість і завзятість князів та їхніх воїнів:

Пливуть із гридниць кам'яних
В степи на бездорожжя,
Над Дон і Донець, де на них
Чекає лють ворожа.
Пішли. Ще дзвонять мов дзвінки
Пеани в честь Дажбога,
На мурах ще стоять жінки. —
"Щаслива вам дорога!"

(Із недрук. спадщини).

Лепкий про свою поетичну творчість

В деяких збірках поезій, також і в прозі, а головно в недрукованій спадщині, є вірші, в яких поет дає відповідь критикам своєї поезії. Як сам він каже: "Суспільність вимагає від письменника громадських мотивів, патріотичних і принагідних віршів; годі було відтягнутися від того обов'язку, а тоді модерний критик гримав на

письменника, що він понижує уровень письменства і так дальше". [88]

Критикували також і Лепкого, головно за те, що він не йде з духом часу й пише не для мистецтва, а на громадські теми. А Микола Євшан (Федюшка) критикував за поезію осінніх настроїв і кволости. Лепкий у першу міру звертається до свого батька, що від дитинства вчив його й опісля навчав, як писати поезії. Просить поради, як працювати пером, щоб не закидали йому відступства від народніх ідеалів. Це натяк на закиди, що Богдан дописував до "Руслана" О. Барвінського. Він готов поправити свої помилки і просить:

Покажи мені той шлях, хай знаю,
Куди має йти мій нарід рідний.

(З недрукованої спадщини).

В збірці "Поезіє, розрадо одинока" Лепкий визнає, що він не чваниться своїм поетичним талантом, не почувається зрадником національних ідей, а впевнено йтиме до своєї мети, служити народові пером і вказувати виховні ідеали:

Та я волю сам остати на полі
Під ніч бурливу, зимну непогідну,
Й на роздорожу дожидати волі,
А мати совість чисту і свобідну..
Най слава моя марне в вас загине!
Хто з вас безгрішний — каменем хай кине!

(ПРО ст. 25).

Зрезиґнований поет просить критиків, щоб залишили його в спокою. Він самотній буде йти своїм шляхом, працювати для народу пером і в майбутності снити про рідний край, багатий, розкішний і "про люд розумний, гарний". (ПРО, ст. 26).

В подібний тон звертається поет до тих, що гудять його або хвалять. Він бажає спокою снити про красу природи та її життя. Поет не бажає слави, а:

Писав я, бо мені писати було мило,
Співав, бо співаком мабуть судилось бути.

(З недрук. спадщини)

Лепкий звертається до "хитро вченого поета критика, що глядить згори на всіх. Він має на думці М. Євшана, що не тільки що критикував, але й повчав, як писати. Лепкий відповідає, що справжній поет мусить мати чуття, ніжне та свіже, серцем відчувати, а не повторювати чужі думки і слова й переконання. Правдивий поет не піде за його порадами, хоч і деколи помилиться,

Бо милиться звичайно всяк,

88. Див П І, 396, прим. автора

Що других учить непомильно,
А сам він... (Рим до слова рак!)
(З недрук. спадщини)

В 1912 р. написав Лепкий віршик, де визнає, що пише поезії не для рецензентів, а для читачів, які читатимуть їх із повагою, немов рільник трактує він свою працю:

Що рим буде для них, як клевець,
А настрій, — як обжинковий вінець.
(З недрук. спадщини)

Вже в 1895 р. писав Лепкий про погляди критика, редактора і читацької публіки на поезію без змісту, без форми, без науки. В 1898 р. написав вірш "Панове критики і рецензенти!", в якому дорікає і критикам і рецензентам, за те, що вони не пишуть щиро і правду про літературні твори, а так, як вимагає цього редакція журналу чи часопису. Тому радить Лепкий невідомому поетові писати так, як наказує йому розум і почування, не ганятися за пустою славою. Більшою заплатою для нього буде:

На піддашу зідхання з дівочої груди,
Або слізка на оці бідного студента.

На маловартісність сучасної Лепкому поезії жаліється і книжка, в якій друкують такі поезії. Ніхто не читає її, хіба що з'їсть її миша, а бідний поет згине з голоду. ("Монолог української книжки". З недрук. спадщини).

З дозою іронії пише Лепкий про маловартість своїх віршів, не хоче рівняти себе з Карманським або Чупринкою, не хоче писати під тон Михайла (Лозинського чи Рудницького), ані підхліблятися буковинським політикам і вченим (Кокові та Омелянові — М. Василькові, Поповичеві). Так само з іронією пише "Лист" до Володимира (Дорошенка?), що просить його прислати до друку свої ліричні поезії. Лепкий не може писати, бо шукає ритмів, щоб "шуміли як літом степ, а восени діброва" — для вислову його думок та почувань. Тому:

Ти любиш вірші "модні", а я щирі,
от краще, брате, розійдімся в мирі.
(З недрук. спадщини)

Вкінці поет звертається до слова — засобу висловлення думок, почувань, сили духа — до "великого, віщого слова". (З недрук. спадщини).

В недрукованій спадщині Лепкого є теж вірші, написані з різних нагод. Це напр. вірш "Бережани", жартівливий опис міста з ґімназій-часів поета; "По матурі", про враження й радість матуриста після складення іспиту зрілости, "Слабість наша потуга", вірш присвячений о. Василеві Дубицькому, катехитові бережанської гімназії після о.

шамбеляна Соневицького, вірш повний поетичної наснаги; "Чи то ява, чи сон", про наших політиків з СВУ в Відні. Написав Лепкий фраґмент драми "Під Говерлею", про візії поета в горах. Двоє осіб, мужчина і жінка зустрічаються під Говерлею. Він — сам поет, Вона — Муза гір. Вона іронізує з кволости поета подолянина, без полету і мрій, без духової сили піднестися над рівень щоденного життя. Цей уровок драми візії пригадує Івана з "Тіней забутих предків" М. Коцюбинського.

В примітках до першого тому "Писань" Лепкий дає характеристику своїх віршів, що ввійшли в цей том: "Отсей збірник моїх віршів являється ще в значній мірі продуктом сумних літ літературних умов у Галичині. У йому багато ще трагічного змагання не тільки з самим собою, (щоб думкам своїм і почуванням підібрати як найкращу й найпростішу форму, щоб утворити свій власний світогляд, своє розуміння всіляких життєвих та літературних питань), але, і то може ще й у більшій мірі з тими сумними й важкими умовинами, серед яких доводилося нам писати й друкувати свої твори". Не тому, щоб нарікати, або просити пощади в читачів пишу отсе, а прямо щоб між мною та читачем не було ніякого непорозуміння. Clara pacta faciunt claros amicos". (П I, 397).

В іншому місці Лепкий пише: "Коли нині в оцих тяжких часах друкують усякі наші часописи мої вірші, коли їх співають і виголошують на всіляких концертах, то яке мені діло до того, що скаже рецензент?"

Напишу, — от і легше стане,
Немов тягар скотився з груди.
А як що вдасться непогане,
То прочитайте, добрі люди!

(П II, 465)

За словами невідомого критика Лепкий небоєва людина, не "буревійна". Він поет серця і виспівує тільки те, що йому підказує почування, не ганяється за вишуканими словами, за штучними образами, його пісні — відгомін того, що він відчуває. Все, що читаємо в його віршах, правдиве. Лепкий — вічний мрійник, людина, що не має зрозуміння для дійсности. В тій дійсності він бачить тільки кривду, бо в тій дійсності не тільки ллються сльози, а бризкає кров. Лепкий поет вічної туги за щастям, Лепкий співець гуманности, любови, такої любови, що нам може тільки сниться. З погляду людей, що живуть реальним життям, такі сни можуть видаватися дивними, бо ж вони знають, що такі сни "недоспані". І поет це знає. Так само, як добре знає, що "сумний його спів". (Оповідання. Краків-Львів, 1944, стор. III).

ПРОЗОВА ТВОРЧІСТЬ БОГДАНА ЛЕПКОГО

ОПОВІДАННЯ

Прозова літературна творчість Лепкого як і поетична, також багата, й різноманітна. Його белетристика це оповідання, нариси, есеї, ескізи, повісті. Писав їх продовж цілого життя і саме прозовими творами задебютував на сторінках часописів. Сам поет каже, що деяке літературне "підготовлення" до перших творів почалося у нього в ранній молодості, як тільки ще перед обов'язковою наукою в школі навчився читати й писати. Читав "Новорічні дзвони" Діккенса і "Марусю" Квітки, а згодом Шевченкового "Кобзаря", якого мусіли відбирати йому з рук. Також прислухався розмовам батька з молодим польським священиком Францом Мрочинським, а будучи в гімназії, користав із бібліотеки латинського пароха з Біща, кс. Тшцінського. [89]

Далі Лепкий подає: "Але мої перші оповідання писав я, забуваючи про всі прочитані твори і про всі ті розмови. — Якась життєва подія вражала мене і не давала спокою. Я бачив людей, що були їй причасні, зживався з ними, відчував їх горе і кривду і переносив те все на папір своїм власним і несилуваним способом. — я чув їх голос, їх крик розпуки і хотів закріпити їх на папері. Звідси ці провінціялізми, ці неграматичности, які легко стрінути в моїх писаннях. Мені здавалося, що коли я скажу моїм героям говорити літературною мовою, так це буде примус, бо вони нею ніколи не балакали. Маєстат життя, з усім своїм горем і щастям, з радістю і смутком був для мене важніший від чорнильних приписів". [90] "І не присікайтеся до мене ні за мову, ні за літературну форму, ні за психічний аналіз моїх героїв, бо скажу вам щиро, я не писав отсих оповідань як письменник, а прямо як чоловік. Літературні амбіції були мені чужі. — "Та не сваріть на мене, що я оптиміст, сентиментальний письмак, "баба", бо це буде звичайна придерка. Доля поталанила пережити молодість серед добрих людей, — та тільки. Злих бачив я

89 П II, 458-59.
90. П II, 459-460, П I, 384.

здалеку, щось мене відтручувало від них". [91] "Алеж тим сильніше вражала мою уяву та кривда, про котру я чував. Це були ніби хмари, що з'являлися нагло й несподівано на моєму ясному небі, ніби громи, що били в дерево, на якому овочі доспівали, ніби блискавки, що сліпили очі... Я й до нині не можу зрозуміти тієї кривди, яку чоловік чоловікові і народ народові творить. З цього боку я до нині дитина, і, ні Маркс, ні Лясаль не годні мене заспокоїти. "Царствіє божоє єсть внутрі нас" — тай годі". Мені й до нині здається, що тільки плекання гуманних почувань, тільки поширення етичних надбань культури може вирівняти ті рови й дебри, які лежать поміж нами, і в які падемо ми самі, або куди тручає нас ближній, який ще не викараскався з зоологічного берлога, хоч він може й спить на лебединих пухах і п'є із хрусталевих чарок... — Це той ґрунт, на якому являлися мої перші оповідання". [92]

Оповідання (короткі прозові твори) зібрані в Т. II "Писань" є тільки частиною письменницької творчости Лепкого. Деякі, головно перші його оповідання, що їх тут немає, друковані в "Ділі" в 1895 р. ("Шумка", "На палеті", "В лісі", "Дивак", — перші друковані твори), інші були друковані пізніше в тому самому часописі і в "Руслані", згодом у "Буковині", також і в виданнях "Просвіти". Лепкий писав на запросини редакцій і щойно трошки пізніше зважився на друкування оповідань збірками. Назви, час і місце друку подані в бібліографії творчости поета. Встановити точну дату написання кожного оповідання трудно, бо автор, з малими вийнятками, не відмічував дати написання. Важна тут тільки дата друку. Описує він звичайно сучасні події в оповіданнях, що появилися перед першою світовою війною і під час неї. Після війни Лепкий почав писати також на історичні теми. Тематика різноманітна: селяни й сільські інтеліґенти — священики й учителі, т. зв. сурдутовці — особи з середньою або й високою освітою, дуже часто пересічні, не індивідуальні, військовики; проблематика суспільно-громадська, національна, сучасна, воєнна й історична, психологічні проблеми, а попри це прегарні картини природи, списані поетом малярем. Саме життя диктувало Лепкому тематику до його творів. З Поручина й Жукова черпав Лепкий велике багатство народних звичаїв, обрядів і вірувань, які використав для своєї творчости. [93]

Селянська тематика

Село й селянин в оповіданнях Лепкого це реальні постаті, не підмальовані або ідеалізовані чи святкові, як, напр. у Федьковича. Це

91 П II, 461
92 П II, 461-462
93. ЗЛ-К 28

люди, що їх він бачив, жив із ними. Вже в "Казці моєго життя" Лепкий виводить цілу ґалерію селян, звичайно позитивних, від найстарших у поважному віці, як пасічник у "Розі" Кость та його дружина "найдобрійша" Гандзуня, пістунка поетової матері, дяк Ілля з Крегульця, дяк Янчинський із Поручина, дід Онуфрей і його жінка Марта, Семко — бідний богач, байочник Миханьо, Гринько Волощук, церковна причта з Поручина ("Село в гостях", КМЖ III, 66-70) "Всі вони в Крегульци, в Поручині, в Біщу, в Жукові й Шумлянах, та ще в Циганах на Поділлю. Це все люди, котрих я знав, з котрими перебалакав не одну годину з котрими жив. Де кінчалося їх власне "я", а де починалося моє, не знаю".[94] Бо в домі його батьків двері були відкриті для всіх.

Лепкий признається, що в початках своєї літературної творчости більшу вагу клав на вірші. "Але перебування з Орканом та Стефаником (у Кракові) не давали мені забути про прозу". [95]

Так створював Лепкий дуже вірні картини з сільського побуту і сільських постатей, на тлі поважних, веселих або й сумних подій щоденного життя. Перед очима читача виступають реальні, живі картини й живі постаті. Лепкий зглибив психіку села, жив із ним, радів радощами селян, сумував їх смутками. Він одначе не ставав на котурни народного трибуна, змальовував дійсність, будив нею сумління провідників народу, апелював до тих, що повинні були помогти малоосвіченим або й темним селянам, жадав справедливости. Лепкий викриває причини цього стану, ставить перед очі читача дійсність, він має пізнати правду і, за словами Шевченка, пригорнути "найменшого брата". [96]

Позитивні і неґативні типи

В постатях селян і в подіях селян бачить Лепкий позитивні й неґативні, чи радше слабосилі духово одиниці, нераз і гурти, також і події. Перед очі читача виводить ґалерію постатей. Погляньмо спершу на позитивні.

Іван Медвідь в одноіменному оповіданні з села Біща Бережанського повіту, що був на війні з Прусом у битві під Кеніґрецом, оповідав Лепкому про цю війну та про "зраду" Бенедика.

94 П II, 461.

95. П II, 462

96. Перші оповідання видав Лев Турбацький збіркою п з "З села" (Чернівці 1897 98) Він написав передмову до збірки і назвав писання Лепкого мистецькими. Сам Лепкий подає: "Він назвав мої писання не "штукою для штуки", а штукою для життя". Ця характеристика подобалася мені і я не знаю, чому дехто з моїх пізніших критиків вважав мене прихильником якогось абстрактного мистецтва. Одно з непорозумінь, яких чимало в світі!" (П I, 375).

Він знав щось більше від місцевих людей у селі, де не було ні школи, ні читальні, ні крамниці. Ніхто не знав, що це часопис, мало хто бачив залізницю. "Він бажав повчати людей, докоряв їм за їхню несвідомість, і брак охоти вирватися з темноти. Тому його погляди значно відбігали від поглядів тодішнього глухого села і на нього дивилися як на несповна розуму". Підіймали його на сміх. "Сподівання, які Медвідь покладав на дітей, на нове, грядуче покоління, сповнилися. Якраз ті діти, що рвали квіти на панщизняний вінок, боролися і страдали та ще й тепер страдають за волю України". [97]

Інші позитивні постаті, це селянин багач, що вмів господарити й наводити лад та мати послух у дорослих дітей, дочекався хвилини, що на неї чекав 30 років — особисто й свобідно віддати голос на свого кандидата в посли. "Довгі літа воював він, Микола Миколишин, з старими порядками в селі та в повіті, з війтом, марнотратником громадського гроша, з радою, що йшла за війтом як теля за мотузком, і з усіми темними силами, що хотіли народ здержати в поступі та просвіті". ("Дочекався". П II, 145). Лепкий пояснює."Образок змальований на основі правдивої події. Таких селян, як отсей Миколишин, доводилося мені бачити чимало". [98]

Сильну волю мав господарний старенький Скрегота, що чесно провів життя, нікого не скривдив, нікому не зробив зла, дітей вивів у люди. Тепер він спокійно відходить із цього світу. Лепкий представив останні хвилини життя цього чесного господаря, його незламну волю — дочекатися священика, сповідника. ("Дідусь". П II, 265-269).

Тут треба згадати про благородне серце невдахи Івана, якому в господарстві не везло і злидні заглядали в хату. Коли інші селяни грабували всяке добро в запаленому містечку, спонуканий доведеною до одчаю жінкою, пішов теж рабувати, але приніс тільки дволітнього хлопчика, що його батьків убили. "Дав Бог діти, то дасть і на діти, відповів здивованій жінці бадьоро Іван. Чув нові сили в тілі і в душі, — в собі". (Календар "Просвіти", Львів 1926; стор. 140-142).

Багачів "прикрих на роботу" знав Лепкий кількох. Вони дороблялися великого маєтку. Матвій Папун в одноіменному

---

97 П II, 466; Лепкий дає таке пояснення до цього оповідання "Було це тихе, галицьке село .. Це опис села Поручина в Бережанськім повіті. Так воно виглядало, коли я приїхав туди семилітнім хлопчиком з моїми батьками. — Не було ні школи, ні читальні, ні крамниці, нічого. Ніхто не знав, що таке часопис, мало хто бачив залізницю. Жінки ходили в димках, мужчини брилися бритвою, зробленою із старої, скошеної коси Не забуду, яке враження на сільських хлопців зробив олівець. Вони називали його "писалом" і скликувалися з цілого пасовиська, щоб оглядати невидане диво. — В десять літ пізніше було це одне з більше свідомих і патріотичних сіл. В "Трагедії Галицької України" читаю, що там посесорка людьми орала".

98 П II, 477.

самому Богданові довелося бути жертвою чарів та ворожіння під орудою Яницької, що в своїй простодушності і щирості бажала помогти батькам вилікувати дитину. ("Ліки", КМЖ II, ст. 8-12). Малий Богдан з цікавістю й повною вірою в чари прислухався до розповіді про трагічну розлуку молодого подружжя через ворожіння в вечір під св. Андрея. ("Вечір під св. Андрея" КМЖ III, 21-24). Ще гірше діється через ворожіння "покутного доктора", звичайного сільського хлопчини ворожбита, що все знає і не одну людину позбавляє життя своїм ворожінням та "лікарськими порадами" — чарами, які на його думку, "не з себе, а від Бога" походять. "Все знає і виглядає немов би не з цього світу". ("Скапи",[105] П II, 289-294: Подібний ворожбит, хлопець з Кривого, що також "все знає", "помагає" згинути селянинові Яцкові. під румовищами пересуваної на його пораду хати. Цей Яцко все знав краще від других, все чогось бажав, але не слухав поради сина, грамотного і свідомого парубка, що йшов з духом часу, читав і самотужки набував освіту з допомогою "Просвіти". Батько Яцко проти освіти: "Касина — Казети! Пани! Ти, старий падлину вивози, а твої діти най казети читають, бо вони пани! ... Кинь мені той папір геть, бо тебе разом із ним за десяті ворота кину! Чув?" (П II, 123). Хвору, загнану до жнив у полі доньку Ганьку, позбавив життя чарами, коли вона під час зливи простудилася. П'яна баба шептуха чарами скинула вроки, та не вилікувала простудженої на запалення легенів дівчини. ("В глухім куті". П, II, 119-139).[106] Стоїцизм селянина, що не бажав видобутися з духової темноти, а всяку невдачу приймав як якесь фатальне призначення, вражали Лепкого. Його батько вивів із темноти може найбільш ретроґрадне село Поручин, до якого перенісся з Крегульця в 1887 р. Оцей фаталізм, бачимо теж в оповіданні "Гусій" (П II, 31-36). Хворий хлопчина Гринуньо на "болячку" конає три дні і нічого не може допомогти баба Горпина, "бо за малий, тай нема як" (П II, 35). "От коби Бог скорше забрав, бо завада в хаті" (там таки). Тільки кривий Федорко, що в крилосі співав і в Почаєві був і святі листи читав", допоміг душі вийти з тіла, прочитавши лист Божий". (П II, 36).

І серед інтеліґентів трапляються одиниці забобонні чи пересудні, як ось дружина гімназійного вчителя, що на Святий Вечір не хоче засідати до вечері в непаристій родині. Мусить перемогти себе, за переконаннями її чоловіка і попросити до святовечірного стола

---

105. II, 482: "З дитячих літ тямлю такого лікаря --чудотворця Хромця з Поділля Він мені складав нарушену руку і другого з Лапшина, що від встеклини лічив, та ще тямлю і хірурґа - коновала в Поручині... Софоронця з Кривого я не бачив, тільки чув про нього від тих, що він їм "радив"

106 П II, 476 "Як сунуть хату, бачив я в Жукові, поки ще село стало одним із більше просвічених Хлопець, що ворожив і лічив людей, жив справді в Кривім літ тому 20. (Лічив суґґестією)".

служницю, щоб були при столі до пари. Тут Лепкий підкреслює також позитивне ставлення до соціяльних проблем.("Не до пари".П І, 41-46).

Ще інші неґативи чи відємні сторінки життя селян виказує Лепкий у своїх оповіданнях. Це стара вдова, вбога селянка продає жидові нафтове поле, побачивши коні, воли й корови, що їх він привів на подвір'я. Живий інвентар переконав стареньку жінку вдову. Це багаство, більше ніж сто тисяч, що їх вона жадала від купця ("Добив торгу". П II, 183-191). Лепкий написав це оповідання на мотиві з Ясениці Сільної, (П II, 479). Це немов один з мотивів Франкових "Бориславських оповідань". Ще більше горе постигло дівчину, що примушена батьками виходить замуж за нелюба, переживає важкі хвилини в домі чоловікових батьків і вкінці, ніби нехотячи, топиться в ставі взимку в ополонці. Тут теж конфлікт між щирою любов'ю та церковним законом; до того тверда селянська вдача, що не визнає глибоких почувань молодих. ("Настя". П II, 105-116). [107]

Ще інша трагічна постать. Це мати хворого Петруся хлопчини приходить до цукорні виміняти два яйця за булочку для Петрика. "Нехай би йому гірко не було, няй би і він пізнав, що добре, а то тільки ціле життя хліб і юшка, хліб і юшка і та пісна бульба. Няй би хоч раз зажив панської страви та не згадував мене гірко, а солодко..." ("Хлопка". П II, 285). Лепкий закінчує оповідання рефлексією редактора, присутнього при цій правдивій події, що свідчить про соціяльний стан нашого селянина. Поет дає пояснення: "Подія, якої я був живим свідком" (II, 482) [108]

Вбожество й недостатки примушували селянина до самовідречних ощадностей, що виходили нераз на шкоду, як бідному Онуфрієві, що тяжко зароблені гроші відклав на похорон, п'ятькоронний банкнот, який після його смерти виявився нездалим, вийшов із грошового обігу. ("Нездала п'ятка". П II, 81-84)[109]. То знову з ощадности несвідомий селянин стратив цілий день у місті, щоб купити

---

107 Лепкий пояснює: "Мотив з Бережанського повіту Став, де топиться Настя, був між Поручином і Бішем та Двірцями й Стриганцями; його вже давно спустили. Настю я знав (звалася Доська); господар, за котрого віддалася, називався Яцко. Настя вражала всіх своєю незвичайною вродою. Яцко був чоловік умний, але деспот, до того -- філософ. Ставив собі проблеми, котрих розв'язати не міг. Це не був пересічний ум. Та я, так сказати, портрет його зретушував, бо це було понад мої сили малювати конфлікт, який між ними виник, на основі контрасту між геленістично погідною Доською, і містично -- демонічною вдачею Яцка. Я боявся, що читач не повірить, щоб такий Яцко міг жити яких 30 літ тому в галицькім глухім селі". (П II, 475).

108 Журналіст Антін Чернецький твердить, що сильветку приватного банкира Левицького (Правіцького) накреслив Лепкий саме в цьому оповіданні. (А. Чернецький. "З мого життєвого шляху", "Альманах "Молодої України". Спогади про гімназійні гуртки в Бережанах, Бережани -- Мюнхен -- Ню Йорк, 1954, стор. 108).

109 Лепкий пояснює, на стор П. II, 472 Онуфрей жив у Поручині, молотив у нас цілий рік божий; мешкав у школі, себто в дімку, недалеко церкви, призначенім для дяка.

оповіданні теж доробився маєтку та був він бездітний. Тому і найбільшою приємністю для себе вважав вимурувати собі гріб за життя. "Маєток дасть на "добрі цілі", так як той пан у місті радить, щоб цілий світ знав, що жив такий мудрий чоловік Матвій Цапун, а собі вимурує гріб. Бачив такі муровані гроби в місті, з янгелами та всякими святими. Там десь "але́" лежати. (П II, 73-78).

Бачимо також і старих ґаздів, статечних, господарних, привітних і добрячих, що ціле життя працювали, вивели дітей у люди і ото під час весілля, справленого для наймолодшої доньки, яка одружувалася з їхнім наймитом, раділи щасливою годиною, що діждалися такої хвилини. А стара Гончариха — мати й бабуня, раділа дітьми, синами, доньками, затями, невістками і внуками. Щиро, сердечно гостили гостей, бо так велить звичай, а добре серце не відмовить нікому щастя й гаразду. ("Щаслива година", Оп. стор. 176-181).

Перед творчою уявою Лепкого переходили і ставали на папір гарні постаті селян, як дяк Янчинський, що не зміняв опанчі ціле своє життя від того часу, коли набрався сорому, як був ще піддячим і на Великдень справив собі у жида дреліховий спенцер і перебрався на пана. Лепкий розказує про нього: "Те, що тут написане ("Оповідання дяка", II, 87-92), оповідав мені наш дяк, Гнат Янчинський з Поручина. Як я приїздив додому на вакації, то він, так сказати, був моїм старшим товаришем. Я з ним радо від досвітку до пізньої ночі перебував на полі та слухав його "практик і сторій". Це був дуже гарний мужчина, вбирався по-селянськи і нічого спільного не мав з типом "затабачених дяків". Пізніше став він діяльним патріотом. Це оповідання присвячую йому, коли живий, а як ні, то його добрій пам'яти". [99] Далі — згадані вже Семко, бідний богач, дід Онуфрей і його жінка Марта, байочник Миханьо, Гринько Волощук, стара гуляща бабуся, фірман Василь Пачкар, колишній справжній пачкар, що неодне мав на сумлінню, але любив господарку у еґомосця та їмостуні, любив коні і малого Богдана, хоч до інших був непривітливий, фірман Мартин з Поручина і ін. Це позитивні типи, люди, що зазнають якогось щастя в своєму, хоч деколи в не дуже достатньому житті. З тими поет радів, співчував із нещасливими. "Ще сильніше вражала мою уяву тая кривда, про котру я чував" (П II, 461).

Серед нещасних людей є також позитивні типи, як, напр. молода донька богачки господині, що не хотіла зрозуміти молодої ґенерації, яка горнулася до книжки, читальні. Тому й через заскорузлість мати-господиня сама себе покарала довірливістю до циганки-ворожки. [100]

---

99. П II, 473-74.

100. II, 483. Примітка автора: "Оповідання написане для львівської "Просвіти" Боротьба старого, темного села з новим просвіченим, непорозуміння між доньками й мамами і між батьками й синами цікавило мене більше з культурного ніж економічно-

І далі мало чим виправдана впертість жінки, що недолюблюючи пасербиці, позбулася на ліцитації хати. І тут забобони — вірування про мандрівку чоловіка або жінки після смерти. ("Вона не з тих!". Оповідання сільської жінки. (П II, 173-182).[101] І ще інше: Старша жінка, що виховала сина на священика (ксьондза), примушує його висвятитися безженно, щоб не одружився з сільською дівчиною, його милою з юнацьких років і не зробив мезаліянсу. ("Жертва". П II, 39-48)[102]. Мати радіє своїм еґомостиком, а дівчина, що поневолі вийшла замуж за іншого, колише дитину в своїй хаті, священик ходить по своїм городі й тужить — роздумує про свою трагедію.

Також забобонність вражала поета. Він, описуючи картини забобонів чи ворожіння, виказує шкідливий вплив на село. Ото вбога дівчина Мотря чарами доводить до смерти суперницю багачку Настю, що вийшла замуж за парубка, в якому любилася Мотря. ("Кара"; на народнім повір'ю. П II, 195-211).

До оповідання "Мати" (П II, 95-102) про матір померлу, що вночі приходить доглядати свою дитину сирітку, поет подає пояснення: "Це оповідання засноване на звісному мотиві, як мати, що вмре, лишаючи дитину, приходить до неї, колисочку стелити, та "жвачку" з ротика виймати, щоб у сні не "задушилося". Кажуть, що пізнати, як у такої сирітки мати покійниця була, бо воно крізь сон усміхається, ручки з перинки виймає, ніби когось зловити хоче і вже до самого рана не плаче". [103] Знає теж нарід, як не допускати, щоб після похоронів не приходив небіщик (його з'ява) до своєї молодої жінки. Це досвідчена кума Танька розраджує молоду повдовілу жінку. ("Небіщик". П II, 273-278). Молодо повдовілий священик також чує прихід своєї покійної дружини і гру її на фортепіяні. Іноді опановує його якийсь страх, якесь прочуття. Тоді він зміняється, бо вірить, що у нього була його померла дружина. ("Гостина". II, 61-69) "Вона була у мене. Звідтам — тут показав на цвинтар. — Приходить часом і грає. Довго... Є речі, які..." решту заглушили дзвони. (П II, 69).[104] Також і

соціяльного боку. Не легковажу значіння економії в еволюції життя народів, але для мене особливо інтересна роля ідеі, патріотизму, взагалі духового підйому в цім процесі"

101. Оповідання записане з уст поетової тітки, Дарії Глібовицької П II, 479 ЗЛ-К 32.

102. П II, 469, прим автора. "Мати вдова, син священик дівчина, котру звали вовчицею ізза великих очей, не видумані, а взяті з життя".

103. I/, 474, примітка автора

104. I/, 471: "Тема взята з життя з Поділля "Коли оповідання було вперше видруковане, один лікар питав мене, чи я вірю, що тая покійниця справді приходила грати, чи ні? Бо з оповідання виходить, що я вірю Я відповів йому і цеї гадки тримаюся до нині, що тут не важне, чи я вірю чи ні, лиш чи вірив оцей мій знайомий, котрого я змалював у цім оповіданні А він вірив, бо ціле оповідання не видумане, а правдиве Щодо мене то я вірю, що діються речі, про які не снилося й філософам, бо не одно, чого ми нині не розуміємо, розумітимуть ті, що прийдуть по нас".

різдвяну свічку в жида крамаря замість у кооперативі ("Різдвяна свічка", "З села", 1898, стор. 79-83; також КСД 1922, стор. 134-7). Вбожество каже селянинові ловити рибу в панському ставі і згинути з рук побережника. ("Над ставом")[110] Довготривалі й часто незрозумілі ворогування через завзятість двох суперників сусідів доводили їх до довгих процесів за межу і до банкрутства. Брак довір'я до "панів", з яких деякі бажали допомогти їм і виявити безпідставність процесів, стримує мужика від підпису на згоду з сусідом, бо за підпис нераз віритель пускав селянина з торбами. Але тут пес принукав недовірливого мужика підписатися перед суддею. ("Підписався", II, 247-252)[111]

Лепкий співчував із убогими селянами, яких несумлінні екзекутори позбавляли останніх домашніх речей і ще деколи поводилися брутально з ними. Так селянин Матвій Скрегота не хотячи вбив такого екзекутора, що силою хотів забрати полотно зі скрині і ще зневажав його жінку: "І та надмірна а безуспішна праця і недоспані ночі і переголодовані дні виринули перед його (Скреготи) очима. У груди піднявся бунт. І за те все він свята спокійного не має. Непрошений гість влазить у його хату і зневажає жінку. За що? Як би мав, то сам заніс би до міста, а як не заніс, то видно ще не має. Не пропив, не прогуляв, Бог не дав, тай не має". ("Закутник", II, 337-341). Тому, такому несумлінному урядовцеві, це судді, що безжалісно засуджував різних людей, передусім селян,за малі провини, являються у сні всі ним скривджені люди і викривають йому його жорстокості: "А дідусь глядить на його і, всміхаючись добродушно каже: — Бачите, пане, бачите, я жив тільки літ і нікого не скривдив, а ви мене перший раз побачили і таку кривду зробили. Назвали мене злодієм, хоч я не вкрав, так мені, Боже, не вкрав. Ви мене засудили на вісім діб арешту, я відсидів 7, а на восьму повісився, бо якже я мав злодієм до села вертатися поміж людей? Я старий чесний господар!" — " — Коли ми боронили нашої правди і кричали "волі" бо нам тісно і душно

110. Пояснення автора на стор. П II, 468: Такі як отся пригоди, лучалися над великими ставами в Бережанах і в Урмані Селяни уважали ліс і воду спільним добром і ніяк не розуміли, як це добро можуть відбирати від нього і не дозволяти усякому, хто тільки потребує, хіснуватися одним і другим.

111. Автор пояснює на стор. П. II, 480: Образок написаний на основі правдивої події, яку розказав мені з власної практики судовий радник Каш... в Бережанах Нині, коли минуло яких 50 літ від описаної події, тяжко повірити, щоб щось подібного могло дійсно лучитися. Та старші люди знають, як поширена була в нас процесова недуга і які драми збувалися по наших селах, особливо серед ходачкової шляхти, ізза межі. З другого боку особливо судовики наші тямлять, як тяжко було нашого чоловіка намовити до підпису. На всякий спосіб тут, як і скрізь застерігаюся проти того, немов би я хотів малювати наш народ особливо темним і некультурним Понукою до писання була мені не тенденція, а сама охота писати, передавати образи такими, якими являлися вони у призмі мого власного "я".

нашим грудям, то ти думав, як би властям піддобритися, по золотій драбині в гору підлізти, як би своїй жінці, пані з великого коліна приподобатися. Ти безсовісний, ти подлий чоловіче!" ("Прикрий сон". П II, 165-173).

Через наївність і "потребу — конечність виконати державний обов'язок" гине невинно, вбитий своїми людьми, "урядниками" селянин Сидір, замкнутий у в'язниці за "бунт", коли на Святий Вечір утік він з криміналу, щоб разом із родиною спожити Святу вечерю. ("За що"? II, 215-225).

І ще одна трагедія. Це селянський син студент умирає на чахотку через голодування в школі, що без помочі батьків убогих хоче добути знання й допомогти їм. До того позбувається його як інструктора своїх дітей заможний зарозумілий священик. ("Звичайна історія". II, 151-164).

Зовсім слушно звертає увагу Антін Крушельницький на сумні картини в оповіданнях Лепкого, називаючи його поетом "жалю, смутку, того німого смутку, що блукається по наших загонах...", після появи збірки "Кара" та інші оповідання", Львів 1905.[112] Назвавши його також "поетом розпуки", аналізує Крушельницький зміст 15 оповідань із життя селян і сурдутовців, яке в них представлене зовсім реально. Рецензент виходить із становища своїх особистих, поглядів на життя. Він бачив село немов здалека, не так як Лепкий, який із ранньої молодости пізнавав його, радів його радощами, болів його болями. А таки не багато цих радощів було тоді в нашому селі. Тому Лепкий, поет настроїв, небоєва людина, переживав недолю села й виказував ті його болючі сторінки, бажав показати, де те лихо, що його треба усунути. Проте в останньому оповіданні названої збірки представив селянина Івана Медведя, що змагав до поправи відносин у селі і надіявся на молоде покоління.

"Сурдутовці"

Багато уваги присвятив Лепкий також і "сурдутовцям" — інтеліґенції. І серед них додатні і від'ємні постаті. Лепкий пише про них правду, не "підмальовує" дійсности, а ставить перед очі читача правдиві картини й постаті, взяті з життя, що його оточало.

Духовенство

Небагато уваги присвятив Лепкий духовенству, хоч це середовище образованих людей знав якнайкраще і немов був покликаний до зображення священичого побуту, як це зробили І. Нечуй-Левицький або А. Свидницький. Знав він тільки добрих

112. Антін Крушельницький. II. Богдан Лепкий· "Кара". (Див Б Л. 1943, стор. 51, бібліогр 20) ЛНВ 1906, т XXXIV, кн. V, стор. 274-283.

священиків і деяких із них представив у "Казці мойого життя" (про що була мова). Але в своїх оповіданнях показав також деяких, вартих уваги і таких, що дбають про себе, про яких, знаючи свого батька як громадянську людину й духовного провідника, писав з відразою, іронією, а то й обуренням. Ідеальна постать духовника, це той, що під час інвазії російських військ у Галичині й забирання дзвонів боронив церковного й громадського добра, сільських матеріяльних і духових дорогоцінностей — дзвонів і немов старозавітний пророк закликав злочинців залишити рабування (знимання з дзвіниці) дзвонів і на святотатників накликав кару Божу: "Хто доторкнеться дзвону, той не доторкнеться більше нічого"... "Не слухайте попа, най собі кричить!" — заохочував унтер. — "А нумо враз, ану всі як один; гей, дубинушка да ухнем, — ух!" — "Хто не кине цеї грішної роботи, на цього мій проклін, проклін від Бога, від людей, від живих і вмерлих, від оцеї землі, — про-клін!" — "Не домовив, як ті, що під загрозою нагайки, взялися були дзвін спускати, тепер, перестрашені проклоном, відскочили й розскочилися, мов би це не слово, а щось видиме, страшне падало на них крізь двері із церкви. Відскочили, шнури та ланци рванулися вогру і потягнули за собою тих, що тримали їх у руках, дзвін захитався, охнув і полетів у діл, розбиваючи в тріски всі ті палі, колоди, бруси, весь цей крам, що мав його з дзвіниці знести на чужий, воєнний віз. Упав і крисами зарився у землю, прикриваючи того, що проводив ділу руїни".

"Довго було чути з дзвіниці зойки і стони, а під церквою стояв мов задеревілий священик із хрестом піднятим у гору, з обличчям як віск ярий, з очима, як похоронні свічки і голосом різким, ніби не от міра сего говорив псальми, переплутуючи їх із собою, як чоловік, що переплутує сліди в темряві". ("Дзвони". П II, 419-426).

Згадує Лепкий про інший позитивний тип священика, що погодив селян із жорстоким поміщиком — дідичем: "Аж відчинилися двері і увійшов парох. Ніколи не забуду його. Високий, синьоокий, з великим чолом. Такий сильний був, що як ухопив рукою за колесо, то щоб найсильніші коні, а стануть. Співав як соловій, а проповіді такі балакав, що народ з далеких сіл до нашої церкви прибігав. Не було такого, щоб не послухав його". ("Старий двір", ЗЛ 202-219, 214). Осуджує Лепкий таких священиків, як матеріяліст о. Юрчак, що одружився з милою свого товариша Іванського і занапастив їй, ідеалістці, світ. Пані Галя Юрчакова знаходить розраду в грі на фортепіяні, о. Юрчак у господарюванні, збиранні маєтків коштом чужої праці. Яке майбутнє цих бездітних? ("Стріча" П II, 365-374)[113]

113 Лепкий написав це оповідання в Бережанах в 1896 р. Подає пояснення: "Мотивом своїм, а дещо й настроєм нагадує вона новелю Шторма. Але я тоді про Шторма й не чував. Його творів не мав нагоди ніде бачити. "Стріча" написана безпосередньо під вражінням життя. Всі три дієві особи — це мої знайомі" (П II, 485).

Не подобався Лепкому й такий священик, о. Платонід Якимчук, колись "перший гуляка і наймоторніший молодець із цілого нашого товариства" (П II, 430), що після років гуляння нагло змінив спосіб життя, став священиком на далекому подільському селі, став господарем і усунувся від світського життя, приман міра сего, став селюхом і з призирством дивився на поступ цивілізації та культури. Така людина не багато добра зробить на становищі духового провідника села. ("Мій товариш". П II, 429-46) Не кращі люди оце священиче подружжя, що вже видали дві доньки замуж і прийняли до себе сироту Олю, доньку брата-священика. "Була сиротою і жила на ласці у свояків" (Оп. 13). Стрийки — опікуни привикли до Олі, що перша вставала і доглядала "немічних" стриїв та господарства й остання лягала. "Уранці снідання, вполудне обід, смерком кава, вночі вечеря" (там таки, 19). Коли Оля забажала вчитися, щоб стати вчителькою, "то скочили, як несамовиті. Хто таке видав? Що сказали б люди? Зараз рознесли б, що бідній сироті жалують ложки страви... Та ж то чужі діти вчити, то неабияка річ. А нарід? Хіба вона не знає, який то нарід невдячний, як він докучає нераз бідній учительці". (ст. 21). Ці люди старої дати не розуміли й молодого вчителя, що, обнявши посаду в тому селі, взявся з запалом до праці не тільки в школі, але і в громаді; за це переплатив звільненням із посади. Вони нарікали на невдячність селян, чого не міг зрозуміти вчитель і він саме священикові приписував вину за цю "невдячність". "Якби так інтеліґенція на один рік забула про свої вигоди, якби не шукала чужих богів, не гонила за хвилинним розголосом, а цілу свою енерґію щиро справила в напрямі народної освіти, то сталося б таке диво, якого світ не бачив. Наш же нарід дуже здібний, з природи інтеліґентний, і нераз лучається, що з темним мужиком можна цікавіше поговорити, як з деяким інтеліґентом". (Це переконання Лепкого. "Оля", Оп., ст. 24). Люди старої дати не розуміли цього молодого вчителя, що знаходив радість у праці для народу. Лепкий не любив таких священиків, що дивилися на село "очима з-перед 1848 року". ("Оля", Оп., 29; В. Верниволя, П I, LIX). Він же бачив ідеал священика в своєму батькові. Тому й писати повість із життя галицького духовенства Лепкому було трудно, хоч до цього намовляло його багато людей, м. і. Василь Сімович, що назвав "Олю" "найкращим оповіданням з попівського життя" [114] та Є. Ю. Пеленський, на жаль, безуспішно.

Не любив теж Лепкий і таких священиків та взагалі інтеліґентів, що виховували своїх дітей для карієри, особистої наживи, які й попадали в чужий табір через одруження, часто з полькою ("Аванс". П

114 В Верниволя, П I, LIX і "Наші дні", ч. 9, 1942. 2 Ю. Пеленський· "Богдан Лепкий", БЛ 1943, стор. 31

II, 231-243) [115] або й таких, як судовий радник Никифор Черевко ("Прикрий сон". П II, 167-172). Та Лепкий не засуджує їх цілком, бо деколи й такі одиниці, як Коробкевич з "Авансу", пригадують з ранньої молодости родинні й національні традиції, і зерно, засіяне в серці людини за дитячих років, які ніколи не завмирають і проклььовуються назверх і тоді, "коли людину життя зламало, і вона перестала жити думками своїх батьків, проклььовується, це зерно коли тільки трапиться до цього відповідна нагода".[116]

Світська інтеліґенція

Осуджував Лепкий і таких попівських паничів, як той, що для особистої розради взяв собі пса в місто і знущався над ним. Цей нещасний пес то немов безпомічна людина, що для неї не мають милосердя мало характерні одиниці. ("Босий". П II, 345-353). Лепкий співчуває цьому нещасному кривдженому собаці "без одного ока, одного вуха й половини хвоста, з обсмаленими вусами, опареним боком і обпеченою до кухні передньою лапою". [117] Описує Лепкий і священичий побут з немалою дозою іронії й дотепу про людей, що вміли добре з'їсти, добре грати в карти, сватати молодь без огляду на їхні почування і примушувати одружуватися з нелюбами та недотепами, як Котуньо, філософ в одноіменному оповіданні. Зле користування добробутом і самолюбство вражали Лепкого. ("Фільозоф". ОТС, стор. 41-73). При тому Лепкий висміяв тип середньошкільного вчителя, саме цього філософа, як знавця предмету, але нездару як педагога, а ще гіршого нездару як новоодруженого чоловіка. Подібних знав Лепкий із свого оточення продовж своєї педагогічної практики. ("Фільозоф". ОТС ст. 41-73).

Не шанував Лепкий людей самолюбів, карієристів, залюблених у собі, як старий кавалер, попович, радник з оповідання "Ювілей" (П II, 226-228), або селянський син, д-р Русович. Обидва відбігли від села і стратили те, що для села найхарактеристичніше — сумління. Лікар навіть виробив собі добре поняття про себе: "Не краду, думав собі, не розбиваю, за все плачу і то готівкою, — mein Liebchen, was willst du noch mehr? [118] — Забувши про панну Надю, попадянку і пригадавши собі її після п'ятьох років, приїхав до її батьків на Святий Вечір, щоб

115. Сам Лепкий пояснює: "Герої цього оповідання, а саме Коробкевич, Гілярко і піп, взяті з життя" П II, 479.

116 Опов. стор XII, П I, LXI

117. Див.: Передмова В. Верниволі, П I, стор LVI. Також пояснення автора. "Босий і бричка на приходстві в Пилипківцях це мої знайомі з хлопячих літ Босий ніяк не споріднений із Чехівською "Каштанкою" Вони навіть не знали себе". В Верниволя тільки добачує подібність мотивів. П II, 484.

118 За В Верниволею. П. I, стор. LX

побачити на її намогильному хресті першу зірку, ту саму, "якої вони колись у двійку так радо, так весело визирали". ("Перша зірка". П II, 49-58).

I ще один приклад людини, що для гроша й добробуту забуває про своє рідне середовище. Доктор (лікар) осів у чужому краю, "для грошей оженився з чужинкою, з людиною, яка його не розуміє. Хоч він добрий лікар і добре заробляє, любить дружину, що в посагу дала йому багаство, чує в хаті пустку". У пишно обставлених покоях, серед дорогих меблів, різьб, образів і всіляких цяцьок, яких його жінці ніколи не було забагато, нараз стало пусто". (П Я 34), "Оті ґрати, ті цяцьки, ті шмати на підлозі? Пощо вони йому? Хата на селі, білі, чисті стіни, а в хаті багато сонця, а перед хатою мурава, а на мураві двоє — троє розбавлених дітей, з ляльками, з собакою, ну, з чим там хочете, але веселих, з очима, що з радости скачуть, живих, своїх дітей. От, у чім краса! А то смирненські дивани й голляндські порцелянові звірки і ти сам, бо жінка поїхала кудись, до когось, по щось..." (там таки, 35). — "Пригадалося попівство... Оля... ранок... жнива. Махнув рукою: "пропало!" Вирвав його з апатії слуга Степан, з яким малими хлопцями бавилися на попівстві (в Ріпинцях). Пригадав йому, що сьогодні Святий Вечір. Хотів він вирватися від пана доктора, бо інші з служби докучають йому за його віру і дають йому сьогодні їжу з товщем. А він "хлоп" не встидається своєї віри, тому хоче покинути свого пана. Це зробило переміну в душі й мисленні доктора. Разом із Степаном відсвяткували Святий Вечір. Коли дружина повернулася з міста, виявив їй своє рішення: Вертається до рідного краю, оселюється, працює для своїх людей. Коли жінка схоче, може поїхати туди з ним. "Докторова хрупала горіх, а Степан у своїй комірці співав "Бог предвічний". ("Його Святий Вечір". П Я, 34-40).

Інший приклад діяння, немов привороту-зілля, рідних традицій і звичаїв на пана гофрата, що відчужився від своїх, побуваючи в чужих краях, осягнувши високе становище. Несподіваний приїзд на Великдень до сестри і шваґра священика, збудив у нього тугу за рідним краєм і він вирішив повернутися у родинне село й осісти на невеликому маєтку. ("Рішився". Великодня картина. "Краківські Вісті, Р. II, ч. 83/239 . Краків, неділя, 20 квітня 1941).

Гарний приклад посвяти для родини представив Лепкий в оповіданні "Для брата" (II, 255-262). Це, за словами В. Верниволі, картина "з життя сільського вчителя, вічного "тимчасового", що "з двадцять ринських місячної платні годував себе, жінку й доньку, й посилав по два, три ґульдени старшій дочці, котру ті нужденні ґульдени хоронили від побоїв". У нього є ще син у ґімназії, та його за читання українських книжок виганяють із кватири, на дворі зимно, а в нього плаща немає. І ось сестричка, "внучка священика, дідо був

совітником із відзнаками й мав усякі титули й гонори" — сестричка йде на службу, щоб помогти своєму братові. Історія зворушлива, написана зі співчуттям, і — реальна, звичайна історія в Галичині. Дуже вірно підхоплено цю загальну рису цих бідних інтеліґентів Галичини, що в них любов до сім'ї й посвята для неї не має меж. У галицьких учительських колах воно не новина..."[119]

Добре чутливе серце жевріє у грудях продавця ялинок, що намерзся цілий день, мусів торгуватися за кілька сотиків чи злотих, а найбільше під вечір, коли довелося опускати ціну, щоб тільки продати ялинку. Розлючений на покупця вживає нецензурних слів, щоб відчепитися від нахаб. Хоче прогнати двоє дітей, що мають тільки 35 ґрошів. Але зворушує його пригадка про його три року тому померлого шестилітнього хлопчика. Він дає їм ялинку даром. Діти радіють, що "ніде не буде такої пишної ялинки як у них". Навіть у найбільших багачів. "Бо Петрусь і Ганя приберуть свою ялинку прикрасами, яких за ніякі гроші не купиш, прикрасами, які виходять з рук найбільших мистців: бажання і уяви". ("Ялинка", П Я, ст. 71-74).

Інші життєві драми, деколи гумористичні представляє Лепкий в оповіданнях, як напр., про гостей у скупих панства Пишицьких, які, коли гості, немов на злість, засиділися до вечері, мусіли гостити їх вечерею. А маленький синок господарів зрадив маму, що гостить їх дорізаними захворілими качками. ("Гості". ОТС 23-29).

В побутовій картині про життя студента IV року філософії, і т. зв. "ганделесів", перепродувачів зношеної одежі тощо, бачимо веселу історію одружіння цього студента через футро і зустріч з вибраною на совганці. ("Футро", "Неділя", ч. 46, Львів, 6. XII. 1931). В іншій картині представляє поет старшого кавалера, що вирішив одружитися, тому що господиня, в якої мешкав, тайком вибирала пір'я з подушки, його родинної дорогої пам'ятки. ("Подушка", ЗЛ 182-186).

Драматизмом віє від оповідання про подружнє непорозуміння "молодої пари", на перший погляд недібраного, а радше незгідливого через особисті примхи чи амбіції подружжя. Та щира, розмова і джентельменська постава чоловіка доводять до згоди, проломлюють льоди у жінки, що ніби під примусом вийша замуж за трохи старшого чоловіка. Лепкий вияснює, що щира, неприхована постава взаємовідносин завжди доводить до подружньої гармонії. ("Ще час", виїмок з повісти. ОТС 73-91). Інший рід подружньої драми відбувається між старшим чоловіком та молодою жінкою. Роздумування на самоті, бо жінка пішла на прогульку в гори з молодим товариством, про колишній романс із іншою дівчиною та залишення її, збуджує жаль за минулим знехтованим щастям. ("Олю, де ти?", "Неділя", ч. 34, Львів, 13. IX. 1931).

119. Див. П I, LVI.

Окремо і тоном і змістом і способом писання, іншим ніж інші оповідання стоїть новеля "Образ". Тема: знехтований мистецьким жюрі молодий маляр — мистець малює молоду жінку — акт, справді прегарний твір. Та з надмірного фізичного й духового вичерпання божеволіє. ("Образ". П II, 295-312). Сам Лепкий подає пояснення до новелі: "В Кракові, де є академія мистецтва, перебуваючи тут я мав нагоду ближче зійтися з деякими молодими нашими й польськими малярями, пізнати їх злиденне життя, їх боротьбу з бідою та з філістерським окруженням і на тому досвіді заснував оце оповідання. Вважаю зайвим відкривати імена дієвих осіб. Так само зайвим уважаю тягнути лінію поміж моїми поглядами на мистецтво і поміж поглядами на це питання моїх персонажів". (П II, 482) В Верниволя відмічує: В "Образі" стоять проти себе два світи, з одного боку крамарство публіки,, несовісність критики, цинізм і грубість товариства, що з "прихильности до таланту" лізе з пазурами в душу артиста, з другого — глибоке почуття образи, кривди, біль, обурення, і... безсильність. Два світи, що ніколи не порозуміються. Рути, (мистця, В. Л.) не розуміли його власні батьки й дивувались, чому не малює святих образів, не розуміла сторожиха, що згіршувалася вимріяним його уявою образом, не розуміли приятелі, за нерозумінням душі артиста лікар везе його до дому божевільних. Ніхто не розумів, та зрозуміти його захотів Лепкий, постарався збагнути в найдрібніших подробицях душу незрозумілого". (П II, LXII). До того Верниволя відмічує, що Лепкий написав новелю під впливом непорозумінь між ним і українським громадянством, яке ставилося з резервою до поміщування його творів у таких журналах, як "Руслан" О. Барвінського і ін., а також буцім то Лепкий стояв на плятформі молодомузців (П I, LXII-LXII). Та Лепкий був у близьких взаєминах із молодомузцями, сам не був таким, про що найкраще висловився згаданий уже Л. Турбацький у предмові до збірки його оповідань "З села". (див. стор.). Лепкий таки творив "мистецтво не для мистецтва, а для життя". (ЗЛ-К 39).

Є й інші мотиви в творчості Лепкого варті уваги; візіонерство.

Серед оповідань у "Золотій Липі" є довше оповідання "Старий двір", що тематикою нагадує дечим повість "Під тихий вечір". Тут приїжджому панові, що бажав купити частину старого городу з старим двором, льокай Ксаверій розказує про історію маґнатського замку, виставленого тепер на продаж,. В розповіді Ксаверія Лепкий подає картини побуту першої половини XIX ст. й манери та нераз і жорстокості маґнатів. Самі ці жорстокості старого воєводи, діда теперішнього власника двора, відстрашили гостя купити двір, на превеликий жаль Ксаверія, що був частиною історії двора. ("Старий двір". ЗЛ, ст. 202-19). Лепкий майстерно вбирає історію в сонні візії

гостя, яких правду потвердив Ксаверій, що теж мав таке саме сонне видіння в ту саму ніч.

На подібному парапсихічному мотиві основане оповідання старого побережника Остапа про його сонні видіння, немов дійсне обсервування суду покійників маґнатів над його дідичем, власником села, що нехтував буту й пиху своїх маґнатських предків. ("Під лісом". КСД Філядельфія, 1925, стор. 142-147).

Також оповідання про переживання офіцера артилерії, що ткнутий прочуттям урятував в бою свого раненого брата, підходить до тематики і дій, про які Лепкий сказав: "Діються речі, яких навіть філософи не годні вияснити". ("На мості". З воєнних переживань офіцера артилерії. КСД, 1922, стор. 65-67).

В оповіданні "Ікона", що тематично пов'язане з спогадами про Бережани (КМЖ, ч. II) Лепкий розказує леґенду про чудесне виздоровіння вмираючої дівчини за вставленням чудотворної ікони Божої Матері в старій парохіяльній церкві. Ця подія сталася десь у XVII ст. З чудом зв'язана подія повороту вивезеної з цієї церкви ікони за часів Сінявських у Бережанах. "І знову Вона темнолиця і золоториза, спочутливими очима дивиться на тих, що прибігають до Неї із своїм горем і тривогами, вислухає їх благань терпеливо і помагає їм" ("Ікона". Овид, Шікаґо, 1961, ч. 4 (115), стор. 3-5).

Воєнна тематика прозою

Низка оповідань, видрукованих у Писаннях II, "Золотій Липі", та різних збірниках або часописах, присвячена воєнній тематиці. Лепкий описує, що сам бачив, пережив або чув із достовірних розповідей, і що варте уваги з огляду на події воєнних часів, з огляду на людей, що, як і поет, переживали поневіряння, злидні, кривду. Психозу воєнного страхіття, почасти через оповідання про жорстокість ворога, переживав і поет, примушений обставинами. Але любов і прив'язання до рідної землі накреслив у постаті старця, що залишився в опущеному місті через брак води і волів живитися зібраною з рослин росою (оповідання — містерія "Allegro patetico", ЗЛ 155-157). Любов і посвята за рідну землю каже молоденькому слабосилому леґіневі записатися до воєнних добровольців. ("Пишіть і мене". ЗЛ 170-177). Ще сильніша любов до рідної землі, зрошеної потом заможного селянина Чепіля, вирваного з рідного ґрунту, вернутися з дороги і боронити рідної хати, вбити кілька ворогів і самого себе застрілити. ("Втікати?". ЗЛ 191-199). Ще іншого статечного ґазду, що не втікає перед ворогом, але старається зберегти родину і переживає рабування ворогом майна, огортає сграх на вид маси ворожих військ. "Ішли... Ніби великий вуж сунулись по дорозі. На переді патруля, як голова, а там військо і військо, як тулів, а хвіст губився в імлі, в копотах, що

лишали за собою. Голова висунеться, гляне на право, на ліво, а тоді за нею і тулів повзе. Осторожні, бо в гори йдуть... Так... Оце й вони, той сподіваний ворог. За мало їм подільської пшениці, хочуть напитися угорського вина. Червоного вина". ("Перші стріли". П II, 377-384).[120]

Поет сам пережив страхіття війни, ще в Яремчі ("Папери є?". ЗЛ 157-159),[121] опісля на Угорщині в містечеку Шатмарі ("У Шатмарі". ЗЛ 162, "Не виходимо з хати" ЗЛ 163). Ще й інші наслідки воєнної заверухи описує поет. Ось молода пані втекла з дому, залишивши там сім шляфроків ("Сім шляфроків". ЗЛ 159-161), то знову інша з поспіху в утечі забрала з собою квітку в глечику ("Жінка з квіткою". ЗЛ 161-162). Селянин з Бучацького повіту привів корову аж на Угорщину до Шатмару. Місцеві люди згдядаються, а корова реве, "реве не ввесь Шатмар... Здається — до нині чую той сумний і безрадний рев" ("На ринку". ЗЛ 164). То зворушлива картина: двоє загублених під час утечі дітей не хочуть розстатися, хоч дівчинку хоче забрати до себе багата пані, а хлопчика каліку залишити. ("Двоє дітей". ЗЛ 164). Якийсь фаталізм виявляється у згаданому вже оповіданні про забирання дзвонів — загибіль безсердечного російського офіцера. ("Дзвони". П II, 421-426). То знову родинна трагедія — зустріч батька, полоненого російської армії та сина, полоненого американської армії в німецькому таборі полонених. Зустрілися перегороджені дротами: "А ви ж тут що робите, батьку?" — "На Мазурських болотах у полон попав. Третій рік сиджу. Нудьга така, нужда, — а ти"? — "А мене в Америці до війська взяли, крізь океан везли, під Раймсом німцям у руки дістався" — "Батьку!" — "Сину ти мій..." — Надбігли часові і відігнали їх від решіток, старого вправо, а молодого вліво. Перше між ними був океан, а тепер дротяні переволоки і стежечка вузька, якою мандрують два німецькі вояки туди й назад". ("У таборі". П II, 387-391).

Лепкий пригадує собі переживання в таборі полонених, зустріч із ними, співжиття і милі хвилини, навіть у таких виєнних обставинах, серед яких знайшовся він із тисячами полонених українців із царської армії. Вони привикли до поета, полюбили його за його людяне

120. Пояснення автора: "Образок збудований на двох мотивах: на цьому, що я сам пережив і на оповіданні мого брата Миколи, яий у Дорі перебув із своєю родиною першу інвазію російського війська, в осені 1914 р. (П II, 485).

121 Це правдивий епізод із життя Лепкого, коли він, під час утечі перед москалями затримався в Яремчі, пішов оглядати водопад Прута. Затриманого патрулею увільнив цугсфірер, пояснюючи: "Вам паперів не треба. Я вас знаю. — Звідки? — З ваших оповідань "Нездала п'ятка", "Оповідання дяка". Я сам дяк. Добре ви його описали. Я й портрет ваш бачив у "Зорі". Ідіть же до готелю і пишіть собі свої оповідання і вірші, а по проходах не волочіться, бо тепер небезпечно". — Я пішов... Ніколи й ніяка критика не втішила мене так широ, як тота". (ЗЛ 159).

відношення до них і бажання допомогти їм зрозуміти, ким вони, що вони українці, не царські вояки — слуги батюшки царя. Старшини бували в домі Лепких, поділялися з ним своїми поглядами на політичні відносини, застановлялися над ситуацією в Росії, в Україні та в Німеччині. Ось приходять до Лепких полонені старшини, що вже зжилися з ним, щирі українці, розбити скуку, тугу за рідним краєм, прийшли побажати з Різдвом. Господарі угощують їх кавою з паленого жита і білим хлібом. Розмова сходить на воєнне положення, туга за домом, родиною огортає сімейних старшин, згадують дітей, свояків, говорять про політику, всі прагнуть додому, сповнені відрази до війни; настроєні пацифістично. Глухим інтермеццо в цих розмовах падає вістка, що коваль, таборовий майстер до всього, зготовив самогон з одеколону. Та всіх томить думка, хто переможе в війні. ("Хто побідить"? П Я, 28-33). Серед таких невідрадних обставин ясним промінчиком стає в родині Лепких головно поета, сповненого спогадів про Святий Вечір у рідном краю, ввічливість одного з полонених, що, будучи на праці в "бавера", млинаря, приносить їм мішечок пшениці на кутю. Благородна душа зворушує родину Лепкого, що завжди прихильно й по дружньому відносився до полонених різного військового стану. Це ж помагає брат братові. ("Кутя". П Я, 24-26).

Глибокі, трагічні переживання полонених за дротами, серед холоду й голоду настроювали поета списувати правдиві, документальні події — факти з цього нужденного життя. Воно нужденне на війні, але й величнє, важливе, коли йдеться про долю співтоваришів війни. Це Степан, наречений попадянки Олі, після трьох років неприсутности приходить на Святий Вечір до її батьків, пострілений ворожою патрулею в ногу, віддає честь поляглим у боях товаришам, на його думку, символізованими свічечками на ялинці. Сам з упливу крови мліє. ("Честь". П Я, 76-80).

До глибини душі зворушує картина з воєнного лихоліття, як малий Петрусь пише листа "до Пана Бога в небі" з проханням відпустити його батька з війни додому бодай на кілька днів, щоб привів господарство до порядку, бо: "свєта йдут, а мама ходє і плачут. Та як не плакати, коли нас тая война так кривдит" — "Колисту, як луснув ґранат у нашу стайню, то корову на двоє роздерло, а телє тепер на ціле село реве". — "Нашу Ганьку також взяли були мацкалі до воська і казали, що її унтєром зроблє. Але вже її пустили, і тепер вона куди ходе, то плаче. Телє реве в стайни, а вона в хаті". Цей лист зворушив офіцерів у касині, коли прочитав його начальник пошти. Капітан постарався, щоб Феля Крутого пустили на свята додому. Цей довів господарку до ладу. ("Також лист". П Я, 67-70).

Зворушливу картину вкладає Лепкий в оповідання полоненого

старшини, що над Золотою Липою в хаті ніби самотної бабусі відкрив на вишці вчительку, яка, прогнана зі школи, тайком учила дітей. В душі старшини відізвалася українська струна, бажання, щоб якнайбільше було таких учительок і вчили не на вишці, а в рідній школі. ("На вишці". КЧК, 1927, ст. 47-50).

І страх і гумор викликує оповідання про шукання амуніції, а властиво рабування хати інтелігентної родини в підгірському містечку. Та схаменулися солдати, побачивши портрет Шевченка. Повернули нарабоване і як "свої" викликали скритих у пивниці власників хати ("Свої". В 60-ті роковини смерти Тараса Шевченка. Б-ка "Українського Слова", ч. 2, Берлін 1921, стор. 11-15).

Жорстокість війни породжує наслідки жалю до божевілля, як у полоненого, що виробляв мистецькі перстені. Та не міг забути, як на фронті пробив штиком "ворога" — молоденького українця і бачив чудові очі в конаючого "брата". Не можучи забути цього моменту й очей, збожеволів. ("Очи". КУНС, 1923, ст. 84-86).

Мотив всепрощення знаходимо в оповіданні "На порозі" (ПЯ, 81-86). Петро Блин, поворотець з російського полону, що дванадцять років був поза домом, перемандрував Сибір, цілу Азію. На сам Святий Вечір довідався в коршмі, що його дружина Ганька вийшла вдруге замуж, бо Петра визнали померлим. Петро хотів запалити її — свою хату, сірники гасли, а гомін коляди в селі пригадав йому прихід на світ Христа з ідеєю любови і прощення навіть ворогам. Петро "жбурнув сірниками і мов окаянний пуднув собою, сам не знаючи куди". (там таки 85)

Війна зробила декого жорстоким, невирозумілим на людське горе й потреби, збудивши жадобу збирати гроші навіть нечесним способом. Це такий селянин розбагатів нечесною торгівлею і людською кривдою. За це стрінула його кара: Автор каже мишці підглянути лиходійне життя спекулянта, і погризти гроші, що їх він складав у скринці, заховуваній під ліжком. Коли господар почав сварку з жінкою, "мишка не чекала, що дальше буде; моргнула на дітей і вони шнурочком вибігли крізь відчинені двері на поля. Краще там, ніж у такій хаті". "Мишка"(Казка для дітей; для малих і великих. П II, 393).

Немов заверешнням описів і настроїв війни є ескіз "Моя вина" (II, 401-09). Поет читає українські часописи, в яких описані страхіття війни. Він немов чується винним, що не брав участи в війні. Жорстокості, взаємна ненависть людей, описана в часописах, контрастує з картиною: Під столом сидять пес і котеня; пес лиже головку котеняти. Два відвічні вороги живуть у згоді. Сам автор подає пояснення: "Літом 1920 року приїхав я на візвання Української військової санітарної комісії з Вецляру до Берліна і замешкав у

Шпандаві. У Вецлярі не було у мене українських часописів з рідного краю, Що тільки в Шпандаві дістав я їх і враження, яке вони на мене зробили, я передав у цьому ескізі. Написаний він протягом одної ночі і видуманого тут нема нічого. Навіть закінчення не підібране для ефекту. Так воно й було..." (П II, 485).

Повоєнні часи

В низці оповідань та ескізів Лепкий описав теж і деякі картини про повоєнні часи. Вони списані передусім у збірці "От так собі", в циклі "Тихі драми". Після війни люди зубожіли, не могли знайти праці. Ходять на заміський смітник, що колись був пустим мов Сагара, і тепер вишукують різні дрібні речі, що їх можна вжити в домашньому господарстві, або перепродати. "Тепер і те маєток. Маєток для бідних, що колись були багачами... Їх тепер викинено на смітник життя... Але їх не шукає ніхто". ("Смітник". ст. 97-99). Зубожіла безробітна мати ходить у великому місті на вулиці жебрати, щоб добути грошей для сина на студії. Наражується на немилі пропозиції та глузування прохожих. Але хтось, проходячи поклав на її "простягнену долоню банкнот і дальше пішов... "Жінка прийняла з почуттям: "Ах, якже цей папір палить! Як він палить!" ("Ах, якже цей папір палить!". ст. 101-106). Зубожіла колись багата дама випродала все, що тільки було в хаті. Та не хотіла продати мініятуру, зроблену на спомин Віденського конґресу, і померла з голоду. Родинна честь не позволила їй позбутися такої дорогоцінної речі, за яку антикварій давав маленьку ціну. ("Мініятура". ст. 123-129). Оперова співачка ради заробітку мусить співати в каварні за марну заплату і, найважніше, переживати трагедію свого мистецького звання. Не видержала такої "зневаги" й одного дня не прийшла співати. Померла на розрив серця. ("Співачка". ст. 115-122).

Друковане слово

Велику вагу приписує Лепкий значенню книжки, друкованому слову. Книжка увіковічнює пам'ять про те, що діялось, що діється і що може статися. Книжка допомагає, але і шкодить. Тому поет просить читачів вибачити йому, якщо комусь заподіяв кривду своїм писанням. Книжка також терпить, коли оминають її, не звертають на неї уваги. Але книжка вчить поета віднайти себе самого в писаннях його власних і чужих. ("Книжка".П II,413-417).

Поетові також болісно, а то й соромно за те, що наша суспільність не читає книжок. В алегоричній формі ескізу представляє Лепкий хвору жінку, а властиво вередливу, якій чоловік не може догодити подаванням різних вибагливих страв. Сам поет вияснює алегоричне значення вередливости хворої жінки. Це читачі, що

бажають нових книжок, та завжди незадоволені з них: "Ах, українських книжок, українських книжок нам давайте! Наша література така вбога, прямо нема чим душі розвести". А тимчасом і читачі і критики незадоволені з нових книжок, читають чужі книжки й часописи. Та Лепкий вибачливий до них: "Але ти, дорога суспільносте, не гніваєшся на мене?... Ні?... Так славити Бога, бо я тебе таки дуже, дуже люблю, бо ти, хоч і вередлива, але і вродлива, але головна річ — своя. (ОТС, ст. 5-11). Мандруючи вночі вулицями Берліна, Лепкий пройшов попри "Українську Накладню" і побачив, як по східцях гнигарні мандрували на вулицю різні нововидані українські книжки, щоб провітритися, не залежуватися на полицях, бо ніхто не цікавиться ними й не купує їх. А в німецьких та московських книгарнях насміхалися з українського письменника. ("Наші книжки", ОТС, ст, 13-19). Лепкий іронізує з нашого стану культури, браку зацікавлення своєю книжкою. Гіркий то сміх! Але правдивий. За словами Є. Ю. Пеленського Лепкий навіть подекуди пішов по лінії сарказму: "хоч і тінює деякі постаті та образи для більшої вирзности іронією, то рівночасно накладає на них ясних фарб свого теплого чуття. Такою постаттю є старий дідусь, священик, твердий русин, що бажає мати якогось українського "Пана Тадея". Автор чітко розділює тут іронію від теплої прихильности. Іронією наділює свою постать за перше, прихильністю за друге".[122]

Книжка це найкращий приятель людини. Та українці мало книжок купують, що є мірилом культури народу. Тому поет апелює до серць і сумління земляків купувати рідну книжку. (КУНС, 1924, ст. 134). Маленький ескіз про золоте перо, що, подароване поетові в його 50-літній ювілей, не задовільняє його. Краще писати гусячим пером, але гарно. ("Золоте перо". КУНІ, 1927, ст. 78).

З болем серця й великою дозою іронії пише Лепкий про молодого студента початківця поета, що його не вміють оцінити і радять занятися реальною корисною працею, бо поезій ніхто не любить читати. Він послухав поради, почав торгувати свиньми і розбагатів. ("Метаморфоза", ОТС, 31-39).

Особисте в оповіданнях Лепкого

Серед оповідань Лепкого замітні й деякі короткі нариси чи ескізи, звичайно особистого характеру. Деколи нагадують вони поезію в прозі, в них нотки смутку чи мелянхолійности, також спогадів, "що все неживе робить живим: доми, дерева при дорозі,[123] як напр. "Тут продають трумна" (невинний флірт із дівчиною, що її бачив часто в вікні. По роках над дверима того самого дому побачив не дівчину, а

122 "Пан Тадеуш", ОТС, 111-114; БЛ 1943, стор. 27.

123. П І, LXII-III.

напис, що в заголовку оповідання). Оповідання "Сон" (II, 359-61) — спогад про особисті переживання любовні. Поет хоче побачити милу хоч у сні. Згадане вже оповідання "Ювілей" (П II, 226-28), це спогад самотньої людини, якою деколи почував себе поет. Тут марно страчені роки молодости людини, що їй справляють ювілей. "Під Великдень (П II, 447-54) це поетові рефлексії з дитячих років, переживання торжества Великої П'ятниці; страсти Христові, плащаниця насувають порівняння з долею нашого народу. Та після Великої П'ятниці — Голготи приходить Воскресення.

Деколи Поетові видалась доля людини подібною до долі коня, спровадженого до копальні вугілля, де він тягне віз, не бачучи вже ніколи денного світла. ("Коні", ОТС, 109). Завжди тужив поет за рідними сторонами, хоч жив у Кракові серед культурної атмосфери, почував себе самотнім: "Відбився я від Вас, і ви мене забули"... "І тільки, в тиху ніч, як місто всне і як клопоти задрімають, відчиняю вікно і дивлюся на схід" ("Кидаю слова", П II, 5-6). В візії поета надходить "повінь". Це зближаються часи воєнної заверухи, яку Лепкий прочував уже в 1911 р. Тому каже: "Гать будуйте кріпку і високу, щоб нас море грізне не залило, щоб ми в багні не застрягли, та щоб внуки дідів не прокляли, що не вміли краю боронити; — гать будуйте кріпку і високу! (там таки, Краків 1910. Друковано в 1911 р.).

ПОВІСТІ. СУЧАСНА ТЕМАТИКА.

Хоч уже в "Зорі" за 1897 р. написав Лепкий повість *"Зломані крила",* то більші прозові твори, повісті й романи почав писати щойно після першої світової війни. В них тематика сучасна й історична. Писав їх не за хронологічним порядком, а переплутував минуле з сучасним.

Повісті з сучасною тематикою відносяться до життя ітеліґенції, чи, як він називає, сурдутовців. Перша повість цього жанру це "Під тихий вечір", написана в 1923 р. Автор назвав її повість-казка. Є вона немов посереднім звеном між ранішою ліричною творчістю і історичною епікою. Вона лірично-сентиментальна, немов "Вікторія" Кнута Гамсуна. Замисл цієї повісти, як майже всіх своїх творів, узяв Лепкий із життя, тут лікаря Розлуцького, та аристократичної інтеліґенції, а ідею із ідеології та пляну Вячеслава Липинського — "навернути спольщену шляхту в Україні до українства, зробити її коли не в національному, то хоч у територіяльному розумінні вповні українською" [124] Коли ще перед першою світовою війною запізнався

124. Є. Ю. Пеленський· Богдан Лепкий — поет "Богдан Лепкий", Краків — Львів, Українське В-во, 1943, стор. 27. В. Радзикевич. Українська література XX ст. Філядельфія 1952, ст. 72.

Лепкий із Липинським, який з'ясував йому одну з державницьких ідей, базувати державу також і на клясократії, від того часу обидва плекали цю ідею. Хоч задум Липинського в наслідок подій, що заіснували в східній Україні після Першої світової війни, виявився нереальним, не витримав проби життя і пішов у забуття, то Лепкий у своїй повісті перевів цей задум переконливо й по мистецькому. "Героїня повісти, спольщена аристократка з давнього українського роду, вихована відповідно батьком, у якого теж прокинувся дух предків, іде послідовно до мети: зриває з довкільною польською аристократією і стає справжньою українкою.[125] Лепкий краще продумав і виконав мистецький плян, як Липинський. Він зв'язав свою героїню з українством не тільки територіяльно, але й органічно, кровно. Його героїня закохується в українцеві, лікареві, теж дідичеві. [126] Подія починається в настроєвий осінній день, так притаманний творчості поета. Лікар, відвідуючи графиню, розказує їй історію свого життя, молодости, що є теж частиною життя графині, які колись у молодості покохалися, та не побралися. Розповідь лікаря, перемінюється в акцію, якої головними дієвими особами є саме він та графиня. Вони наново переживають "страчені" в молодості взаємні почування, графиня активізується в житті й розвитку села їй приналежного, допомагає селянам двигнутися матеріяльно й духово. З допомогою аґронома Хмелинського, сина священика, та своєї сестрінки, графиня підносить матеріяльний рівень села. Аґроном та графинина сестрінка, що також покохалися, побираються, тепер уже без перешкод, спричинюваних колись лікареві й графині соціяльними ріжницями."Завдяки тому неодне, не зовсім умотивоване раніш внутрішньою логікою твору, дістає нової мотивації — йде на рахунок давніх часів і суворих давніх обичаїв. Повість користає на тому подвійно: ідейно і мистецьки. [121]

Лепкий лірик, ідеаліст, надав повісті, названій ним самим казкою, реальної вартости, справжньої дійсности, дарма що представленої в спосіб до деякого ступеня сентиментальний. Оживлена акція повісти, реальне зображення подій і дієвих осіб, немов узята прямо з щоденного життя, надє їй великої літературної вартости. І хоч спочатку критика прийняла повість холодно, то це дасться виянити обставинами часу після першої світової війни, що революцією в Росії викликала переворот у думанні людини.

Леонід Білецький називає цю повість скорше утопією, побожним бажанням для галицьких відносин, бо "тяжко собі уявити, щоб у Галичині серед польського аристократичного панства була добра воля

125 є Ю П т с, 27

126 т. с 27-28.

127 Є. Ю. Пеленський там таки, стор 28

йти до українського селянина і йому допомагати, а ще більше, щоб графська родина ріднилась із українською хоч і високоінтеліґентною людиною (Хмелинським) із середнього суспільного становища".[128] Може це видаватися слушним у часах після першої світової війни, але вже далеко перед нею були випадки зближення таких родів із різних суспільних середовищ і національностей.

Дві наступні повісті з сучасного життя, "**Зірка**" та "**Веселка над пустарем**", виконані радше як повістеві нариси (головно друга) зображують життя галицької інтеліґенції, м. і. духовенства. В них поет виявив нахил до мистецтва, малярства, музики й сценічної гри. Події в цих повістях відбуваються після першої світові війни. В першій маємо до діла з парою молодих людей, колишнього офіцера української армії та дівчиною з інтеліґентного дому, що для здобуття життєвих засобів працює кельнеркою в ресторані. Там "впала вона йому в око". Ближче пізнаються в аматорському театрі, вив'язується між ними симпатія, згодом любов. Обоє переборюють перешкоди з боку безхарактерних інтриґантів і одружуються. Лепкий не вперше в літературному творі представляє людину з інтеліґентного дому, що не соромиться фізичної заробітньої праці (див. "Для брата"), одначе не сходить з рівня інтеліґентної людини. На тлі деколи складних життєвих ситуацій і перепон під час праці в аматорському театрі обоє являються в повісті додатніми, позитивними характерами, громадянами і патріотами.

В наступній повісті "Веселка над пустарем" (1929) Лепкий ульоковує подію з життя галицького духовенства на надзбручанському Поділлі звертаючи увагу на музичні й мистецькі моменти в житті тієї суспільної сфери, що на переломі двох століть змінялася під оглядом способу життя і звичаїв та навичок. Не є це така картина, як напр. "Старосвітські батюшки і матушки" І. Нечуя-Левицького чи "Люборацькі" А. Свидницького, а тільки нариси до портретів і побуту священства іншого ніж наддніпрянське, а також і галицьке після Першої світової війни. Та в цьому повістевому нарисі Лепкий накреслив тільки деякі риси священичого побуту. Лепкий, як вище сказано, привик описувати тільки позитивні сторінки духовенства такого, як був його батько й сусіди, які навідувалися до його батьківського дому й належали до родини Лепких чи Глібовицьких, яких описував у "Казці мого життя". Може й не хотів писати, зражений повістю Леся Мартовича "Забобон" (1917).

---

128. Леонід Білецький "Поет туги і смутку" Передмова до повісти "Під тихий вечір". Вінніпег, Ман. 1953 стор. 15-16.

ІСТОРИЧНА ТЕМАТИКА

Куди більша, ориґінальніша й цікавіша тематика історичних повістевих нарисів та повістей і романів Лепкого, коли не брати до уваги перекладу "Слова о полку Ігоревім" і деяких поем, як: "У храмі святого Юра, "Буря", стрілецьких воєнних поезій і віршів на історичні теми, як: "На марґінесі книжки про Кричевського", "Кальнишевський", "Батуринські руїни", "Два голоси", "Слідами Ігоря", "Мазепа", "Орлик", загинулу драму "Мотря" і ін.

Минуле з дитячих мрій, снуте підо впливом історичних оповідань батька, легко переносило поета Богдана в нашу давнину й склонювало його до описування її. Також побут у Кракові, місті з великими історичними традиціями, але таки непривітній для нього чужині, навівав йому ремінісценції, що спершу оберталися переважно довкруги героїчного "Слова о полку", яке він пізніше переклав віршем на сучасну українську мову, а також і на польську. Ця праця, як також дослідження давньої доби історії української літератури, розбуджували у Лепкого ще більшу охоту писати на історичні теми. До того глибоке, в молодості збуджене захоплення Шевченком і його прославлюваною козацькою тематикою, впливало на замилування нашого поета до давнини, що вчить сучасників.[129]

Великий вплив на зацікавлення Лепкого історичною тематикою мав його щирий друг Вячеслав Липинський (1882-1931), талановитий історик і звеличник героїчної минувшини України. Його розмови з Лепким і його історіософічні твори, в яких підкреслено вагу державницької ідеології народу, такої нації, що стратила державну незалежність, зробили сильне враження на поета. Це монументальні праці Липинського "Z dziejów Ukrainy", 1912 та 1929 і монографія "Stanisław Michał Krzyczewski" та інші історіософічні твори. Працюючи під час першої світової війни в СВУ і в таборах полонених у Німеччині, Лепкий леліяв думку про відродження української держави, хоч бачив, що не легко це прийдеться. Книжки Липинського викликали не тільки вірш "На марґінесі книжки про Кричевського" і цикл віршів "На марґінесах". Вже на початку XX ст. Лепкий зацікавився постатями Мазепи і Мотрі Кочубеївни, та не їх любовною пригодою, а державнотворчими ідеями. В 1914 р. викінчив він віршовану драму "Мотря", що, на жаль, згоріла під час війни. Опісля Лепкий вже не відтворював її. Працював він кілька літ над нею, щоб, як сам казав, опісля втратити її в пожарі готелю Ганусa в Яремчу на початку першої світової війни.[130] В 1908 р. написав Лепкий кілька віршів із циклу "Мазепа", а пізніше вірш "Орлик".[131] "Коли прийшла

129. Див. вірш. "До давнини".

130 Див П I, 391

131 "Сон Орлика" ЛНВ, 1929, кн XI, за листопад, ст. 937-939.

війна, Лепкий почав писати про неї. Та ця тема вимагала реалістичного підходу, що був поетові чужий і не давав задовілля. Жах війни ще склонював його до того, щоб звернути свій зір в інші часи". [132] Але війна спонукала поета застановитися над причиною упадку визвольних змагань нашого народу, проаналізувати їх і в літературній формі подати картини, що ведуть до великої ідеї — відзискання своєї держави. До цього саме служила йому історична тематика, яку опрацьовував віршовою формою, а ще більше прозовою. Про поезії, присвячені війні і державнотворчій ідеї була згадка. Тому займає нас прозова творчість.

Хронологічно, не за часом написання повістей, історичну тематику можна скласти в такому порядку: а) княжі часи: "Вадим" (1930), "Каяла" (1935); б) козацькі часи: "Сотниківна" (1931), "Крутіж" (1941), "Мазепа", пенталогія: "Мотря" (1926), "Не вбивай" (1926), "Батурин" (1927), "Полтава" (1929), "З-під Полтави до Бендер" (1955), "Орли" (1934). Не вспів Лепкий написати ще повісти "Войнаровський".

Повість "**Вадим**" відноситься до часів панування кн. Святослава Завойовника (964-972). Автор ілюструє епізод із його панування, представлений також іншими письменниками, коли під час його походу на Болгарію печеніги облягли Київ, в якому замкнулися старенька кн. Ольга з внуками та киянами. Коли облога тривала довго і грозила голодом, хлопець Вадим перекрався крізь печенізький табір і повідомив воєводу Претича про небезпеку. Претич визволив Київ і дав вістку князеві, який, прибувши до Києва, пігнався за печенігами і розгромив їх у степах. На прохання Ольги князь залишився в Києві, скріпив його і впроядкував державні справи. Та коли померла Ольга, кн. Святослав, немов увільнений від впливу матері, та обіцянки лишитися, знову пішов у похід на болгарів, бо, як казав: "Не любо мені в Києві, волю жити в Переяславці." Лепкий завершує саме цим свою розповідь про Святослава, ствердженням домішки в ньому варязької войовничої крови. Він закінчує повість: "І тепер пошумить він, пошумить..." Поет висказує ці слова з болем та деякою іронією про князя, що не вмів затриматися на рідній землі, а шукав чужої. У нього переважав гін до походів над ідеєю творення сильної держави. Це поетова пересторога для майбутніх поколінь. Хоч повість не витримана в правильнім історичнім тоні, все таки сповнена любови до батьківщини. [133]

Думку про тривогу за добро рідної держави, залишеної амбітним володарем, жадним слави, продовжує Лепкий в оповіданні "**Каяла**",

---

132. Є. Ю. Пеленський "Богдан Лепкий", 1943, стор 29.

133. Див.. Лука Луців: "Думки про сучасну українську літературу", "Вадим" Б. Лепкого. ЛНВ, т. CV, лютий, Львів -- Тернопіль, 1931.

присвяченому подіям із "Слова о полку Ігоревім". Героїзм князів, рішених радше згинути в боротьбі з кочовничими наїздниками, ніж відступити з поля бою, захоплював поета, але й рівночасно тривожила його думка про невдачу походу Ігоря Святославича й жахливі наслідки погрому українських князів, що не послухали розважної поради великого київського князя Святослава. Зміст поеми, перекладеної Лепким на українську й польську мови, поданий у розповідній формі, приступній для широких читацьких мас. Це картина героїчних княжих часів, походу Ігоря й рівночасно грізне "мементо" з приводу коромол князів, що сіяли незгоду і накликали чужинців на рідну землю. Тут Лепкий подав повчальні, виховні моменти з рідної історії, звеличуючи світлі картини з нашої минувшини і вказуючи на позитивні, а також і негативні сторінки з наших минулих часів.

Другу групу творів з історичною тематикою про козаччину розпочинає "**Сотниківна**", історична картина з часів Виговського. На тлі історичних подій, що раз нахабнішого встрявання в українські справи москалів, розпаношених наїздників на Україну, представив автор до деякого ступеня (з початку) ідилічного життя сотника Шелеста, його дочки Олесі, її нареченого Петра, Магдалини, її тітки й виховниці після передчасної смерти матері і вірних сотникових слуг — товаришів зброї. Саме Олеся, сотниківна стає центром повісти. Крім того є тут і москалі, боярин Кирило Іванович, що хоче одружитися з Олесею. Любовний елемент є тільки другорядний. Безладдя після смерти Хмельницького й поділ громадян на прихильних гетьманові і на чернь, що слухала підшептів московських аґітаторів, інґеренції московських послів і вкінці здорова думка й любов та посвята для своєї країни, народу й гетьманського провідництва домінують у повісті, що кінчається перемогою козацького відділу під проводом сотника Шелеста над московським військом. Бадьорий тон закінчення повісти, скомпованої вдатно, включно з представленням різних повістевих конфліктів робить повість історичною, не через особи, а через історичне тло часів Руїни.[134]

Чергова повість у хронологічному порядку це "**Крутіж**", написана Лепким незадового перед його смертю, спершу друкована фейлетонами в "Краківських Вістях" і скоро видана книжкою (див. Є.Ю.П. Бібл. 1,76) і другим накладом М. Борецьким у Реґенсбурзі 1947 р. Автор назвав її: "Історичні малюнки з часів гетьмана Виговського." Ця повість Лепкого найкраща щодо подій, характеристики епохи, акції, стилю й форми. Видається, що автор повісті,

134 Є Ю Пеленський БЛ 1943, стор 29 "Лепкий не переказує історичних фактів, але віддає духа епохи".

переживаючи події другої світової війни й долю українського народу, знаходив вияснення подій XVII ст. в сучасній йому ситуації. Лепкий, сповнений болю через негодування козацтва й черні на Івана Виговського, що перейняв гетьманську булаву після смерти Хмельницького. Здезорієнтована чернь виговорювала, що Виговський буцім то шляхтич, пан, злигався з поляками, задумує піддати Україну Польщі. Не розуміла чернь труднощів правління Виговського, що вибирав посередній спосіб наладнання порядку в державі і намагався вирватися з-під "опіки" Москви й не піддатися Польщі. Це була найважча праця Виговського, коли свої не розуміли його намірів, а слухали підшептів чужих, шпіонів та інтрузів, які в той час діяли в Україні, що тоді опинилася на роздоріжі серед змагань до осягнення незалежности через хибний крок Хмельницького та через московське безжалісне й нахабне втручання в справи України.

Як у попередній повісті, так і тут Лепкий, подає історичні факти, до речі не першої ваги в історії України, але насвітлює дійсність доби подаючи вірну характеристику її. Він теж представляє тут не всі першорядні постаті, але такі, що репрезентують і навіть символізують великі ідеї покійного Хмельницького. Це донька Хмельницького Нечаїха, що за словами Є. Ю. Пеленського, "історична постать, стручена зі свого п'єдесталу, паде між оцих дрібних людей, щоб жити їхнім життям, життям простої, безпомічної людини, що позбавлена сили, замість кермувати подіями, сама дається їм кермувати". [135] Грозить їй трагічна доля під час розшуків свого чоловіка, полковника Нечая, саме порвання харцизами авантурника польського шляхтича Фалдовського, що завзявся знищити родину Хмельницького. Ще більшим трагізмом виявляється в повісті те, що таким харцизам сприяють свої люди, як окрім черні колишній богослов Фтодонт. Але крім розбещеної черні є люди вірні державницькій ідеї України, родові козаки і старшини, між ним і Валентій Босак-Босаковський, із спольщеного роду давньої української шляхти. Це тип, що має в собі щось із Дон Кіхота Сервантеса і Цяпки Скоропада Романа Купчинського. Лепкий впровадив його у повість, м.і, підо впливом ідеї В. Липинського — ревіндикації колись спольщеної української шляхти. За часів Хмельницького деякі із спольщених українських щляхтичів привернулося до українства, як Мрозовицький – Морозенко, Кричевський і ін. Були це люди різного характеру. Часом утікали перед карами, або йшли за наживою, але й були ідеалісти, що кидали майно і становище, щоб боротися серед непевних обставин за національну справу". [136] Вони вірно служили Україні ще за

135 Є. Ю Пеленський, цит праця, стор 29 30

136. Є Ю Пеленський, цит праця, ст 30

Хмельницького і пізніше. Вони старалися рятувати Україну від упадку в часах Руїни.

Основний мотив повісти: Валентий Босаковський рятує родину Хмельницького, його доньку Нечаєву, пірвану згаданим польським шляхтичем горлорізом Фалдовським, що, вмираючи від ран у бою, заповідав трагічне закінчення своїх невдалих затій: "Нечаєву... я... казав... пірвати... На Катерину теж... наставлені сітки... Юрась... невдаха... Все Хмелеве кодло мусить пропасти, мусить!... Чув?...[137] Лепкий представив Босаковського, немов якогось дивака, на тлі подій "Руїни", коли то розпаношилися брехня, підкупство, самолюбство, вислугування Москві, використовування черні до бунтів, непослуху, грабункових нападів тощо. Саме Босаковського протиставить Лепкий цій черні, що підносила чолову проти гетьмана. Це людина смішна своїм самохвальством про шляхетеське походження, про "майонтки", про те, що жіноцтво залюблюється в ньому на перший погляд. Але він відданий правопорядкові під проводом гетьмана Виговського. В порівнянні з Дон Кіхотом він не невдаха, але герой, завзятий вояк, добрий військовник-провідник, стратег, що вміє перехитрити ворога, взяти його в засідку і знищити. Своєю відвагою і відданістю державницькій справі — вірності гетьманові він приєднює собі щораз більше прихильників гетьмана, щоб утишити крутіж — безладдя "Руїни". Він навіть переробляє авантурника, втікача — спудея Фтодонта, що став на службу грабіжників, на чесну людину. Тільки у Лепкого ця переміна Фтодонта не обґрунтована чітко й не умотивована психологічно.

Лепкий представив розвиток подій просто, але вдатно (тут справа подорожі Нечаєвої до її чоловіка.). Але описи епізодів у безперервній дії визначаються акцією, повною пригод, що виразно характеризує епоху. Автор закінчив повість щасливим складом подій. Для Нечаїхи вільна дорога до чоловіка після переборення різнородних труднощів і оминення небезпек завдяки Босаковському. Хоч за твердженням Є.Ю. Пеленського автор спершу задумував закінчити повість трагічно,[138] то сам змінив це, бо любив погоду в житті, не сумні факти, що так виповнили нашу історію. Картини, описи подій, усе живе. Читач, як і автор, живе в епосі. А ідея у нього одна, що червоною ниткою тягнеться крізь усі його історичні повісті: Україна — держава сильна, впорядкована, живуча. Це його, "Salus Rei Publicae suprema lex esto".

Бажаючи представити чи вивести в історичних повістях державного мужа, відданого ідеї будови сильної суверенної держави — України, Лепкий звернув увагу на гетьмана Івана Мазепу (1687 -

137. Богдан Лепкий "Крутіж". Регенсбурґ 1947, стор 164.

138. Є. Ю Пеленський, цит. праця, стор. 30, прим 1.

1709). Зроджену ще в Вецлярі думку представити цю величню постать в історичному романі, почав Лепкий здійснювати з 1923 року починаючи і зреалізував його продовж кількох років. В 1926 - 1929 виходить друком роман — тетралогія "**Мазепа**" ("Мотря" I, II, — 1926, "Не вбивай" — 1926, ,"Батурин" — 1927, "Полтава" — I — 1928, II — 1929). В 1955 р. НТШ в Ню Йорку видало дальшу частину роману "З-під Полтави до Бендер", спершу названу "Орлик". Розпочата, та, на жаль, не скінчена повість "Войнаровський", як дальша і кінцева частина Мазепинської епопеї.

В семитомному романі представив Лепкий героїчну добу часів Мазепи, останньої четвертини XVII і початку XVIII сторіч. Тоді Україна без огляду на важкі політичні відносини процвітала високою культурою завдяки зв'язкам із західною Европою, звідки йшли впливи в Україну через українських учених, що їздили в Европу набувати глибоку освіту і звідти привозили з собою здобутки духової і матеріяльної культури. Мазепа також побував на заході й пізнав його поступ на полі освіти, культури, духового й матеріяльного життя. (пор. КМЖ III, 202-203).

Лепкий вивчив основно тогочасну добу XVII — XVIII ст. в Україні. Із документарних джерел, універсалів Мазепи, звідомлень Петра I, листів Карла XII, монографій про часи війни простудіював він тодішнє життя, побут, звичаї та обичаї. Простудіював і матеріяльні культуру того часу, будівлі, архітектуру, домашнє устаткування, прикраси, посуд, страви, одяг, товариські манери тощо. Великими картинами креслить він життя в Україні, велику епопею і розкриває в ній дух тогочасної доби. В численних епізодах і деталях представляє він різні моменти із життя по цілій Україні, на гетьманському дворі, життя в домах старшин і козацтва, міщан і селян. А при цьому представляє також і відносини, заподіяні московськими затіями й інтриґами в Україні, перекупством старшин і міщан козаків, перетяганням їх на сторону москалів, і московські змагання зовсім опанувати й підкорити собі квітучу Україну. Це життя в такій атмосфері, де на кожному кроці бачимо інґеренцію царя Петра, його високих урядовців і генералів, присланих в Україну, що під директивами царя стараються опанувати українську інтеліґенцію, козацьку старшину, духовенство, міщанство і козацтво. Скрізь запанувала неправда і насилля, поневолення українського народу, змагання царя вирвати з-під Мазепиних впливів козацтво, старшину і навіть січовиків, які найвірніше стояли по боці Мазепи. Це викликало велике огірчення по цілій Україні, що стояла під наказами Мазепи, а сам Мазепа, вдаючи вірного приятеля царя, поволі й дуже обережно підготовляв збройний виступ проти царя. В цьому звірявся тільки невеликому гуртові довірених козацьких старшин і урядовців, а то

Пилипові Орликові, генеральному писареві, небожеві Андрієві Войнаровському, Чуйкевичеві, деяким козацьким старшинам і німцеві Кеніґзенові; таким саме людям, що, кермуючися любов'ю до батьківщини і вірячи в світле майбутнє України, прагнули волі. (пор.: "Мотря" І, 48-51). Одначе подвійна гра Мазепи супроти царя і свого народу, до чого змушували його обставини — шпигунство і донощицтво та шукання ласки у царя таки своїми людьми, підкопувала авторитет гетьмана у тих, що не були втаємничені в його політику, а до того були одиницями слабого характеру, що дбали тільки про особисте добро й засліплено вірили обіцянкам царської ласки. Тому вони більше довіряли брехням і наклепам, ширеним царськими урядовцями в Україні, і деяким своїм нестійким характерам, ніж своєму гетьманові.

На тлі барвистих описів життя в Україні, зокрема на гетьманському дворі, зображення історичних подій, плеяди історичних постатей, виведених у першій двотомовій частині роману "Мотря", представлена взаємна любов старого, а ще бодрого й молодецького гетьмана до своєї похресниці Мотрі Кочубеївни. Гетьман уважав її надхненницею, знаряддям до великого діла — волі України. Любов тягнеться червоною ниткою крізь цілу повість і кінчається тим, що гетьман здоровим розсудком переконується про потребу зректися особистого щастя, а посвятитися виключно справам батьківщини. До того фінал романсу завершується історичним фактом: В другій частині тетралогії п.з. "Не вбивай!" гетьман був змушений підписати присуд смерти на Мотриного батька, генерал. суддю, Василя Кочубея і його приятеля Іскру. Вони діяли під намовою "ясновельможної пані Кочубеїхи", яка бажала за царською ласкою гетьманської булави для свого чоловіка, і важилася фальшиво доносити на гетьмана про його мнимі пляни зрадити царя. Та Мазепа із притаманним йому дипломатичним хистом переконав царя про брехню донощиків. Тому гетьман мусів важко пережити цей присуд на колись його близьких другів і співробітників. Йому було жаль своїх людей, хоч вони з особистих амбіцій відступили від нього.

Після страчення Кочубея та Іскри гетьман був змушений виявити перед невеликим гуртом довірених людей плян союзу із шведським королем Карлом XII., названим в історії генієм війни, і виступити проти царя. Лиш невелика горстка справжніх українських патріотів і повірників Мазепи, не здеморалізованих царським ласками, перекупствами або погрозами, рішилася ділити з гетьманом долю війни проти царя. Гетьман мусів виступити з своїм військом з Батурина. Він сполучився із шведською армією під проводом короля Карла XII. Облога і здобуття Батурина царськими військами під проводом генерала Меншікова, до речі через зраду козацького старшини Носа,

це великий удар Мазепі, представлений у третій частині пенталогії, "Батурин". Тут представлена жорстока розправа московських військ із мешканцями здобутого міста, з наказу Меншікова. Від описів тортур кров стинається в жилах читача повісти. Лепкий представляє це на основі джерел. Вистачить хоч би прочитати уривки з статті Луки Луцева в розділі: "Меншіков приказував: "Щотретього на паль, щочетвертого колесувати!",[139] щоб пізнати нелюдяність і жорстокість Петра І та його вірних вислужників, над якими він теж знущався, напр. і на Меншікову. Про ці жахливі акції Петра І. в Україні писала тодішня европейська преса. Підтверджують це найновіші дослідження польських істориків.[140]

Зустріч і злука гетьмана з Карлом XII, важка зима і ще важче таборування як шведських так і гетьманських військ і вкінці полтавська трагедія виповняють два томи останньої частини пенталогії п. з. "Полтава". Відступ переможених козацьких та шведських військ після полтавського бою і переїзд до Бендер та смерть Мазепи, це зміст останньої частини, виданої вже після смерти Лепкого в Ню Йорку п. з. "З-під Полтави до Бендер".

Велика Мазепинська епопея, представлена Лепким, носить на собі познаки його великого, знаменитого повістярського розмаху. Український побут в XVII-XVIII ст., названий козацьким барокком або Мазепинською епохою, з прерізними подробицями, картини життя різних суспільних прошарків, історичні постаті і т. п. схарактеризовані вірно. Серед них на перше місце виступає гетьман Мазепа. Це високо освічена людина, мудрий політик, гарячий патріот, що своє життя посвятив праці для батьківщини. Він безкомпромісово прямує до мети свого життя -- волі України, створення могутньої суверенної держави. Він використовує всі можливості політики і стратегії після насадження культури й освіти в Україні. Вірним своїм замірам залишається Мазепа до останніх днів і хвилин свого життя. І на смертній постелі його слова, спрямовані до Бога, сповнені журби за долю країни: "Дякую Тобі, Боже, за охоту до життя і діла. Велике це добро і Ти найкраще бачиш, що я його у землю не закопав. Не гайнував. І головою і руками трудився, і мислею, і мечем. Великого хотів. А що не здійснив мого хотіння, може, це й не моя вина. Всі ми лише люди. Цвіт і комаха, дерево і звір у лісі, такі, як Ти їх сотворив, Боже. А людині дав Ти волю розвиватись. На людині Ти мабуть і

---

139 Див.. Лука Луців. "Богдан Лепкий -- співробітник видань УНСоюзу" Українська заморська твердиня, Ювілейний альманах у 75-річчя УНС, 1894-1969 стор 264-275; зокрема: 271-275

140. Paweł Jasienica; "Życie literackie", No 42, 1967, за твердженням М Сивіцького "Богдан Лепкий -- краківський амбасадор української культури". Церковний календар; Варшава 1972, стор 126.

завівся. Людині ще багато дечого бракує. Не карай же нас за те, лиш поможи нам кращими стати, достойними премудрости Твоєї!" — Замовк і мовчали всі. Молитовною тишиною розмолився намет. — Гетьман устами шевелів. — Дай нам, Боже, вольними бути! — останками голосу промовив і горілиць повалився на постелю". ("Мазепа". "З-під Полтави до Бендер", стор. 339-340).

Далі розказує Лепкий, що Орлик пішов сповістити короля про смерть Мазепи. "Король мовчки прийняв до відома сумну вістку". "Коло полудня шведський король не приїхав, а пішки з кількома генералами прийшов. Несміливо й стурбовано приступив до покійника. — Гетьман усміхався до свого вірного союзника. — Не мали жалю до себе. В лиху годину звела їх доля з собою, та не осоромили себе. Гідний гідному дотримав слова. Гетьман не відступив короля під Полтавою, король гетьмана не видав у Бендерах. — Король прикляк, окрилену голову перед маєстатом смерти схиливши... — Потім кріпко стискав Войнаровського за руку. Обидовськії висловив свій жаль. Орлика просив вести дальше канцелярське діло й, кланяючись направо й наліво, подався через яр до свого табору. — Ще вчора було їх двоє, нині він один залишився". (там таки, стор. 341-342).

Залишилися осиротілими вірні покійному: Пилип Орлик, генеральний писар, Войнаровський, гетьманів небіж, Кость Гордієнко, обозний Чуйкевич, деякі полковники та інші старшини. Багато із старшин в останніх місяцях перед Полтавською трагедією відступило від свого гетьмана, сподіючися ласки у царя або й карієри. Вірні Мазепі теж і деякі жінки — це гетьманова Мати Марина, в манастирі Магдалина, повірниця синових задумів і дорадниця в його плянах, та донька Кочубея, Мотря. Вона теж віддана справі українській до останніх хвилин життя. Лепкий схарактеризував її як незвичайно індивідуальну постать, що має в собі щось із рис характеру героїнь давньої Гелляди, Тірци і Кассандри. Мотря неустрашима перед ворогом, сильна духом, як доглядачка хворих і ранених під час боїв незаступима і рівночасно глибоко чуттєва. Вона потрафить теж здушити в собі всі сентименти і, подібна до своїх попередниць в історії, як Марта Борецька з Новгороду та жінка сотника Зависного під час облоги Буші, мужньо переносить удари особистої долі, а ще мужніше удари жахливих воєнних подій. Та Любов Хведорівна Кучубеїха зовсім інша ніж її донька. Це тип української Леді Макбет. Але й вона змінилася, пізнавши зблизька москалів.

Серед постатей роману замітні теж два карлики, карлик Рачок в обозі гетьмана Мазепи і подібний у таборі короля Карла. Обидва прикидаються блазнями, говорять правду в очі, за тодішніми звичаями, навіть пануючим особам. Їхні розмови про сучасні події і

політичну ситуацію, в Україні, це один із засобів сказати правду про дійсний стан країни, про її людей і провідників. Також поява старезного діда з його пословицями — сентенціями це голос сумління народу, це думки самого гетьмана.

В повісті виступають також крім царя його дорадники й генерали, головно Меншіков, які виявляються контрастами до постатей українців своєю вдачею, поведінкою й відношенням до гетьмана, його найближчих співробітників, співідеї чи співдії. Жорстокості московських постатей представлено згідно з історичною правдою. Читачеві важко нераз зрозуміти московську вдачу. Не легко й було Лепкому, глибокому ліркові описувати ці справжні історичні факти. Тому й літературна критика прийняла пенталогію в різний спосіб.

Сейчас після появи "Мазепи" багато визначних осіб відгукнулося на роман Лепкого. Це митрополит Андрей Шептицький, Президент УНР в екзилі, Андрій Лівицький, Вячеслав Прокопович, директор "Української Бібліотеки ім. С. Петлюри" в Парижі, проф. Роман Смаль-Стоцький, і ін. [141] Проф. віленського університету, Маріян Здзєховський присвятив тетралогії велику статтю в "Слові Віленському" п. з. "Україна та Росія". Його висновок про взаємини України й Росії видні в статті: "Трилогія Лепкого "Мазепа" — це твір людини абсолютно вільної від почуття сліпої приналежности до східнослов'янських племен, тобто Росії. "Трилогія" це афірмація України, що визволюється з московського ярма, величня, до міри всенародної епопеї виростаюча картина трагічних зусиль українського народу в змагу до великої мети". [142] В українській пресі появилися оцінки великого твору додатно: Михайло Рудницький пише: "Нарешті маємо цікаву літературно написану, передуману, запальну історичну повість — такий є щирий оклик кожного, хто прочитав перші три томи Трилогії "Мазепа". [143] Проф. Юрій Бойко подав таку оцінку твору Лепкого: "На сторінках роману вперше детально відтворюється великий образ гетьмана відповідно до історичної дійсности... Автор "крок по кроці показує постать Мазепи в усій її складності, розкриває внутрішні психологічні й історичні пружини суперечливої політики гетьмана і переконливо доводить художніми образми, що ця суперечність завжди випливала з конечности і завжди відповідала високому героїчно патріотичному тонусові, властивому Мазепі... Роман "Мазепа" цікавий своїм філософічним змістом, філософією історії, постійним підкреслюванням зв'язлости українських історичних

---

141 З приватного листування Богдана Лепкого Також: Роман Смаль-Стоцький у: "Wiadomosci Literackie", Warszawa, 1937.

142 Marian Zdziechowski Ukraina i Rosja Trylogia Bohdana Łepkiego. "Słowo", Wilno, 24 4, 15 5, 25 5. 1938

143. "Діло", Львів, 30. X. 1926.

традицій із нинішнім духовим життям українського народу". [144]

На появу "Мазепи" Лепкого відгукнулася також і радянська літературознавча критика в особі проф. Володимира Державина. Він у статті "Історична белетристика Б. Лепкого" [145] починає моттом словами, взятими з "Мотрі" І, 261: "Все в нас повинно бути українське, воно для нас найкраще". Державин признає блискучий розповідний стиль Лепкого в романі "Мазепа", але згідно з большевицькою ідеологією він підкреслює тенденційність роману: "Все, що стосується до гетьмана Мазепи (або до гетьмана Виговського в "Сотниківні"), до особистої вдачі й політичної діяльности його, до його уряду, до його прихильників та союзників, є, за автором, гарне, доброчесне, справедливе, культурне й моральне, все, що стосується до зовнішніх та внутрішніх ворогів Мазепи — погане, підле, огидне, варваське й аморальне. Що це так, знає кожний, хто прочитав перші ліпші десять сторінок із творів Б.Лепкого"("Нові Шляхи"стор.301).Далі Державин цитує різні місця з усіх томів роману, щоб доказати правильність своєї тези, висловленої моттом, й виказувати націоналістичні тенденції повісти, приписуючи авторові, що він "свідомо бреше" в дусі ундівсько-фашистської програмовости. (Н. Ш. 308). Зрозуміла річ, що Державин в умовинах большевицької дійсности не міг інакше критикувати твору Лепкого, таки з великою й сильною українською національною державницькою ідеологією в противагу большевицькій московсько-шовіністичній ідеології. До того треба зважити, що Державин, до речі знаменитий літературний критик, мусів виступити проти "Мазепи" Лепкого саме тоді, коли в 1930 р. в Радянській Україні почалася сильна, безпощадна нагінка на український націоналізм з приводу процесу СВУ.

Виступив із критикою "Мазепи" вже тут у вільному світі Роман Млиновецький в статті "Гетьман Мазепа в світлі фактів та в дзеркалі історії" [146] На стор. 64 і дальших він вправді підкреслює великий пієтет Лепкого до постаті Мазепи, але стверджує а радше вишукує неґативні сторінки, мовляв, Б. Лепкий не знав епохи і користувався джерелами, в яких Мазепа представлений неґативно. Не згадуючи позитивних сторінок роману, Млиновецький покликується тільки на деякі моменти з життя Мазепи, представлені Лепким, і з подробиць "будує цілість". В такий спосіб Млиновецький применшує постать Мазепи, як в історії, так і романі Лепкого, не беручи до уваги ріжниць між історичними, документарними фактами і становищем письменника в опрацюванні історичної тематики, в якому, без огляду на

144 "Нова Україна", ч. 250. Харків, 5. XI 1942.

145 Див "Критика", Харків 1930, кн. 5, ст. 27-48. Передрук у "Нові Шляхи", Львів 1930, кн. 9, 10, 11. Цитую за НШ.

146 Дітройт 1959. Циклост. вид. "На правах рукопису".

об'єктивність реаліста, присвічує ідея, виведена в творі. Тому й думка І. Франка про історичні повісті оборонює замітки критиків роману Лепкого:

"Певна річ, історична повість — не історія, а повістяр, навіть коли він користується історичними документами і малює факти згідно з ними, не повинен таїти перед собою і перед публікою, що він ані на хвилю не перестає бути белетристом "трувером", тобто винахідником по щасливому вислову середньовікових французів. Історичні документи, навіть хоч як пильно й щедро б він використовував їх, дають йому поодинокі риси до характеристики часу, бліді контури людей і подій. Те, що творить суть артистичного твору — індивідуальне життя, рух і тепло, мусить автор надати їм сам. Певна річ, історик має трохи аналогічне завдання, але лиш аналогічне: він мусить із документів відгадати і відтворити перед читачем дух і характер часу, мусить віднайти поза тисячами дрібниць основну течію, поза відірваними явищами великий закон розвою, поза індивідуальними рисами — типове. Белетрист навпаки, ловить на лету самі явища, в вихрі історичних подій він хапається за індивідуальність, виторочуючи її, мов червону нитку з різнобарвної тканини, і тільки тій індивідуальності, мимохідь, немов рикошетом показує великі історичні події, дає нам глядіти на них ніби через невеличке віконце. Його ціль тут, як і всюди інде — малювання людської душі в її поривах; і чим живіше він на данім історичнім тлі змалює своїх героїв власне як людей, а не як манекени в історичних костюмах, тим кращий і тривкіший буде його твір". [147]

Лепкий не писав історії доби Мазепи, а роман про Мазепу, в якому домінує державницька ідеологія в світлі історичних фактів, але бачених оком не історика, а повістяра письменника. Читач відчуває тепло, з яким Лепкий накреслив постать Мазепи та його епоху. Читач відчуває симпатію до гетьмана і до його оточення, переживає з ним радісні й сумні події тих часів. Є.Ю. Пеленський вияснює деякі недостачі в романі в такий спосіб: "Коли в повісті тут і там не проведена рівномірно психологічна мотивація, розтягнута описова частина, чи може не скрізь доглянута строго історичність деталів побуту, це легко можна виправдати величиною проробленої праці і ліричними нахилами автора. Все ж навіть найсуворіший критик не може відмовити "Мазепі" літературної стійности, а ще більше великої виховної вартости".[148] Лепкий лірик, мистець у невеликих прозових бездоганно накреслених форматах, виконав своє завдання - написати семитомний роман.

При тому Лепкий дав різку відповідь і відсіч усім чужим письменникам, як Вольтер, Байрон, Пушкін, Словацький, Рогова,

---

147. І Франко Передмова до збірки: "З бурхливих літ". Твори, Книгоспілка". Ню-Йорк 1955 т. IV2 ст. 217-230.

148. Є. Ю. Пеленський, цит. праця, стор. 29. Також: Микола Сивіцький. цит. праця. Церковний календар, 1972. стор. 126. "Мотрю", два томи переклала на польську мову Марія Бєнковська. Перекладено "Мотрю" і на чеську мову.

Мордовець, що, за вийнятком чеського драматурга Фріча і російського поета Рилєєва, цікавилися тільки любовними пригодами Мазепи, фальшиво описаними польським мемуаристом ХУІІ ст. Яном Хризостомом Пасеком, а зовсім не звертала уваги на Мазепу як провідника народу. Роман Лепкого поставлений також у противагу до "Трильогії" польського письменника Генриха Сєнкевича.

Прихильно прийняту українським і чужим суспільством тетралогію "Мазепа" використали Григор Лужницький і Лев Лісевич для опрацювання для сцени драм "Мотря" (5 дій) і "Батурин". (1936) Їх грали з успіхом на сценах драматичних театрів у Галичині.

До подій після великої Мазепинської епопеї Лепкий додав ще коротке оповідання **"Орли"** точно визначуючи час його дії — 1734-1750, коли вже не стало в живих Петра І., а ще не запанувала Катерина II. Були це часи т. зв. міжгетьманства після смерти Данила Апостола в 1734 р. і вибору наказним гетьманом Кирила Розумовського в 1750 р. Під час безгетьманства Україною завідувало "Правление гетьманского уряда" (три москалі і три козацькі старшини). Московські війська розпаношилися в Україні, гнобили й переслідували український нарід, розвели шпіонажу і донощицтво, вишукуючи "змовників" і "зрадників". Назва оповідання походить від сумно-смішної події в домі пана Сулими (козацького старшини) на хуторі біля одного городка (на Чернигівщині). Під час нападу москалів на городок московський офіцер Чекатунов побачив кахлеву піч із намальованими двоголовими орлами і взяв це за образу Росії, арештував пана Сулиму і сотника Тригуба. Його доньку пірвали московські харцизи з наказу Чекатунова, але визволив її Петро син Сулими. Арештованого й вивезеного пана Сулиму й сотника Тригуба визволили Петрові козаки. -- Москаль мстився не так за орлів на кахлевій печі, як за Орликів Пилипа і його сина Григора, що боронили прав України по західній Европі.

Оповідання, написане для широких кругів читачів, віддзеркалює епоху вірно, хоч представляє тільки малий вирізок з великої трагедії України. ("Орли". Історичне оповідання з рр. 1734-1750. Львів, 1934; накладом Товариства "Просвіта". 56 стор.).

ПИСАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ

Лепкий є автором байок і казок для дітей. Писав їх принагідно, звичайно тоді, як складав читанки з української мови. (Див. бібліографія). Писав їх легкою віршовою та прозовою формою, короткими реченнями, ясним стилем. Ще перед першою світовою війною був популярний у читанці для народних шкіл його вірш про

пільного коника — весельчака, лінивого та про працьовиту мурашку. Хоч теми байок узяті з загальної світової скарбниці байок, Лепкий надавав своїм байкам український кольорит. Цю байку включив видавець дитячої літератури, Михайло Таранько в "Малий декляматор [149]. В цій книжці байку попереджує вірш Лепкого, звернений до дітей з нагоди закінчення шкільного року, з побажанням відпочинку на дозвіллі, при чому поет подає науку про пошанування природи, Божого твору, про чемну поведінку супроти родини й оточення. Крім того подає поет вірне завваження про нашу вдачу, про потребу пізнати себе самого і змагати до поправи наших помилок. Лепкий написав теж вірш з порадою батькам купити книжку для дитини, щоб набиралася з неї знання. Як уже згадано, Лепкий апелював до нашого суспільства купувати, читати й поширювати рідну книжку.

Знані з читанок байки про наївну ворону, що повірила підлесливим словам хитрого лиса про її "прегарний" голос, також про сойку, що вирeклася свого роду, про зарозумілу синицю, про вовка на весіллі, про гибель та сокиру (перехвалки, хто корисніший). Серед казок замітна віршова казка про сирітку Ксеню і дванадцять місяців, оснуту на народніх оповіданнях про Божу опіку над сиротами й сувору покару нелюдяної мачухи. [150]

Лепкий зредаґував байки Глібова, Приказки Гребінки, інші українські "Наші казки", казки О. Федьковича, перекладав або переспівудав чи переповідав байки Крилова, казки братів Ґріммів, Андерсена, Ля Фонтена Фенельона, Казки з 1001 ночі. На основі мотивів братів Ґріммів написав казки про "Кота в сап'янцях," "Заворожену королівну," "Снігурочку," "Червону Шапочку", переробив оповідання про Мінхгавзена, "Подорож пана Цікавського," про "Робінзона Крузо," про "Хатку дядька Томи." Це розривкова й повчальна лектура для дітей і молоді, написана з метою дати нашим дітям свою лектуру, рідною мовою, з рідним кольоритом.

СТИЛЬ І МОВА ТВОРІВ ЛЕПКОГО

Лепкий належить до літературної епохи модернізму, що в супереч реалістам намагалися заглибитись у позазмислову й надприродню істоту дійсного світу, збагнути нитку, що зв'язує людину із світом потойбічним, заглянути в невідоме і відкрити двері у вічність. Модерністи визнавали крім здібности реалістичного розумового

149. Михайло Таранько "Малий декляматор". Львів 1934. В-во "Світ дитини", 148. стор. 160.

150. Б. Лепкий "Казка про Ксеню і дванадцять місяців". Львів 1934 Також "Три казки" і ін Див Бібліографія

пізнання світу також спосіб пізнати його здібністю віри, духовою здібністю. Модерністи змагали "через приступність і зрозумілість мистецької форми допомогти ширшим верствам народу проникнути у внутрішню суть твору, щоб збагнути в мистецтві його глибинність і вічність".[151] Вони старалися поєднати зміст і внутрішню форму твору з зовнішньою з метою подати дійсну красу духа, з матеріяльного світу перетворювати ідеалістичний.

Лепкий почав свою письменницьку карєру в епоху модернізму, шукаючи гармонії краси в природі, в людях і всесвіті, космосі. В передмові до творів Лепкого В. Верниволя відмічує, що світогляд поета "оснований на безнастанній боротьбі двох сил: матерії і духа, які створюють світ. Усе, що в світі твориться, постає, все воно являється випливом якогось невідомого мусу (пор. висказ Виспянського: "mus mię woła"); боротьба з цим мусом—це життя".[152] Лепкий іде за цим "мусом". На його погляд писання літературних творів призначене йому долею, це могутній чар його душі. Світ для нього це "споконвічний бій ясного і темного неба". "В кожному з нас є дещо з ангела й багато з чорта, дещо з неба й багато з пекла". (П І, ХУІІІ). Поет змагає до краси в поезії, шукає цвіту щастя, в його душі родиться туга за цією красою: "за миром тужу, за добром, за красою, за тою вимріяною, снами навіяною, в думках зеленіяною, що лучить у собі і красу різьб античних, і блеск лиць Тіціяна й музику найкращу в кожнім слові". (П І, XXI). Згадана туга то єдина його поміч у бою, це не сміх долі, а твір, що почину не має. А мрії дають йому "сон погідний, сонця повний, власну хату, поле рідне, близьке серцю, хоч так бідне, світ широкий, правдомовний, безоблудний" ("Ходить вітер очеретом", П І, XXI: І, 80).

Лепкий — поет настроїв, мрійник, сповнений туги за минулим, пройнятий горем людини, від якого втікає, творить, пише поезії і прозові твори, навіяні зчаста сумом, деколи жалем. Він видається близьким до молодомузців, хоч таким не був, а творив мистецтво для життя.

Щодо форми його поезій, то довелося йому перебути таку еволюцію, яку перебували майже всі поети в Галичині, від Шашкевича починаючи і Франка не минаючи. В перших віршах Лепкий застосовує силябічний вірш, притаманний мовам із постійним наголосом, а неприродний для форми української мови з рухомим наголосом та на різних складах. Від силябічного вірша переходить він до тонічного, хоч пізніше деколи ще послуговується силябічним. Тут видно у

151 Передмова Леоніда Білецького до повісти "Під тихий вечір", Вінніпег, 1953, стор 10-12

152 В Верниволя "Богдан Лепкий" П І, XIV

Лепкого вплив польського вірша, бо, як згадано, перекладав і наслідував польських поетів, головно Конопніцьку і Тетмаєра. Одначе вірш у Лепкого гладкий, легкий, ґраціозний, пливе свобідно, ніде не чується нерівности, фальшу або штучности. При тому ритми в нього різноманітні.[153] Вживає Лепкий і ритми народної поезії, застосовані передусім у любовній ліриці, як напр, в циклі "На Семеновій скрипці". Як початквіець деколи не дотримувався в поезії милозвучности української мови і для зберігання ритму допускає збіг кількох приголосних між сусідніми, словами напр: хіба їх мир спини*ть в* страшнім бігу ("Неділя — вечір", П І, 85), Труса жа*х й см*ілість ("Кожний з нас...", П І, 89), Живи*х й вм*ерлих. ("Серед ночі" П І, 90), Хова*єсь в хм*арі Зелений Зелемінь П І, 106), хре*ст й з*ів'ялі квіти (П І, 154), Йду*ть з д*имом стоги "Весна 1915" П І, 218), ясно, *як в* днину ("Стрілець до матері", П І, 219), Йдеться тут про прикметне українській мові чергування: і - й, у - в. Впрочім деякі інші сучасники Лепкого допускаються таких промахів супроти милозвучности нашої мови.

Картинність, настрої та почування поет висказує з допомогою версифікаційних засобів, як порівняння, метафора, метонімія тощо. Кілька прикладів:

"Гей, ріко! однакі наші шуми —
В тобі хвилі грають, в мені думи.
Беріг взяв тебе в окови,
А мене життя важкі умови.
В нас обох і броди і безодні,
І обоє спинитись не годні.
Лиш ідемо крізь гори і бори
У невідоме нам чорне море".
("Над рікою". П І, 19)

Інше звернення до ріки, Черемоша:

Черемоше, брате мій,
Прискори бігу!
На хребет холодний твій
Я пускаю якстій
Сплав важкий — тугу!
Сплав важкий — тугу...
("До Черемоша". П І, 32-33)

І ось імпресіоністична картина осени, що символізує не так осінь, як воєнну завірюху:

Пожовкло листя. Смерть і тлінь,
Бездонний біль.

153. Див.: В. Верниволя: "Передмова", П І, (LXIII-IV)

Летить в село з далеких піль
Червоний кінь.
Без ховстів, без сідла біжить,
Їздця згубив.
З дороги уступайсь, хто жив!
Червоний кінь біжить!

("Пожовкло листя". П І, 204)

Насторєва поема "Ноктюрн" набирає великої сили не тільки символічними картинами воєнних жахіть, але також і віршевою формою. Кожна строфа окремих картин — візій кінчається рефреном, достосованим до мови дієвих осіб, напр.:

"Дванадцять старців":

Дванадцять старців,
Їм вітер розвіяв волосся,
Встають із гробів,
Йдуть полем і сумно голосять:
О, горе нам, горе! О, горе!

"Дванадцять жінок:

Дванадцять жінок
Минає цвинтарні ворота.
Терновий вінок
Хтось сплів з крови, сліз і болота.
О, Пречиста...!

"Дванадцять сиріт":

Дванадцять сиріт
Мандрує пустими полями.
Ніжки без чобіт,
Продрохли і дзвонять зубами.
Ой леле, ой леле! Ой ле...!

("Ноктюрн". П І, 359-64)

Три, на перший погляд скромні картини лету журавлів, ніби то є рефлексією чогось минулого, а виходить із них прегарна цілість, яка залишає незатерте враження. Бо журавель це символ почуттів і думок вигнанця, які завжди вертаються до рідного краю. ("Журавлі"; П І, 59)

Вірш, також скромний, "Гори мої, гори" (П І, 48) є гарним прикладом на використання народних метафор, епітетів і повторень; крім того застосовано коломийковий ритм.

Гори мої, гори,
Зелений розмаю,
Хоч вже стільки літ минуло,
я про вас гадаю.
... Коли б не цей сивий волос
Горем побілілий,

Може б до вас мої мисли
Пташкою летіли.
Пташкою летіли,
Хмаркою упали,
Там, де наші серця райським
Квітом процвітали.

(Вецляр, 1919)

Словами креслить поет "малюнок" оживленої природи, з признаками живої людини:

Глухе, бездушне отупіння
Напало землю. Цвіти мруть,
Поля байдужно снігу ждуть,
А хмари висять, як каміння.
Часами вітер надбіжить
Туман стурбує і розвіє.
Село в долині бовваніє
І п'яним сном дрімає — спить.

("Гість". П І, 57).

То знову величня картина заходу сонця в горах, гідна малярського пензля:

На небі сонце гасне
В вечірній, синій млі,
Останнє сяйво ясне
Кидає на шпилі.
Горять шпилі огнями,
Мов царський діядем,
Аж зорі над верхами
Займаються огнем.
Горять вечірні зорі,
І місяць вирина,
Розкішно, пишно в горі,
А долом тишина.

("На небі сонце гасне". П І, 43).

В стилі прозових творів Лепкого бачимо признаки модерністичного розповідного тону, повного настроєвих картин, коротких, немов деколи уриваних речень, метафор, метонімій і порівнянь. Ось кілька прикладів. Спершу в описах села та його настроїв.

Старий Іван Медвідь із одноіменного оповідання хвалить дітей, що ранніми весняними квітками прикрасили панщизняний хрест: "Так,, діти, так ви гарно зробили... Не будьте такі, як ті там у долині. Будьте інші. О! Чуєте, яким здоровим, кріпким вітром зі сходу сонця віє? Не відвертайте лиця, не бійтеся. То йде воля... Вона прийде, діти.

Вона прийде, хоч би таких забитих сіл, як наше були навіть цілі сотки... І гладив їх по русявих головах і тулив до груди. А діти дивувалися, чуючи, як острий голос діда лагіднів нараз та робився нараз м'який, як льняне повісмо. І з дива не могли вийти діти, побачивши в його звичайно грізних очах, першу сльозу". (П II, 19).

В неоромантичному стилі розказує поет про прихід померлої жінки вночі до своєї хати: "Опівночі, заки кури запіли, над (її) могилкою піднялася хмарка. Бліда, маленька. Така, як часом над водою стає, або по опарах літає. Вітер підбіг, підніс її на крилах і поставив на ноги. Заколисалася вона, немов із безсилля і стала. На голові рантух, у руках свічка з ярого воску, руки навхрест. Усе з хмари. Хмарка рушила з місця. Сріблився рантух, біліла погашена свічка в руках, а руки держались навхрест. Під церквою зупинилася на хвилину, мабуть змовила молитву і дальше йшла. — Вартівникам волосся дубом ставало і хоч не виділи нічого, тремтіли на тілі і хрестилися, щоби страх відогнати". Далі описує Лепкий, як покійниця прийшовши до хати, поглянула на двоє старших дітей і на немовлятко в колисці, поправила його постіль, а "бідне сирітство, ручки витягло до неї"... Поглянула й на чоловіка, який крізь сон промовив: "Не бійся, Гандзю, не дам я знущатися над дитиною"... Тут він прокинувся, на подвір'ю пес виє... "Свят, свят, свят! — говорив, хрестячись Василь. А я був би присяг, що Гандзя була... А може й була?" ("Мати"; На народному повір'ю. П II, 93-102).

Природа співживе і співчуває з людиною, співдіє з нею. Ось примушену доньку жити з нелюбом батько відвозить взимку до її чоловіка. "І Настя з батьком їде через став. Батько поганяє коней, донька думку думає.... І так зле і так не добре. Родичі з хати женуть, із Гнатом жити не годна, з Миколою не годиться. Що тут робити? — Що? — питає вода, хлюпаючись у полонці. — Ходи до мене, я тебе до себе пригорну, на віки заколишу... Настя зсунулася з саней. Приклякла над ополонкою і глянула під лід. Було там чорно, але спокійно. Лиш вода цілувалася з льодом. — "Нахилися нижче, нижче, ще нижче" — Лід затріщав і обірвався. На цілому ставі, під хрустальним ледяним склепінням зробився гамір. Вітали нового гостя.- - - - Даремно батько шукає Насті по цілому ставу. Від села до села лунає його здоровий голос: Насте! Насте! На-сте! - - - - - - Дрібна осока тріпоче сухими листками і шепче: "Ось я! Ось я! - - - - А вода з-під льоду доповідає глухо: "Отут! Отут!" ("Настя". П II, 103-116).

По-мистецькому передає Лепкий почування гетьмана Мазепи на вістку про здобуття москалями Батурина: "І тоді його (гетьманові) коліна почали згинатися, його горда постать хилилася, його високий лоб тричі доторкнувся сірої землі. — Гетьман молився. — Всі, що стояли кругом, приникли до землі, спинився тупіт підков і туркіт коліс

і скрип полозів по снігу, і зчинилася тая тишина безконечна, якою одною тільки й можемо пошанувати тишину вічну і вічний упокой. Коні не ржали, вітер ущух, тільки десь далеко-далеко, на обрію закочувалося за вал велике червоне сонце і обливало клячучих у покорі своїм багровим сяєвом. — Гетьман піднявся, і що лиш тоді з тисячів грудей добулося глибоке зідхання і з тисячів грудей понеслась найсумніша з усіх пісень на світі: "вічная пам'ять". ("Полтава" І, 288).

У спробі характеристики стилю й мови Лепкого Василь Верниволя подає коротку оцінку його писань: "Оповідання його пливе гладко, ніде замотаних конструкцій немає, діялог легкий, природний. У тому напрямі не видно великої ріжниці в оповіданнях Лепкого з перших часів і останніх".[154] Такий сам стиль і в повістях. Це завдячує Лепкий також наслідуванню народної розповідної мови. Вище згадано ствердження поета про стиль мови народу його околиці, наслідування народної фразеології, способу оповідання, навіть мовних особливостей села. Лепкий передає також вірно спосіб говорення галицької інтеліґенції (сурдутовців), світської, урядовців різних катеґорій, духовенства тощо. В історичних повістях наслідує стиль епохи, передусім барокка, хоч також послуговується здебільше простими реченнями. При тому застерігається перед впливами інших письменників, а признається до провінціоналізмів. (П ІІ, 459-460) В. Верниволя виказує льокалізми і чужі впливи в мові Лепкого. Є у нього доволі говіркових, подільських форм не тільки в розмовах персонажів, але й особистих авторових словах, напр.:

Іменники: давальн. множ. *—ом,* місц. *-ох;* дітьом (П І, 262), людьом (П ІІ, 247), сіньох (П ІІ, 65), плечох (П ІІ, 255), дітьох (П І, 285); замість: дітям, людям, сіням, плечам, дітях; місц. одн.: на пол*и,* (П І, 150), в дн*и* (П І, 156).

Займенники і числівники: ї зам. її, єму, єго, него, сего, навіть ньої зам. неї, всьо, оден, кожнє.

Дієслова: майбутн. час: буде гремів, яснів (П І, 163), будем грали (П І, 176), буду пестила (П І, 139), зам. греміти, ясніти, грати, пестити. Форми особові: присниласься, дивиласься (П ІІ, 389), згорнулам разом і зібралам, ввійшлисьмо ("В світ за очі"); форми дієйменника: *перемочи* (П ІІ, 348), оббі*чи* (П ІІ, 325), помо*чи* (П ІІ, 223), замість перемогти, оббігти, помогти. Трапляються у Лепкого польонізми, як: відпочала, спічне, спічнете, спічнуть, зам. відпочила, відпочине, спочинете, спочинуть. Бувають у Лепкого і польські слова і фрази, напр.: нім (заки), прецінь (а отже), мхами (мохами) сон о раю (про рай), борба о щастя (боротьба за щастя), *через* цілий обід говорила (цілий обід говорила). Бувають у Лепкого і москалізми, напр.:

---

154 П І, стор LXXIII

кладбище (П I, 254 — кладовище), кудрявий (П II, 26 — кучерявий), прелесть (П II, 302 — принада), скучаю (П I, 112 — нудьгую), осмотріть (П II, 63 — погляньте). [155]

Згодом Лепкий визволяється від чужомовних та льокальних впливів і зближається до загальноукраїнської літературної мови. Сам поет згадує про них і підкреслює, що навмисне, з надумою подекуди затримує льокалізм, щоб краще передати спосіб думання і говорення чи то селян, чи то панів. Коли після першої світової війни, Лепкий писав загально літературною мовою, то деколи, передаючи манускрипт до друку, застерігав собі збереження його мови. Не були це разючі відступлення від норм літературної мови, а тільки тут і там застосовані місцеві мовні признаки для кращого передання способу думки своїх персонажів чи духа епохи. Серед його рукописної спадщини залишилася стаття, написана перед першою світовою війною, про значення мови в національному й громадському вихованні. "Без мови не існує нації, вона завмирає, коли занедбує свою мову". Свої твердження про значення рідної мови для виховання народу підтверджує відкликами на праці Вільгельма Гумбольдта, Ол. Потебні, Фр. Дістерверґа і ін., звертаючи увагу також на вживання льокалізмів у літературній мові, навіть у школі.[156] Під час другої світової війни Лепкий радо розмовляв з проесором. К. Нічем про українську мову. Проф. Казимир Ніч, відомий славіст, високо цінив красу української мови і боронив її перед чужими впливами, головно російської мови. Лепкий радів із цих тверджень, бо сам дбав про чистоту мови, не відмовляючися від деяких льокалізмів у літературній мові, що тільки збагачують літературну мову. [157]

---

155 За В Верниволею, П I, стор LXXIV — LXXVII.

156 "З Нотатника шпарґаляра" "Америка", ч 193, Філядельфія, 28. X. 1972.

157 Див : КМЖ-Л, ст. 218 "Проф Ніч осуджував тих, що підтягають українську мову до російської і мимохіть її русифікують Він наводив такі мовні аномалії, як Дніпро "річка", та здрібнілі "кіннотчик", "гарматчик", "виставка" і ін. Українська мова багата, має свої нюанси Здрібнілі -- це любовні, "любчик", "хлопчик", "голубчик" тощо А є "ріка", "річка" ("Тече річка невеличка"), -- потік, "потічок", "струмок", -- і є "вистава" а не "виставка", бо "вистава" велика -- а "виставка" маленька Смішно сказати "світова виставка" Дійде до того, що замість "слава" казатимуть "славка", і т. п."

НАУКОВА ПРАЦЯ ЛЕПКОГО

ІСТОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Лепкий, що писав літературні твори для народу з метою нести слова спостережень, повчань і перестороги, працював теж на науковому полі з метою служити широким кругам громадянства, для середньошкільного й університетського вжитку. Працював як історик літератури й літературознавець. Він не кабінетний учений історик літератури чи літературознавець, замкнутий у собі. Своїм громадянським і національним обов'язком уважав поділитися з громадянством досягненнями своїх студій і закріпити їх друком. Його праці, що відносяться до літературних студій, можна поділити на 4 групи: 1. підручники або компендії літератури, 2. антології українського письменства, 3. монографічні праці (студії) та розвідки про поетів і письменників та дослідників культури, 4. редаґування літературних творів.

До ПЕРШОЇ ГРУПИ належать нариси та огляди історії літератури й теоретичні розвідки про літературознавчі проблеми. Як учитель гімназії вичував він велику потребу доброго підручника історії літератури й хрестоматії, передусім для вжитку в середніх школах і для широких кругів громадянства. До того часу був тільки шеститомний підручник Омеляна Огоновського "Історія літератури руской", на той час уже перестарілий, хоч під оглядом подачі літературознавчого матеріялу це вартісна й джерельна праця. Лепкий, що вже в гімназії мав велике знання українських та европейських літературних творів (див.: "Матура", КМЖ III, 151-158), вважав конечним дати студіюючій молоді і громадянству основне знання розвитку (історії) рідної літератури, її ідейної та естетичної вартости. Він написав двотомовий "Начерк історії української літератури", доведений до початку XVI ст. (Коломия 1909 і 1912). Другий том вийшов другим накладом у 1922 р. Манускрипт третього тому, що обіймав часи XVI-XVIII ст. до виступу І. Котляревського, загинув під час воєнної завірюхи в 1914 р.

"Начерк" відповідав поставленій автором меті: дати короткий але прозорий, не переладований зайвими подробицями перегляд головного надбання нашого давнього письменства.

До появи "Начерку" крім "Історії літератури" Огоновського, М. Пачовського, і О. Барвінського "Вибору з української літератури", статті І. Франка, розділи про літературу в Історії України М. Грушевського були російські праці Пипіна, що новішу українську літературу трактував як окрему, а стару добу включив у московську, і Петрова, що узалежнював розвиток української літератури від московської, не було українських підручників літератури. Тому "Начерк" Лепкого є додатньою появою в нашім літературознавстві. До написання його Лепкий забрався з відповідною підготовою. Відсилачі до відповідних праць про літературні процеси, подана при кінці обох томиків література предмету, виказує велике й основне начитання Лепкого і глибоке знання предмету. У вступних завваженнях про методологію літературознавства і літературних дослідів автор покликається на тоді знані літературні школи Гердера, Ґріммів, Бен Фея, І. Тена, Брюнтієра й ін. Для кращого зрозуміння розвитку нашої літератури Лепкий, після вступного розділу про поняття літератури, значення усної словесности для неї та огляду дотогочасних підручників української літератури і загальної характеристики їх, дає широке тло історично-культурного розвитку нашого народу. Але спершу застановляється над методами огляду розвитку літератури. "Якої ж провідної гадки держатися мені в отсій роботі? Признаюсь, що найбільше промовляло би мені до серця завдання розслідити, як почуття естетичне об'являлося в нас у творах словесних, (говорених і писаних), як розвивалося у них чуття і як росла уява, значиться безумовним постулятом літератури покласти красу, до котрої рветься дух людський, а якої докази дав і наш нарід у своїх прекрасних піснях. Але ж тоді я мусів би відкинути не тільки "Руську Правду", але й літописи (з виїмком деяких частин) і "Паломник" і чимало полемічних творів — словом багато з того, що дотепер належало до літератури і чого певно неодин шукав би в моїй книжці. Натомість мусів би висунути на чоло літератури аж до Шевченка "Слово о полку Ігоревім" і розширити літературу усну — значить написав би не підручник для загалу, тільки книжку для тих, що годяться з моїм поглядом. Та й чи було би воно справедливо? Думаю, що ні. Бо коли ми маємо, напр., до 100 кодексів такого "Паломника", так значиться, що був він книжкою дуже розповсюдженою, що його радо читали і мали таке вдоволення, як ми нині, з найкращих творів літературних". [158]

158 "Начерк" І, 21-22.

Історію розвитку української літератури розпочинає Лепкий усною словесністю, що віддзеркалює нашу культуру з передхристиянських часів. Цим випередив він такі самі погляди на початок нашої літератури в "Історії літератури М. Грушевського (перший том з 1923 р.). Кожну добу літератури попереджує Лепкий оглядом розвитку культури, для кращого зрозуміння літературних процесів і творів. Кожну літературну епоху аналізує докладно, відмічує культурні й естетичні вартості літературних творів і навіть в розмірно убогій літературній продукції XIV-XV сторіч знаходить гарні й виховні мотиви. Свою увагу зосереджує на "Слові о полку Ігоревім". Я поет розуміє зміст і вичуває красу цього архитвору давнього українського письментсва, рівного німецькому епосові про Нібелюнгів і французькому про Ролянда. Стверджує автентичність нашого твору, якої не могли заперечити навіть москалі, як поет О. Пушкін і літературний критик В. Бєлінський. [159] Аналізуючи зміст, ідею та форму "Слова о полку", Лепкий поступає як літературознавець, поет, мистець, обдарений також малярським талантом. Ось його твердження: "Слово о полку" треба передусім оцінювати як твір української поезії в злуці з епікою давніших від нього билин і пізніших дум. Бо коли можна сей прекрасний твір рівняти зі старинним дубом у гаю нашої поезії, то кажу, що його довговітими гілями хитали вітри з різних, нераз дуже далеких сторін летючі, алеж корінням своїм він кріпко держиться рідної землі і звідтам тягнув свої життєві соки. — Хто любить і розуміє голос давнини, най сяде в тіни того дерева мисли, най наставить уха і відчинить серце, а може вчує, як гень далеко, шумить степова трава, як в грізну чорну ніч незвісними дорогами сунуться в сталь закуті Ігореві війська, як лисиці брешуть на їх червоні щити, як виє пажерливий вовк, як бог тьми, Див, кидається з дерева на землю і як хоробрий неустрашимий князь взиває: "На Дон, Дон нас кличе! Ходім голову положити за рідну землю, або шоломом напитися з Дону!". — Крізь пропасті віків, крізь недолі гомонить ще й нині сей сильний, чистий, довговічний голос". [160] З таким самим почуттям оцінює Лепкий і інші твори, як "Поучення дітям" Мономаха, повчально-проповідничі твори або літописи, а навіть грамоти епохи татарської навали і литовсько-руської культурної співдії і "Завіщання" Загоровського та ідеї поступу і гуманізму, ширені Максимом Греком і кн. Андрієм Курбським. [161] Позитивно оцінив "Начерк" В. Верниволя (П І, стор. LXX-LXXI).

Неприхильне становище до "Начерку" Лепкого заняв С. Єфремов у своїй "Історії українського письментсва" (1919 р.), який стояв на

159. "Начерк" І, 294 і 296, ув.
160. "Начерк", І, 296-97.
161. Там таки II, 185-197, 266-67.

становищі, що "історія письменства поневоленого народу мусить переняти на себе функції народного затупництва", і тільки тому, що Лепкий бажав узяти за критерії своєї праці естетичний принцип, але не взяв, лишень зв'язав наше письменство з загальним життям українського народу. Єфремов немов засуджує Лепкого: "І хоч автор цієї промовистої тиради "прикладати до літературних з'явищ принцип виключно естетичної оцінки" зараз зрікається свого заміру, проте перед нами промайнула тінь колишнього фетиша — краси, як безумовного постуляту літератури". [162] Таке становище Єфремова пояснюється його індивідуальним поглядом на завдання літератури.

Також критично поставився до "Начерку" Володимир Дорошенко в рецензії на цю книжку: "Лепкий не завжди зумів сказати, що в нашій літературі гарне, нове і своє, як вона росла і розвивалася, як плекала почуття краси та волі". [163] Але згодом Дорошенко написав: "Начерк" Лепкого зовсім відповідав поставленим автором цілям: дати коротенький але прозорий перегляд головного надбання нашого давнього письменства". [164]

Докладно й чітко оцінив позитивні сторінки "Начерку" Лепкого Маріян Козак. Він стверджує: 1. Лепкий вперше впроваджує до свого твору усну словесність і говорить про неї на відповідних місцях книжки". Вправді Грушевський покликається тут і там на місця про усну словесність у своїй "Історії України". 2. Автор не відмежовує нашого письменства від візантійської літератури, бо не узнає "шкідливого" впливу Візантії. Одначе Лепкий твердить, що візантійська література через свою мертвеччину й формалістику не зовсім підходила до демократичного характеру українського народу. Її "головна заслуга в тім, що переховала грецьку культуру і передала її вікам гуманізму". [165] 3. Компасом у праці Лепкому була "українська національна ідея". Він доводить, що "стара київська княжа Русь — це одне звено українського національного ланцюга, який не має нічого спільного з Московщиною, як це твердить Погодін". 4. Лепкий і цікавий виклад Лепкого потрафив зацікавити широкі кола читачів" [166]

Дуже гарну оцінку "Начеркові" дає д-р Лука Луців: "Здоровий національний зміст книжки Лепкого поданий в поетичній формі — ось найкоротша характеристика твору поета про розвиток нашої літератури від найдавніших часів до відродження в XVI ст. Можна б

162. Сергій Єфремов Історія українського письменства, ст. 292.

163. Володимир Дорошенко· ЛНВ 1917; передрук у книжці "Життя і слово", Львів 1918, ст. 149-154.

164 Богдан Лепкий, Краків 1943, ст 39-40

165. "Начерк" 1, 65

166. М Козак: "Головні моменти наукової діяльности Богдана Лепкого" "Дзвони", Львів 1933, ч 2 ст 80-84

тільки побажати, щоб наші історики літератури з такою любов'ю досліджували свій предмет, як це робив Богдан Лепкий. Якщо вони будуть відчувати красу літературних творів та крім наукової матимуть ще й естетичну підготову, тоді побачать, що ідеї в творах красного письменства тільки тому полонюють душі читачів, що висловлені в мистецькій формі. Те, що Лепкий не занедбував формальної сторінки в своїй історії письменства — не є жадною хибою, як думав Єфремов, тільки прикметою "Начерку". [167]

В 1928 р. зладив Лепкий суцільний огляд української літератури для польського громадянства, що вийшов друком у 1930 р. п. з.: Zarys literatury ukraińskiej. Podręcznik informacyjny przez Bohdana Łepkiego. Warszawa — Kraków, 1930. 272 str. Wydawnictwo "Słowianie", Serja I, Nr. 2. В цій досить об'ємистій книзі, написаній зв'язким стилем з такого самого становища що й "Начерк", Лепкий порівняно за багато місця присвятив старій літературі. Новій літературі, що могла б бути цікавішою для польського суспільства, присвятив тільки четвертину своєї книжки. А все ж таки ця праця як перша того роду причинилася дуже для познайомлення польського громадянства з українською літературою та її ролі в житті народу і її зв'язків із европейськими літературами. Крім того покористувався нею польський славіст Маріян Якубєц для складення "Антології української літератури" з польськими коментарями (1962). Із зрозумілих мотивів він поминув у цій книжці твори Б. Лепкого.[168]

Польською мовою написав Лепкий ще один короткий, синтетичний ілюстрований нарис історії літератури п. з. "Literatura ukraińska" в енциклопедичному виданні "Wielka literatura powszechna". Wydawnictwo Księgarni Trzaski, Ewerta i Michalskiego. Kraków 1933. Ця книжка служить довідником для поляків, що бажають познайомитися з основними рисами української літератури, її розвитку й характеру. І тут Лепкий підходить до розгляду літературних процесів і характеристики творчости письменників з історичного, ідейного та естетичного становища.

В 1941 р., недалеко перед смертю, Лепкий зладив короткий популярний огляд українського письменства п. з. "Наше письменство", від найдавніших часів до теперішніх. Краків, "Українське Видавництво", 135 стор. Це підручна книжка для пересічного читача, що бажає познайомитися з рідною літературою. Праця написана з притаманною Лепкому любов'ю до своєї культури,

---

167. Д-р Лука Луців: Богдан Лепкий -- як історик літератури (В другі роковини смерти письменника). "Краківські Вісті", ч. 157 Краків, 22 VII 1942 р.

168 Literatura ukraińska. Wypisy. Wyboru dokonał, wstępami opatrzył Marian Jakóbiec Objaśnienia językowe sporządziła Tatiana Hołyńska-Baranowa. Warszawa 1962. Państwowe Wydawnictwo Naukowe. 704 str

накреслює шляхи розвитку нашого письменства на тлі української історії, духової та матеріяльної культури.

Всі описані підручники української літератури визначаються ясним, приступним і зв'язким викладом. Відсилачі (відклики) до численної літератури предмету виказують начитаність Лепкого в матеріялах про літературні епохи й письменників. Крім ідейних вальорів літератури видвигав він також і естетичні вартості нашої літератури в порівнянні з іншими літературами. До кожного літературного явища підходить він як учений і як поет, аналізує творчість поетів, вживається в них і дає їм належну оцінку.

З такими самими критеріями Лепкий підходить також і до справи літературної критики. Про це пише він принагідно, можна сказати на марґінесі своїх університетських викладів і семінарів та як відгуки на різні критичні ставлення до його літературної творчости. Тут замітні дві невеликі праці — статті поета:

1. "Kilka zagadnień z literatury ukraińskiej" (Artykuł informacyjny). [169] Це репліка на твердження Александра Брюкнера і Тадеуша Лєр-Сплавінського в книжці про історію слов'янських мов і літератур, що українська література скристалізувалася щойно від Сковороди. Лепкий подає короткий огляд української літератури на тлі культурного розвитку українського народу від княжої доби, нерозривного процесу його життя. Це відбивається виразно в нашій літературі від початків по сьогодні в творах поетів і письменників, що в своїх творах по-мистецьки представляли дії та зміст української духововсти, а саме в хвилинах великих історичних подій, що сколихнули культурне і духове життя всіх народів. Як усі народи змагають до предствлення культтурних подій у літературних творах, так і українські поети й письменники йдуть тим самим шляхом у змаганнях до досконалости нашої літератури. Лепкий каже: "Ale na jedno chyba się wszyscy zgodzą, a mianowicie, że w tej literaturze (українській — В.Л.), w tej wielkiej symfonicznej orkiestrze jest coraz mniej miejsc dla grajków, a coraz więcej dla artystów. — Nie dla wirtuozów, ale dla artystów z Bożej łaski i z ciężkiej pracy nad sobą". [170]

Перу Лепкого належить стаття "До питання про переклади ліричних поезій". Тут автор представив труднощі перекладання поезій, що є виявом переживань і почувань поета, до того лірика. Треба самому бути поетом — ліриком і вміти вжитися в душу автора ориґіналу. Лепкий, м. і., має на думці свій переклад "Слова о полку

169 "Sprawy Narodowosciowe". Warszawa 1933, Nr 4, 321-332
170 ibid. 332.

Ігоревім" на українську і польську мови, як також і свої переклади з Конопніцької і інших поетів. [171]

АНТОЛОГІЇ ЛІТЕРАТУРИ

До другої групи літературознавчих праць належать дві антології української літератури, поезії і прози. В "Начерку" Лепкий пише: "Не забуваймо, що літератури не вчимося з підручників, а з читання літературних творів; наша праця хотіла бути тільки заохотою, а подекуди провідником у країну нашого письменства". [172] Це "Струни", двотомова антологія української поезії від найдавніших до нинішніх часів. Берлін 1922. Про значення цієї антології написав гарну й речеву рецензію літературознавець Павло Богацький: "Не багато було спроб складання антології української поезії, і між ними "Струнам" належить одно з перших місць. Таке право дає цій збірці її солідне і критичне ставлення до свого завдання, а разом із тим совісне і з глибоким знанням справи переведене редаґування видання... Те, що дано, зроблено досвідною і вправною рукою та з великою любов'ю до діла... Важливе те, що він не пройшов мимо найдрібнішого автора цілої України за певний час і дав певну й повну картину розвитку рідної поезії за цю добу... В книзі знайде читач портрети й малюнки авторів наведених поезій (деякі портрети виконані самим Лепким — В. Л.), крім того короткі, але докладні й літературно солідні вступні статті чи замітки: про "Слово о полку Ігоревім", про пісні, думи. А до кожного автора більшу або меншу критично-біографічну замітку, ориґінальну й речеву. — Серйозний читач, ознайомившися з автором та його творчою продукцією, безперечно, не призадумується над антологією, а перейде до основного вивчення рідної літератури. Так думає кожний педагог і так уявляє собі справу й редактор "Струн", тому то, крім усього вище наведеного, він дає ще одну дрібну, здавалось би й навіть непотрібну річ у люксусовім виданню, а саме: після кожної замітки та біографії він наводить багату літературу для ширшого ознайомлення з певним автором чи народнім твором. Це дрібниця, котра доповняє прекрасну й солідну роботу видання".[173]

"Рідне Слово", видане також у Берліні в 1922 р., це збірка 17 новель і оповідань українських авторів з усіх земель України пізнього романтизму, епохи реалізму і модернізму. На цю невелику антологію

---

171. "Z zagadnień kulturalno-literackich Wschodu i Zachodu", Kraków, 1933-34, str. 139-149

172 "Начерк", І, 307-308

173. "Нова Україна", Прага, 1922 Також рецензія М. Карпинського в "Книжка", Станиславів, 1922, ч. 8-10, ст. 141

прозових творів, що надається також і до читання для ширшого загалу, відгукнулася літературна критика.[174]

МОНОГРАФІЧНІ ПРАЦІ І РОЗВІДКИ ПРО ПОЕТІВ, ПИСЬМЕННИКІВ, ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦІВ

Крім антології української літератури Лепкий зредаґував до друку низку літературних творів, або вибір із творів різних авторів, переважно українських клясиків. Як уже згадано, "Слово о полку Ігореві", цікавило його від початків його наукової праці. Не тільки переклав його на українську і польську мови, але й видав його у перекладах різних українських поетів три рази. [175]

Найбільше уваги присвятив виданню творів Тараса Шевченка. Тут опрацював він основну біографію Шевченка й огляд його творчости в п'ятьох, трьох і одному томі, до речі в важких воєнних умовинах під час побуту на праці в таборі полонених у Вецлярі. Біографія Шевченка, оснута на всіх доступних йому тоді друкованих матеріялах, після праці Ол. Кониського стала першою основною науковою біографією, якою послуговувалися пізніші дослідники життя і творчости Шевченка, деколи не згадуючи, звідки черпали так багатющий матеріял про поета.[176] Крім двох названих видань Лепкий приготовив до друку кілька популярних однотомних творів Шевченкового "Кобзаря" або окремих поезій та поем з коментарями й біографічними нарисами.

Приготовив до друку Лепкий твори Марка Вовчка, що вийшли в трьох томах, сповнюючи мрію і бажання Василя Доманицького видати повністю твори української письменниці. Лепкий написав основну біографію письменниці, понад 200 сторінок. Біографію як і життєписні матеріяли та пояснення до творів написав Лепкий з притаманним йому відношенням поета про письменника, вишукуючи всякі позитивні прикмети життя письменниці і її творчости. Тому літературні критики знайдуть деякі розбіжності між працею Лепкого та Олександри Животко-Чернової п. з. "Сполохи і пориви".[177] Лепкий використав матеріяли до біографії Марка Вовчка зібрані В. Доманицьким, поширюючи їх своїми дослідами над творчістю письменниці. Шукав тільки позитивів, щоб визначити їй належне місце

174. Див. Строїчева стаття в "Книжці", ч. 1-7, за р 1922, ст. 81.

175. Див. бібліографічні нотки Є. Ю. Пеленського, чч. 81, 88, 140.

176 а) В. Верниволя цит праця П I, LXXII

б). Василь Лев "Шевченкові твори в редакції Богдана Лепкого. Записки НТШ, т 176, 1962, стор 209-222

177.Александра Животко-Чернова "Сполохи і пориви" Біографічно-критичний нарис Український період творчости Марка Вовчка В книжці "Думи мої". Ню Йорк 1971, стор 5-145

в українській літературі і також познайомити наше суспільство з усією творчістю письменниці. Тут бере він до уваги переклади її творів на російську мову та її писання тією ж мовою. Присвятив теж увагу "Марусі", що стала знаменитою лектурою у Франції.[178]

Крім повних видань творів Шевченка і Марка Вовчка Лепкий приготовив до друку і доповнив поясненнями та біобібліографічними даними багато творів українських клясиків, нової літературної доби. Співпрацюючи в берлінському видавництві "Українське Слово", він зредаґував два томи творів І. Котляревського ("Енеїду" і "Наталку П." "Москаля Ч."),"Приказки" Євгена Гребінки, чотири томи творів Панька Куліша, а це: вибір поезій, "Чорну Раду" і "Псалтир", подаючи до них пояснення, біографічні нариси, звертаючи увагу на моменти, що причиняються до зрозуміння творчости великого романтика химерної вдачі. Видання "Приказок" Гребінки і "Байок" Леоніда Глібова завдяки коментарям переходять межі творів для дітей, вони стають виховним чинником і старших. В двох томах видав прикметну романтизмові та літературній естетичній формі повість "Марка Проклятого" і кілька оповідань Олекси Стороженка. "Співомовки" Степана Руданського із літературною характеристикою талановитого поета, також автора історичних поем та народніх леґенд і знаменитого переспіву "Омирової Ільйонянки" і портретом роботи редактора, як також вибір поезій спізненого романтика, Якова Щоголева і характеристикою його творчости; далі повість також спізненого романтика, що зближався до реалізму, Василя Барвінка (Володимира Барвінського) "Скошений цвіт", яка свого часу була почитною лектурою з огляду на реальні картини з життя сучасної йому інтеліґенції. Видав Лепкий також знамениту комедію "Суєту" Івана Тобілевича і вибрані поезії буковинського солов'я Осипа Юрія Федьковича, при чому Лепкий звернув увагу на відродженнння українського письментсва на Буковині й великий талант цього поета.

Лепкий зредаґував переклад гуморесток російського письменника Аркадія Аверченка, що своїм гумором був близький до українського жанру.

Переклав він на українську мову драму Оскара Вайлда "Сальоме", а на польську крім "Слова о полку Ігоревім" вибір новель Михайла Коцюбинського: "W pętach szatana , вибір новель переважно молодомузців, "Młoda Ukraina", Шевченкові поезії в виданні Українського Наукового Інституту в Варшаві, т. XIV. [179]

---

178 Див. Є Ю Пеленський Бібліографія (1943), 136 1, 2, 3.

179 Див теж, Taras Scewczenko. "Wybór poezji Opracował Marian Jakóbiec Wrocław . 1974. Wyd Biblioteka Narodowa, Nr. 178. S II, 354 str Тут поміщено 15 поезій перекладених Лепким В повному виданні творів Шевченка в видавництві М Денисюка поміщено два вірші Шевченка, перекладені Б. Лепким.

Видання оповідань і поезій та пісень пера різних українських авторів із вибором власних поезій знаходимо також у трьох читанках для шкіл, першої в укладі самого Лепкого, двох наступних приготованих разом із Антоном Крушельницьким та Омеляном Поповичем, а також у п'ятьох невеликих збірниках пісень, приготованих і зредаґованих для УУС-ів та народу. Лепкий клав велику вагу на ролю народної пісні як виховного чиннника.

НАУКОВІ ПРАЦІ ЛЕПКОГО

До четвертої групи, наукових праць Лепкого належать спогади, есеї і літературні огляди про різних письменників і поетів, передусім його сучасників і приятелів. Перша наукова розвідка Лепкого це довший літературний нарис про польську поетку Марію Конопніцьку, що, як вище згадано, дала йому поштовх писати на подібну до її творів тематику, а навіть приймати деякі впливи її творчости. Праця, надрукована в "Звідомленні дирекції Бережанської ґімназії за рр. 1897 і 1898", отримала нагороду Міністерства Освіти.[180] Лепкий відразу виявився добрим і спостережливим літературним критиком, що розумів не тільки основи критичного підходу до літературного твору, але й умів вживатися в творчість поетів чи письменників. Тому й писав про Шевченка статті з різних аспектів, переживаючи разом з великим поетом і мистцем його творчі ідеї. Для звеличання Шевченкового генія Лепкий видавав також і різні збірки про творчість Шевченка пера різних поетів чи науковців, між тим поміщуючи і свої твори, присвячені Шевченкові.

Так само глибоко зрозумів життя і творчість Маркіяна Шашкевича, якому крім вище згаданого циклу поезій присвятив розвідку про його життя, твори і значення для відродження української літератури в Галичині. В цій, на 108 сторінок книжечці, що в 1911 р. вийшла в серії "Літературні характеристики українських письменників" у видавництві Якова Оренштайна в Коломиї, Лепкий відзначив сторіччя з дня народження Маркіяна Шашкевича і накреслив літературно-громадянську біографію пробудника Галицької землі на тлі тогочасних невідрадних подій нашого національного і суспільного життя.

Про свого великого приятеля і співробітника на літературному полі, Василя Стефаника опублікував Лепкий літературний нарис, що його читав на засіданні "Слов'янського Клюбу" в Кракові в 1903 р. Цей нарис видруковано в перекладі на польську й чеську мови. Ще більше уваги присвятив Лепкий Стефаникові в рік після його смерти в книжці "Три портрети" — про І. Франка, В. Стефаника та щирого

180. Див. Микола Сивіцький, цит. праця, ст. 430-31.

приятеля поляка Владислава Оркана, з яким в'язала поета дружба й сердечні відносини до смерти останнього. Лепкий накреслив три літературні портрети трьох приятелів і надхненників його музи. Поет письменник представив товаришів пера, з якими співпрацював і від яких черпав силу для своєї творчости. Він словом вирізьбив три постаті і накреслив їхню творчість як великих мистців слова і як модерністів, дарма що Франко лиш зближався до цього літературного напрямку і давав цим ентузіястам нового напрямку щирі й дуже влучні поради щодо їхньої літературної праці. Із перспективи часу Лепкий схарактеризував ці три замітні постаті, коли вони відійшли з цього світу, залишивши по собі великий літературний дорібок.

З польським письменником модерністом, Владиславом Орканом Лепкий заприязнився від початків свого побуту в Кракові. З ним єдиним не переривав він дружби; навіть у хвилинах невдач у співпраці Лепкого з польським культурним світом, згуртованим на початку XX ст. в "Клюбі Словянськім", де серед членів клюбу були одиниці, що нетактовно відносилися до справ взаємин українсько-польських[181] Оркан, Стефаник і Лепкий зустрічалися майже кожного дня. В розмовах на культурні теми, про національні взаємини Оркан твердив: "Рішучо за мало знаємо себе (поляки й українці — В. Л.), і це одна з причин обопільних непорозумінь".[182] Обидва перекладали твори — Оркан українські на польську мову, Лепкий польські на українську. З цього вийшли друком вище згадані переклади з Коцюбинського і "Młoda Ukraina" Оркан допомагав Лепкому в опрацюванні польської тематики в його літературознавчих розвідках. Після довшої обопільної розлуки в наслідок воєнних подій і, зокрема польсько-української війни, Лепкий написав листа до Оркана щойно в 1925 р., в якому обережно натякав на колишню приязнь і теперішню ситуацію. На це Оркан відповів йому сердечно, покликаючись на дотеперішню приязнь і пропонуючи йому вернутися до Кракова, щоб далі працювати на педагогічно-науковому полі.[183]

Лепкий відносився з великою пошаною на велетнів духа, як українців, так і чужинців. Тому й написав слова великого признання для Митрополита Андрея Шептицького. Подібно писав про Бортнянського, Лисенка, Франка і М. Гоголя.

В 1922 р. в видавництві "УкраїнськогоСлова" вийшла книжечка "Незабутні", де Лепкий подав літературні нариси про Данте Аліґієрі, великого італійського поета, що своєю "Божественною Комедією" розпочав нову епоху в літературі світу, а також важливий як борець за

181. Див.: М. Сивіцький: цит. праця, стор 435.
182. Б. Лепкий: ТПорт. ст. 149-50
183. М. Сивіцький: цит. праця, стор 437.

права свого народу. Це нагадувало Лепкому недавно минулі події, спричинені світовою війною і для українського народу. В тій самій збірці написав Лепкий про Гавлічка Боровського, одного з чеських культурних діячів, борців за свободу і суверенність свого народу, вправді не зброєю а пером, літературними й журналістичними творами. За словами Лепкого він є прикладом для нашого народу, як "борець за визволення народів із оков чужого, ворожого імперіялізму". (ст. 14).

В соті роковини народин великого російського письменника й мислителя Федора Достоєвського Лепкий присвячує йому теплу згадку про його великий літературний талант, що в умовинах царського режиму в Росії не міг його розвинути на добро своєму народові й людству. В творчості Достоєвського, зокрема в індивідуальних постатях його творів знаходимо відбитку життя і страждань самого автора та журбу за долю свого народу.

В тій самій книжечці читаємо змістовну згадку про великого французького комедієписця Молієра, що своїми творами, насиченими сатирою на тогочасне життя французької буржуазії, бичував її, чим накликав на себе гнів суспільства, навіть своєї родини. Лепкий так пише про нього:"... до нині обличчя його малюється ясно перед нами, шляхетне, гуманне, мудре, осяяне авреолею терпіння, — обличчя великого чоловіка, перед котрим схилявся навіть безсмертний Ґете". (ст. 64-65).

В тій таки книжечці Лепкий присвятив увагу сучасній повісті Осипа Турянського, молодомузця, "Поза межами болю", про жахіття світової війни, признаючи велику літературну вартість цьому творові. Написав також Лепкий есей "На смерть Григорія Чупринки", невинно розстріляного большевиками, і вірш — епітафій на його могилу, помистецьки наслідуючи в ньому стиль Чупринки. Вкінці з приводу 50-літніх народин В. Стефаника пише нарис про його талант літературний, якого творчість впливала на автора нарису. Закінчує його поет зверненням до Стефаника: "Василю! Я Твої твори вожу скрізь з собою в теперішній незавидній мандрівці, і коли мені невиносимо тяжко зробиться на серці, коли здається: "тут тобі край!" — читаю їх. Слово за словом, помалу, помалу, так, як Ти їх писав. І... дальше йду... Дякую Тобі!" (ст. 82).

Присвятив Лепкий увагу і Маркові Вовчкові, крім того, що написав велику біографію про письменницю в виданні її творів, щоб спопуляризувати відомості серед українського суспільства про цікаве життя письменниці, коротким змістом есеєм.[184]

Лепкий слідкував за літературними явищами в чужинецькій

184 Див · Бібліографія Є Ю. Пеленського, 136 1, 2, 3, МАРКО ВОВЧОК, Літоп. 1924, 1, 23.

літературі і знайомив із ними читачів. У "Літописі", берлінському журналі політики, письменства і мистецтва, знайомить нас із першими вістками про М. Гоголя в німецькій літературі пера Г. Кеніґа з 1837 р. Хоч цей називає Гоголя російським письменником, то вважає його українцем і сподіється, що Гоголь привернеться своєю творчістю до українства, що, за словами Лепкого, на жаль, не сталося.[185]

В тому самому журналі, видаваному "Українським Словом" у Берліні, Лепкий містить статті про "Історію Русов", акторку Теофілю Романовичку, про Шевченка в Академії мистецтв у Петербурзі, про золоті нараменники з часів вікинґів, про німецького письменника Теодора Шторма, якого новелі перекладав (("Озеро Іммен", "Віоля трікольор"), про Арне Ґарборґа, про Байрона, (цікаві моменти його життя), молодого німецького мислителя, Оттона Бравна, що передчасно загинув у війні, про Липський ярмарок тощо. Перелік цих праць Лепкого, друкованих у названих журналах та в американських часописах і календарях поданий у доповненнях до бібліографії творів, пера Є. Ю. Пеленського.

Лепкий зредаґував і приготовив до друку "Історію України" Миколи Аркаса і сам нарисував 23 ілюстрації до другого і третього видання цієї книжки, написаної українцем грецького походження, колишнім поміщиком — меценатом української культури.[186]

ЗАКІНЧЕННЯ

Сімдесят років життя і п'ятдесят невсипучої, багатогранної праці знаменують творчість Богдана Лепкого і взагальному визначують йому місце в історії української культури. Поет, письменник, автор малих розповідних картин і великих повістевих полотен, есеїст, науковець — дослідник та історик літератури, літературознавець, літературний критик, редактор творів, передусім Т. Шевченка і Марка Вовчка, та інших українських клясиків, також спостережливий критик світових авторів, автор історичних нарисів та ескізів, оглядів нашої і чужої культури, при тому маляр — мистець, хоч без формальної мистецької освіти, вкінці промовець і рецитатор, все це атрибути, що складаються на з'ясування творчости Лепкого. За фахом учитель середніх шкіл, лектор української мови, згодом професор української літератури в Ягайлонському Університеті в Кракові. Під час війни викладач на курсах у таборах полонених у Німеччині. Як громадський діяч — сенатор з уряду Речіпосполитої Польщі (два роки перед вибухом другої світової війни).

---

185. Див. "Літопис", кн. II, зшиток 14, Берлін 1924, субота, 5 квітня. ст 218-219
186. Див. Є Ю. Пеленський, Бібліографія. БЛ 1943, ч. 109.

Особисте життя Лепкого складалося йому куди краще ніж Шевченкові та Франкові. Вийшов із священичого роду, виріс серед висококультурного інтелігентського середовища, до якого відносився з пошаною тому, що в ньому вперше пізнав любов до народу, простолюддя і сурдутовців. З дому виніс розуміння щастя чи нещастя других, значення традиції, пошану праці, конечність праці для народу. Обдарований малярським і поетичним талантом спрямував літературну працю для потреб народу, для піднесення вартости духової культури народу, для вщеплення сучасним і майбутнім поколінням національної і державницької ідеології, піднесення життєвого рівня народу, передусім простолюддя.

Вихований у дитинстві та юнацтві серед старших, передчасно дозрівав умово, став мрійником і незвичайно спочутливою людиною, головно на людське горе. Обдарований письменницьким талантом і наставлений на працю для народу, креслив реальні, не підмальовані картини з життя народу, свого селянського середовища в формі оповідань та ескізів. А особисті настрої та переживання, що зродилися в його ранній молодості і продовжувалися продовж цілого життя, передав у формі поезії в більшості ліричній ніж описовій. Далекий від впливів старших поетів українських та чужих, мало переймав від них, а творив власний стиль і в поезії і в прозі. В основному був підо впливом модернізму. Черпав надхніння й поетичну силу з народної пісні, навіть послуговувався в прозових творах стилем народного оповідання і стилем народної мови, щоб краще передати точність життя народу. І хоч, як писав, не рисував пером портретів, а шкіци до портретів, то креслив їх з фотографічною вірністю (точністю). Т. зв. добровільне вигнання на чужину збуджувало в ньому тугу за рідними сторонами, своїми людьми і зродило багато поезій та оповідань, повних тужливих думок про рідний край і рідних та близьких людей. Такі твори не штучні, а реальні, вірні картини настроїв та вірні описи села чи й міста.

Повісті й романи спрямовані на описання правдивих картин сучасного життя і передання історичних картин на тлі правдивих подій, з метою виховання сучасних і майбутніх поколінь у любові до народу та відданій йому службі. Лепкий вдумливий аналітик сучасних і минулих подій старається точно накреслити тло цих подій, щоб зблизити їх до читача й дати йому відчути дійсність. Побут на чужині і події визвольних змагань українського народу наказали йому вивести перед очі читачів постать державнотворчого мужа, гетьмана Мазепу, а також оформити ідею повороту спольщеної української шляхти до свого народу. Короткі картини з визвольних змагань і наслідків їх задумані як живий спогад недавно минулого, вірний щодо фактів і повчальний. Тематика описової поезії і прози тісно пов'язана у

Лепкого з його любов'ю народу, вірою в його живучість, любов'ю до Бога, прив'язанням до традицій.

Як літературознавець і літературний критик використовує своє знання для написання знаменитих компендіїв — підручників історії літератури, придатних для своїх і чужинців. Він автор літературно-критичних есеїв, нарисів із теорії літератури, літературних оглядів творчости своїх і чужих письменників, із світовим значенням, нарисів про близьких йому товаришів пера. Лепкий редактор творів українських письменників, переважно XIX ст., а передусім повного видання творів Шевченка й основної біографії поета, також творів Марка Вовчка. До проблеми оцінки творчости письменників та поетів підходить як поет і завжди винаходить у їхній творчості признаки менше знані літературному критикові, а відчуті ним як також поетом.

Перебуваючи на чужині, постійно був у дружніх та ділових взаєминах із своїми діячами культури також і чужими, професорами, письменниками, мистцями. Його громадянське наставлення до оточення до приятелів і знайомих, до людей науки й культури, мало відкриті двері його родинного гнізда, осередку для цих людей. Культурні взаємини з ними спричинилося до поглиблення приязні з своїми та чужими в ім'я ваги і значення української культури, передусім для чужинців. Як професор університету і як сенатор був промотором і оборонцем нашої культури перед ворожими затіями, а помічником для тих, хто потребував його впливу.

Як професор університету визначався глибоким знанням предмету, серйозним підходом до викладаної проблеми, був прегарним викладачем, що притягав на свої лекції не тільки студентів філософії, але й інших факультетів, як також і чужинців, які з пієтизмом відносилися до його знання і способу викладання, що збуджувало їх замилування до нерідної, але близької їм культури.

II ЧАСТИНА

РОДОВІД ЛЕПКИХ

ГЕРБ РОДУ ЛЕПКИХ
Основні барви· помаранчева, синя і ясно-сіра.

Додаток РОДОВІД ЛЕПКИХ

Історію роду Лепких виготовив д-р Лев Ростислав Лепкий, син Богдана. Подаю її з деякими невеликими змінами й додатками. Життєві дати подані після імен (і прізвищ), в дужках перед ними орієнтаційні числа членів роду.

А. *Орієнтаційна таблиця родоводу*

(1) Яків Лепкий, 1530-1586 — (1а) Марія, 1541-1589

(2а) Микола, 1559 — (2б) Юрій

(3) Яків, 1597

(4) Микола, 1622

(5) Теодор, 1680

(6) Юрій, 1705

(7) Теодор, 1730

(8) Яків, 1775

(9а) Миколай, 1775-1840 — (9Аб) Анна, 1783-1850

(9б) Теодор

(10А) Теодор, 1805-1876 — (10Аб) Евлямпія Метелля, 1812-1894

(10Бб) Микола, 1842-1924; (10Ба) Анна, 1840-1885; (10Бг) Теодосія, 1846-1890; (10Бґ) Іванна, 1852-1896

(10Бв) Сильвестер, 1845-1901 — (11Аа) Домна Глібовицька, 1850-1913

(12Аб) Микола, 1880-1945; (12Ав) Ольга, 1881-1934; (12Аг) Олена 1885-1973; (12Аґ) Лев, 1888-1971

(12Аа) Богдан Нестор, 1872-1941 — (10Бба) Олександра Лепка, 1877-1937

(12Бб) Наталія Марія, 1901-1950; (12Бв) Софія Євгенія, 1904

(12 Ба) Лев Ростислав, 1898-1965 — (12Бг) Анна Марія Штромаєр, 1925-

МАТЕРІЯЛИ ДО ІСТОРІЇ РОДУ ЛЕПКИХ

Родоначальником Лепких був Яків Лепкий (1530-1586), його дружина Марія (1541-1589). На основі відомостей із родовідних книг, метрик, церковних пом'яників та інших документів, був це знатний львівський патрицій, золотар мистець, про якого, м. і., згадує д-р Василь Щурат під роком 1574 у своїй праці "Українські золотарі у Львові XVI-XVII ст." ("Неділя", ч. 21, рік II; 2. VI. 1912). За документами львівського міського архіву (Акта ґродзке і зємске"). Також: ЗЛ-К, 28. Rudolf Lepkes Kunst-Auctionhaus, Berlin. 1929.

Яків Лепкий мав двох синів: Миколу (1559-) та Юрія. Юрій вимандрував до Саксонії. Його внук, також Юрій (Ґеорґ) перенісся до Бранденбурґії, де згодом заснував велику золотарську фірму в Берліні. Ці берлінські Лепкі називалися вже Lepke, а їхня фірма перемінилася опісля в мистецький дім, один із найбільших у Берліні, для продажу старовини.

Хоч берлінські Лепкі не почувалися вже українцями, то документували своє походження з Польщі (під час еміґрування Лепких до Німеччини, коли то Галичина належала до Польщі). Це підтвердив один із цих берлінських власників "Кунстгавзу" Богданові Лепкому під час принагідної зустрічі в Берліні.

Другий син Якова Лепкого (2а), (Микола* 1559) залишився родоначальником у Галичині. Він одружився з дівчиною з Самбора і згодом осів на хуторі в Літині під Самбором. Опісля його нащадки переселилися до Золотник над Стрипою.

Нащадки Миколи Лепкого:

(3а) Яків, * 1597, його син:

(4а) Микола, * 1622, його син:

(5а) Теодор, * 1680, його син:

(6а) Юрій * 1705, його син:

7а) Теодор * 1730, його син:

(8а) Яків, * 1755, його сини: (9А) Миколай, і (9Б) Теодор.

(9А) Микола, 1775-1840, його дружина: (9Аа) Анна, 1783-1850, в Золотниках, власники хутора.

Другий син Якова (9Б) Теодор. Його діти: Онуфрій, Данило. (9Ба) Онуфрій Лепкий, 1838-1905, гр. -кат. священик і вчитель львівської гімназії ім. Франца Йосифа I, філолог і публіцист москвофільського табору, письменник, редактор журналу "Мир" (1885-1887), член-кореспондент Краківської Академії Наук. Разом із Ігнатом Онишкевичем зладив третє видання "Граматики руского язика" М. Осадци (1876).

(9 Бб) Данило Лепкий, 1858-1912, гр.-кат. священик, парох Самбора, етнограф — фолкльорист, автор оповідань для молоді, як

"Повінь" (1894), "Чужа кривда не гріє" (1894), "Василько, князь Теребовельський" (1898) і ін. друкованих у тодішніх читанках і шкільних підручниках. Писав також повісті під псевдонімом Сава Савич. Редаґував різні богослужбові книги. (Див.; ЕУІІ, 1287)

Син Миколи Лепкого, 9А; і Анни з Золотник: 9А а: Теодор (Богдан), 1805-1876, народжений в Золотниках над Стрипою, управитель школи, в Доброполі мав хутір, похований в Золотниках. Одружився в 1830 р. з Евлямпією Метелля, 1812-1894, донькою Симеона Метеллі, 1786-1857, асесор маґістрату в Яворові, та Марії.[187]

Діти Теодора (10Аа) та Евлямпії з Метеллів Лепких із Золотник:

(10Аб) Микола

(10Ав) Сильвестер

(10Аг) Анна

---

187. Метеллі -- римські патриції італійського походження. М. і, один папа був із роду Меттелів Відомий теж мистецький пам'ятник-гробниця Цецилії Метеллі в Римі. Один із Метеллів виеміґрував до Галичини при кінці XVI ст. Як мистець-різьбар прикрашував новозбудовані святині. Мав теж фабрику мистецьких меблів у Яворові, постачаючи ними також двір короля Яна Собеського, власника Яворова. Меблі з фабрики Метеллі належали довший час до "Преціюм аффекціоніс" знавців і були сиґновані: "Метелля феціт". З такою сиґнатурою меблі зберігалися по дворах, а також і по наших священичих домах у Галичині ще в 90-их рр. XIX ст.

Осівши в Яворові, Метеллі посвоячилися з українськими родами, як: Лепкі, Гордієвські, Борецькі, Бялостоцькі, Ільницькі і ін.

Симеон Метелля мав 5 доньок: Евлямпію -зам. Лепка, Катерину, Олену, Єву, Ангелину.

Олена вийшла замуж у 1843 р. за о. Івана Гордієнка (Гордіяш — Гордієнко) з Рогізна коло Яворова, потомка кошового Запорізької Січі, який після полтавської баталії вийшов із гетьманом Мазепою на еміґрацію. Згодом Гордієвські-Гордієнки осіли в Станиславові разом із Войнаровськими Ці два роди створили пень галицьких Войнаровських і Гордієвських, потомків мазепинських еміґрантів. Власником Станиславова був Потоцький, прихильник польського короля Лещинського, союзника шведів і Мазепи Тому Станиславів та околиця стали прибіжищем мазепинців. Перебував там деякий час і гетьман Орлик.

Брат асесора Симеона Метеллі -- о. Осип Метелля (1809-1971). Був парохом Куликова в рр 1839-1871.

Яворівські Метеллі завдячували багато королеві Собеському. Рід Собеських виводився з Собещини на Холмщині. Предки короля не були повними поляками. Мати короля це донька Даниловича, старости корсунського і чигиринського, зятя Жолкевського з Жовкви, де, м і., прийшов на світ у 1595 р. Богдан Хмельницький, якого батько Михайло був придворним спершу в Жолкевського, потім у Даниловича.

Родинні зв'язки Собеського сприяли тому, що він відносився прихильно до українського народу й церкви Він збудував чимало церков у своїх родинних добрах, удержував кілька манастирів, м. і у Краснопущі коло Бережан. Деякі історики називали короля за його прихильність до козаків "козаком на королівському троні".

Король радо розмовляв українською мовою, любив українські пісні і пословиці, що пізнати з його листів до дружини Марисеньки З цих листів видно, як цінив він хоробрість козаків та їхнього отамана Палія, підкреслюючи, що без них не дав би був собі ради в боях під Віднем і на Мадярщині, тим більше, що серед своїх мав чимало ворогів і без турків.

10Aґ Теодосія

10Ад Іванна

10Аб. Микола Лепкий, * 13. I. 1842 в Золотниках, + 2. IV. 1924 в Коломиї. Там похований на гр-кат. кладовищі в родинній гробниці. Одружений із Климентиною Темницькою, 26. IX. 1851, + 1902 в Коломиї, похованою біля свого чоловіка. Климентина — дочка о. Івана Темницького і Софії з Білинських.[88] Отець Микола Л. гр.-кат. священик, гімназійний катехит у Коломиї. Його задум збудувати український Народний Дім в Коломиї здійснився завдяки його невсипущій праці.

Діти о. Миколи і Климентини Лепких (10Аб, 10Бф): Ростислава, (10Бб), Анатоль (10Бв), Наталія (10Бг), Олександра (10Бґ), Володимир (10Бд), Євгенія (10Ба).

Ростислава, 1866-1912.. Померла в Станиславові і там похована. Одружена з д-ром Левом де Коровіца Алексевичем, сином о. Спиридона (1811-1865). Д-р Алексевич був адвокатом у Станиславові. Були бездітні.

(10Бб) Анатоль Лепкий * 1868 у Коломиї, + 1949 в Тчеві на Поморю і там похований. Адвокат, за українських часів 1918-1919 державний секретар Косівщини. Одружений із Ольгою з Ковблянських (1861-), донькою о. Льонґіна (1843-1920), пароха в Розтоках і Марії з Шухевичів.

Діти Анатоля й Ольги Лепких:

(10Ва) Борис

(10Вб) Тарас

(10Вв) Лідія

(10Ва) Борис Лепкий, *1904 в Коломиї. Адвокат.

(10Вб) Тарас Лепкий, * 1906 в Коломиї, + 1939. Поляг у 1939 р. як

188 Рід Темницьких і Білинських -- галицька шляхта, заслужені діячі. У них були два сини: Володимир і Еміль.

Володимир Темницький * 1877 в Хлопівці біля Гусятина, + 26 I 1938 у Львові. Одружений із Ростиславою Білинською (* 5 III. 1880 в Стратині коло Рогатина, + 26 XII. 1968 в Нюарку, Н. Дж. ЗСА, піяністкою, вчителькою музики). Володимир -- в 1914 член "Боєвої Управи УСС" та Головноі Українськоі Ради Міністер закордонних справ УНР. Їх діти. Арета Рута та Іриней Юрій.

Арета Рута* 8. X. 1922 у Львові, + 14. VII 1943 в Тарнові, зах. Галичина. Іреней Юрій (Оріх) * 28. III. 1924 в Усті Зеленім,пов. Бучач, д-р економії з УВУ,одружений із Софією Морачевською.

Їх діти:

1. Володимир
2. Юрій
3. Орест

Еміль Темницький, * 1883 + 1918, помер в Одессі і там похований. Правник, член УСДП, член і товариш тодішньої міської ради. Комісар фінансів і голова позашкільної освіти в Одессі.

Обидва Темницькі -- тіточні брати Олександри, дружини Богдана Лепкого

старшина під час німецько-польської війни у Львові на головному двірці. Похований у Львові.

(10Вв) Лідія Лепка, * 1908 в Коломиї. Одружена з д-ром Константином Чеховичем, відомим мовознавцем, професором Богословської Академії у Львові. Перебув 10 років на Сибірі.[189]

(10Бв) Наталія Лепка, * 10. VII. 1872 в Коломиї,.+ 25. IX. 1947 в Коломиї, похована на тамошньому гр-кат,. кладовищі в родинній гробниці. Була вчителькою виділової школи.

(10Бг) Олександера Лепка, * 1877 в Коломиї, + 9. VIII. 1937 р. в Кракові. Похована на старому краківському кладовищі у гр.-кат. парохіяльній гробниці. Одружена з Богданом Лепким, сином о. Сильвестра.

(10Бґ) Володимир Лепкий, * 1881 в Коломиї, + 31. VIII. 1959 в Коломиї, похований у родинній гробниці на гр.-кат. кладовищі в Коломиї. Гімназійний професор у Коломиї. Одружений із Амалією Пржідальовою, нар. 10. X. 1892 в Рацкове на Моравах.

(10Бд) Євгенія Лепка, * 1883 у Львові, + 1928 у Львові. Одружена з д-ром Романом Перфецьким (1880 — 1944), адвокатом, міністром в уряді ЗУНР Є. Петрушевича співробітником "Союзу для Визволення України" в Відні. (ЕУ II, 2021)

(10Ав) Отець Сильвестер Лепкий, * 1845 р. в Золотниках, + 5. VI. 1901 в Жукові коло Бережан. Там похований. До гімназії ходив у Бережанах. Теологію та філософію і клясичну філологію студіював у Львові та Чернівцях. Був парохом у Ялинковатому в Скільщині, в Крегульці коло Гусятина, Поручині та Жукові в Бережанщині.

Публіцист, співробітник "Галицької Зорі", "Діла", видань "Просвіти". Як студент університету брав участь у видаванні "Правди" і редакції "Кобзаря" з 1867 р., також при укладанні шкільних підручників. Як поет і письменник виступає під псевдонімом Марко Мурава. Посмертна збірка його поезій: "Книга горя", "Горить", опов.

Невтомний організатор Бережанщини, великий пропаґатор народніх селянських театрів. Дуже любив музику, сам грав на скрипці. Складав народні церковні пісні, зокрема воскресні. Знавець театрального мистецтва, захоплювався Шекспіром, читаючи його в оригіналі, знаючи англійську мову в мові й письмі. Дописував до віденського краєзнавчого журналу. Жив у великій приязні з Іваном Франком, який бував у нього в Жукові. Андрій Чайковський у своїм спогаді про Богдана Лепкого, поміщеному в "Золотій Липі" пише:

---

189 Рід Чеховичів старинного походження. Стрий д-ра Константина, також Константин, був у рр. 1890-1915 перемиським єпископом. Залишив по собі добру пам'ять як заслужений громадянин, опікун української молоді, основник першого в Галичині Інституту для дівчат у Перемишлі, що виховав цілі покоління національно свідомого жіноцтва.

"Батько Богдана, о. Сильвестер Лепкий годився на університетську катедру" (ст. 99).

Отець Сильвестер був шкільним товаришем перемиського єпископа Константина Чеховича, проф. Олександра Огоновського, Корнила Сушкевича, Миколи Січинського, Миколи Темницького; о. Григорія Олесницького з Переволоки і багатьох священиків, що записалися добрими іменами в історії галицького українського відродження. Мав велику бібліотеку. Між іншими книгами була у нього "Хроніка Гельмгольца". Прегарне тетраєвангеліє в оригінальному переплеті з цінними мініятурними подарував львівській "Просвіті", якої бібліотекарем був тоді Іван Белей. В його хаті переховувалися родинні портрети, образи та родові документи.

Сам умів напам'ять багато з творів Шекспіра, Ґете, Шіллера, Байрона. Як богослов писав вірші німецькою мовою, друковано їх у німецьких тижневиках. Польською мовою віршував так вправно, що вставками в "Пана Тадеуша" і в драмах Словацького виводив у поле навіть добрих знавців літератури. Знав напам'ять місця з Святого Письма й богослужбові книги і дивував навіть єзуїтів величезними цитатами з Ґоме й Пелеша. (ЗЛ-К 11)

Отець Сильвестер одружений із Домною Глібовицькою (* 10. XI. 1850 в Крегульці, + 1913 в Бориславі. Там поховано її на гр.-кат. кладовищі).Була донькою о. шамбеляна Михайла Глібовицького і Марії з Розлуцьких, доньки о. Григорія Розлуцького і Вікторії з Соколовських.

Вінчання відбулося в Крегульці 12. IX. 1871. Вінчав о. Григорій Олесницький, гусятинський декан з асистою о. Василя Богоноса, о. Андрія Навроцького та о. Франца Розлуцького. Старостами були о. Яків Шанковський з Копичинець та о. Симон Лукашевич з Пробіжної.

Рід Глібовицьких правдоподібно виводиться з князів Глібовичів. Знамено *Скалуба.*

(11А) Отець шамбелян Михайло Глібовицький, 1814-1887. Помер у Бережанах і там похований. До гімназії ходив у Бережанах, богословію кінчив у Чернівцях. Одружений із Марією, донькою о. Григорія і Вікторії з Соколовських Розлуцьких. Спершу був парохом у Крегульці до 14. VII. 1873, потім парохом у Бережанах. Там був віцемаршалом бережанського повіту.

Приходство в Бережанах лежало на горбі, зв. "Олімпом", при дорозі, що вела з міста до с. Раю. Дім був серед великого як ліс саду, звідки був гарний вид на ціле місто. В домі було шість великих кімнат, заля і ґанок із чотирма кам'яними стовпами і кам'яні сходи. В кімнатах було багато старих родинних портретів, образів, велика бібліотека з численними книжками, родинними документами і

деякими манускриптами, м. і., деякими рукописами проповідей о. Маркіяна Шашкевича, з яким о. Глібовицький знався ще з молодих років. (ЗЛ-К 13-14)

На Олімпі мешкав Михайло Глібовицький, коли ще ходив до гімназії, бо цей маєток належав до його свояків Павликових. У діда о. Михайла мешкав Богдан Лепкий від 7-го до 15-го року життя.

Отець Михайло Глібовицький цікавився історією, особливо знав добу Великої Французької Революції та Наполеона. В домі о. Глібовицького бувало багато гостей. Кілька разів у році відбувалися прийняття, що на них запрошувано тодішніх визначних осіб із Бережан. (ЗЛ-К 13-14)

Діти о. Михайла Глібовицького:

(11Аа) Домна
(11Аб) Емілія
(11Ав) Дарія
(11Аг) Анна
(11Аґ) Льонґін
(11Ад) Омелян

Доньки Емілія, Дарія та Анна були неодружені. Дарія грала помистецьки на фортепіяні, якийсь час була вчителькою музики в перемиськім Дівочім Інституті. Вміла розказувати події, головно з життя селян, дуже влучно наслідуючи стиль розмови селян. Від неї записав Богдан Лепкий деякі оповідання (ЗЛ-К 32). Померла в Бориславі в 1934 р. Там похована на гр.-кат. кладовищі.

(11Аґ). Льонґін Глібовицький одружений перший раз із Іванною Голінатою, другий раз з Олесею Гладилович, сестрою Наталії, жінки Андрія Чайковського, письменника й адвоката в Бережанах. Він помер у Коломиї. Там похований.

Брати Олесі з Гладиловичів Глібовицької: (11 Аба) Дам'ян Гладилович, професор гімназії, визначний культурно-освітній діяч;
(11 АБб) Теофіл, державний урядовець у Львові, там і помер.

Льонґін Глібовицький був секретарем повітової ради в Бережанах. брав живу участь у співацькому товаристві "Боян", що його диригентами були, м. і, відомі композитори Остап Нижанківський і Денис Січинський. Льонґін був непересічним солістом-тенором. Був теж постійним співробітником сатиричних журналів "Оса" та Жало".

(11 А ґ-а) Син Льонґіна та Олександри Глібовицьких Степан, поручник УГА, згинув зарубаний большевиками в Котюжанах коло м. Бару в травні 1920 р.

(11А д) Отець Омелян Глібовицький (* 1858 в Крегульці, + 1905 в Глубічку). Одружений із Євгенією Темницькою (* 27. VIII. 1865 +

23. I. 1950 в Мюнхені, Баварія; там похована), донькою о. Єроніма й Ангелини з Кісілевських.

Отець Омелян Глібовицький був відомим проповідником, приятелем Івана Франка, що нераз перебував у нього на вакаціях улітку, на приходстві в Циганах коло Борщева. Працюючи над біографією І. Франка, акад. Михайло Возняк попав на дуже цікаву переписку о. О. Глібовицького з Франком. З неї виявилася наглядно не тільки велика духовість тодішнього галицького священика, але й нерозривний зв'язок Івана Франка з ним, що високо цінував свого приятеля і тому залюбки гостював у нього, щоб спільно проводити балачки на літературні, культурні й політичні теми. Крім Франка перебували в Циганах Василь Щурат, о. Сотер Ортинський,[191] ЧСВВ, пізніший єпископ у ЗСА, василіяни Платонід Філяс і Єремія Ломницький, д-р Єронім Калитовський, д-р Михайло Дорундяк і ін. Заїздила також княгиня Сапіжина, вдова по кн. Леві Сапізі, з яким о. Глібовицький жив у добрій дружбі. (ЗЛ-К 32).

Подружжя Глібовицькі (11А д) мали три доньки і чотирьох синів:

(11Ба) Теодосія, одружена з Антоном Казновським;

(11Бб) Богдана одружена з о. Яковом Тарнавським;

(11Бв) Марія, одружена з Павлом Федишиним;

(11Бг) Тарас,

(11Бґ) Сильвестер,

(11Бд) Микола,

(11Бе) Василь.

11 Бе, Василь Глібовицький, (1904+1947), укінчений богослов. Крім того студіював журналістику в Німеччині, Франції та Бельгії. Перед другою світовою війною заснував католицьке товариство для молоді "Орли"; — разом із ред. Романом Данилевичем видавав католицький журнал у Львові "Орли". Під час другої світової війни був заступником провідника Українського Центрального Комітету, згодом заступником директора Українського Видавництва в Кракові. Помер серед невияснених обставин у Мюнхені. Там похований.

Отець Михайло Глібовицький мав двох стриєчних братів:

(11Ва) о. Василь Глібовицький, парох Бродів.

(11Вб) о. Олександер Глібовицький (* 8. IX. 1835, + IX. 1910. в Накваші коло Бродів, де був парохом 30 років). Одружений із Йосифиною Боднар, донькою о. Григорія Боднара, пароха Золотого Потока. Вони мали 4 синів і 4 доньки:

(11Га) Ігнат,

(11Гб) Йосиф,

---

191. *Ортинські* — самбірська шляхта з того самого роду, що й гетьман Петро Конашевич Сагайдачний. Один із роду Ортинських, брат Ольги Юзвяк, Сотер Ортинський, ЧСВВ був першим українським католицьким єпископом в Америці.

(11Гв) Григорій,

(11Гг) Ярослав,

(11Гґ) Ольга,

(11Гд) Емілія,

(11Ге) Людмила,

(11Гє) Степанія.

(11Га) о. Ігнатій Глібовицький. Мав семеро дітей. Всі пропали, вивезені москалями в глибину Росії в 1915 р. під час Першої світової війни, коли сам був у Талергофі в 1914-1918 р.

(11Гб) Йосиф Глібовицький, залізничий урядовець у Львові. Мав семеро дітей.

(11Гв) Григорій Глібовицький, суддя в Старому Самборі. Бездітний.

(11Гг) Ярослав Глібовицький, інженер. Помер у большевицькій тюрмі в Кам'янці Подільському в 1945 р.

(11Гґ) Ольга, одружена з священиком, о. Чумаком. Мали двоє дітей:

(11Гґ-а) Євген, гімназійний професор.

(11Гґ-б) Наталія, одружена з М. Хирівським, гімназ. професором.

(11Гд) Емілія, (* 4. IX. 1879 в Кутах, пов. Броди, + 26. VIII. 1956 у Ляндсберґу, Баварія, похована в Мюнхені на Вальдфрідгоф-і). Одружена з о. д-ром Йосифом Застирцем(11 Г-д-а)*15. VIII. 1873., + 15. I. 1943 у Львові, там похований. О. Йосиф Застирець гімназійний катехит, письменник. Написав драму "Млин", і новелі, що були друковані в "Ділі". Видав "Русалку Дністрову", написав історію української літератури тощо.

Діти о. Йосифа та Емілії Застирців:

(11Ґа) Ірина

(11Ґб) Роман.

(11Ґа) Ірина * 2. I.. 1901 в Бережанах, одружена у Львові 30; IV. 1922 з Степаном Шахом (* 3. I. 1891 в Куликові, сином Григорія (1860-1912) і Марії з Михельчуків (1863-1915). Степан Шах професор Академічної гімназії, від 1932-1939 директор української гімназії в Перемишлі. Служив в австрійській армії, 1914-1918 як поручник. Опісля як поручник при УГА 1918-1919. Під час II світової війни 1941-1945 сотник у німецькій армії; учасник боїв під Сталінґрадом. Власник багатьох воєнних відзначень. Від 1947 р. працював у німецькому державному шкільництві. Професор гімназії в Ляндсберґу з титулом Оберштудієнрат. Суспільний діяч. Довголітній урядовець "Просвіти", редактор календарів "Просвіти", а також книжкових видань. Написав "Історію Просвіти" та спогади "Львів місто моєї молодости" і "Між Сяном і Дунайцем", "Отець Маркіян Шашкевич та галицьке відродження" і "У стоп'ятдесятліття уродин о.

Маркіяна Шашкевича. 1961. Рік ювілеїв". Після переходу на емеритуру живе з дружиною в Мюнхені активний в українському шкільництві та громадських установах. В 1974 р. отримав почесний докторат в УВУ.

(11Ґб) Роман Застирець, * II. VII. 1904 у Львові, + 1949 в Німеччині. Одружений із Степанією Слонською. Донька їх Зуня (11Ґб-а)* 3. III. 1934 в Колоденці коло Львова, учителька в німецькій державній школі в Мюнхені, Баварія.

(11Ге) Людмила, жінка судді Ісидора Худика, що помер 1940 р. в большевицькій тюрмі в Золочеві. Людмила на засланні в Казахстані.

(11Гє) Степанія, жінка о. Михайла Бутринського. Не перейшов на православ'я, переслідуваний большевиками. Їх син Євген (11Ґж) * 1914 р., був засланий большевиками на півострові Коля, де пробув 10 років.

Рід Глібовицькиих споріднений з Навроцькими, Целевичами, Палієвими, Дуткевичами, Зарицькими, заслуженими родами галицької землі, також із подільськими дідичами Медицькими, а через них із Сервічковськими.

Рід Розлуцьких із Розлуча, стара подільська шляхта, а Скоколовські відома галицько-волинська шляхта.

Діти о. Сильвестра Лепкого (10Ав):

(12Аа) Богдан Нестор

(12Аб) Микола,

(12Ав) Ольга,

(12Аг) Олена,

(12Аґ) Лев.

12Аа, Богдан Нестор Лепкий, * 9. XI. 1872 в Кривенькім коло Гусятина, + 21. VII. 1941 в Кракові.

Діти Богдана і Олександри Лепких:

(12Ба) Лев Ростислав,

(12Бб) Наталія Марія,

(12Бв) Софія Євгенія.

(12Ба) Лев Ростислав Лепкий * 10. III. 1898 в Бережанах, д-р філософії. Докторизувався в празькому Карловому університеті з хемії. Працівник Союзу Визволення України 1916-1918, в Німеччині, в таборі полонених українців у Вецлярі над Ляном. В 1919 р. урядовець Українського посольства в Берліні, співробітник української Військово-санітарної Місії в Берліні. За гітлерівських часів в 1943 р. заарештований Ґештапом у Кракові і придержаний на Монтелюпіх як закладник.

В 1945-1948 бібліотекар Українського Вільного Університету в Мюнхені. Одружений з Анною Марією Штромаєр (* 9. X. 1925 в

Авгсбурзі, Баварія), донькою Йосифа (1877-1959) і Анни з Фітерів (1895-1941). Лев Ростислав помер 11. VIII. 1965 р.; в Ню Йорку. Похований на цвинтарі St. Charles Cemetery, Timelawn, L. I., N. Y.

(12Бб) Наталія Марія Лепка, * 6. IX. 1901 в Коломиї, + 22. V. 1950 в Ню Йорку. Похована на кладовищі Roman Catholic of the Resurrection Cemetery, Pinelawn, Plot 140, Section 43, Grave 13; Магістер філософії, ґерманіст. Перед другою свтовою війною вчителька гімназії в перемиському Дівочому інституті для дівчат. Замужна за Миколою Данилевичем (* 12. II. 1902 в Германові).

(12 Бв) Софія Євгенія Лепка, 24.XII.1904 в Кракові. Довголітня співробітниця "Просвіти", "Союзу Українок" і "Рідної Школи" в Кракові. Тепер живе в Ню Йорку.

(12Аб) Микола Лепкий, * 1880 + 1945. Гімназійний професор у Станиславові. Довголітній голова багатьох станиславівських товариств. Культурно-освітній діяч, педагог, виховник та опікун української молоді, що вчилася в польських школах. За другої світової війни (1941-1943) голова УДК в Станиславові. Помер у Просмеріц коло Цнайму (Знайму) в Чехії, 1. І. 1945.

Одружений з Іванною, донькою о. Степана Стисловського (12Абб) і Центилії з Лежогубських.[192] Вінчання відбулося 30. 8. 1906 у Сколім. Іванна, дружина Миколи Лепкого (12Абб) нар. 10.. 7. 1885. Померла в Денвері, Кольорадо, 1952, ЗСА. Похована в Денвері на кладовищі Mounth Olivet Cemetery. 44th Ave., Denver, Colo., B. Section 23, Bolck 12, Grave 193.

Діти Миколи й Іванни Лепких:

(12Аб-в) Тетяна

(12Аб-г) Маркіян.

(12Аб-в) Тетяна Лепка, * 8. 7. 1907 р. Одружена з Володимиром Юзвяком (нар. 9. 12. 1907 р.) д-ром ветеринарії, сином о. Михайла й Ольги з Ортинських Юзвяк. [193]

Діти Тетяни й Володимира Юзвяків:

(12Аб-а) Христина, нар. 14. 12. 1936.

(12Аб-б) Ксеня, нар. 22. 10. 1942.

(12Аб-г) Маркіян Лепкий, нар. 17. 4. 1910. Музика скрипаль, учитель у Музичному Інституті ім. М. Лисенка у Львові. Одружений із Іванною (* 10. II. 1911), донькою о. Івана Павлусевича і Марії з Крижанівських.

(12 Ав) Ольга Лепка (* 18. 8. 1881 в Поручині, + 30. 5. 1934 в

---

192 *Лежогубські* з Лизогубів, козацький рід полковничий. *Стисловські* вель Сцісловські, стара галицько-волинська шляхта.

193. Отець Михайло *Юзвяк*, гімназійний катехит у Самборі, австрійський військовий капелян у 1914 р. Під час визвольних змагань головний духовник галицької армії.

Бориславі, там похована. Одружена з о. Іваном Ліщинським, сином Михайла і Марії з Курилів. (13 А а), о. Іван Ліщинський (* 29. IV. 1883 в Комарні, + 15. III. . 1950 у Зальцбурзі в Австрії. Там похований. Парох Борислава. Вибудував церкву в Мразниці (прилучена церква Борислава), за пляном архітекта Тимошенка, з вітражами Петра І. Холодного. Заходами о. Ліщинського побудовано в Бориславі захоронку для дітей і порадню для матерів.

Діти о. Івана й Ольги з Лепких Ліщинських:

(13Аа) Наталія

(13Аб) Мирослава Меланія

(13Ав) Ірина Ростислава

(13Аг) Іванна Дарія.

13 А а, Наталія Ліщинська, * 29. І. 1909 в Бориславі. Одружена з Михайлом Яремчишином (* 1904 в Судовій Вишні), д-ром медицини, сином Івана (1863-1926) і Климентини з роду Шимонич (* 1872 + 1944 в м. Вульц Продерсдорф, в Австрії).

(Брат Михайла, Роман згинув під Кожуховом як Січовий Стрілець).

Діти Наталії і Михайла Яремчишинів:

(13Ба) Зірка (5. І. 1933 — 1. III. 1940).

13АБб) Дарія Ольга (10. ІІІ1. 1938 в Дрогобичі — 15. VI. 1955 в Ляйма, Огайо, ЗСА. Там похована).

(13АБв) Богдан Іван, * 22. VII. 1941. в Вісьньовій Ґурі коло Лодзі, Польща.

(13Аб) Мирослава Мелянія Ліщинська (* 31. III. 1910 в Бориславі).

(13Ав) Ірина Ростислава Ліщинська (* 4. II. 1918 в Бориславі). Одружена 1. III. 1952 з (13 Ав-а) Євгеном Козаком (* 20. IV. 1912 в Жовкві), сином Якова і Катерини з Рачинських.

Діти Ірини та Євгена Козаків:

(13АвА) Андрій

(13АвБ) Марта.

(13Аг) Іванна Дарія Ліщинська, * 10. V. 1922 в Бориславі.

(12Аг) Олена Лепка * 25. VII 1885 в Поручині, + 29. IX. 1973 в Оттаві, Канада. Одружена з Іваном Ремезою (* 22. V; 1881, +1941. в Тернополі),[193] податковим інспектором і начальником уряду податкового.

Діти Олени та Івана Ремезів:

(12 Аг-а) Богдана

---

193 Предок роду *Ремеза,* французького походження "Ремез". Брав участь у поході Наполеона на Росію в 1812 р. Під час відвороту французької армії з-під Москви залишився в Галичині.

(12 аг-б) Сильвестер Василь.

(12Аг-а) Богдана Ремеза, * 5. V. 1904 в Ходорові. Одружена 1-во-то: з Іваном Завадовичем (6. IX. 1902 — 24. XII. 1930), маґістром фармації; 2-вото: з Петром Стецюком, живе в Ню Йорку.

(12Аг-б) Сильвестер Василь Ремеза (* 4. I. 1914 в Тернополі). Інженер мірник. Брав участь у боях Дивізії УНА під Бродами в 1944 р. Перебув полон у Ріміні в Італії. Живе в Оттаві, в Канаді.

(12Аґ) Лев Лепкий, * 7 XII 1888 в Поручині, пов. Бережани. Помер 28. X. 1971 в Трентоні, Н. Дж. Похований 1.XII71 на кладовищі в Бавнд Бруку, Н. Дж. Гімназію скінчив у Бережанах. Студіював право в Краківському університеті.

Учасник визвольних змагань — УСС, комендант кінноти в УСС. Співтворець січово-стрілецького руху перед першою світовою війною. Автор стрілецьких пісень, ("Великий співаник "Червоної Калини", 1937), композитор, письменник і журналіст. Співосновник видавництва "Червона Калина" 1922-1939 і 1952-70 у Львові і його довголітній редактор. Видавець і редактор сатирично-гумористичного журналу "Зиз" у Львові. Співтворець першої літературно-мистецької сцени в Галиччині "Співомовки" та лялькового театру сатири й гумору "Вертеп наших днів" (псевдо: Леле). Співосновник і довголітній директор мінерального живця Черче, першого чисто лікувального осередку в Галичині, що в тодішніх умовинах був не тільки лікувальним центром, але й місцем розваги українців із найдальших закутків краю та загранииці. В рр. 1940-1945 був редактором щоденника "Краківські Вісті" в Кракові. (ЕУ II, 1287)

Одружений із Марією Дрогомирецькою (* 15. V. 1902), донькою д-ра Івана й Емілії з Олесницьких Дрогомерицьких. [194]

---

194. *Дрогомирецькі*, старий боярський рід *Драгомири*. Їх родинні грамоти з XIV ст. є рідкими мовними та історичними пам'ятками пізньої княжої доби. Вони збереглися в архівах, опубліковані проф. М. Грушевським в Записках Н Т Ш , т. 51, ст. 1-8: "Кілька грамот Володислава Опольського." Одна з тих грамот Володислава Опольського про надання Драгомирові та Некрі сіл Старуня і Нове Село в галицькій землі (Станиславівщині) з 1378 р у Львові, починається так: (правопис змодернізований):

Во імя Отца і Сина і Святого Духа, Амінь. Божією милостію, ми, князь Володислав, опольскоі землі господар, Вєлунскоі землі, Рускоі землі господар і дідич прирожоний тим землям усім. Узрівши єсми на вірную службу Драгумиру і на Некрину, дали єсми їм дві селі на імя село Старуня,а другоє село Новоє; а тая села лежат в галицкой волости, на Малой Бистрици, што село Старуня, то осадил отець Некрин пустиню, то єсть село Некриново і братії єго і дітий єго. А Новоє село Драгумирово і брата єго Станково і дітей їх. А дали єсми їм та села у віки со всім правом і панством і со всіми плати, і с ужитки і со всіми доходи яко ізвіка тим селам у їх границях прислушают — с полем і с лісом і вокном і ріками. А то їм у віки належати волни продати і замінити, отдати, у свої ліпшії ужитки оборотити. А с тих сел імат Драгомир і Некра с братією своєю, і с їх дітьми і мают служити нам, і нашим намістникам трими стрільци. А на потвержденіє тому листови веліли есми привісити

(10Аг) *Анна Лепка,* (сестра о. Сильвестра) (1840-1885), одружена з А. Сас-Ясінським (1830-1891).

Діти Анни з Лепких та А. Сас-Ясінських:

(10Ага) Антін

(10Агб) Маріян

(10Агв) Варвара.

(10 Ага), Антін Ясінський (1861-1916), майор австрійської армії, поляг на фронті за першої світової війни.

(10Агб) *Маріян* (1863-1938), генерал австрійської армії. Одружений з С. Білинською. Мали три доньки. Одна з них одружена з графом Ґедройць.

(10Агб) *Варвара* (1865-1925). Одружена з Францом Кузелею (10Аг) (* 16. I. 1850 в Руднику, Польща, + 20. IV. 1923 в Бережанах). Він одружився перший раз із Іванною Лепкою (10Ад).

(10Аґ) *Теодосія Лепка* (1845-1890). Одружена з Фердинандом Смолинським (1840-1906) (10Аґа)

Діти Теодосії та Фердинанда Смолинських:

(10Аґа-а) Михайлина (1862-1931). Одружена з Левом Роґальським (10Аґа-б). Їх донька Валерія 1884-1909; (10Аґа-в), одружена з о.

печать нашого великого князства. Писана грамота в Львові, в неділю на каноні святого Филипа, по Божому Нарожденії тисяч літ і 300 літ і 70 літ і осмоє літо(1378). А то свідци: Пан Андріяш, староста Руської Землі, пан Добеслав Халастра, пан Ходко Лоєвич, пан Васко Волчкович, і інших к тому много било

Locus Sigilli: Володислав князь. [Книга Галицького гроду 170 с. 1037].

Друга грамота є в кількох облятах; в ориґіналі облятував її 5. 5. 1671 р. в галицькім Ґроді Данило Дрогомирецький. Грамота була передтим переложена на латинську мову і потверджена Жиґмонтом в 1527 р. на прохання Миколи Жураковського: "Suo et nobilium Fedor Zorakowski et Petri Przeroski fratrium suorum patruelium ac Fedorasz Iusyp et Iwanko fratrum suorum germanorum et aliorum consanguineorum suorum haeredum villae Starunia necnon nobilium Nicolai alias Myko poponis rutheni, Semion, Onofriy et Patrik, fratrum patruelium, Wasili et Sienko consanguineorum suorum omnium Drohomirczanie eo nomine nuncupatorum haeredum villae Nove Siolo in districtu Haliciensi".

Витяг із цієї грамоти з киг Коронної канцелярії видав Король Жигмонт III в 1611 р. і в цьому потвердженні облятував її у львівськім гроді nobilis Tryumphan Drahomirecki, 8-VIII-1628 (kn. 379c 1126-7)

Ця облята нотована в виказі львівських облят в "Akta grodzkie i ziemskie", t. X, N 12.

Старий боярський рід Драгомирів із часів короля Данила і його наслідників перемінений на Дрогомірецьких має герб "Сас" — золотий півмісяць на блакитному полі з шестибічними зірками на рогах; над місяцем стріла вістрям догори, над шоломом павиний хвіст із стрілою, рівнобіжно перешитий, вістрям направо.

Олесницькі. Прародич їх Збіґнєв Олєсьніцкі, канцлер короля Ягайла. Докладніші дані про це знаходимо в спогадах д-ра Євгена Олесницького, відомого галицького політика, народного діяча й економіста з-перед першої світової війни, друкованих частинно у львівському щоденнику "Діло" в 30-их рр. Герб власний: Олесницькі з Олесниці.

Іваном Адамом (10Ага-г), парохом Ставчан коло Львова.

(10 А д), *Іванна Лепка,* (1852 — 13. IV. 1896). Це перша дружина Франца Кузелі.

Діти Іванни і Франца Кузелів:

(10Ад-а) Зенон

(10Ад-б) Ростислава

(10Ад-в) Олександра

(10Ад-г) Марія.

(10А д-а), Зенон Кузеля, * 23. VI. 1882 в Поручині, + 24. V. 1952 в Парижі. Похований на паризькому кладовищі Сент Уан. Одружений із Ольгою Авдиковською, * 23. III. 1883, донькою о. Лева й Мальвіни з Лежогубських Авдиковського. Бездітні. Дружина Зенона померла 28. VII. 1957. в Парижі. Похована в спільній могилі з чоловіком.

Зенон Кузеля ходив до гімназії в Бережанах, де в 1898 р. основував і був головою тайного гімназійного гуртка "Молода Україна"; редаґував тайні гімназійні журнали. Філософію студіював у Львові та Відні. В Відні осягнув ступінь доктора філософії в 1906 р. В 1902-1904 був тричі головою "Січі", для якої зредаґував Альманах з нагоди її 40-ліття. За заслуги для цього товариства іменований почесним членом товариства. Від 1902 р. співробітник НТШ, головно як етнограф.

В 1906-1914 працював в університетській бібліотеці в Відні. Опісля був підреферентом слов'янського відділу і лектором української мови в черновецькому університеті.

В рр. 1914-1916 працював у Відні в Інституті европейської історії (Юберсберґер), в "Культурній Раді" та виданнях СВУ.

В 1915 р. Степан Томашівський, Степан Рудницький, Іван Раковський та Зенон Кузеля основували "Forschungsinstitut für Osten und Orient".

В 1916-1920 в Зальцведелі. Там був відпоручником Військово-санітарної Місії, головою просвітнього відділу з рамени СВУ; редактором "Вільного Слова" і "Шляху".

В рр. 1920-1945 жив у Берліні. Спершу як директор і редактор "Українського Слова", і співробітник "Літопису". З 1931 р. член Українського Наукового Інституту, викладач і лектор школи закордонних наук та факультету закордонних наук університету в Берліні.

В рр. 1930-1936 голова "Фербанду" ("Verband") закордонних журналістів.

В р. 1940 основував КОДУС.

В рр. 1945-1951 проживав у Фюрті в Баварії. Продовжував діяльність КОДУС-у. В 1947 р. разом із проф. В. Кубійовичем відновив НТШ. В рр. 1947-1949 заступник голови, в 1949-1952 голова НТШ.

В 1947 р. УТГІ надав йому почесний докторат. В 1951 р. переїхав до Франції й осів у Сарселі. Дійсний член і голова української секції Міжнародної Вільної Академії. (ЕУ II, 1225).

(10Ад-б) Ростислава Кузеля, * 24. II. 1885 в Бережанах, + 10. III. 1959 р. в Коал Ситі, Ілл. в ЗДА. Похована в Шікаґо на католицькому кладовищі St. Nicholas Cemetery, Chicago, Ill. Higgins Road, A 97 Section 6.

Ростислава Кузеля одружена з о. Петром Смиком (14А) *12. VII. 1883, + в Шікаґо 18. VI. 1966., похованим коло дружини на цвинтарі ім. св. Миколая.

Останньо був парохом Жовчева коло Рогатина.

Діти Петра й Ростислави Смиків:

(14Аа) Богдан Юрій

(14Аб) Степанія Анна

(14Ав) Роман Петро

(14Ав) Євген Ігнат

(14Аґ) Мирон Микола

(14Аа) о. Богдан Юрій Смик,* 7. V. 1912 р. Одружений з Володимирою Заяць (* 15. II. 1914) (14АБ) донькою о. Якова та Олени з Вітошинських. Повінчані в Жовчеві 25. 10. 1936.

Діти о. Богдана й Володимири Смиків:

(14Аа-а) Тетяна, * 11. IV. 1938 р.

(14Аа-б) Олександер, * 3.II. 1940

(14Аа-в) Ростислав, * 17. I. 1944.

(14Аб) Степанія Анна Смик, * 28. V. 1916 р. Одружена з о. Володимиром Тарнавським (* 16. VII. 1912 р.), сином о. Якова і Богдани Глібовицької, доньки о. Омеляна Глібовицького і Євгенії з Темницьких. Звінчані 9. VIII. 1936 р. в Жовчеві.

Діти о. Володимира і Степанії Тарнавських:

(14АбА-а) Андрій, * 7. VII. 1937.

(14Аба-б) Мирон, * 25. IV. 1940.

(14Аба-в) Юрій, * 20. III. 1947 р. в Міттенвальді, Баварія

(14Ав) Роман Петро Смик, * 3. X. 1918 р. в Жовчеві. Медичні студії відбув у Ягайлонському університеті в Кракові та берлінському. В 1945 осягнув ступінь доктора медицини у проф. Цайса на основі дисертації "Українська народна медицина". В р. 1949 дістав диплом спеціяліста шкірних та венеричних недуг. В 1949-1950 директор шпиталя ІРО в Ансбаху в Баварії. В 1950 р. виїхав до Америки, в 1953 р. дістав право практики на стейт Іллінойс.

Ще під час гімназійних наук займався музейництвом (був директором першого українського шкільного музею в Станиславові) та журналістикою. Також видавав шкільну спортову ґазету "На старт". Під час університетських студій брав живу участь у студент-

ському житті в Кракові та Берліні, занимав різні уряди в студентських товариствах. В Берліні редаґував ґазету для українських шоферів "Авто-ремісник" з рамени УНО (1942 р.). В 1941 р. разом із проф. Миколою Угрином-Безгрішним редаґував ґазету "Рогатинське Слово". В Берліні опрацював підручний німецько-український медичний словник (6500 слів), що появився друком у 1944 р. В 1947 р. видав ілюстровану брошуру "Венеричні недуги".

У ЗСА діяльний на церковно-суспільному полі, в церковно-суспільній публіцистиці, пропаґандивній філателістиці і в продовженні культу Богдана Лепкого. Меценат УКУ, НТШ й основник фундації Богдана Лепкого при НТШ. Перевидав збірку "Казка мого життя" Богдана Лепкого.

Одружений 23. II. 1946 в Фюрті в Баварії з Лідією Кожушко (14Ава), * 30. III. 1921), донькою Михайла і Степанії з Дакурів.

Діти Романа Петра і Лідії Смиків:

(14Ава-а) Євген Богдан, * 7. III. 1948 р. в Ерлянґені, Німеччина.

(14Ава-б) Роман Мирон, * 25. X. 1956 в Ковл Ситі, Ілл., ЗСА.

(14Ава-в) Марко Петро, * 23. VII. 1958 В Ковл Ситі, Ілл., ЗСА.

(14Ава-г) Тиміш Степан, 14 - 15. VI. 1961 в Ковл Ситі, Ілл.

(14Аг) Євген Ігнат Смик (2.I. 1921 — 1946). Підстаршина Української Галицької Дивізії. Розстріляний у селі Данильче в Рогатинському повіті, 1946.

(14Аґ) Мирон Микола Смик, (3. I. 1923 — 1944). Студент університету. Поляг як вояк Української Галицької Дивізії в селі Чижках під Бродами, 1944.

(10Адв) Олександра Кузеля, * 24. IV. 1888. Одружена з Іваном Лонкевичем (1884 — 1946), сином о. Августина і Павлини з Левицьких.

Діти Олександри та Івана Лонкевичів:

(10Адв-а) Олег

(10Адв-б) Ростислав

(10Адв-в) Марія

(10Адв-г) Зенон

(10Адв-ґ) Наталія

(10Адв-а) Олег Лонкевич, * 1913. Одружений із Корнелією Савчук Їх син: Борис, * 21. I. 1953. (10Адваа).

(10Адв-б) Ростислав Лонкевич, * 1916 р.

(10Адв-в) Марія Лонкевич, * 1918. Одружена з Євгеном Костеком

(10Адв-в-а) сином о. Йосипа і Марії з Мартинців. Їх донька Олександра (10Адв-вб), * 1952 в Ню Йорку.

(10Адв-г) Зенон Лонкевич, * 1921 р.

(10Адв-ґ) Наталія Лонкевич, * 1924 р. Одружена з Арсеном

Олійником (10Адв-ґ-д) сином о. Павла і Михайлини з Чорних

Діти Наталії та Арсена Олійників:

(10Адг-а) Мирослав Олійник, * 1946 р.

(10 Адґ-б) Роман Олійник, * 1953.

(10Адґ-в) Ірина, * 1954

(10Адґ-г) Зенон, * 1957.

(10Ад-г) Марія Кузеля, * 7. IX. 1890, + 14. VII. 1952 в Шікаґо. Похована на кладовищі ім. св. Миколая в Шікаґо.

Професор Гімназії в Дівочому Інституті в Перемишлі. Одружена з д-ром Степаном Гривнаком (10Адг-а). Нар. 24. III. 1886, + 1920 в Проскурові на тиф. Адвокат, учасник визвольних змагань 1918 р. Староста в Рогатині в 1918 р. Вояк УГА за Збручем. Повітовий комісар у Балті в 1919 р.

ПЕРЕЇЗД РОДИНИ ПОК. БОГДАНА ЛЕПКОГО з Кракова до Відня, звідти до Німеччини, та до Ню Йорку в ЗСА

Коли большевики підходили вже під Тарнів, родина пок. Богдана Лепкого, син Лев Ростислав, доньки Наталія Марія і Євгенія Софія виїхали з Кракова до Відня 8. VIII . 1944 р. Перепустки на переїзд до Відня дістав припадково син Ростислав у маґістратському уряді в Кракові, завдяки тому, що начальник паспортового відділу був поляк, колишній учень Б. Лепкого.

Після зліквідування хати родини Лепких у Кракові при вул. Зеленій 26/5, цінна бібліотека пішла на переховання до манастиря краківських монахів Бернардинів. Образи, різьби передано до приятельки Лепких, п. М. Лязар-Бєньковської, Краків, вул. Смолєньск 22/5. Фортепіян, скло, частину меблів, образів тощо взяла на переховання п. Г. Пісуля, кравчиня доньок Б. Лепкого, Краків, вул. Вжесіньска 4/4. Решту меблів продано або роздано знайомим.

Син Б. Лепкого взяв із собою на еміґрацію: архів, рукописи, дипломи батька, декілька образів, дещо з української старовини, всього 14 скриньок. Більше годі було забрати, бо на все треба було цілого ваґону.

В Відні родина Лепких, завдяки своякові о. А. Лонкевичеві, дістала мешкання при вул. Сальватор 10, недалеко катедри св. Стефана. В часі між вереснем 1944 і початком 1945 рр. Відень бомблено майже кожного дня. Прямо чудом збереглася родина Лепких, хоч усе довкруги було в руїні.

З Відня родина Лепких виїхала 27 лютого 1945 р. до Німеччини. Виїзд зорганізувала Боєва Управа Української Дивізії Галичина. Після різних пригод родина ціла і здорова опинилася в селі Бльонгофен коло Кавфбойрен у Баварії. Там теж одружився Лев Р. Лепкий із німкою Марією Штромаєр.

В 1948 р. родина дістала афідавіти від нюйорського архітекта Юліяна Ястремського і його дружини. Дня 15 лютого 1949 р. заладувалися на особовий пароплав "Марін Тайґер" і причалили до Ню Йорку 27. II. 1949 р.

Почався новий етап у житті родини Лепких. Треба жити... Треба було хапатись за всяку працю.

14 скриньок з книжками залишилися в Відні при вул. Сальватор 10 під опікою о. Лонкевича, який жив у цім мешканні після виїзду Лепких до Баварії. Завдяки д-рові Миколі Климишинові, студентові Б. Лепкого, якому вдалося перетранспортувати архів Б. Лепкого з Відня до Розейгайму в Баварії, а опісля до Бльонгофену, він зацілів. Переїзд з Німеччини фінансувала п. О. Ястремська.

Стара церква в Поручині

Приходство в Жукові, знищене під час Першої світової війни

Приходство в Поручині

Церква в Жукові, взимку

Церква в Жукові

Великдень у Жукові в 1931 р.

Бережани. Частина ринку з новою трибанною церквою. Зліва видно латинську фару

Бережанський став

Бережанський став коло фільварку за мостом

Алея з Бережан до Раю. Хрест при в'їзді до Раю.

Іванна з Стисловських Лепка, дружина проф. Миколи Лепкого

Наслідки війни в Галичині. Руїни в с. Хатки, Бережанського повіту

Церква в Жовчеві

Вистава творів Богдана Лепкого в Ню Йорку під час конференції, влаштованої на пошану Поета, 4. XI. 1972. (Заля Українського Інституту Америки)

Комітет вистави літературної і мистецької спадщини Богдана Лепкого в Шікаґо 1973 р. Від ліва сидять. Лідія Смикова, Роман Завадович, Софія Лепка, Микола Денисюк, Євгенія Матлова. Стоять: Роман Кецала і Дмитро Грушецький. Праворуч група молоді Школи українознавства з учителькою.

Лепкі; Abbazia, Royal Nr. 20.

Дорога Лено! Уявити Собі не можеш як
тутки красно. А який воздух. З одного
боку гори, а з другого море. Сіль і озон.
Так якось легко чоловікови, такий ла-
гідний, спокійний як не був давно.
Вчора купав ся в перший раз в морі.
Купель урядження знаменито з балько-
ном величезним до лежання на
піску в сонци і коштує всього
40 кр. з білєм і обслугою. Загалом
ту дешевше чим в Закопанім.
За 4 кор. дають дуже добрий
обід і гарну хату. Дні мої
нерви ту така [illegible], про яку
я навіть не думав. Жалую, що я
не приїхав з Вами всіми замість
їхати до Закопаного. Мої това-
риші роблять прогулку до [illegible]
я не маю [illegible]. Посиджу в Абациї
тиждень, бо се [illegible] для здо-
ровля. Приїду у вівторок, або середу.
Цілую Вас Богдан.

Galizien.

Вповажана
Лена Лепкова

Zakopane
Krzeptówki
Chramcówki.

11826

R. E. C. A. No. 591

Поштівка Б. Лепкого, написана до дружини з Абації до Закопаного.

25 лютого 1861.

Умер поет. Далеко на півночі
У городі непривітнім, чужім,
А хто ж йому накриє сонні очі
Китайкою? Заплаче хто по нім?

Ти не журись. Як північна година
Мине, хтось двері створить нарозтвір,
Прийде Петрусь, Оксана, Катерина,
І Наймичка, — наїде їх повний двір.

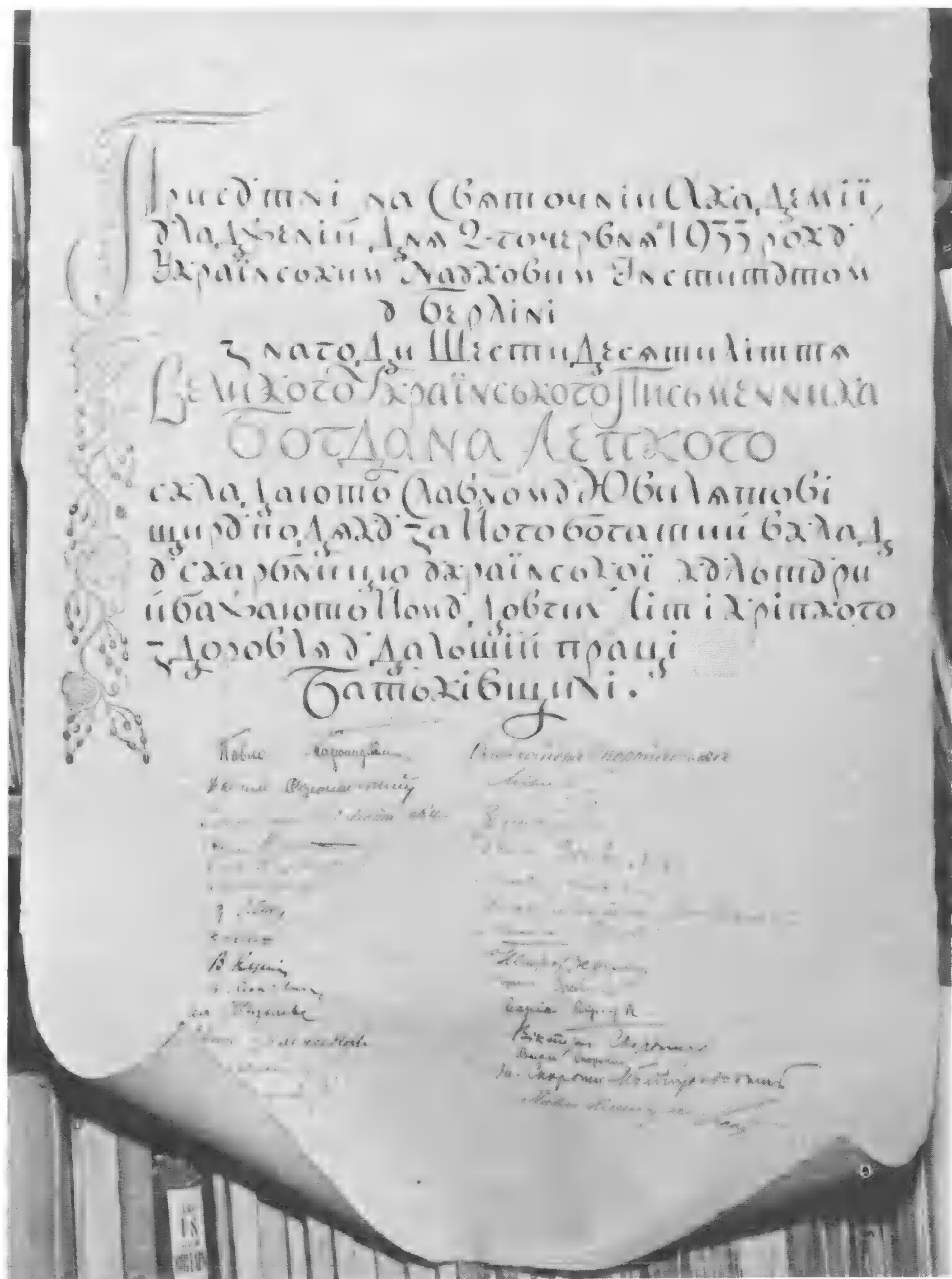
Ярина з Степаном при домовині,
Двох хлопців сотник Бонта приведе,
Памій псалтир чита: свято нині —
Ясновельможний гетьман тут іде.

За гетьманом полковники на конях,
І куренями виступає Січ,
Булави, пірначі мигтять в долонях,
І від шабель розвиднюється ніч.

А там народ, цілий народ, як море
Двигається, іде вперед, шумить...
Не вмер поет, його втомило горе,
Схилив чоло і задрімав на мить.

Богдан Лепкий

Рукопис Богдана Лепкого. "25. лютого 1961". (Вірш про Шевченка)

Присутні на Святочній Академії,
влаштованій дня 2-го червня 1933 року
Українським Науковим Інститутом
в Берліні
з нагоди Шестидесятиліття
Великого Українського Письменника
Богдана Лепкого
складають славному Ювілятові
щиру подяку за його багатий вклад
в скарбницю української культури
й бажають йому довгих літ і кріпкого
здоровля в дальшій праці
Батьківщині.

Привітальна грамота Богданові Лепкому на святковій академії з нагоди його 60-ліття в Берліні в 1933 р. Підписані — в першій колонці: Павло Скоропадський, Данило Скоропадський, Єлисавета Скоропадська, Сергій Шемет, Борис Крупницький, Микола Шаповал, В. Ліпар, Федір Ємець, В. Кужім, Володимир Леонтович, Ольга Кузелева, Євген Білінський, В. Мельничук, Василь Масютин. В другій колонці: Олександра Скоропадська, Іван Мірчук, Зенон Кузеля, Іван Вітвицький, Михайло Антонович, Михайло Демкович-Добрянський, Микола Ряський, о. Петро Вергун, Ераст Яковенко, Марія Мірчук, Вікторія Скоропис, Василь Скоропис, Олександер Скоропис-Йолтуховський, Павло Дмитренко

Українська Бібліотека імени Симона Петлюри в Парижі

Вельмишановному Добродієві

Панові Професорові БОГДАНОВІ ЛЕПКОМУ

Наші люде всюди, де тільки можна, вшановують 300-ліття з дня народження Гетьмана ІВАНА МАЗЕПИ.

Тут на чужині в Парижі зібралися сьогодня й ми віддати пошану світлій пам'яті великого Гетьмана, протектора нашої Церкви й культури, вождя нації, борця за її Державність.

І маючи перед очима величний образ вічної слави достойного Гетьмана, не можемо ми не згадати того, хто найбільше зробив своїми творами для поширення культу нашого національного героя, майстерне зв'язавши минуле з майбутнім.

На вашій трилогії, вельмишановний Пане Професоре, виховається молоде покоління, якому доля судила довершити не завершене.

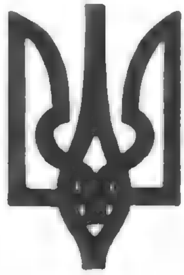
От чому в цей день ми зібрані на академії пам'яти Івана Мазепи, влаштованій Радою Української Бібліотеки імени Симона Петлюри в Парижі, шлемо вам щирий привіт та вислови вдячности за ваш неоцінимий твір й бажання здоров'я і сили на працю для блага Отчизни нашої на многая многая літа.

Вячеслав Прокопович. —

Рада Бібліотеки

Бібліотекарь

Українська Бібліотека ім. Симона Петлюри в Парижі — привітання Богданові Лепкому з нагоди його 60-ліття під час академії пам'яти Івана Мазепи в 1932 році. Підписані: Вячеслав Прокопович, Олександер Шульгин, Н. Гасенко; Рада Бібліотеки: О. Удовиченко, І. Радичів, Г. Прокопович, М. Шулизький, С. Нечай, С. Коссакова, Олександра Токаржевська-Карашевич, Леонід Перфецький, М. Кабарівський, козак — Захарій Безляський

Дорогий наш Поете!

В листопаді цього року закінчили Ви шестий десяток літ, з котрих чотири Ви незмінно простояли в перших шерегах наших борців за визволення України. Ви попереджали своїм віщим словом наш народ про грізну світову бурю, Ви запалили підчас світової війни світлими споминами про нашу боєву козацьку традицію, вогонь національного почуття в душах тисячів наших земляків в таборах Союза Визволення України, Ви були з нами в ясні дні перемоги після проголошення Української Народньої Республіки, Ви з нами залишилися в ці тяжкі дні нашої еміграції і будите своїм словом, своїм ділом любов до Рідного Краю і сієте ненависть до окупанта України. Ваше шістьдесятиліття припало на трьохсотліття народин великого попередника нашого Івана Мазепи, якого прапор Ви у Вашій трилогії так високо підняли дорогоказом для всього народу нашого в це люте время.

Задовольняючи бажання нашої лицарської армії, що прагне увіковічнити святі мазепинські традиції і з ними повернутися на Рідну Землю, Уряд У.Н.Р. на знак глибокої пошани й щирої подяки передає Вам, із в бою здобутої московської зброї, битий перстень одзначений гербом Мазепи і Тризубом. Нехай той перстень мазепинський переходить з роду в рід, од письменника до письменника, що своєю творчістю найбільше, як оці Ви, заслужився для здійснення і закріплення державних ідеалів Великого Гетьмана.

Головний Отаман У.Н.Р.

Голова Ради Міністрів У.Н.Р.

в Парижі 1932

Акт передачі Богданові перехідного перстеня Мазепи, викутого з добутої московської зброї, відзначеного гербом Мазепи і Тризубом, в Парижі 1932 р. Підписані: Головний Отаман УНР Андрій Лівицький, Голова Ради Міністрів УНР Вячеслав Прокопович

Українська Народня Республіка

РЕҐУЛЯМІН

ПЕРЕХІДНОГО МАЗЕПИНСЬКОГО ПЕРСТЕНЯ.

I

Установлений Урядом УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ грамотою з дня 4.XI.1932 року на імя письменника Богдана Лепкого Перехідний Мазепинський Перстень має бути переданий письменникові Богданові Лепкому.

II

Цей Перстень залишається на руках у письменника Богдана Лепкого для постійного уживання.

III

Носій Перстеня Богдан Лепкий має за свого життя призначити свого в посіданню Перстеня наступника,до якого Перстень має перейти.

IУ

Свою волю щодо зга̀даного /§III/ наступника носій Перстеня Богдан Лепкий означає або в свойому заповіті, або в спеціяльному акті за підписом двох свідків.

У

На випадок відсутности заповіту або спеціяльного акту щодо передачі Перстеня Мазепинський Перстень повертається до Уряду УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ на руки Державного Секретаря.

УІ

Кожний наступний носій Мазепинського Перстеня виконує його передачу тим самим порядком.

МІНІСТР ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ
УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ
Генерального Штабу Генерал-Хорунжий

ЗА ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ
УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ
ВІЦЕ-МІНІСТР СПРАВ ЗАКОРДОННИХ

Місце постою,
-27-XI.1932.

Українська Народня Республіка. Реґулямін Перехідного Мазепинського Перстеня, переданого Богданові Лепкому 27. XI. 1932 р. Підписали: Міністр військових справ УНР Генерального Штабу ГенералХорунжий В. Сальський. За Державного Секретаря УНР Віце-міністр справ закордонних Роман Смаль-Стоцький. (Перстень загинув під час утечі Богдана Лепкого з Черча перед большевиками в вересні 1939 р.)

Оселя "Маковиця" в Ямнім коло Яремча — Літо 1927.
Сидять на траві зліва: Ірина Ліщинська-Козак, Меланія та Іванна Ліщинські, Роман Наконечний. Сидять: Тетяна Лепка-Юзвяк, Олександра Лепка (дружина Богдана), Іванна Лепка (дружина Миколи), на колінах Оксана Наконечна, посол Антін Максимович (приклякнув). Стоять: проф. Володимир Лепкий, Теофіля зі Стисловських Домбровіцька, Анатоль Лепкий, Наталія Лепка-Данилевич, Лідія Лепка (дочка Анатоля), Анна Наконечна, Меланія Лепка (дружина Володимира) і Лев Лепкий. Стоять позаду: Богдан Лепкий, Лев Ростислав Лепкий (син Богдана), о. Наконечний.

III. ЧАСТИНА

БІБЛІОГРАФІЯ ДРУКІВ БОГДАНА ЛЕПКОГО

БІБЛІОГРАФІЯ I

Складав Євген Юлій Пеленський. Передруковано з Збірника БОГДАН ЛЕПКИЙ 1872 — 1941. Краків — Львів 1943, "Українське Видавництво", стор. 47 — 77.

Скласти повну бібліографію писань Богдана Лепкого в сучасних умовах — неможливо. Починаючи від 1895 р. друкував він свої писання майже в усіх галицьких часописах і в багатьох чужих. Тому обмежуюся тут до списку книжкових видань разом з окремими відбитками з часописів. Крім того подаю спис книжок, які Лепкий переклав, переробив, або видав із вступом, чи коментарем. Друга частина бібліографії — це спис найважніших писань про Б. Лепкого. Як здається, книжки Б. Лепкого списані повнотою, куди повніше, як у дотеперішніх бібліографіях (З. Кузелі з 1924 р. і моїй із 1933 р.), за те рецензії та статті про письменника зібрані несистематично і неповно. Зробити це в Кракові, далеко від українських бібліотек, під час війни, було неможливо. Все ж і тут найважніші речі мабуть принотовано, зокрема найповніший життєпис поета, пера Зенона Кузелі, доведений до 1923 року та основну студію про його творчість. В. Верниволі (д-ра Василя Сімовича) з 1922 р.

Не вввійшли тут переклади писань Лепкого на чужі мови — за виїмком книжкових видань. Деякі з них відмічує Б. Лепкий у поясненнях до збірного видання творів "Писання" т. I—II. Так само не ввійшли тут музичні композиції до слів Б. Лепкого. Деякі (12) списані в З. Кузелі (ст. 253), але їх було значно більше. Найважливіші з них: *Василя Барвінського* ("Як прийде вечірна година", сольо в супроводі фортепіяна), *Михайла Гайворонського* ("Колисав мою колиску", "Чи ти прийдеш тоді до мене", тенорове сольо. "Пиймо цю чарку", баритонове сольо), *Філарета Колесси* ("Що то за грім", муж. квартет, Відень 1914), *Бориса Кудрика* ("Бувайте здорові, гори барвнкові", сольоспів із фортепіяном., Рогатин 1923, "Дав Господь на весні", тенор, Рогатин 1923; "Дивний сум і туга", баритон, Рогатин 1923; "Часом на проході весною", Рогатин 1923; "Часом у вечірню годину", Рогатин 1923), *Левка Лепкого* ("Кладочка" у зб. "Сурма" Львів 1922, ст. 81); *Станислава Людкевича* ("День і ніч падуть сніги"), *Дениса Січинського, В. Чабанюка* ("Коли б не віра", Ляйпціґ 1922). *Я. Ярославенка* ("Видиш, брате мій", Львів 1928) і ін.

Покажчик обіймає: І. Писання Б. Лепкого — хронологічний спис

книжкових видань белетристичних і наукових творів поета разом з перекладами на чужі мови. — II. Переспіви і переклади. Книжки видані Б. Лепким — теж хронологічний спис. — III. Важніші писання про Богдана Лепкого — впорядковані річево (1. Біографія; 2. Творчість; 3. Бібліографія), а в межах підрозділів — хронологічно.

В описі книжок пропущено ім'я і прізвище автора (—), за те подано відміни і псевдоніми. Зіркою (*) відмічено позиції неописані de visu, а взяті з інших джерел.

Складення покажчика (по 1923 рік) дуже влегшила бібліографія З. Кузелі, яка тут використана повнотою, хоч не в одному справлена і доповнена новими позиціями.

Почуваюся до милого обов'язку подякувати тут за поміч при складенні бібліографії Поважаним Панам д-рові Ростиславові Лепкому і Костеві Кузикові; окрема щира подяка належиться Шановному Панові Володимирові Дорошенкові, Директорові бібліотеки НТШ у Львові, за ласкаву марудну провірку сумнівних позицій і численні доповнення.

I. ПИСАННЯ Б. ЛЕПКОГО

1. З СЕЛА. Збірка оповідань *Богдана Лепкого*. Чернівці 1898 [1897], 8⁰, 83+(1) ст. Накладом редакції "Буковини". (З друкарні товариства "Руська Рада" під зарядом Івана Хромовського).

З переднім словом Льва Турбацького (ст. 3-4). З м і с т · Думка поета [вірш] — Мати — Оповіданє дяка. — Нездала пятка. — Над ставом. — Гусій — Настя — Різдвяна свічка.

— З СЕЛА. Друге, повне виданннє. Чернівці 1909, 180×130, 71+(1) ст. Заходом др. Льва Когута і Франца Коковского. "Сьвітова Бібліотека", число 4. (З друкарні тов. "Руска рада" під зарядом Ів. Захарка).

На обгортці вінєта пера автора.

—*З СЕЛА (Оповѣдання). Ужгород 1923, 225×150, 31+(1) ст. Выдавныцтво Товариства "Просвѣта" в Ужгородѣ, ч. 23 (Книгопечатня "Виктория" Ужгород).

2 1. MARYA KONOPNICKA. Szkic literacki, skreslił Bohdan Łepki. [Бережани 1897] 215×144, 3—36 ст.

Відбитка з книжки· "Sprawozdanie Dyrekcyi c. k Gimnazyum w Brzezanach za rok szkolny 1897" Brzeżany, Nakładem Funduszu Naukowego. ст. 3—36. На ст. 36 "W braku miejsca dalszy ciąg niniejszej rozprawki przeznaczony do sprawozdania na rok następujący" Без обгортки і заг. листка.

2 2. MARYA KONOPNICKA. Szkic literacki. skreslil Bohdan Łepki. [Бережани 1898], 220×143, 16 ст.

Відбитка з кн "Sprawozdanie Dyrekcyi c k Gimnazyum w Brzezanach za rok szkolny 1898" з допискою. "Początek w sprawozdaniu za rok 1897". Без обгортки

3. — З ЖИТЯ. Збірка оповідань. У Львові 1899, 185×117, 62+(2) ст. Накладом Українсько-руської Видавничої Спілки зареєстрованої спілки з обмеженою порукою у Львові.

З м і с т : *** [Вірш "Ти знов ідеш до мене, чую..."]. -- Підписався. — Для брата. -- Дідусь. -- Небіжчик. -- Хлопка. — Скапи.

4. -- ОПОВІДАННЯ. Львів 1901, 160×55, 136+(2) ст. Накладом А. Хойнацького. З друкарні В. А. Шийковского.

З м і с т : Цвіт щастя. -- Закутник. -- Стріча. -- Починок.

5. -- СТРІЧКИ. (Заходом К. Студиньского) Львів 1901, 160×106, 103+(5) ст. Накладом А. Хойнацкого. З друкарні В. А. Шийковського.

Другий формат: 165×60.

Р е ц е н з і я : *М. Лозинський,* "Діло", Львів 1901.

6. -- ЩАСЛИВА ГОДИНА. (Заходом К. Студиньского) Львів 1901, 160×113,145+(3) ст. Накладом А Хойнацкого. З друкарні В. А. Шийковського.

З м і с т : Щаслива година. — Звичайна історія. Месть.— Глум — Барометер -- В лісі. В Сокільськім. — В коршмі.

7. -- ЛИСТКИ ПАДУТЬ. (Заходом К. Студинського). Львів 1902, 190×130, 126+(4)+ портрет автора. Накладом А. Хойнацького. (З друкарні В. А. Шийковского).

Надруковано зеленою краскою. З підписом автора.

8. -- НА ПОСЛУХАНЄ ДО ВІДНЯ. Написав... 183×130, 31+(1) ст. Видавництво Товариства "Просьвіти" ч 268, кн. 9. Львів, 1902 (З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка під зарядом К. Беднарского).

9. **Марченко, Ярослав:* НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ. Річ сценічна. Відіграна в Бережанах 2 червня 1902 перед вечерницями в память 41 роковини смерти Тараса Шевченка. Тернопіль. 1902, 16^{0}, 7+(1) ст.

Р е ц. *В. Г[натюк],* "Літ.-наук. Вістник" 1902, кн. 8, ст. 18.

**Марченко, Ярослав:* НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ. Річ сценічна. Львів 1903, 165×104, 11(+1) ст. Накладом Редакції "Гайдамаки".

Відбитка з кн. "На коляду Руси-Україні оден сніп з гайдамацької ниви", Львів 1903. Друкарня Уділова, ул. Ліндого ч. 8

Марченко, Ярослав: НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ. Сценічний прольог. Виданнє друге. Краків 1910, 161×125, 11+(1) ст. (Грано в перве 2. VI. 1902. в Бережанах. Накладом автора. (Друкарня Олекси Ріппера в Кракові).

В. Верниволя згадує ще про видання: Львів 1911, але такого мабуть не було (пор. Б Лепкий· "Писання" І, ст. VII).

10. -- ОСІНЬ. Коломия 1902, 175×110, 93+(3) ст. Накладом власним. З друкарні Вільгельма Браунера в Коломиї.

Другий формат: 162×102. -- Друк темносиньою краскою. Р е ц. *Марія Грушевська,* "Літер-наук. Вістник", Львів 1903 Книга 2, ст. 97-100. *А. Крушельницький,* "Діло", Львів, 1902.

11. -- ВАСИЛЬ СТЕФАНИК, літературний нарис Богдана Лепкого. Львів 1903, 170×115, 31+(1) ст. Накладом Автора. З друкарні В. А. Шийковського.

На ст. 2: "Розвідка читана автором на засіданню "Словяньского Клюбу" в Кракові". Відбитка з "Руслана" 1903, ч. 112-118. Вийшли переклади польський і чеський.

12. — В ГЛУХІМ КУТІ. Оповіданнє, написав... Львів 1903, 183×128, 29+(3) ст. Видавництво Товариства "Просьвіти" 274 ч. кн. 3. Коштом і заходом Товариства "Просьвіта" у Львові. З друкарні Товариства ім. Шевченка під зарядом К. Беднарского.

— В ГЛУХОМ КУТЪ [Ужгород] 1922, 228×154, 16 ст. (Видавництво Товариства "Просвѣта" в Ужгородѣ 15 ч. Печатня "Виктория" в Ужгородѣ.

НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ. Львів 1903 гл. ч. 9.

13. *Марченко, Ярослав:* ВЛАСНА ХАТА. Прольоґ написаний на відчиненє народного дому в Бережанах 1. III. 1903. р. Коломия 1903, 149×94, 14+(2) ст. Накладом Редакції "Поступу". (З друкарні Вільгельма Браунера в Коломиї).

Рец. "Діло" 1903, ч. 52 (18. III). (З помилкою. "Марянка" зам "Марченка").

14. — МИКОЛІ ЛИСЕНКОВИ НА СПОМИН ДНЯ 7-ГО ГРУДНЯ 1903 РОКУ, Львів [1903], 240×155, III+(1)ст.

Поміщено в "Літ.-наук. Вістнику", Львів, 1904, кн. 1, ст. 2-3, з заміткою Редакції: "Отсі вірші були виголошені автором підчас музичної академії на честь М. Лисенка".

15. — НОВА ЗБІРКА. Львів 1903, 158×105, 101+(3) ст. Накладом А. Хойнацького. З друкарні В. А. Шийковского.

Зміст: Пачкар. — Сон. — Жертва. — Ту продають трумна. — Босий. — Ще крок, ще два.

Марченко Ярослав: НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ. Львів 1903 гл. ч. 9.

16. — В ГОРАХ. (Заходом К. Студиньского). Львів 1904, 165×100, 117+(3) ст. Накладом А. Хойнацкого. З друкарні В. А. Шийковского.

Зміст: В горах (Початок повісти). — Образ — В касині. — Гостина.

17. *[Л., Б.]* I. ДОНЬКА І МАТИ, АБО НЕ ПРОТИВСЯ НАУЦІ! II. НА МИЛУВАНЄ НЕМА СИЛУВАНАНЯ. (Правдива подія). Написав *Б. Л.* У Львові 1904, 184×127, 27+(5) ст. Видавництво Товариства "Просьвіти", 290 ч., кн. 7. Коштом і заходом Товариства "Просьвіта". (З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка під зарядом К. Беднарского)

18. — НА ЧУЖИНІ. Спомини і мрії. (Відень 1892 — Краків 1902). [Львів 1904], 190×120, 48+(2) ст. (Львів 1904. Накладом Хойнацького. З друкарні В. А. Шийковского.— Памяти незабутнього Батька автор.)

19. — З ГЛИБИН ДУШІ. Вибір поезий Богдана Лепкого. Львів 1905, 213×136, 192 ст. Накладом Михайла Петрицького. "Друкарня Уділова", Львів, Коперника ч. 20.

З портретом автора і власноручним підписом

20. — КАРНА ТА ИНШІ ОПОВІДАННЯ. Львів 1905, 187×120, (4)+167+(5) ст. Накладом Українсько-руської Видавничої Спілки, зареєстрованої спілки з обмеженою порукою у Львові. (З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка під зарядом К. Беднарського.)

Зміст: Перша зірка. — Над ставом. — Жертва. — Оповідання дяка. — Гусій. — Гостина. — Матвій Цапун. — Нездала пятка — Мати. — Настя. — В глухім куті. — Мій товариш — Кара. — Звичайна історія. — Іван Медвідь.

21. — *НАД РІКОЮ. (Поезії). Львів 1905, 205×130, 92 ст. Накладом Р. Гординського. З друкарні В. А. Шийковского.

22. ПО ДОРОЗІ ЖИТЯ. Вибір оповідань Богдана Лепкого. Львів 1905, 212×140, 168+(2) ст. Накладом Михайла Петрицького. "Друкарня Уділова", Львів Коперника ч. 20.

На окладці: "Богдан Лепкий По дорозі життя. Вибір оповідань" (!). Зміст. Образ. — Дідусь. — Цвіт щастя. — Закутник. — Стріча. — Пачкар. — Небіщик. — В касині. — Босий. — Поєдинок.

23. — ПРО "НАЙМИЧКУ", ПОЕМУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, написав... Львів 1907, 200×125, 64. ст. З друкарні В А. Шийковського. Накладом власним.

Відбитка. З дослідів над Шевченковою «Наймичкою», "Руслан", Львів 1906, ч. 231 (1. XI) — 246, 248-251, 254, 255, 257 і 259, (7. XII).

24. — ПОЕЗИЄ, РОЗРАДО ОДИНОКА. Львів 1908, 152×123, 80+(4) ст. "Молода Муза" ч. 9. (Друкарня Олекси Ріппера в Кракові.)

Рец. *Микита Шаповал*, "Українська Хата", Київ 1909, ч. 1. ст. 45-46.

25₁. — НАЧЕРК ІСТОРИЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Написав *Богдан Лепкий.* Коломия [1909], 175×120, 320 ст. Галицька Накладня Якова Оренштайна. Москва: Іван Соломчак. (З друкарні А. В. Кисілевського і С-ки в Коломиї).

На обгортці· "Книжка І. (до нападів Татар). Загальна Бібліотека № 1-6а".

— НАЧЕРК ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Друге справлене видання з ілюстраціями. І. Київ-Ляйпціґ [1923], 175×125, 333 ст+(V проспекту) Українська Накладня. (Друковано у друкарні К. Ґ. Редера в Ляйпціґу.)

25₂. НАЧЕРК ІСТОРИЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Книжка II. Від нападів Татар до Котляревського. Написав... Коломия [1912]. 175×120, 272 ст. Галицька Накладня Якова Оренштайна. Москва: Іван Соломчак. (З друкарні Кисілевського і Ски в Коломиї).

На обгортці: "Загальна Бібліотека" № 94-98. Рец. *Вол. Дорошенко,* "Україна", Київ 1914, кн. 1. ст. 108-109 (в огляді· "Український науковий рух в 1913 році). З СЕЛА Друге , доповнене видання. Чернівці 1909, гл. ч. 1.

26. *Крегулецький, Федір:* ЧЕКАЄ НАС ВЕЛИКА РІЧ! Прольоґ. Краків 1910, 150×114, 11+(1) ст. Накладом автора. (Друкарня Олекси Ріппера в Кракові).

Крегулецький, Федір: ЧЕКАЄ НАС ВЕЛИКА РІЧ. Прольоґ. З 10 образками. Відень 1916, 192×134, 35+V ст. Коштом і заходом Товариства "Просьвіта" у Львові.

На обгортці "Видань Тов. Просвіти ч 378" *Марченко Ярослав·* НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ. Краків 1910, гл. ч. 9.

27 — ДЛЯ ІДЕЇ. [Львів 1911], 203×140, 15+(1) ст. Видавництво "Жіночого Кружка Р. Т. П." (Ціна 20 сот. У Львові 1911. З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка).

Вірші присвячені М. Шашкевичеві. З вінєтою автора. Без обгортки.

— ДЛЯ ІДЕЇ. [Львів 1911], 203×140, 15+(1) ст. Видавництво "Жіночого

Кружка Р. Т. П.” (Ціна 25 сот. У Львові, 1911. З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка).

Без обгортки Друге незмінне видання

28. — КИДАЮ СЛОВА... (Нариси й оповідання). Чернівці 1911, 172×129, 78 ст. Народна Бібліотека. Одвічальний редактор: Андрій Веретельник. Рік І. ч. 1-2. Видає Видавничий Відділ Союза руских хліборобских спілок на Буковині ”Селяньска Каса”. (З друкарні ”Рускої Ради” в Чернівцях, під зар. І. Захарка).

Зміст: Кидаю слова — Дочекався — Донька й мати. — Прикрий сон. — Вона не з тих! — Добив торгу. — За що?

29. — ОЛЯ, образок з глухого кута. Львів 1911, 176×115. 48 ст. Накладом автора. Друкарня В. А. Шийковського.

Відбитка з ”Руслана”, 1911, ч. 63 (21 III) — 72 (31. III).

30. ПРО ЖИТЄ ВЕЛИКОГО ПОЕТА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА в пятьдесятьлітню річницю його смерти видало Товариство ”Просьвіта”. У Львові 1911, 183×128, 47+(1) ст. (З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка під зарядом К. Беднарського).

На кінці підпис: Богдан Л. Обгортка рис. автора. В тексті 12 ілюстрацій. На обкл.: ”Тарас Шевченко. В 50. роковини смерти видало Тов. »Просьвіта« у Львові 1911. р. ч. 359”. (В частині накладу пропущено число).

НАЧЕРК ІСТОРИЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Книжка II. Коломия (1912), гл. ч. 25.

31. — МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ. Характеристики українських письменників. II. З ілюстраціями. Написав Богдан Лепкий. [Коломия 1912] 183×125 VIII+108 ст. Галицька Накладня Якова Оренштайна в Коломиї. (З друкарні Кисілевського і Ски в Коломиї).

На окладці: ”Загальна Бібліотека” № 106-7. З портретом М. Шашкевича.

32. — З НАД МОРЯ. Жовква 1913, 175×110, 85+(3) ст. Накладом автора. (Печатня ОО. Василиян в Жовкві).

33. — В СТОЛІТЄ УРОДИН ШЕВЧЕНКА. (Вірш виголошений дня 9 і 10 мартя [!] 1914 на концертах в честь Т. Шевченка у Львові). Друкарня Олекси Ріппера в Кракові [1914], 232×152, (4) ст.

34. — ”ЗА ЛЮД”. В сотні роковини уродин Тараса Шевченка. Краків 1914, 230×162, 24 ст. (Накладом Антона Максимовича. «Друкарня Промислова» Спілка з обмеж. відп. в Кракові, Зелена ч. 7.)

— *ЗА ЛЮД. Відень 1915. [?]

2-е вид. Пор. ”Писання” т. І. ст. VIII.

35. — ПРО ШЕВЧЕНКІВ ”КОБЗАР”. В сотні роковини уродин Поета видало Т-во ”Просьвіта”, у Львові. Львів 1914, 183×128, 64 ст. Видавництво Товариства ”Просьвіта” в 373 ч. (З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка).

Передрук в ”Українськім Слові”, Львів 1916, ч. 65

36. — В ТАРАСОВІ РОКОВИНИ. Коштом і заходом Товариства ”Просьвіта”, Відень 1915, 184×132, 31+(1) ст.

Зміст. Дати з життя Тараса Шевченка. — Хата. — до Тарасової матери. — Батькове пророцтво. — Мрії та дійсність. — Перші твори. — До Тарасових поезій. — Розвіяні мрії. — Суд над поетом. — Дорога. — Пустиня. — Шевченкова верба. — Дядько. — 26 лютого 1861. — З поза гроба. — (Ілюстроване): ЗА ЛЮД. Відень 1915, гл. ч. 34.

37. З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. 1. *Богдан Лепкий:* ЧИМ ЖИВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА? 2. *Василь Сімович:* Короткий огляд української літератури. Відень 1915, 205×142, 32 ст. Накладом "Союза Визволення України". З друкарні Ад. Гольцгавзена у Відні.

Стаття Лепкого ст. 3-23.

ЧИМ ЖИВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА, написав Богдан Лепкий. Друге, справлене видання. Вецляр 1918, 207×166. 23+(1) ст. (Із друкарні Шарфого у Вецлярі.)

Вінєта і 6 портретів українських письменників рис. автора.

38. — ТИМ, ЩО ПОЛЯГЛИ 1914-1915. Відень 1916, 195×125, 56 ст. Накладом Загально-Української Культурної Ради. (З друкарні Адольфа Гольцгавзена у Відні).

На обгортці: "Publikation des Ukrainischen Kulturrates. Bohdan Lepkyj: Den Gefallenen" На 4 ст. обг.: "Vom Pressebureau des K. u K. Kriegministeriums genehmigt. Vom K. K. Ministerium für Kultus und Unterricht (7.19734 am 5. Juli 1916) genehmigt".Рец. *Ф. Ф(едорців).* "Шляхи", Львів 1916, ч. 17-18, ст. 607-8

ЧЕКАЄ НАС ВЕЛИКА РІЧ. Відень 1916, гл. ч. 26.

39. — ДОЛЯ. Вецляр 1917, 168×117, 52 ст. + [портрет автора]. Черенками Шарфого.

Вінєта рисунку автора.

40. — ПРИЙДИ ДО НАС. (Промова на концерті в честь Тараса Шевченка, уладженім заходом Української Культурної Ради і других українських орґанізацій у Відні дня 7. VII. 1917. Відень 1917, 206×136, 7+(1) ст. (З друкарні Ад. Гольцгавзена у Відни).

На 2 ст обкладинки· "Апробовано пресовим Бюром ц. і к. Міністерства війни і ц. к. Міністерством Просьвіти". Те саме по німецьки на 4 ст. обкладинки

41. — ЯК ВЕРТАВСЯ ДО ДОМУ З НЕВОЛІ. Відень 1917, 238×154, (4) ст. + [портрет]. Виданнє "Української Культурної Ради". (З друкарні Адольфа Гольцгавзена у Відні).

42. — ПРО *ЖИТТЯ* І ТВОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, написав... Київ-Ляйпціґ 1918, 197× 133, 100 ст. Українська Накладня. (Друкарня Шарфого, Вецляр).

Рец.: *Павло Зайцев.* "Книгарь", Київ 1919, ч. 21, (травень). ст. 1383-4.

43. *Тихий, Петро:* СВОЄ ЖИТТЯ. (Розмови на біжучі теми). Київ-Ляйпціґ 1918, м. 8⁰ 63+(1) ст. (Із друкарні Шарфого в Вецлярі).

В тексті 32 ілюстрації.

ЧИМ ЖИВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА? Вецляр 1915, гл. ч. 37.

44. *Л., Н.:* ДЕЩО ПРО ГРОШІ. Вецляр 1920,135×115, 24 ст. (Видавництво "Струя". ч. 1. Друкарня Шарфого у Вецлярі).

Передрук із "Шляху" II. Зальцведель 1920 чч 3-4.

Л. Н.: ДЕЩО ПРО ГРОШІ. Берлін 1922, 135×157, 24 ст. Бібліотека "Українського Слова" ч. 26. (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

Є *це* попереднє видання, на якому задруковано попередню фірму, місце і рік друку і надруковано нові на окладці і заголовному листку.

45. — ВИБІР ВІРШІВ. Вецляр 1921, 142×105, портрет, 60+(4)ст. — Видавництво "Струя". (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

46. — НОКТУРН. Зальцведель, 1921, 180×133, 16 ст. (З друкарні Гофмана у Зальцведелі).

Реця *З К.[узеля].* "Літ -наук. Вістник", Львів 1922 кн. 8 (грудень), ст. 189.

47. — НЕЗАБУТНІ. Літературні нариси... Берлін 1922, 160×115, 82+(2) ст. Бібліотека "Українського Слова" ч. 4. Накладом "Українського Слова", сп. з в. о. п. Видавництво "Українське Слово" в Берліні. (Всі права застережені. Copyright by "Ukrainske Slowo", Buch u. Zeitungsverlag. G m. b. H. Berlin. Із друкарні Börsenbuchdruckerei Denter & Nikolas, Берлін)

Зміст: Данте, ст. 3-8. — Гавлічек Боровський 1821-1921. ст. 9-14. — Достоєвський. В сотні роковини його уродин, ст. 15-54. — Молієр (До 300-літніх роковин народження), ст. 55-65. — "Поза межами болю". Картина з безодні, написав Осип Турянський, Відень 1921, ст 66-73. — На смерть Григорія Чупринки, ст. 74-76. — Чупринці, ст. 77. — Василь Стефаник (З приводу його 50 уродин), ст. 78-82 Всі статті друкувалися раніше в "Українському Слові", Берлін 1921.

Рец. *З. К.[узеля].* "Літ -наук. Вістник", Львів 1923, кн. 2, ст. 186.

48.[1] — ПИСАННЯ. Том І. Вірші. Київ-Ляйпціг [[1922], 228×154, портрет автора + LXXVII +(1)+5 — 397+(1)+ XVI + (2) ст. Українська Накладня,, Коломия, Галицька Накладня Winnipeg Man. Ukrainian Publishing.

48.[2] — ПИСАННЯ. Том II. Проза. Київ-Ляйпціг [1922], 228×155, 485+(3) ст. Українська Накладня, Коломия, Галицька Накладня, Winnipeg Man. Ukrainian Publishing. (Типографія Шпамера въ Лейпцигѣ.)

48.[3] В ГЛУХОМЪ КУТѢ Ужгород 1922, гл. ч. 14

Л, Н.: ДЕЩО ПРО ГРОШІ, Берлін 1922, гл. ч. 44.

49. — ПІД ТИХИЙ ВЕЧІР. Повість-казка. Київ-Ляйпціг [1923], 204×140, 393+(3) ст. Українська Накладня. (Лепкий, Богдан. Повісти й оповідання І. Під Тихий вечір). (Головні склади: Книгарня Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові,Ринок 10. Українська Накладня с з. о. п. (!) Berlin W 62, Kurfürstenstr. 83. Товариство "Просвіта" у Львові, Ринок 10.

Обгортка рис Б Лепкого

З СЕЛА. Ужгород 1923, гл. ч. 1.

НАЧЕРК ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Друге... видання. І. Київ-Ляйпціг 1923, гл. ч. 18.

50. — ЗОЛОТА ЛИПА. Ювілейна збірка творів Богдана Лепкого з його життєписом, бібліографією творів і присвятами. Зладив *Зенон Кузеля.* З портретом ювілята й 14 обр. в тексті. Берлін, 1924, 215×145, 257+(3) ст. Накладом Видавництва "Українське Слово". (Всі права застережені. Copyright

by "Ukrainske Slowo". Buch-u. Zeitungsverlag, G. m. b. H., Berlin 1924. Друковано d Börsenbuchdruckerei Denter & Nikolas, Berlin C 2).

У змісті: Вибрані місця з поезій Богдана Лепкого, зложив З. Кузеля, ст. 133-152. З новіших творів Богдана Лепкого, ст. 153-227.

51. — МАЗЕПА:

— I. МОТРЯ. Історична повість. Том перший. Київ-Ляйпціґ [1926], 202×142, 387+(1) ст. Українська Накладня. [другий заголовок:] Лепкий, Богдан. Повісти й оповідання. II. Трильогія. Мазепа. 1. Мотря. Головні склади: Книгарня Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10... (Друковано в друкарні К. Ґ. Редера, тов. з обм. порукою в Ляйпціґу).

- МОТРЯ. Історична повість. Том другий. Київ-Ляйпціґ, 213×148, 307+(1) ст Українська Накладня. (Головні склади: Книгарня Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10... Друковано в друкарні К. Ґ. Редера, тов. з обм. порукою в Ляйпціґу)

II. НЕ ВБИВАЙ. Історична повість. Київ-Ляйпціґ [1926] 215×145, 395+(1) ст. (Українська Накладня.) [Другий заголовок:] Богдан Лепкий: Повісти й оповідання. II. Трильогія: Мазепа. 2. Не вбивай. Головні склади: Книгарня Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10... (Друковано в друкарні Зінабург, в Берлині [!].)

Рец. *М. Рудницький* "Мазепа", "Діло", Львів 1926 ч. 242 до 243. Бунда Євген. "Літературні Вісті", Львів 1927, ч. 9.

III. БАТУРИН. Історична повість. Київ-Ляйпціґ [1927], 211×144, 415+(1) ст. (Українська Накладня). [Другий заголовок:] Богдан Лепкий: Повісти й оповідання. II. Трильоґія: Мазепа, 3. Батурин. Головні склади: Книгарня Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10... (Друковано у друкарні К. Ґ. Реддра [!], тов. з обл. [!] порукою в Ляйпціґу.)

IV. ПОЛТАВА. Історична повість. I. НАД ДЕСНОЮ. Львів, 1928, 212×150, (6) +329+(1) ст. Накладом Книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка (Окладинку рисував Дамян Горчяткевич. Друкарня Наукового Товариства імени Шевченка у Львові).

ПОЛТАВА. Історична повість. II. Бої. Львів, 1929, 210×148, 418+(2)ст. Накладом Книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка. (Всі права авторські застережені. Copyright by library of Society of Shewtshenko, Lwów, Poland, 1929. Окладинку рисував Дамян Горняткевич. Друкарня Наукового Товариства імени Шевченка у Львові).

Lepkyj: Bohdan, SRDCE A ŽEZLO (MOTRIA) Svazek prvni. [Прага 6. р. 228×160, (4)+358 (Lepkyj, Bohdan, Srdce a źezlo (Motria). Historicka epopeje "Mazepa". Svazek I. Přeložil Dr. Jiři Hàjevský, vydano Rebkovo nakladatelstvi "Kozoroh', redakci Jos. Rodena. Obrazy akad. malire J. Wowka. Vytiskla knihtiskarna Fr. Rebce, Praha II. Lipová 4).

Lepkyj, Bohdan, SRDCE A ŽEZLO(MOTRIA). Svazek druhy. [б. м. і р.], 228×160, 300+(4) ст. (Lepkyj, Bohdan: Srdce a žezlo (Motria). Historicka epopeje "Mazepa", Svazek II. Přelozil Dr. Juři Hàjevsky, vydalo Rebcovo nakladatelstvi "Kozoroh, redakci Jos. Rodena. Obrazy akad. malire J. Wowka. Vytiskla

knihtiskarna Fr. Rebce. Praha II Lipová 4).

Lepki, Bohdan, MOTRIA. Trylogii "Mazepa" część pierwsza i druga". Autoryzowany przeklad Marii Lazar Bienkowskiej. Warszawa 1937, 204× 146, 516 ст. Towarzystwo Wydawnicze "Rój". (Drukarnia Narodowa w Krakowie).

52. — ОТ ТАК СОБІ. Львів-Київ 1926, 163×112, 129+ (7) ст. Накладом "Червоної Калини". (Друкарня ОО. Василіян у Жовкві).

Заголовок на обкладинці: "От так собі. Мініятури". Вінєта Р. Лісовського.

53. — СЛОТА. Львів-Київ 1926, 170×120, 27+(1) ст. Накладом "Червоної Калини". (З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19).

54. — СОТНИКІВНА. Історична картина з часів Виговського. Львів 1927, 175×125, 184 ст. Накладом "Червоної Калини". (Друкарня ОО. Василіян у Жовкві).

— СОТНИКІВНА. Історична картина з часів Івана Виговського. Ілюстрації арт. І. Іванця. Друге поправлене видання. Львів 1931, 218×150, 170+(2) ст. Накладом Товариства "Просьвіта" ч. 769. (Друкарня Вид. С-ки "Діло", Львів Ринок 10).

ОЛЕСЈА. СТОТИНАРЕВА KH'U. Историјска слика из доба хетмана Виговског. Написао Богдан Лепки. Превео са украјинског В. Вильковски. Београд 1930. 204×140, X+(2) +159+ (1) ст. Штампарски завод «Орао». Топличин Венац 4. (Преводилац, са одобреньем писца, задржава сва права.)

*Зміст: Преводилац: Кратко об*јасненьенье имена, ст. III-X. Олесја стотинарева kh'u, ст. (2) 1-159.

ПОЛТАВА І. НАД ДЕСНОЮ. Львів 1928, гл. ч. 50.

55. — ЗІРКА. Повість з повоєнного життя. Львів 1929, 172×122, 181+(3) ст. Видавнича Кооператива "Червона Калина". (Всі права застережені. З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстунська ч. 19).

ПОЛТАВА. II. БОЇ. Львів 1929, гл. ч. 50.

56. — ВАДИМ. Повість з княжих часів. Львів 1930, 180× 132, 227+(1) ст. Видавнича Кооператива "Червона Калина". (Всі права застережені. З друкарні А. Ґольдмана. Львів, Сикстунська 19. Тел. 8-74.)

57. — ВЕСЕЛКА НАД ПУСТАРЕМ. Львів 1930, 212×145, 349+(3) ст. Книгозбірня "Неділі", том VIII. (Десята тисячка. Друкарня Вид. "Неділі", Львів, вул. Кордецького 41а)

*Перший випуск під повищим заголовком вийшов у 1929 р. 128 ст. Друковане як додаток до "Неділі".

58. — ZARYS LITERATURY UKRAIŃSKIEJ. Podręcznik informacyjny przez Bohdana Łepkiego, zast. prof. Uniw. Jag. w Krakowie, Warszawa-Kraków 1930 [1929], 242×160, 272 st. Wydawnictwo "Słowiane", Serja I, Nr 2. Zakłady Graficzne Eugeniusza i Dra Kaz. Koziańskich.

Заголовок на обгортці: "Ukraina. Zarys literatury ukraińskiej." Рец.: Aleksander Bocheński: Na marginesie ukrainoznawstwa. "Gazeta Poranna" Lwów, 10 I 1930.

59. — ПІД ЯЛИНКУ. Різдвяна збірка. Львів 1930. 205×145, 111+(1) ст. (Видання Товариства "Просвіта", ч. 766, Вінєтка, заставки й ілюстрації Святослава Гординського. З друкарні "Діла", Львів, Ринок 10).

З м і с т : Згадка. -- Моя перша ялинка. — На Різдво. — Саньми. — Кутя. — *** (вірш: "Горять свічки Синявий дим"). — Хто побідить? -- Його Святий Вечір. -- Не до пари. — Сон. — Казка. — Слова. — На Різдво 1915 р. -- Також лист. -- Ялинка. — *** (вірш: "Дідух, ялинка, свічечки"). -- Честь. — На порозі. — Не бійся споминів. — Перша зірка. — Пояснення слів і висловів.

11+(1) ст. Видавництво "Просвіта", ч 766.

ОЛЕСJА. СТОТИНАРЕВА КН'U Београд 1930; гл. ч. 54.

60. — ПРО ДІДА, БАБУ І КАЧЕЧКУ КРИВЕНЬКУ. Казка для дітей. Львів 1931, 170×120, 16 ст. Видання "Рідної Школи".

Заголовок з обкладинки; без заголовного листка; ілюстрації М. А. Відбитка з ч. 63.

61. — ПРО ДІДОВУ МАРУСЮ І ПРО БАБИНУ ГАЛЮСЮ. Казка для дітей. Львів 1931, 168×120, 20 ст. Видання "Рідної Школи".

Заголовок з обгортки; без заг. листка. Іл Петра Андрусева. відбитка з ч. 63.

62. — ПРО ЛИХУ МАЧУХУ... Казка для дітей. Львів 1931, 168×120, 37+(3) ст. Видання "Рідної Школи".

Заголовок з обгортки; без заг. листка; на 1 ст. заголовок: "Про лиху мачуху, сирітку Катрусю, чорну кицьку, дванайцять розбійників і про князенка з казки". Ілюстрації Петра Андрусева. На стор. 37: "Краків, лютий, 1931". -- Відбитка з ч. 63.

63. *Лепкии [!] Богдан:* ТРИ КАЗКИ. Казка [!] для дітей. Львів 1931, 170×120, 78+(2) ст. Видання "Рідної Школи".

З м і с т : До читача, ст. 1-3. — Про діда, бабу і качечку кривеньку, ст. 5-20. -- Про лиху мачуху, сирітку Катрусю, чорну Кицьку, дванайцять розбійників і про князенка з казки (Краків лютий 1931), ст. 21-57. — Про дідову дочку Марусю і бабину Галюсю, ст. 59-78. — Без заголовного листка. Пор. чч. 60-62.

СОТНИКІВНА. Львів 1931, гл. ч. 54.

64. ДЗВОНИ. Літературно-науковий журнал. Львів 1933, ч. 2. портрет+(2)+(51-96 ст. Відвіч. ред. Петро Ісаїв.

З м і с т 2 (23)-го числа за лютень 1933 р. присвяченого Богданові Лепкому в 60-ліття його життя: (Присвяти Лепкому — вірші В. Постригача, У. Кравченко і Б. І. Антонича). — З творчости Богдана Лепкого, ст. 54-66 — Сентенції з творів Б. Лепкого, ст 59, 60, 63, 66, 90 і 96. -- (Статті про Лепкого В. Ратича, М. Козака, Х. і Є. Ю. Пеленського).

65. Lepki, Bohdan: KILKA ZAGADNIEŃ Z LITERATURY UKRAIŃSKIEJ; (Artykuł informacyjny). [Варшава 1933, 242×117 ст. 321 — 332.

Вілбитка з журналу: "Sprawy Narodowościowe" 1933 Nr 4, 321-332.

66. -- ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРЕКЛАДИ ЛІРИЧНИХ ПОЕЗІЙ. [Краків 1934]. 232×160, (1)+118-128 ст.

Без заголовного листка. -- Вілбитка з книжки Z zagadnień kultralno-literackich Wschodu i Zachodu", ст 139 - 149.

67. -- КАЗКА ПРО КСЕНЮ І ДВАНАДЦЯТЬ МІСЯЦІВ. Ілюстрації й окладинку виконав Михайло Фартух. Львів 1934, 168×121, 56 ст. Діточа Бібліотека, книжечка 147. Накладом Видавництва: "Світ Дитини". (Всі права застережені. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві).

На ст 56: "Краків, липень 1932".

68. — ОРЛИ. Історичне оповідання з рр. 1734-1750. Львів 1934, 203×140, 52+). ст. Накладом Товариства "Просьвіта" (З друкарні Видавничої Спілки "Діло", Львів, Ринок 10).

На обгортці "Ч. 795(2). Рік 1934. Книжечка 2, (лютий).

69. — КАЯЛА, історичне оповідання з нагоди 750-ліття походу князя Ігоря Святославича на половців 1185 р. Образки й малюнки на окладинці Олени Кульчицької. Львів 1935. 200×137, 68 ст. + 1 табл. Накладом Товариства "Просвіта". (З друкарні Видавничої Спілки "Діло", Львів, Ринок 10.)

На обгортці: "Ч. 809 809 (4) Ршк 1935. Книжечка 4 (квітень).

70. — КАЗКА МОЙОГО ЖИТТЯ. КРЕГУЛЕЦЬ. Львів 1936, 176×128, 80 ст. Накладом В-ва "Дружина", Випуск 4. (Печатано 2. 000 примірників. Друкарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Чарнецького 26).

На 2 ст.: "Згідно з відомим нам посередно бажанням В. Шановного Автора залишаємо правопис оригіналу без змін".Частини: 2. ("До Зарваниці") і 3. ("Бережани") гл. чч. 73 і 75

Рец.: *В. Дорошенко:* Нова книжка Богдана Лепкого. "Назустріч", Львів 1. 4. 1936. ч. 7 (55) ст. 5.

71. — *В. Бірчак, П. Карманський, Б. Лепкий, В. Пачовський, С. Твердохліб, Г. Хоткевич, С. Чернецький, О. Шпитко, М. Яцків:* ЧОРНА ІНДІЯ "МОЛОДОЇ МУЗИ". З передмовою М. Рудницького. Львів 1937, 210×145, XVIII+19-182+ (2) ст. (Обгортка П. Ковжуна. З друкарні Видавничої Спілки "Діло"Львів, Ринок 10).

Заголовок на обгортці: "Чорна Індія "Молодої Музи" Новелі девятьох.
У змісті: М. Рудницький: Що таке "Молода Муза", ст V-XVIII.
Богдан Лепкий: "Фільософ", ст. 58-81. "Гостина", ст. 82-92.

72. — ТРИ ПОРТРЕТИ. Франко — Стефаник — Оркан Львів 1937, 207×142, 162+(2) ст. Бібліотека "Діла" ч. 16, Обгортка П. Ковжуна. З друкарні Видавничої спілки "Діла", Львів, Ргнок 10).

MOTRIA Warszawa 1937, гл. ч. 51.

73. — ДО ЗАРВАНИЦІ. (З "Казки мого життя"). Львів 1938, 210×144, 149+(3)ст. Бібліотека "Діла" ч. 22 (Друкарня Вид. С-ки "Діло", Львів, Ринок 10).

Пор. чч. 70 і 75.

Рец.. *М. Р.(удницький)* Як дитина пізнає світ "Діло", Львів, 13, 3, 1938, ч 55.

74. Lepki, B.: POD POMNIKIEM PIOTRA I. Kraków 1939 8⁰ ст. 3--14+(2).

Відбитка з кн "Puszkin 1837 — 1937", Tom II, Kraków 1939.

75. — КАЗКА МОЙОГО ЖИТТЯ. БЕРЕЖАНИ. Краків 1941, 212×152, 182 ст. +20 ст. ілюстр. "Минуле й Сучасне" ч. 18. Українське Видавництво. (Накладом "Українського Вилавництва", Краків, Райхсштрассе 34. II, Друк: "Нова Друкарня Денникова" п. н. упр. Краків, Ожешкової 7).

На 2 ст. "Спомини Богдана Лепкого під наг. "Казка мойого життя" — частина I-ша "Крегулець", II-га "До Зарваниці", вийшла до війни у Львові. Оце випускаємо III-тю частину "Бережани". На ст. 179-180· *Лев Лепкий:* "Замість закінчення" Пор чч. 70 і 73.

76. — КРУТІЖ. Історичні малюнки з часів гетьмана Виговського. Краків 1941, 210×145, 172+(4) ст. "Бібліотека Історичних Повістей" ч. 1. Українське

Видавництво. (Ілюстрації арт.-мал. Е. Козака. Накладом "Українського Видавництва" Райхсштрассе 34, II. "Нова Друкарня Денникова" під нак. управою, Краків, Ожешкова 7.).

Рец.. *Є. Ю. Пеленський,* "Краківські Вісті" 1941, ч. 106

77. — НАШЕ ПИСЬМЕНСТВО. Короткий огляд української літератури від найдавніших до теперішніх часів. Краків 1941, 200×140, 135+(1) ст. Українське Видавництво. (Накладом: "Українського Видавництва", Краків, Райхсштрассе 34, II. Друк: "Поспішна", Краків, Райхсштрассе 34. Телефон 147-86).

Рец. *П Кривоносюк,* "Краківські Вісті" 1941, ч. 271 (426).

II. ПЕРЕСПІВИ І ПЕРЕКЛАДИ. КНИЖКИ ВИДАНІ Б. ЛЕПКИМ.

78. **[Лепкий, Богдан:]* ЧИТАНКА ДЛЯ СЕРЕДНИХ ШКІЛ з польським язиком викладовим. Курс низший. Уложив *Богдан Лепкий.* Wypisy dla szkół średnich z polskim językiem wykładowym. Kurs niższy. Ułozył Bohdan Łepki. У Львові 1904, 217×143, V+(1)+144 ст. Накладом Фонду Краєвого. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка під зарядом К. Беднарского.

79. SŁOWO O PUŁKU IGORA. Przełozył Bohdan Łepki. Kraków 1905, 227×145, 54+(2) ст. Nakładem Autora [!]. W drukarni W. Anczyca i Spółki. (Odbitka ze Sprawozdania Gimnazyum św. Jacka)

80. Kociubyński, M.: W PĘTACH SZATANA. Tłumaczył N. M. [Б. Лепкий]. Brody 1906, 202×132 219+(7) ст. Nakładem i drukiem Feliksa Westa. Warszawa. E. Wende i Spółka.

81. SŁOWO O PUŁKU IGORA. Przekład Augustyna Bielowskiego z objaśnieniami i wstępem Bohdana Łepkiego. Brody 1906. 210×150, 55+(1) ст. Nakładem i drukiem Feliksa Westa. "Arcydzieła polskich i obcych pisarzy".

На обгортці: "Tom 47"
Узмісті· В Ł: od wydawcy ст. 3-4 — В. Ł.: Wstęp ст. 5-15. — Objaśnienia ст. 47-55 (без підпису Лепкого.).

82. MŁODA UKRAINA. Wybór nowel. Zebrał i tłumaczył Władysław Orkan. Warszawa 1908. 210+162, 2 265+(7) ст. Nakład Księgarni G. Centnerszwera i Spółki. (Drukarnia W. L. Anczyca i Spółki w Krakowie).

Перекладав насправді Богдан Лепкий.

83. *Руданський, С.:* СЬПІВОМОВКИ зі вступом *Н. Н.* і з портретом автора. [Коломия 1910], 180×120, 144 ст. Галицька Накладня Якова Оренштайна в Коломиї. (З друкарні А. В. Кисілевського і С-ки в Коломиї).

На обгортці. "Загальна Бібліотека" № 15-16. — Передмова. Б. Лепкого ст. 5-8

84. *Аверченко, Аркад.: ГУМОРЕСТКИ. Перевід з російського. [Коломия б. р. 1912], 175*×120, 60 ст. Галицька Накладня Якова Оренштайна в Коломиї. (З друкарні Кисілевського і Ски в Коломиї).

На обгортці: "Загальна Бібліотека № 104".

85. *Барвінок, Василь (Барвінський, Володимир):* СКОШЕНИЙ ЦВІТ. (Виїмок з галицьких образків). Друге видання. Із вступом *Богдана Лепкого.* Коломия [б. р. 1912], 175×120, 292 ст. Галицька Накладня Якова Оренштайна. (З друкарні А. В. Кисілевського і СКи в Коломиї).

На обгортці: "Загальна Бібліотека № 41-43а". Вуступ підп. Богдан Лепкий, цвітень 1912 (?), ст. 3-12.

86. *Куліш, Пантелеймон:* ЧОРНА РАДА. Хроніка 1663 року. З ілюстраціями. Із вступом і поясненнями *Богдана Лепкого.* Коломия [б. р. 1912?], 175×120, 325+(1) ст. Галицька Накладня і Друкарня Якова Оренштайна.

На обгортці: "Загальна Бібліотека № 108-110". — Вступні замітки Б. Лепкого, ст. 5-26.

87. *[Лепкий, Б.]:* СІМ ПІСЕНЬ. Гостинець для українських вояків від "Союза Визволення України". Відень, 1915 160×105, 16 ст. (Накладом "Союза Визволення України". З друкарні Адольфа Гольцгавзена у Відні).

На 4 ст. обгортки. Vom Pressebureau des K. u. K. Kriegsministeriums genehmigt".

На 3-4 ст. "Передмова" Б. Лепкого, без підпису.

88. СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ у віршованих перекладах. Відень 1915, 205×140, 55+(1) ст. "Воєнна бібліотека Культурної Ради". Накладом Загальної Української Культурної Ради. [На 3 ст.:] (Переклади й переспіви: Тараса Шевченка, Михайла Максимовича, Стефана Руданського, Панаса Мирного, Василя Щурата й Богдана Лепкого).

Без підпису. Вінєти й заставки рис. Б. Лепкий. Кириличні букви. якими друкована книжка, проєктував Б. Лепкий. Заголовок теж нім.: "Kriegsbibliothek des Gesamtukrainischen Kulturrates. Das Lied vom Ihors Heeresfahrt Ukrainisches Heldengedicht aus dem XII Jahrhundert in modern poetischen Uebersetzungen".

На ост. стор. окл. "З друкарні Ал Гольцгавзера у Відні. — Vom Pressebureau des Kriegsministeriums genehmigt. Vom K. K. Ministerium für Kultus und Unterricht am 2 Oktober 1915 Z 29314, genehmigt"

89. [*Лепкий, Богдан*]: "ЧЕРВОНА КАЛИНА". Збірка присвячена Українським Січовим Стрільцям. Зложив *Богдан Лепкий.* Ілюструвала Ол. Кульчицька. Відень 1915, 205×140, 35+(1) ст. Воєнна читанка Ч. 2. Видавництво Українського Народнього Учительства.

В змісті Б Лепкого: До Січових Стрільців. — Журавлі (з нотами). — Море пожовклого листя. — Чи чуєш. — Під Великдень на чужині. — Розривалося серце моє.

90. НАША ПІСНЯ. [Вецляр] 1916, 16⁰, 34+(2) ст. Виданнє "Союза Визволення України". (З друкарні "Союза Визволення України" у Вецлярі).

Обгортка, рисунки і кінцівки Б. Лепкого.

У змісті: "До волі з неволі" підписаний *Б. Л.*

Рец. Н. Дубровська-Трикуловська, "Книгарь", Київ, 1918, ч 8. ст. 477-8.

НАША ПІСНЯ. Видання 3. виправлене. Вецляр 1917, 175×125, 31+(1) ст. Накладом Видавничого Т-ва ім. Б. Грінченка. (З друкарні "Союза визволення України" в вецлярському таборі).

91. *[Лепкий, Богдан]:* ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА. Співанник з великих днів. Впорядкував і рисунками прикрасив *Богдан Лепкий.* Віденъ 1916, 215×147, 62+(2) ст. Накладом Загально-Української Культурної Ради.

92. *Глібова, Леонида:* БАЙКИ. Київ-Ляйпціґ, 1918, 155×120, 64 ст. Українська Накладня, Коломия "Галицька Накладня", Winnipeg Man. Ukrainian Publishing. (Із друкарні Шарфого у Вецлярі).

З портретом Л Глібова і 10 образками рис. Лепкого. Кольорова обгортка Лепкого. Передмова підп. Б. Л. ст. 5-8.

93. ПЕРША ЧИТАНКА (БУКВАР) ДЛЯ НАРОДНИХ ШКІЛ. Уложили *Антін Крушельницький, Омелян Попович, Богдан Лепкий.* З образками *Олени Кульчицької.* Віденъ 1918, 8⁰, 80 ст. Виданнє "Української Культурної Ради" у Відні. (З друкарні Шарфого у Вецлярі).

Книжка дозволена розпорядком ц к. Міністерства Просвіти до ужитку в народних школах з дня 29. листопада 1915, ч. 35632.

ПЕРША ЧИТАНКА. Буквар і читанка для першого року шкільної науки. Уложили: *Антін Крушельницький, Богдан Лепкий* і *Омелян Попович.* [Станиславів] 1920, 230×155, 72 ст. Наклад Кружка Українського Педаґоґічного Товариства в Станиславові. Головний склад у книгарні Тов. ім. Шевченка у Львові і Н. Айзенштайна в Станиславові. (З друкарні А. Гольцгавзена у Відні).

94. *Гребінки, Евгена:* ПРИКАЗКИ... Київ-Ляйпціґ, 1918, 155×120, 46+(2) стор. Українська Накладня, Коломия, "Галицька Накладня", Winnipeg Man. Ukrainian Publisher. (Із друкарні Шарфого у Вецлярі).

На обгортці: "Гребінчині приказки". — Передмова підп. *Б. Лепкий,* ст. 5-8. З вінєткою. 20 заставками і кінцівками. Б. Лепкого.

Гребінки, Евгена: ПРИКАЗКИ... Наклад другий (11-20 тисяч). Київ-Ляйпціг 1918, 155×120, 46+(II) ст. "Українська Накладня", Коломия "Галицька Накладня", Winnipeg Man. Ukrainian Publisher [!]. (Із друкарні Шарфого у Вецлярі).

На окл.. "Гребінчині приказки". Без змін.

Гребінки, Евгена: ПРИКАЗКИ... Київ-Ляйпціґ, 1918, 155×120, 47+(1) ст. Українська Накладня, Коломия "Галицька Накладня", Winnipeg Man. Ukrainian Publishing (З друкарні Шарфого у Вецлярі).

З портретом Гребінки з літографії невідомого літографа, розшуканої у Німеччині. З 18 вінєтками і кольоровою обгорткою Лепкого. Передмова підп. Б. Л. ст. 5-8.

95. **Шевченко, Тарас:* КОБЗАР. Манітоба 1918, 170×125. 512+(4) ст. "Просвіта" Народна Бібліотека ч. 2. (З друкарні Канад. Української Видавничої С-ки). (На нп ст. 3-4: Деякі пояснення до "Гайдамаків". В. Л.)

Богдан Л.(епкий): Життя Тараса Шевченка, ст. 5-58.

96 1. *Шевченко, Тарас:* ТВОРИ. Том І. Про життя й твори Т. Шевченка. Кобзарь (до першого арешту.) Київ-Ляйпціг (1918), 220×150, (2) +544 ст. + портрет. Українська Накладня. Коломия. Галицька Накладня. Winnipeg [!] Man. Ukrinian Publischeng [!] (Друкарня Spamer у Ляйпціґу.)

Рец. *П. Зайцев:* Два "Кобзарі", "Книгарь", Київ, березіль 1919, ч. 19, ст. 1165-8.

96 2. *Шевченко, Тарас:* ТВОРИ. Том II, Кобзарь (в "Петропавловській

кріпости". — На засланню і пізнійше). Варіянти й доповнення до "Кобзаря". Київ-Ляйпціґ (1919), 220×150, (2)+658 ст. + портрет. Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня. Wennipeg [!] Man. Ukrainian Publischeng [!]. (Друкарня Spamer у Ляйпціґу).

З м і с т : Кобзарь, ч. II, ст. 1-351; Варіянти й доповнення ст. 353-640. Зміст ст. 641-56.

96з. *Шевченко, Тарас:* ТВОРИ. Том III. Назарь Стодоля. — Дневник. — Княгиня — Автобіографічна замітка. — Лист до редактора "Нар. Чтенія". — Пояснення. Київ-Ляйпціґ (1919), 220×150, (2)+467+(1) ст.+портрет. Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня. Wennipeg [!] Man. Ukrainian Publischeng (Друкарня Spamer у Ляйпціґу).

У з м і с т і : Артист (Художник) (переклад Б. Л-ого) ст. 47-163. — Дневник (Журнал) (пер. Лепкого) ст. 165-370. — Пояснення до повісти "Артист" ст. 411-8. — Пояснення до Дневника (Лепкого) ст. 433-67.

97. *[Шевченко, Тарас]:* ТРИ ПОЕМИ *Тараса Шевченка.* (Сон. — Великий Льох. — Неофіти.) З передмовами і поясненнями *Богдана Лепкого.* Київ-Ляйпціґ, 1918, 200×135, 134+(II) ст. "Нова Бібліотека" ч. 4. Українська Накладня. (Із друкарні Шарфого в Вецлярі).

98. ШЛЯХОМ ВОЛІ. Київ-Ляйпціґ, 1918, 195×134. 94+(2) ст. "Нова Бібліотека" ч. 1. "Українська Накладня". (Друкарня Шарфого).

Антологія патріотичних 56 віршів, у тому 6 Лепкого. Вінєта і рисунки Лепкого.

Р е ц. *М. Зеров.* "Книгарь", Київ 1919, ч. 20, ст. 1305-6.

99. *Гауфа:* КАЗКИ... Київ-Коломия, (б. р. 1919), 155×120, 44+(4) ст. Видавництво Я. Оренштайна. (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

З портретом Гавфа і кольор. вінєткою рис Лепкого. Переклад справлений Лепким.

100. *Ґріммів, Братів:* КАЗКИ... Київ-Ляйпціґ, 1919, 155×120, 45+(3) ст. Українська Накладня, Коломия Галицька Накладня, Winnipeg Man. Ukrainian Publishing (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

З портретом Якова Ґримма, рис Лепкого Текст зредагував Б Лепкий.

101. *[Ґрімм]:* РУСАЛКА Й ІНШІ КАЗКИ *Братів Ґріммів.* Київ-Ляйпціґ, 1919, 155×120, 48 ст. Українська Накладня, Коломия Галицька Накладня, Winnipeg Ma. Ukrainian Publishing (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

З казки. З кольоровою обгорткою і 11 образками Б. Лепкого

102. *Крилова, Івана:* БАЙКИ... в переспівах і наслідуваннях *Богдана Лепкого,* Київ-Ляйпціґ, 1919, 155×120, 44+(4) ст. Українська Накладня, Коломия Галицька Накладня, Winnipeg Man. Ukrainian Publishing. (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

З портретом Крилова рис. Лепкого і 8 рис. в тексті, з 4 на окремих сторінках. Передмова, підписана *Б. Л.,* ст 5-8

103₁. НАШІ КАЗКИ. Київ-Ляйпціґ, 1919, 155×120, 48 ст. Українська Накладня, Коломия Галицька Накладня. Winnipeg Man. Ukrainian Publishing (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

Зміст на обгортці, 11 обр. в тексті. Кольорова обгортка чужа Казка "Золотий черевичок" підп. *Б. Л.* (опрацював Б Лепкий)

103₂. НАШІ КАЗКИ. II. Київ-Ляйпціґ, (б. р. 1922), 155×120, 44+(4) ст.

Українська Накладня. (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

Кольорова обгортка і 6 рисунків Б. Лепкого.

104. *Руданського Степана:* СПІВОМОВКИ... Київ-Ляйпціґ, 1919, 155×120, 47+(1) ст. Українська Накладня, Коломия Галицька Накладня. Winnipeg Man. Ukrainian Publishing. (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

З портретом Руданського рис. Лепкого. Передмова підп. Богдан Лепкий, ст. 6-8

105. *Уайльда, Оскара:* САЛЬОМЕ, драма... Київ-Ляйпціґ, 1919, 210×145, 94 ст. Українська Накладня, Коломия Галицька Накладня, Winnipeg Man. Ukrainian Publisher [!]. (З друкарні Шарфого у Вецлярі).

З портретом О Уайльда на 2 ст. пера Б. Лепкого. Передмова підп. Б. Л., ст. 5-9.

106. *Шевченко, Тарас:* ГАЙДАМАКИ. Видання ілюстроване артистом А. Г. Сластьоною. [! Берлін] 1919] 450×340, 50 ст. *+14 табл. Українська Накладня Київ-Ляйпціґ, Галицька Накладня Коломия,* Ukrainian Publishing Winnipeg Man. (Друкарня Sabo — Berlin) Обгортка: В. Січинський.

Видавництво... (передмова Б. Лепкого) ст 5-6.

107. *Шевченко, Тарас:* КОБЗАРЬ. Київ-Ляйпціґ (1919), 220×150, XVI+707+(1) ст. +портрет. Українська Накладня. (Друкарня Spamer)

Окреме видання II-го тому з 5-томового видання Б. Лепкого.

108₁. *Шевченко, Тарас:* ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ. Том I. Про життя і твори Тараса Шевченка — написав *Богдан Лепкий.* — Література. — Матеріяли до процесів Шевченка. — Листи Тараса Шевченка. — Автобіоґрафічна замітка Т. Шевченка. — Автобіоґрафічний лист Т. Шевченка. — Спомини про старшого боярина Тараса Шевченка. — Шевченко серед поетів славянства — написав Н. (!) Корш. Київ-Ляйпціґ, (1919), 220×150, XVII+(1)+513+(1) ст. + портрет Українська Накладня, Коломия, Галицька Накладня. Winnipeg Man. Ukrainian Publischeng [!] (Друкарня Spamer у Ляйпціґу).

Перший том першого повного видання творів Шевченка за ред. Б. Лепкого в 5 томах.

У з м і с т і : *Богдан Лепкий.* Про життя і твори Тараса Шевченка ст. 1-240. — Матеріяли до процесів Тараса Шевченка ст. 240-276.

Р е ц. · Вол Дорошенко, "Стара Україна", Львів 1925, ч. 3-4, ст. 73 (на всі 5 томів)

108₂. *Шевченко, Тарас:* ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ. Том II. Кобзарь. Київ-Ляйпціґ (1919), 220×150, XVI+707 ст. + *портрет. Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня.* Winnipeg Man.[!]Ukrainian Publischeng(Друкарня Spamer у Ляйпціґу).

Рец. *И. АЙЗЕНШТОК, "Путь Просвещения",* Харків 1922, ч. 2, ст. 343 - 4 — *І. Айзеншток,*"Шляхи Мистецтва", Харків 1922, ч. 2. ст. 51-53.

108₃. *Шевченко, Тарас:* ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ. Том III. Варіянти й доповнення. — Пояснення до "Кобзаря". — Слъпая (поэма). — Безталанный (поэма). — Уривок з драми "Никита Гайдай". Київ-Ляйпціґ (1920), 220×150, (1)+451 ст. + портр. Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня. Winnipeg Man. Ukrainian Publishing (Друкарня Spamer у Ляйпціґу).

У з м і с т і : Варіянти й доповнення ст 3-383. (Пояснення Б. Лепкого).

108₄. *Шевченко, Тарас:* ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ. Том IV. Назарь Стодоля. -- Артист. -- Дневник. -- Княгиня. — Безщасний. — Капитанша. -- Пояснення. Київ-Ляйпціґ (1920). 220×150, 602+(2)ст.+ *портрет. Українська Накладня. Коломия Галицька Накладня.* Wennipeg[!] Man. Ukrainian Publschieng. (Друкарня Spamer у Ляйпціґу).

У змісті: Артист (Художник) (переклад Б. Л-ого) ст 47-163. -- Дневник ст. 165-370. -- Пояснення ст. 539-602. Пояснення зладив Б. Л.(епкий).

108₅. *Шевченко, Тарас:* ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ. Том V. Музика. -- Варнак. -- Близнята. -- Прогулька. -- Наймичка. -- Спомини Лазаревського, --- Чого стоїть Шевченко, яко поет народній (Куліша). -- Слово над гробом Шевченка. -- Пояснення. Київ-Ляйпціґ (1920), 220×150, (2)+514 ст. + портрет. Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня. Winnipeg Man. Ukrainian Publishing. (Друкарня К. Г. Редера у Ляйпціґу).

Пояснень нема.

Шевченко, Тарас: ТВОРИ. Том II, III. Київ-Ляйпціґ 1919, гл. ч. 96.

109. *Аркас, Микола:* ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, з малюнками, написав... Третє видання. Київ-Ляйпціґ (б. р. 1920?), 8⁰, 682 + (1) ст. Українська Накладня. Коломия, Галицька Накладня, Winnipeg Man Ukrainian Publishing (Печатано в типографії К. Г. Редера тов. з обм. пор. в Ляйпціґ [!]).

Зміст: Микола Аркас (підп. *Б Л.*) ст. 3-6.-- Передмова до другого видання (підп Богдан Лепкий) ст 8 - 12 — Передмова до третього видання (підп. *Б. Л.*) ст. 13. — Памяти Василя Доманицького (підп. *Б. Л.*) ст. 14 - 15 Б Лепкий провадив уже редакцію другого видання (від Хмельницького, крім цього 1. і 3 коректу) В третім виданню змінив 5 розділ російсько-австрійський (ст. 322 - 416) другого видання

110. ДОСТОЙНО ЕСТЬ. Збірка в Шевченкові роковини. Вецляр 1920, 142×108, 32 ст. Видавництво "Струя", ч. 2. — (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

Зміст: *Федькович, Ю.:* Достойно єсть. (З осьмого "Поменника Тарасові Шевченкові"), ст. 3-4. -- *Лепкого, Богдана* Тарас Шевченко. (Промова... на Шевченковому святі в Берліні, дня 12. III. 1920), ст. 5-15. -- Шевченко про Україну, ст. 15-20 -- *Л.(епкий), Б.:* Заповіт, ст. 20-31. -- *Лепкий, Богдан:* Шевченкові похорони, ст. 32

ДОСТОЙНО ЄСТЬ. Збірка в Шевченкові роковини, Берлін, 1922, 141×105, 32 ст. (Бібілотека "Українського Слова" ч. 24). (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

Є це попереднє видання з задрукованим: "Вецляр 1920. Видавництво «Струя» і надрукованими новими даними про місце і рік видання та видавництво. (Пор уваги до ч. 44).

111. *Лепкий Богдан:* ШЕВЧЕНКО ПРО МИСТЕЦТВО. Зальцведель, 1920, 179×130, 26+ (2) ст. Накладом автора (!). (З друкарні С. В. У. у Зальцведелі).

Передрук із "Шляху" І. Зальцведель, 1919, 77-80 чч.

112. *ЗАВОРОЖЕНА КОРОЛІВНА. Київ-Ляйпціґ (б. р. 1920), 4⁰, (10+4) ст. Українська Накладня. Галицька Накладня Коломия. Ukrainian Publishing Winnipeg, Man.

Книжка з кольоровими образками для дітей Текст Б. Лепкого.

113. КАЗКИ З 1001 НОЧІ. Київ-Ляйпціґ (б. р. 1920) 291×236, (10+4) ст. Українська Накладня. Галицька Накладня Коломия. Ukrainian Publishing Winnipeg Man.

Книжка з кольоровими образками для дітей. Текст Б. Лепкого.

114. * КІТ В САПЯНЦЯХ. Київ-Ляйпціґ (б. р. 1920), 4⁰. (10+4) ст. Українська Накладня. Галицька Накладня Коломия. Ukrainian Publishing Winnipeg. Man.

Книжка з кольоровими образками для дітей. Текст Б. Лепкого.

115. МІНХГАУЗЕН. Київ-Ляйпціґ (б. р. 1920), 289×226, (10+4)ст. Українська Накладня. Галицька Накладня Коломия. Ukrainian Publishing Winnipeg Man. 6037.

Книжка з кольоровими образками для дітей. Текст Б. Лепкого

116. *ПОДОРОЖ ПАНА ЦІКАВСЬКОГО. Київ-Ляйпціґ (б. р. 1920), 4⁰, 11+(1) ст. Українська Накладня. Галицька Накладня Коломия. Ukrainian Publishing Winnipeg Man.

Книжка з кольоровими образками для дітей. Текст Б. Лепкого.

117. РОБІНЗОН КРУЗО. Київ-Ляйпціґ (1920), 292×236, (10+4) ст. Українська Накладня. Галицька Накладня Коломия. Ukrainian Publishing Winnipeg Man.

Книжка з кольоровими образками для дітей. Текст Б. Лепкого.

118. СНІГУРОЧКА. Київ-Ляйпціґ (б. р. 1920), 290×227 (12+1) ст. Українська Накладня. Галицька Накладня Коломия. Ukrainian Publishing Winnipeg Man.

Книжка з кольоровими образками для дітей. Текст Б. Лепкого.

119. ХАТКА ДЯДЬКА ТОМА. Київ-Ляйпціґ (б. р. 1920). 292×224, (12) ст. Українська Накладня. Галицька Накладня Коломия. Ukrainian Publishing Winnipeg. Man.

Книжка з кольоровими образками для дітей. Текст Б. Лепкого.

ХАТКА ДЯДЬКА ТОМА. Кіевъ-Коломеа (б. 1920], 287×223, 12 ст. Издательство Я. Оренштейна.

Переклад на російську мову. Мабуть були переложені на російську мову і інші книжечки цієї серії (чч. 112-120), але їх не бачив.

120. ЧЕРВОНА ШАПОЧКА. Київ-Ляйпціґ (б. р. 1920), 290×225, (10), ст. Українська Накладня. Галицька Накладня Коломия. Ukrainian Publishing Winnipeg Man.

Книжка з кольоровими образками для дітей. Текст Б. Лепкого.

ЧЕРВОНА ШАПОЧКА. Київ-Ляйпціґ (б. р. 1920) 224×178, (4 подвійні листки + обгортка). Українська Накладня. Галицька Накладня Коломия. Ukrainian Publishing Winnipeg Man.

Книжечка з коліровими образками і рухомими фіґурами для дітей. Текст Б. Лепкого. Мабуть були ще інші казки видані в цьому зменшеному форматі, з рухомими постатями.

121. *Шевченко, Тарас:* ГАЙДАМАКИ. З портретом автора і ілюстраціями. Вецляр 1920, 205×145, 100 ст. + портрет + 7 табл. (Друкарня Шарфого).

Шевченко, Тарас: ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ. Том III-V. Київ-Ляйпціґ 1920, гл. ч. 108.

122. *Ляфонтен, Жеан* (!) *де:* КАЗКИ. Свобідний переклад. З образками. Київ-Ляйпціг (б. р. 1921), 155×120, 41+(1) ст. Українська Накладня. (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

Заголовок на обгортці: "Казки Ляфонтена". — Переклад Б. Лепкого. Портрет Ляфонтена, 9 рис. в тексті і колірова вінєта роботи Б. Лепкого.

123. *Андерзена:* КАЗКИ... Київ-Ляйпціг (б. р. 1922). 155×120, 46+ (2) ст. Українська Накладня. Друкарня Шарфого у Вецлярі).

З портретом Андерзена рис. Лепкого

124₁. *Котляревський Іван:* ТВОРИ. Том I. Енеїда. Зі вступом і поясненнями *Богдана Лепкого.* Берлін 1922, 165×115. XVI+206+портрет. (Бібліотека "Українського Слова" ч. 8). (З друкарні Börsenbuchdruckerei Denter & Nicolas. Берлін).

Вступ ст. V—XV і пояснення ст. 189-205 Б. Лепкого.

Котляревський, Іван: ЕНЕЇДА на українську мову перелицьована. З переднім словом та примітками проф. Б. Лепкого. З ілюстраціями та заставками А. Штірен. Берлін 1922, 287×200, 106 ст. (+ портрет і 12 листків з ілюстр.). Видавництво Ольга Дякова. (Друкарня Візіке, Бранденбургъ (!) над Гавелею).

У з м і с т і : *Богдан Лепкий:* Переднє слово ст. 5-14.

Р е ц . *Вол. Дорошенко,* "Трибуна України", Варшава 1923, ч 5-7, (кн 3), ст. 95-96. — *Д. Дорошенко,* "Літературно-науковий Вісник", Львів 1923, кн 8, ст. 375-376. — *В. С[імович]. "Нова Україна", Прага-Берлін, 1923, ч 6. ст. 185.*

124₂. *Котляревський, Іван:* ТВОРИ. Том II. Наталка Полтавка. Москаль Чарівник. Ода до князя Куракіна. Зі вступом і поясненнями *Богдана Лепкого.* Берлін 1922, 165×115, 112 ст. (Бібліотека "Українського Слова" ч. 8). (З друкарні Börsenbuchdruckerei Denter & Nicolas, Берлін).

125₁. *Куліш, Пантелеймон:* ТВОРИ. Зі вступом і поясненнями *Богдана Лепкогою* 4 томи. Том I. Чорна Рада. Історичний роман. Берлін, 1922, 165×115. 244 ст. (Бібліотека "Українського Слова" ч. 28). (Друковано в Börsenbuchdruckerei Denter & Nicolas. Берлін).

У з м і с т і . "П. Куліш" ст. 5-26 і пояснення ст. 226-244 Б Лепкого

125₂. *Куліш, Пантелеймон:* ТВОРИ. Том II. Поезії. Берлін 1923, 165×115, 278 ст. (Бібліотека "Українського Слова" ч. 29). (Друковано в Börsenbuchdruckerei Denter & Nicolas, Берлін).

Передмова ст. 5-12 і пояснення ст. 249-272 Б. Лепкого.

125₃. *Куліш, Пантелеймон:* ТВОРИ. Том III Україна. Берлін 1923, 165×115, 116 ст. (Бібліотека "Українського Слова" ч. 36). (Друковано в Börsenbuchdruckerei Denter & Nicolas, Берлін).

В тексті 32 рисунки, з того 27 Б. Лепкого.

125₄. *Куліш, Пантелеймон:* ТВОРИ. Том IV. Псалтир. Берлін 1923, 165×115, 264 ст. (Бібліотека "Українського Слова" ч. 37). (Друковано в Börsenbuchdruckerei Denter & Nicolas, Берлін).

Передмова Б. Лепкого, ст. 3-4.

126₁. *Лепкий, Богдан:* СТРУНИ. Антольогія української поезії від найдавніших до нинішних часів для вжитку школи й хати влаштував... I. Том. I. Від "Слова о полку Ігоревім" до Івана Франка. Берлін 1922, 210×140,

VIII+239+(1) ст. Спільне видання "Української Народньої Бібліотеки" і "Українського Слова". Головний склад: "Ukrainske Slowo", Buch- und Zeitungsverlag GmbH. Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 11. (Copyright by "Ukrainske Slowo", Buch-u. Zeitungsverlag, G m. b H. 1922).

Обгортка і 18 образків пера Б. Лепкого

126:. *Лепкий, Богдан:* СТРУНИ. Антольогія української поезії від найдавніших до нинішних часів для вжитку школи й хати влаштував... II. Берлін 1922, 210×140, X+(2)+296 ст. Спільне видання "Українського Слова" і "Української Народньої Бібліотеки". Головний склад: "Ukrainske Slowo", Buch- u. Zeitungsverlag, G. m. b. H., Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 11. (Copyright by "Ukrainske Slowo", Buch- u. Zeitungsverlag, Gmbh. 1922).

15 рис в тексті, з того 10 рис. і обгортка Б. Лепкого.

У змісті. "Богдан Лепкий", життєпис і Література, підп *Зенон Кузеля*, ст 192-3, (вибір поезій Лепкого) ст. 193-200.

Рец *М Карпинський,* "Книжка", Станиславів 1922, ч. 8-10 ст 141.

НАШІ КАЗКИ. II. Київ-Ляйпціґ (1922), гл. ч. 103.

127. РІДНЕ СЛОВО. Збірка новель і оповідань українських авторів. I. (Берлін) 1922, 165×115, 288+(2) ст. (Бібліотека "Українського Слова", ч. 27).

Обгортка рисунку Лепкого. У збірці два оповідання Лепкого: "Дідусь" (68-73) і "Цвіт щастя" (208-214).

128₁. *Стороженко, Олекса:* ТВОРИ. Зі вступом і поясненнями *Богдана Лепкого*. Том I. Марко Проклятий і інші оповідання. Берлін 1922, 165×115, 243+(5) ст. (Бібліотека "Українського Слова" ч. 16). (Друковано в Börsenbuchdruckerei Denter & Nicolas, Берлін).

Портрет Стороженка рис Б Лепкого

128₂. *Стороженко, Олекса:* ТВОРИ. Том II Оповідання. Берлін 1922, 165×115, 256 ст. (Бібліотека "Українського Слова" ч. 17). (Друковано в Börsenbuchdruckerei Denter & Nicolas, Берлін).

На обгортці: "Дорош, Гаркуша і інші оповідання".

129. *Тобілевич, Іван (Карпенко Карий).* СУЄТА. Комедія в 4-х діях (картинки). Нове [друге] переглянене и [!] виправлене видання. Київ-Ляйпціґ (б. р. 1922), 175×120, 144 ст. Українська Накладня, Коломия Галицька Накладня, Winnipeg Man. Ukrainian Publishing. (Друковано в друкарні К. Ґ. Редера тов. з обм. пор. в Ляйпціґу).

На обгортці· "Загальна Бібліотека" ч. 9-11 — Передмова підп. Б. Лепкий ст 3-11

130. *Федькович,* О.: ВИБІР ПОЕЗІЙ. Берлін, 1922, 165×115, 32 ст. (Бібліотека "Українського Слова" ч. 25). (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

131. *Федьковича:* КАЗКИ... Київ-Ляйпціґ, (б. р. 1922), 155×120, 47+(1) ст. (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

З кольоровою вінєтою і портретом Федьковича рис Лепкого Передмова підп *Б. Л.* ст 5-8.

132. *(Фенельон):* КАЗКИ *Фенельона.* Київ-Ляйпціґ (б. р 1922), 155×120, 48 ст Українська Накладня (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

Переклад і передмова Б Лепкого (без підпису), 4 ілюстрації в тексті та кольорова обгортка рис Лепкого.

133. *Шевченко, Тарас:* ДУМКИ. Берлін 1922, 140×110, 48 ст. Бібліотека "Українського Слова" ч. 23. (Друкарня Шарфого у Вецлярі).

Надруковано в 1920 р. накл. Вид. "Струя", за ред. Б. Лепкого.

134. *Шевченко, Тарас:* КОБЗАР. Повний ілюстрований збірник віршованих творів з життєписом та передмовою. Берлін 1922, 230×155, XV+(1)+309+(3) ст.Бібліотека "Українського Слова" ч. 19. (Друкарня Шарфого в Вецлярі).

У змісті. *Богдан Лепкий:* Про життя Тараса Шевченка, ст. XI-XVI. Обгортка і рис. "Перебендя" (ст. 29) Б. Лепкого.

Рец. : *І. Зеленкевич (Чепига):* "Книжка", Станиславів 1922, ч. 4-7, ст. 83 — *І. Пігуляк:* "Промінь", Чернівці 1922, ч. 9-10, ст. 253.

Шевченко, Тарас: "КОБЗАР". Повний, ілюстрований збірник віршованих творів поета з життєписом та передмовою *Б. Лепкого.* Відень 1941, 210×150, XV+(1)+309+(3) ст. Накл. Т. Савули. (Друк Штоцінгер і М.).

Фототипічний передрук видання 1921-2 рр. Сіткові кліші перерисовані на черткові.

135₁. *Шевченко, Тарас:* ПОВІСТИ. Том І. Артист. Музика. Під редакцією *Богдана Лепкого,* Берлін 1922, 165×115, 242+(2) ст. Бібліотека "Українського Слова" ч. 21. Scharfes Druckereien, Вецляр).

Повість "Артист" переклав Б. Лепкий.

135₂. *Шевченко, Тарас:* ПОВІСТІ. Том II. Наймичка. Варнак. Близнята. Під редакцією *Богдана Лепкого.* Берлін 1922, 165×115, 321+(3) ст. Бібліотека "Українського Слова", ч. 22 (Scharfes Druckereien. Вецляр).

ДОСТОЙНО ЄСТЬ. Берлін 1922, гл. ч. 110.

136[1]. *Вовчка, Марка:* ТВОРИ. З життєписом авторки й життєписними матеріялами. Том І. Життєпис і життєписні матеріяли. Київ-Ляйпціґ (1923), 215×146, CCLXXVII+(3)+297+(3). Українська Накладня. Головні склади: Українська Накладня с. з. о. п. Berlin W 62, Kurfürstenstr. 83...

У змісті Вступ ст V-XV. — Марко Вовчок. (Біографічний нарис), ст. XLVII-CCLXXVII, підп. *Богдан Лепкий.*

136[2]..*Вовчка, Марка:* ТВОРИ. З життєписом авторки й життєписними матеріялами. Том II. Народні оповідання. Київ-Ляйпціґ (1923), 215×146, 484 ст. Українська Накладня, Коломия Галицька Накладня. Winnipeg Man. Ukrainian Publishing (Печатано в типографії К. Г. Редера тов. з обм. пор. в Ляпціг [!]).

136[3]. *Вовчка, Марка:* ТВОРИ. З життєписом авторки й життєписними матеріялами. Том III. Народні оповідання. Київ-Ляипціґ (!) (1923), 215×146, 435+(1) ст. Українська Накладня. Коломия Галицька Накладня. Winnipeg Man. Ukrainian Publishing. (Печатано в типографії К. Г. Редера тов. з обм. порукою в Ляйпціг [!]).

Портрет Вовчка рис Б. Лепкого, ст. 2.

137. *Клин, Б.:* НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ. Берлін, 1923, 165×155, 36 ст. (Бібліотека "Українського Слова" ч. 35). (Друковано в Börsenbuchdruckerei Denter & Nicolas. Берлін).

Передмова Б. Лепкого, підп. Видавництво, ст. 5-8 *Куліш, Пантелеймон:* ТВОРИ. Том II-VI Берлін 1923, гл. ч. 125.

138. *Щоголів, Яків:* ВИБІР ТВОРІВ. З передмовою автора та вступною

статтею *Богдана Лепкого*. Берлін, 1924, 165×115, 74+(6) ст. (Бібліотека "Українського Слова", ч. 44). (Друковано в Börsenbuchdruckerei Denter & Nicolas, Берлін).

Передмова Б. Лепкого ст. 5-20.

139. *Шевченко, Тарас:* ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА. Том XIV. Переклади поезій на польську мову за редакцією *Богдана Лепкого*. Варшава-Львів 1936, 180×120, портрет+385+(1) ст. Український Науковий Інститут.

У змісті. Передмова ст 3-4 — *Б. Лепкий і П. Зайцев:* Бібліографічні завваги ст 353-357.

*Sczewczenko Taras: POEZJE Warszawa 1936, 210×150, 406 ст.

Повище видання з польським заголовком. — У змісті Bohdan Lepki i Paweł Zajcew. Uwagi bibliograficzne.

Рец.: Jan Bielatowicz: Największy poeta ruski. "Warszawski, Dziennik Narodowy", Варшава 16 IX 1936 (пор. *E. K.* Przebrzmiała legenda "Biuletyn Polsko-Ukraiński, Варшава 1936 ч 39) — О Боднарович: Шевченко по польськи. "Назустріч" Львів, 1936 ч. 10. — *M H.[echter]:* Ševčenko im polnishen Gewande. "Prager Presse" Прага 12. VII 1936 — *K. K.* Uczczenie wielkego poety "Kurjer Poranny", Варшава 30 IV. 1936 — *E.* Małaniuk· Dusza Ukrainy, "Ateneum", Варшава 1938, ч. 1 ст. 38-45 — м. р. [М. Рудницький]: Шевченкові поезії в польських перекладах "Діло", Львів 30. IV. 1936. ч. 94

140. СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ. ПОЕМА З XII ст. у перекладах на нинішню мову. Редакція і вступна стаття *Богдана Лепкого*. Краків 1941, 203×140, 63+(1) ст. "Літературна Бібліотека", ч. 5. Українське Видавництво. (Накладом Українського Видавництва, Краків, Райхсштрассе 34). Друкарня "Поспішна", Краків, Райхсштрассе 34, тел. 147-86)

На 64 ст.. "Заставки і кінцівки цього видання взяті з «Прикрас рукописів Галицької України», видання Національного Музею у Львові". Обгортка С. Гординського.

Шевченко Тарас: КОБЗАР. Відень 1941, гл. ч. 134.

III. ВАЖНІШІ ПИСАННЯ ПРО БОГДАНА ЛЕПКОГО

1. БІОГРАФІЯ
АВТОБІОГРАФІЧНІ ПИСАННЯ:

Лепкий Богдан: Пояснення, в кн. "Писання", Київ-Ляйпціґ (1920), том I. Вірші, ст. 381-397; том II. Проза, ст. 455-485.

Лепкий Богдан: Свято Котляревського у Львові. (Із споминів). "Золота Липа", Берлін 1924, ст. 222-227.

Лепкий Богдан: Гарно було... "Альманах українського студентського життя в Кракові". Зібрала і видала редакційна колеґія в складі: Володимир Ничай, Микола Бажанський, Ярослав Салук, Іван Красник, Краків 1931. 215×145, 88+(4)+VII+(1) Накладом Т-ва "Українська Студентська Громада" в Кракові. (Видано в друкарні ОО. Василіян в Жовкві). (Ст. 11-18).

Лепкий Богдан: Казка мойого життя. І. Крегулець 1936, II. До Зарваниці 1938, III. Бережани 1941.

Бібліографічний опис поданий у 1. частині бібліографії, (чч. 70, 73, 75).

ЖИТТЄПИС, СПОМИНИ ПРО Б. ЛЕПКОГО:

Кузеля Зенон: Богдан Лепкий. Бібліографічний нарис, написав... в кн. "Золота Липа", Ювілейна збірка творів Богдана Лепкого з його життєписом, бібліографією творів і присвятами, зладив... Берлін, 1924, ст. 7-89.

Голубець Микола: "Гать будуйте кріпку та високу!" (Промова, виголошена на вечері присвяченому творчости Богдана Лепкого). "Золота Липа". Ювілейна збірка творів Богдана Лепкого з його життєписом, бібліографією творів і присвятами, зладив *Зенон Кузеля.* Берлін 1924, ст. 95-98.

Трильовський Кирило: Богданові Лепкому — поздоров. "Золота Липа", Берлін 1924, ст. 107-113.

Чайковський Андрій: "Як я пізнався з ювілятом". (Коломия, 28 грудня 1923). "Золота Липа", Берлін 1924, ст. 98-102.

Луцький Остап: Богдан Лепкий у Кракові. "Золота Липа", Берлін 1924, ст. 102-107.

Кузеля. Д-р Зенон: Богдан Лепкий у Німеччині. (Листопад 1915 — лютий 1926). Промова на Святочній Академії в "Українськім Науковім Інституті" в Берліні. "Діло", Львів, 7., 8 липня 1933.

Бабій, Ол.: Богдан Лепкий. "Ілюстровані Вісті", серпень 1941, ч. 8, ст. 4-5.

Число присвячене Богданові Лепкому

Купчинський, Роман: Жмут споминів про Богдана Лепкого. "Ілюстровані Вісті", Краків, серпень 1941, ч. 8, ст. 2-3.

Лепкий, Лев: "Замість закінчення" в кн. *Богдан Лепкий:* "Казка мойого життя. Бережани". Краків 1941, ст. 179-180.

Голубець Микола: Богдан Лепкий (1872-1941). "Львівські Вісті", Львів 22-24 VII, ч. 162-164 (286-288).

Передрук п. з. "Життєвий шлях Б. Лепкого" в кн. "Богдан Лепкий". Краків 1943, ст 8-12.

Купчинський, Р.: Уривок споминів про Б. Лепкого. "Краківські Вісті", Краків 21. VII. 1942, ч. 158.

Горняткевич, Дамян: Ще жмут споминів про Богдана Лепкого. "Краківські Вісті", Краків 1942, ч. 262.

Сімович, Василь: Богдан Лепкий. "Наші Дні", Львів, серпень 1942, р. І., ч. 9, ст. 7.

Чайковський, Юліян: В перші роковини смерти. "Станиславівське Слово", Станиславів 22. VII. 1942, ч. 73 (114).

Купчинський, Роман: В бережанській тихій стороні, в кн. "Богдан Лепкий", Краків 1943, ст. 6-7.

Лисяк, Павло: Богдан Лепкий як громадянин. "Богдан Лепкий", Краків 1943, ст. 42-46.

НЕКРОЛОГИ — ПОХОРОНИ.

Богдан Лепкий (некрольог) "Краківські Вісті", 23. VII. 1941, ч. 159 (314).

Горняткевич, Д.: Богдан Лепкий. "Календар Українського Видавництва" на рік 1942, Краків, 1941, ст. 124-125.

"Відходить від нас Великий Поет і Письменник". Прощальне слово проф. д-ра *І. Раковського* над могилою Б. Лепкого. Промова *Романа Купчинського* від українських письменників і журналістів та українських комбатантів. "Краківські Вісті", 27. VII. 1911, ч. 163 (318).

Геник Березовський, Юліян: Слово на могилі Богдана Лепкого. "Краківські Вісті", 10. VIII; 1941, ч. 175.

Коновальця М.: Великий Син Української Землі. Прощальне слово ред... над могилою Б. Лепкого. "Краківські Вісті", 26. VII. 1941, ч. 162 (317).

Купчинський, Роман: Богданові Лепкому. "Краківські Вісті", 23. VII. 1941, ч. 159 (314).

Кучабського, Володимира о.: По цілій землі розійшовся голос його. (Слово... над могилою Богдана Лепкого). "Краківські Вісті", 1. VII. 1941, ч. 167 (322).

Похорони Богдана Лепкого. "Краківські Вісті", 25. VII. 1941, ч. 161 (316).

Раковський, Іван: Богдан Лепкий, "Краківські Вісті", 24. VII. 1941, ч. 160 (315).

Рибачукова, Л.: Китиця квітів... Великому Громадянинові й Письменникові Богданові Лепкому цих кілька слів в девятий день його смерти. "Краківські Вісті", 10. VIII. 1941, ч. 175 (330).

Цурковський, Маріян о.: Богданові Лепкому в далеку дорогу. "Краківські Вісті", 10. VII. 1941, ч. 175 (330).

СВЯТКУВАННЯ ПАМ'ЯТІ

мк. (Козак Маріян): Святочний Вечір у честь Богдана Лепкого. "Краківські Вісті", Краків, 29. VII. 1941, ч. 164 (319).

В перші роковини смерти Богдана Лепкого, "Краківські Вісті", Краків 1942, ч. 259 і 260.

Пам'яті Богдана Лепкого. "Краківські Вісті", Краків 1942 ч. 263.

ТВОРЧІСТЬ.
ЛІТЕРАТУРНА:

Турбацький, Лев: (Переднє слово в кн.) *Б. Лепкий:* "З села". Чернівці 1898, ст. 3-4.

Грушевський, Ол.: Богдан Лепкий. "Літературно-науковий Вістник", Львів-Київ 1908, кн. 6. ст. 494-498.

Відбитка п. з. "З сучасної української літератури", Київ 1909. ст. 127-131. 2-е видання 1918 ст. 112-116.

Євшан, М.: Богдан Лепкий. (Елементи його творчости). "Українська Хата", Київ 1909, ч. 7-8 ст. 396-407.

Відбитка в кн. "Під прапором мистецтва", Київ 1910 ст. 57-67.

Wutzky, Anna Charlotte: BOHDAN LEPKYJ. Vom... "Die Ukraine". Berlin, September 1920, Nr. 9, ст. 213-215.

С[трутинський]. М. Богдан Лепкий. (З нагоди ювилею 25-літньої літературної творчости). "Життя і Мистецтво", Львів 1920, ч. 4-5, ст. 129-131.

Верниволя. Василь (Сімович В.): Богдан Лепкий (нарис літературної діяльности і спроба характеристики письменника за двацять п'ять літ його письменницької праці) в книжці: *Б. Лепкий:* "Писання", Київ-Ляйпціґ (1922), т. I., ст. V—LXXVII.

Дорошенко, Вол. Богдан Лепкий (З нагоди пятьдесятиліття уродин). "Письмо з Просвіти", Львів 1922, ч. 45-6, ст. 358-60.

Esih, Ivan, Dr.: Književna fizionomija Bohdana Lepkoga, "Večer", Zagreb. 29 svilenia 1925.

Рудик, Д.: Їх шлях (Молодомузці). "Західня Україна", літ.-гром, альманах. Кн. I. ДВУ. Харків, 1927, ст. 183-214.

Про Б. Лепкого, ст. 201-206

Державін, В.: Історична белетристика Б. Лепкого. "Критика". Харків, 1930, кн. 5, ст. 27-48.

Передрук: "Нові Шляхи", Львів 1930, кн. 9, 10, і 11.

Якубський, Б.: Поезія критичної доби. В книжці: "Галицька та буковинська поезія XX віку". Вибір і статтєя... Харків-Київ 1930, LXX+186 ст.

Про Б. Лепкого: II. розділ, ст. VIII-XVII. В книжці м. ін. вибір поезій Б. Лепкого, ст. 3-25.

Луців, Л.: Поет споминів. (Б. Лепкий, лірик і новеліст). "Літературно-науковий Вістник", Львів, 1931, Кн. 6. ст. 533-537.

Дорошенко, Вол. Богдан Лепкий. (З нагоди 60-ліття). "Життя і Знання", Львів 1932, ч. 15, ст. 433-434.

Лакуста, Святослав: Україна і Московщина в трильоґії Богдана Лепкого "Мазепа", "Час", Чернівці, 1932, чч. 1022, 1027, 1033, 1039, 1045, 1051, 1056, 1062, 1066, 1067, 1071, 1074, 1078, 1081, 1085, 1089, 1093, 1097, 1101, 1105, 1108, 1112.

Пеленський, Євген Юлій: Богдан Лепкий. "Українська Школа", Львів 1932, ч. 6-9, ст. 95-99.

Вийшло теж окремою відбиткою, пор. нижче.

Голубець, Микола: Богдан Лепкий. "Наш Прапор", Львів, чч. 18-21, 1933.

Ратич, Василь: Сфери творчости Богдана Лепкого. (На свято Богдана Лепкого в Рогатині, дня 22. XII. 1932 з приводу 60-ліття уродин Поета). "Дзвони", Львів 1933, ч. 2, ст. 66-80.

Smal-Stocki, Roman: Bohdan Łepki. "Wiadomości Literackie", Варшава, 22. I.. 1933, ч. 10.

Степняк, М.: Поети "Молодої Музи", "Червоний Шлях". 1933. Ч. I, ст. 147-196.

Про Лепкого, ст. 165-180.

Х. (Козак Маріян): Здалека і зблизька. "Дзвони", Львів 1933, ч. 2, ст. 84-90.

Про Лепкого ст. 88-90.

Рудницький, Михайло: Богдан Лепкий, в книжці "Від Мирного до Хвильового", Львів 1936, ст. 273 - 281. На ст. 429 - 430. бібліографія про Б Лепкого. (Склав В. Дорошенко).

Рудницький, М.: Що таке "Молода Муза"? в кн. "Чорна Індія «Молодої Музи»". Львів 1937, ст. V—XVIII.

Zdziechowski, Marjan: UKRAINA A ROSJA. Trylogia Bohdana Łepkiego. "Słowo", Wilno, 24. IV. 1, 15 i 25. V. 1938.

Гординський, Святослав: В погоні за вічною красою. Лірика Богдана Лепкого. "Ілюстровані Вісті", ч. 8, серпень 1941, ст. 7-9.

Число присвячене Б. Лепкому.

Грицак, Є., Д-р: Богдан Лепкий і наша молодь та дітвора. "Краківські Вісті", 31. VIII. 1941, ч. 190 (345).

Раманенчук, Б.: Літературна творчість Б. Лепкого. "Краківські Вісті", 1941, ч. 160 (315).

Стаття незакінчена.

Бойко, Ю. Богдан Лепкий. "Нова Україна", Харків, 5. XI. 1942, ч. 250.

Луців, Лука, Д-р: Як зароджувалися деякі твори Б. Лепкого. (В перші роковини смерти письменника). "Краківські Вісті", Краків, 21. VII. 1942, ч. 158.

Пеленський, Євген Юлій. Богдан Лепкий — поет."Богдан Лепкий", Краків 1943, ст. 13-32.

МИСТЕЦЬКА:

Горняткевич, Дамян: Богдан Лепкий як маляр. "Ілюстровані Вісті", серпень 1941, ч. 8. ст. 5-7.

Горняткевич, Д.: Богдан Лепкий як маляр і письменник. "Ілюстровані Вісті", вересень 1941, ч. 9, ст. 8-11.

Горняткевич, Дам'ян: Богдан Лепкий як маляр. "Богдан Лепкий", Краків 1943, ст. 33-37.

Кузик, К.: Богдан Лепкий і музика. "Краківські Вісті". Краків, 1942, чч. 261, 263-6, 268, 270-1.

НАУКОВА:

Козак, М(аріян): Головні моменти наукової діяльности Богдана Лепкого. "Дзвони", Львів 1933, ч. 2, ст. 80-84.

Число присвячене Б. Лепкому

Дорошенко, Вол.: Наукова і популярно-наукова діяльність Богдана Лепкого. (З приводу перших роковин смерти). "Краківські Вісті", Краків, 1942, ч. 163.

Передрук: Наукова діяльність Б. Лепкого. "Богдан Лепкий", Краків 1943, ст. 38-41.

КНИЖКИ І ЧАСОПИСИ ПРО ВСЮ ТВОРЧІСТЬ ЛЕПКОГО·

ЗОЛОТА ЛИПА. Берлін, 1924, (гл. ч. 51).

У змісті: *Зенон Кузеля:* Богдан Лепкий. Біографічний нарис ст. 7-89. — Присвяти Б. Лепкому ст 91-132. — *З Кузеля·* Бібліографія писань Б Лепкого ст. 229-253 — 15 ілюстрацій.

ДЗВОНИ. Львів 1933 ч. 2, (гл. ч. 64).

У змісті· *Василь Ратич:* Сфери творчости Богдана Лепкого ст. 60-80 — *М. Козак:* Головні моменти наукової діяльности Богдана

Лепкого ст. 80-84. — Х.: Здалека і зблизька ст. 84-90 — *Є. Ю. Пеленський:* Матеріяли до бібліографії Б. Лепкого ст. 90-95.

Пеленський, Євген Юлій: БОГДАН ДЕПКИЙ. Літературний нарис. Львів 1933, 117×163, 15+(1) ст. "Дажбог" ч. 6. (Відбитка з "Української Школи". З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові).

Пеленський, Євген Юлій: БОГДАН ЛЕПКИЙ. Друге, перероблене видання. Краків 1943, 230×150, 52 ст. Українське Видавництво. (Друк: "Нова Друкарня Денникова", Краків).

Відбитка з кн. "Богдан Лепкий", Краків 1943, ст. 13-32 і 47 - 77.

ІЛЮСТРОВАНІ ВІСТІ. (Краків) серпень 1941, ч. 8. Редагує Колегія. За редакцію відповідає М. Хомяк.

У змісті. *Роман Купчинський:* Жмут споминів про Богдана Лепкого ст. 2-3. — *Ол. Бабій:* Богдан Лепкий ст 4-5. — *Дамян Горняткевич:* Богдан Лепкий як маляр ст 5-7. — *Святослав Гординський:* В погоні за вічною красою. ст. 7-9. — (12 ілюстрацій).

БОГДАН ЛЕПКИЙ. 1872-1941. Збірник у пошану пам'яті поета. Краків-Львів 1943. 230×150, 90 ст. За редакцією *Є. Ю. Пеленського.* Накладом "Українського Видавництва", Краків, Райхсштрассе 34, II. Друк: "Нова Друкарня Денникова" під нак. упр. Краків, Ожешкової 7.

Зміст. *Б. І. Антонич:* Поет ст. 5. — *Роман Купчинський. В бережанській тихій стороні ст 6-7. — Микола Голубець.* Життєвий шлях Б. Лепкого ст 8-12. — *Євген Юлій Пеленський:* Богдан Лепкий — поет ст. 13-32. — *Дам'ян Горняткевич* Богдан Лепкий як маляр ст. 33-37. — *Володимир Дорошенко:* Наукова діяльність Б. Лепкого ст. 38-41. — *Павло Лисяк:* Богдан Лепкий як громадянин ст 42-46 — *Є. Ю. Пеленський:* Бібліографія ст 47-77.

3. БІБЛІОГРАФІЯ

Кузеля, Зенон: Бібліографія писань Богдана Лепкого, Зложив.... в кн. "Золота Липа", Берлін 1924, ст. 229-253.

Зміст І. Книжкові видання Б. Лепкого, с. 232-238. II. Книжки зредаговані, або видані Б. Лепким, 239-243. III. Часописна література. А. Гарне письменство 1. Вірші. 2. Проза, ст. 243-246. Б Літературно-наукові статті, критика й бібліографія, 247-253.

Пеленський, Є. Ю.: Матеріяли до бібліографії Б. Лепкого. (Спис писань Богд. Лепкого, що вийшла осібними книжками). "Дзвони", Львів 1933, ч. 2, ст. 90-95.

Пеленський, Є. Ю.: Бібліографія, в кн. "Богдан Лепкий". Краків 1943, ст. 47-77.

Пор. ще: *Верниволя Василь:* в кн. Б. Лепкий, "Писання" т. І., 1922, ст. VII—VIII; і *В Дорошенко,* в кн. М. Рудницький· "Від Мирного до Хвильововго" 1936, ст. 429-430.

БІБЛІОГРАФІЯ II

складена Зеноном Кузелею

III. ЧАСОПИСНА ЛІТЕРАТУРА.

А. ГАРНЕ ПИСЬМЕНСТВО.

1. ВІРШІ.

1. В СОТНІ РОКОВИНИ УРОДИН Т. ШЕВЧЕНКА. — В 50. РОКОВИНИ СМЕРТИ. — НИНІ. [Три вірші, підп. Богдан Лепкий] (Укр. Сл., I, ч. 15 з 11. III. 1921, стор. 1.)

Передрук. в: "В 60-і роковини смерти Т. Шевченка. Зібрав і видав др. З. Кузеля". (Бібліотека "Українського Слова", ч. 2.) Берлін, 1921, стор. 3-4.

2. В ХРАМІ СВ. ЮРА. [Вірш виголошений на святочній академії в честь Митрополита Шептицького у Відіні в старім ратуші. Там же портрет, рисунок Лепкого.] (Вістник СВУ, II. 1915, ч. 23-24.)

3. ВЕСНА 1915. р. [Вірш.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 23-24.)

ВСТАВАЙ! [Вірш підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., I, ч. 59 з 16. VIII. 1921, фейл., стор. 2.)

4. ДВАНАДЦЯТЬ СТАРЦІВ. [Вірш підп. Богдан Лепкий.] (Шлях, II, фейл., ч. 57 (142) з 12. VIII. 1920, стор. 2.)

5. ДУМА ПОВОЖАТОГО. Зложив Повожатий. [Вірш, фейл.] (Нове Слово, ч. 10 з 30. XII. 1920, фейл., стор. 2-3.)

6. З ДУМОК. [Багато лиха і немало зла — вірш.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 29-30.)

7. ЗАЗИВ. [Вірш.] ("За Україну", збірка-пам'ятка українській дітворі від народнього учительства. Відень, 1915, стор. 37.)

8. ІЗ ВІРШІВ Б. ЛЕПКОГО. [Б. заг.: Ах скільки скрізь гробів.] (Шлях, II, ч. 5. (9) з 21. II. 1920, фейл., стор. 3.)

9. ІЗ ВІРШІВ БОГДАНА ЛЕПКОГО. [Дивне диво. — Йдеш, як в казку. — До народньої пісні. — Друковане в книжці: "М. Менцінському полонені українського табору в Вецлярі", 6. II. 1916. Вецляр. — Поет — хібаж ми квіт? Рада.] (Шлях, I, ч. 59 з 24. IX. 1919, фейл.)

10. ІЗ ВІРШІВ БОГДАНА ЛЕПКОГО. [2 вірші: Зівяне кожний вінок. — Сподівався.] (Шлях, І, ч. 70 з 1. XI. 1919.)

11. ІЗ ВІРШІВ Б. ЛЕПКОГО. [Колиб не віра. — Ми віримо.] (Шлях, І, ч. 76 з 21. XI. 1919, фейл., стор. 2.)

12. ІЗ ВІРШІВ Б. ЛЕПКОГО. [Вірш: Лежав блідий, немов інеєм критий...] (Шлях, II, ч. 33 (118) з 5. V. 1920, фейл., стор. 2.)

13. ІЗ ВІРШІВ Б. ЛЕПКОГО. [2 вірші: На суді. — Мої пісні.] (Шлях, II, ч. 36 (121) з 15. V. 1920, стор. 2-3.)

14. ІЗ ВІРШІВ БОГДАНА ЛЕПКОГО. [2 вірші: Нинішній мент, — Колись я паном був.] (Укр. Сл., І, ч. 49 з 12. VII. 1921, фейл., стор. 2.)

15. ІЗ ВІРШІВ Б. ЛЕПКОГО. Ноктурн. [12 сиріт.] (Шлях, II, ч. 21 (107) з 24. III. 1920, фейл.)

16. ІЗ ВІРШІВ Б. ЛЕПКОГО. [Осінні думки, 3 вірші.] (Шлях, І, ч. 68 з 25. X. 1919, фейл.)

17. ІЗ ВІРШІВ БОГДАНА ЛЕПКОГО. [3 вірші б. заг.: Різдвяний вечір. — Немов далекий, гарний сон. — Все, що нам снилося колись.] (Шлях, II, ч. (88) з 7. І. 1920, фейл., стор. 3.)

18. ІЗ ВІРШІВ БОГДАНА ЛЕПКОГО. [3 вірші: Спочинь серце. — Перед храмом. — Субота.] (Шлях, І, ч. 56 з 13. IX. 1919, фейл., стор. 2.)

19. ІЗ ВІРШІВ Б. ЛЕПКОГО. [Б. заг.: Чого ти вітре вєшся коло хати — Бувало, як вітер степами.] (Шлях, II, ч. 13 (99) з 18. II. 1920, фейл., стор. 2.)

20. ІЗ ВІРШІВ Б. ЛЕПКОГО. [2 вірші. Як повернемо колись до хати. — Терновий вінок.] (Укр. Сл.,І, ч. 38 з 3. VI. 1921, фейл., стор. 2.)

21. З ПОЕЗІЙ БОГДАНА ЛЕПКОГО. [На чужині І, II, III. — Наші Стрільці в Карпатах. — Коли повернемо.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 21-22.)

22. З ПОЕЗІЙ БОГДАНА ЛЕПКОГО. [Осінь, 1915 року. (П І, 216.) — Мав я також свій рідний край.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 59-60.)

23. З ПОЕЗІЙ БОГДАНА ЛЕПКОГО. [Чи то буря чи то грім. — Життя-борба.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 19-20.) (П І, 148)

24. ЛИСТИ КАТРУСІ. [Вірші.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 55-56.)

25. ЛЮБЛЮ СПОКІЙ ВЕЧІРНЬОЇ ГОДИНИ. [Вірш * * * підп. Богдан Лепкий, Берлін, 6. VII. 1920.] (Нове Слово, ч. 3 з 11. XI. 1920, фейл., стор. 2.)

26. МАККАВЕЇ І. III. 19-23. [Вірші підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., І, ч. 15 з 11. III. 1921, фейл., стор. 2.)

27. МИХАЙЛО ПАВЛИК. [Вірш виголошений на жалібній академії 16. листопада 1915 у Відні.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 9-10.)

28. МИХАЙЛО ПАВЛИК. [Вірш.] (В той ясний день... На спомин освободження Львова 22. червня 1915 року. Львів, 1915.)

29. НА СВЯТА. [Вірш підп. Богдан Л.] (1. місце, Шлях, II, ч. 25-26 (110-111) з 10. IV. 1920.)

30. НА ЧУЖИНІ. [3 вірші: В світ пішли ми і ніби нам. — А все ж таки хотілось би діждати. — Не кидай плуга серед ниви, підп. Богдан Лепкий. Берлін, 6. VII. 1920.] (Нове Слово, І, ч. 1 з 28. X. 1920, фейл., стор. 2.)

31. НАМ СНИВСЯ СОН. — Ми єсть народ. — Загадка. [3 вірші, підп. Крегулецький.] (Шлях, І, ч. 84 з 20. XII. 1919, м. фейл., стор. 4.)

32. НЕ ДАЙ МЕНІ. [Вірш підп Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., І, ч. 1 з 21. І. 1921, фейл., стор. 2.)

33. НЕ ЗНАЮ ЗВІДКИ. [Вірш підп. Крегулецький.] (Шлях, І, ч. 82 з 13. XII. 1919, фейл., стор. 3.)

34. НЕ ТРАТЬ НАДІЇ. [Вірш підп. Б. Л.] (Нове Слово, ч. 6 з 2. XII. 1920, фейл., стор. 2.)

35. ОЙ КОЛОСИСЯ, НИВО. [Вірш.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 23-24.)

36. ОСТАННІЙ ЛИСТ КАТРУСІ. [Вірш.] (Вістник СВУ, II, 195, ч. 53-54.)

37. ПОЛІТИЧНА ЧАБАРАШКА. [Вірш підп. Сеньь Брень.] (Укр. Сл., І, ч. 64 з 2. IX. 1921, фейл. стор. 2.)

38. СЛІДАМИ ІГОРЯ. [Вірші I—IV.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 24-25.)

39. СОН. [Вірш підп. Б. Л.] (Нове Слово, ч. 8 з 16. XII. 1920 фейл., стор. 2.)

40. СПОМИН. [Вірш: Тямлю, як свята Великодні.] (Вістник СВУ, II, 1915, квітень, ч. 13-14.)

41. СТОЯТЬ КОНІ НА ПРИПОНІ. [Вірш.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 31-32.)

42. СТРІЛЕЦЬ І ДІВЧИНА. [I—II вірші.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 43-44.)

43. СУД НАД ШЕВЧЕНКОМ. [Вірш.] (Вістник СВУ, II, 1915, март, ч. 11—12.)

44. ТАМ НАД ТИХОЮ ДОЛИНОЮ. [Вірш * * * , фейл. підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., II, ч. 109 з 7. І. 1922, стор. 2.)

45. ТИМ, ЩО УПАЛИ. [Вістник СВУ, II, 1915, ч. 19—20.)

46. ТИМ, ЩО УПАЛИ. [Вірш.] (В той ясний день... На спомин освободження Львова 22, червня 1915 року. Львів, 1915.)

47. ЧУПРИНЦІ. [Вірш підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., І, ч. 75 з 11. X. 1921, стор. 1 з рисунком Чупринки автора.)

Передрук . в: "Незабутні". (Бібліотека "Українського Слова", ч. 4, стор. 77.)

48. ШЕВЧЕНКО НА ВИГНАННЮ. [Вірш.] (Вістник СВУ, II, 1915.)

49. ШЕВЧЕНКО НА СМЕРТНОМУ ЛОЖУ. [Вірш.] (Вістник СВУ, II, 1915.)

50. ШЕВЧЕНКОВІ ПОХОРОНИ. [Вірш підп. Богдан Лепкий.] (1. місце, Шлях, II, ч. 18 (104) з 6. III. 1920.)

2. ПРОЗА

51. В ВЕЛИКУ ПЯТНИЦЮ. [Настр. нарис, підп. Б. Л.] (Шлях, II, ч. 25—26 (110-111) з 10. IV. 1920, стор. 5.)

52. В ДРУГУ НЕДІЛЮ ПО СПАСІ. [Опов.] (Віденський ілюстрований календар Товариства "Просвіта" на звичайний рік 1916, Відень 1915, стор. 160.)

53. В ПЕРШІ РОКОВИНИ. (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 35-36.)

54. ВЕРНЕР ФОН ГАЙДЕНШТАМ. ПІД ПОЛТАВОЮ. (Виїмок з книжки "Карло Дванайцятий і його лицарі".) [Переклад б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 44 з 24. VI. 1921, фейл., стор. 2-3.)

55. ВЕЧІР. [Нарис, підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., І, ч. 19 з 25. III. 1921, фейл., стор. 2.)

56. ДЗВОНИ. [Опов.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 33-34.)

57. ДУША. [Нарис, підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., I. ч. 40 з 10. VI. 1921, фейл., стор. 2.)

58. З ЛИСТІВ. [Нарис, підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., I, ч. 17 з 18. III. 1921, фейл. 2, стор. 2.)

59. ЗРАДИВ. [Опов.] ("За Україну", збірка памятка українській дітворі від народного учительства. Відень, 1915, стор. 37.) Теж саме. (Вістник СВУ, II, 1915.)

60. НА СПАСА В РОЗІ. (: Із споминів дитячих літ.:) [Фейл. підп. Богдан Лепкий.] (Н. Сл., ч. 3 з 11. XI. 1920, стор. 2-3.)

61. ПЕРЕД РОКОМ. (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 41-42.)

62. ПІД ВЕЛИКДЕНЬ. (Вістник СВУ, II, 1915, квітень, ч. 13-14.)

63. ПІД ПОРТРЕТАМИ ПРЕДКІВ. [Опов.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 37-38 і 39-40.)

64.СВОЇ. [Опов. підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., I, ч. 15 з 11. III. 1921, фейл., стор. 2-3.)

Передрук. в· "В 60-і роковини смерти Т. Шевченка Зібрав і видав др. З. Кузеля". (Бібл. "Українського Слова", ч. 2, стор. 11-15)

65. 1914-1915. [В першу річницю війни.] (Вістник СВУ, II, 1915, ч. 23-24.)

Б. ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВІ СТАТТІ, КРИТКА Й БІБЛІОҐРАФІЯ.

66. В 60-І РОКОВИНИ СМЕРТИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА. [Перед. б. підп. (Укр. Сл., I, ч. 15 з 11. III. 1921, стор. 1-2.)

Передрук. в: "В 60-і роковини смерти Т. Шевченка", стор. 5-7.

67. ВАСИЛЬ ЩУРАТ. (В 50 роковини його уродин.) [Підп. Б. Л.] (Укр. Сл., I, ч. 68 з 16. IX. 1921, фейл., стор. 2-3; ч. 69 з 20. IX. 1921, фейл, стор. 2-3.)

68. ВІТАЙТЕ!. [Перед. на привіт хору Кошиця, без під.] (Шлях, II, ч. 31 (116) з 28. IV. 1920, стор. 1-2.)

69. Г. ЛУКОМСЬКИЙ. УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО. [Фейл. перекл. Лепким з його примітками.] (Укр. Сл., I, ч. 96 з 13. XII. 1921, стор. 2; ч. 97-98 з 17. XII. 1921, стор. 2.)

70. ГАВЛІЧЕК БОРОВСКІ. 1821-1921. [Стаття підп. Б. Лепкий.] (Укр. Сл., I, ч. 83 з 8. XI. 1921, стор. 2-3.)

Передрук. в "Незабутні". (Бібліотека "Українського Слова", ч. 4. стор. 9-11.)

71. ГОГОЛЬ І ЗАЛЄСКИЙ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 39 з 7. VI. 1921, стор. 1.)

72. "ҐРОНО". [Під. Б. Л.] (Укр. Сл., II, ч. 153 з 1. IV. 1922, стор. 4-5, фейл.)

73. ДАНТЕ. [Перед. підп. Богдан Лепкий.](Укр. Сл., I, ч. 74 з 7. X. 1921, стор. 1.)

Передрук. в: "Незабутні". (Бібліотека "Українського Слова", ч. 4 стор. 3-8.)

74. ДЕЩО ПРО ГРОШІ. [Фейл. підп. Б. Л.] (Шлях, II, ч. 3 (89) з 14. І 1920, стор. 2 - 3; ч. 4 стор. 2-3.)

Теж саме окремою книжечкою, див. ч. 52.

75. ДОСТОЄВСЬКИЙ. (В сотні роковини його уродин.) [Підп. Б. Лепкий.] (Укр. Сл., І, ч. 84 з 11. XI. 1921, фейл., стор. 2-3; ч. 85 з 15. XI. 1921, стор. 2-3; з портретом Достоєвського, рис. Лепкого; ч. 86 з 18. XI. 1921, стор. 2-3; ч. 87 з 22. XI. 1921, стор. 2; ч. 88 з 24. XI. 1921, стор. 2; ч. 89 з 26. XI. 1921, стор. 2; ч. 90 з 29. XI. 1921, стор. 2.)

Передрук. в: "Незабутні". (Бібліотека "Українського Слова", ч. 1, стор. 15-54.)

76. EDITION UKRAINA. [Підп. (Сам.).[(Нове Слово, ч. 6 з 2. XII. 1920, література, наука й мистецтво, стор. 5.)

77. ЖИТТЯ ГР. ЧУПРИНКИ. [Проз. фейл. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 75 з 14. X. 1921, стор. 2.)

78. ІВАНОВІ ФРАНКОВІ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 36 з 27. V. 1921, стор. 1.)

Передрук. в· "В пяті роковини смерти Івана Франка" (Бібліотека "Українського Слова", ч 6.) Берлін 1921. Стор. 3-5.

79. ІВАНОВІ ФРАНКОВІ В ПЯТІ РОКОВИНИ СМЕРТИ. (Фейл. підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., І, ч. 36 з 27. V; 1921, стор. 2-3.)

Передрук. в: "В пяті роковини смерти І. Франка" (Бібліотека "Українського Слова", ч. 5.) Берлін 1921. Стор. 5-9.

80. ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ. [Про жертву хору ім. Леонтовича, підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., II, ч. 146 з 28. II. 1922, стор. 4.).

81. ЛІТЕРАТУРНА ЗАМІТКА. [Малий фейл. підп. Богдан Л-ий.] (Укр. Сл., ч. 135 з 15. II. 1922, стор. 4.)

82. МАРКО ВОВЧОК ПРО ШЕВЧЕНКА. [Лист Марк. до Оп. М.] (Укр. Сл., II, ч. 151 з 18. III. 1922, стор. 2.)

83. "МИТУСА". [Фейл. підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., II, ч. 140 з 21. II. 1922, стор. 2.)

84. МИХАЙЛО ДРАГОМАНІВ. (З приводу 25-ліття смерти.) [Проз. фейл. підп. Б. Л.] (Укр. Сл., І, ч. 1 з 21. І. 1921, фейл., стор. 2-4; ч. 2 з 25. І. 1921, фейл., стор. 2-3.)

85. МОЛІЄР. (До 300-літніх роковин народження.) [Фейл. підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., II, ч. 128 з 1. II. 1922, стор. 2-3; ч. 129 з 2. II. 1922, стор. 2.)

Передрук. в: "Незабутні". (Бібліотека "Українського Слова", ч. 4, стор. 55-65.)

86. НА СМЕРТЬ ГРИГОРІЯ ЧУПРИНКИ. [Фейл. підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., І, ч. 75 з 11. X. 1921, стор. 2.)

Передрук. в. "Незабутні". (Бібліотека "Українського Слова", ч. 4, стор. 74-76.)

87. НАТАЛІЯ КОБРИНСЬКА. [Фейл. підп. Б. Л.] (Шлях, II, ч. 11 (97) з 11. II. 1920, фейл., стор. 2)

88. НАШІ ҐЕНІЇ. [Проз. фейл. підп. Н. Літинський.] (Шлях, II, ч. 15 (101) з 25. II. 1920, стор. 2-3; ч. 16 (102) з 23. II. 1920, стор. 2-3.)

89. НІМЕЦЬКА ЖНИЦЯ НА УКРАЇНСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ

ПОЛІ.[Проз. фейл. підп. Б. Л.] (Укр. Сл., І, ч. 79 з 25. X. 1921, фейл., стор. 2 - 3).

Рецензія на збірку п. Вуцької "Aus dem Ahrenlande".

90; НОВЕ НАРОДНЄ ВИДАННЯ "КОБЗАРЯ". [Рецензія на "Кобзар" Укр. Вид. в Катеринославі, ред. Сімовича.] (Укр. Сл., II, ч. 151 з 18. III. 1922, фейл., стор. 2.)

91. ОДНА З ЗАБУТИХ СПРОБ КОМУНІЗМУ. [Проз. фейл. б. підп.] (Нове Слово, ч. 4 з 18. XI. 1920, стор. 2-3.)

92. ОЛЕКСАНДЕР БАРВІНСЬКИЙ. (:В 75 роковини.:) [Фейл. підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., І, ч. 45 з 28. VI. 1921, стор. 2-3.)

93. ПЕРШИЙ КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ КАПЕЛІ. [Під. ч. 202.] (Шлях, II, ч. 33 (118) з 5. V. 1920, стор. 3.)

94. ПЕТРО ТИХИЙ. "КНИГА ГОРЯ". [Фейл. про книжку "Траґедія Галицької України". Вінніпеґ, 1920.] (Укр. Сл., І, ч. 20 з 1. IV. 1921, фейл., стор. 2-3; ч. 21 з 5. IV. 1921, фейл., стор. 2-3.)

95. "ПОЗА МЕЖАМИ БОЛЮ" Картина з безодні, написав Осип Турянський, Відень, 1921. [Фейл. підп. Б. Л.] (Укр. Сл., І, ч. 82 з 4. XI. 1921, стор. 2-3.)

Передрук. в. "Незабутні". (Бібліотека "Українського Слова", ч. 4, стор. 66-73.)

96. ПРИЧИНОК ДО ЖИТТЄПИСУ ШЕВЧЕНКА. [Стаття підп. Б. Л.] (Шлях, II, ч. 18 (104) з 6. III. 1920.)

97. ПРО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА З ПРИВОДУ ЙОГО 50 УРОДИН. [Фейл. підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., І, ч. 32 з 13. V. 1921, стор. 2.)

Передрук п. з. "Василь Стефаник." (З приводу його 50 уродин.) в: "Незабутні". (Бібліотека "Українського Слова" ч. 4, стор. 78-82.)

98. СПОМИНИ П. КУЛІША ПРО МИКОЛУ КОСТОМАРОВА, (:Переклад з журналу "Новь", том IV, 1885. р.:) (Нове Слово, ч. 9 з 23. XII. 1920, фейл., стор. 2-4.)

99. ТАРАС ШЕВЧЕНКО. (:Промова Богдана Лепкого на Шевченковому святі в Берліні, дня 12. III. 1920.:) (Шлях, II, ч. 22 (108) з 27. III. 1920, фейл. стор. 2-3.)

100. УКРАЇНСЬКІЙ КАПЕЛІ І ЇЇ СЛАВНОМУ ДИРИҐЕНТОВІ Вп. Кошицю привіт. [Фейл. підп. Богдан Лепкий, зачинається від вірша: О, пісне моя, одна ти мене.] (Шлях, II, ч. 33 з 5. V. 1920, стор. 4.)

101. ХОР ПРОФ. ТУРУЛИ. [Стаття підп. Б. Л.] (Укр. Сл., І, ч. 82 з 4. XI. 1921, стор. 3.)

102. ЧУЖИНЦІ ПРО УКРАЇНУ. [Фейл. про Reise von Wolhynien nach Cherson im Jahre 1787. Й. В. Меллєрса, підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., І, ч. 22 з 8. IV. 1921, стор. 2-3; ч. 23 з 12. IV. 1921, стор. 2-3.)

103. ЧУЖІ ПРО НАС. "Ukrainische Lieder von Anton Mauritius, [Фейл. підп. Б. Лепкий.] (Укр. Сл., І, ч. 31 з 10. V. 1921, стор. 2-3.)

104. ЧУЖІ СЛОВА. [Проз. фейл. підп. Н. Літинський про абсолютизм, анархію.] (Шлях, II, ч. 7 (93) з 28. І. 1920, стор. 2-3; [аристократія] ч. 8 (94) з 31. І. 1920, стор. 2-3, фейл.)

105. ШЕВЧЕНКО ПРО МИСТЕЦТВО. [Фейл. підп. Б. Л.] (Шлях, І, ч. 77 з 26. XI., стор. 2-3, ч. 78 з 29. XI. стор. 2-3, ч. 79 з 3. XII., ч. 80 з 6. XII. 1919, стор. 2-3.)

Вийшло окремою відбиткою, див ч 47.

В. СТАТТІ.

106. БЕЗ ЗНЕВІРИ. [Перед. б. підп.] (Шлях, І, ч. 82 з 13. XII. 1919, стор. 1-2.)

107. БЕЗ МАСКИ. (Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 34 з 20. V. 1921, стор. 1.)

108. БЕРЕЖІМСЯ! [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 29 з 3. V. 1921, стор. 1.)

109. БІЛЬШЕ ЗИМНОЇ КРОВИ. [Перед. б. підп.] (Шлях, II, ч. 38 (124) з 26. V. 1920, стор. 1-2.)

110. БІЛЬШЕ СЕРЦЯ. [Перед. підп. Сновида.] (Шлях, II, ч. 32 (117) з 1. V. 1920, стор. 1-2.)

111. БОЛЬШЕВИЗМ — УКРАЇНА — ЕВРОПА. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 8 з 15. II. 1921, стор. 1.)

112. "БУВАЛИ ВОЙНИ Й ВІЙСЬКОВІЇ СВАРИ". [Стаття б. підп.] (Н. Сл., І, ч. 2 з 4. XI. 1920, стор. 2.)

113. ВІДРАДНЕ. [І. стаття підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., II ч. 115 з 17. І. 1922, стор. 1-2.)

114. ВОВКИ І ВІВЦІ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 48 з 8. VII. 1921, стор. 1.)

115. ГОЛОД. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 55 з 2. VIII. 1921, стор. 1.)

116. ГОЛОД І НЕҐРИ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 58 з 12.VIII. 1921, стор. 1.)

117. ГОЛОС ДО ВСІХ. [1. стаття б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 79 з 25. X. 1921, стор. 1-2.)

118. ДВІ СИЛИ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 57 з 9. VIII. 1921, стор. 1.)

119. ДЕ ПРАВДА? [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 71 з 27. IX. 1921, стор. 1.)

120. ДИКТАТ. [Перед. б. підп. про висоту нім. відшкодовань.] (Укр. Сл., І, ч. 18 з 22. III. 1921, стор. 1.)

121. DIVIDE ET IMPERA! [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 63 з 30. VIII. 1921, стор. 1.)

122. ДЛЯ ПРОСВІТИ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 97-98 з 17. XII. 1921, стор. 1.)

123. ДО ЗЕМЛЯКІВ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 44 з 24. VI. 1921, стор. 1.)

124. ДО СУЧАСНОЇ СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., І, ч. 30 з 6. V. 1921, стор. 1.)

125. ДО УКРАЇНСЬКИХ ЕМІҐРАНТІВ. [Перед. підп. Б. Л.] (Укр. Сл., І, ч. 12 з 1. III. стор. 1.)

126. ЄДНАЙМОСЯ! [Шлях, II, ч. 52 (137) з 14. VII. 1920, стор. 1-2.)

127. "ЖАВ НЕ ЖАВ, -- А СІЯТИ ТРЕБА." [1. стаття б. підп.] (Н. Сл., ч. 9 з 23. XII. 1920, стор. 1.)

128. ЗА ВОЛИНЬ. [Стаття підп. Б. Л.] (Укр. Сл., І, ч. 81 з 1. XI. 1921; стор. 2-3.)

129. ЗЛОЧИННА РОБОТА. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 50 з 15. VII. 921, стор. 1.)

130. З ПРИВОДУ БОЛЬШЕВИЦЬКО-РУМУНСЬКОГО НАПРУЖЕННЯ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 69 з 20. IX. 1921, стор. 1.)

131. ІДЕАЛІЗМУ! [Стаття б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 78 з 21. X. 1921, стор. 4.)

132. "ІЗ ГЛУБИНИ ВОЗВАХ." [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 68 з 16. IX. 1921, стор. 1.)

133. ІМІЯЙ УШИ ДА СЛИШАТЬ. [Перед. підп. А. О.] (Шлях, II, ч. 29 [114] з 21. IV. 1920, стор. 1-2.)

134. ІЩЕ ОДНО РОЗЧАРОВАННЯ. (Стаття надіслана.) [Стаття б. підп.] [Н. Сл., ч. 5 з 25. XI. 1920, стор. 1-2.)

135. "КРЕСИ." [1. стаття підп. Б. Л.] (Укр. Сл., II ı. 139 з 19. II. 1922, стор. 1-2.)

136. МЕМЕНТО. [1. стаття б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 4 з 1. II. 1921, стор. 1-2.)

137. МОЛОДІЖ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 62 з 26. VIII. 1921, стор. 1.)

138. МОМЕНТ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 65 з 6.IX. 1921, стор. 1.)

139. НА РАХУНОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ. [Перед. підп. Повожатий.] (Укр. Сл., I, ч. 27 з 26. IV. 1921, стор. 1.)

140. НА РОЗДОРОЖУ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 60 з 19. VIII. 1931, стор. 1.)

141. НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 47 з 5. VII. 1921, стор. 1.)

142. НАШЕ СТАНОВИЩЕ. [Станов. ред. "Шляху", б. підп. написане Б. Лепким до спілки з гол. ред. З. Кузелею.] (Шлях, II, ч. 42 [127] з 5. VI. 1920, стор. 1-2.)

143. НЕ БУДЕМО РАБАМИ.[Перед. б. підп.] (Шлях, II, ч. 48-49 [133-134] з 30. VI. 1920, стор. 1-2.)

144. НІМ ПІВНІ ЗАПІЮТЬ. [Перед. підп. Повожатий.] (Укр. Сл., I, ч. 20 з 1. IV. 1921, стор. 1.)

145. ПАМЯТИ ПЕТРА БОЛБОЧАНА. [Перед. б. підп. Берлін, 28, червня 1921.] (Укр. Сл., I, ч. 46 з 1. VII. 1921, стор. 1.)

146. [Перед. Зальцведель, 6. VII. 1920, б. підп., "ратувати Україну".] (Шлях, II, ч. 50 [135] з 7. VII. 1920, стор. 1-2.)

147. [Перед. Зальцведель, 9. VII. 1920, б. підп.] (Шлях, II, ч. 51 [136] з 10. VII. 1920, стор. 1-2.)

148. [Перед. Зальцведель, 23.VII. 1920, б. підп.] (Шлях, II, ч. 54 [190] з 24. VII. 1920, стор. 1-2.)

149. [Перед. Зальцведель, 30. VII. 1920, б. підп.] (Шлях, II, ч. 31. VII. 1920, стор. 1-2.)

150. [Перед. Берлін, 2. лютого 1921, б. підп., про ролю капіталізму.] (Укр. Сл., I, ч. 5 з 4. II. 1921, стор. 1.)

151. 1. ЛИСТОПАДА 1918 РОКУ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 81 з 1. XI. 1921, стор. 1.)

152. ПІД ЗНАКОМ ЗЄДИНЕННЯ. [1. стаття б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 6 з

8. II. 1921, стор. 1-2.)

153. ПІСЛЯ ВІЙНИ. [Перед. підп. Б-н.] (Укр. Сл., I, ч. 28 з 29. IV. 1921, стор. 1.)

154. ПОВОРОТ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 40 з 10. VI. 1921, стор. 1.)

155. ПОВСТАННЯ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 33 з 17. V. 1921, стор. 1.)

156. ПО ДІЛАМ НАШИМ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 54 з 29. VII. 1921, стор. 1.)

157. ПОЛІТИКА І ГОЛОД. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 52 з 22. VII. 1921, стор. 1.)

158. RIDE BAJAZZO! [Стаття б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 49 з 12. VII. 1921, стор. 2.)

159. РЯТУЙМО НАШУ СТАРОВИНУ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 51 з 19. VII. 1921, стор. 1.)

160. САМОСТІЙНІСТЬ СОВІТСЬКОЇ УКРАЇНИ. [Перед. підп. Аз. (Шлях, II, ч. 27 [112] з 14. IV. 1920, стор. 1-2.)

161. СВІТЛА. [Стаття б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 95 з 10. XII, 1921 стор. 3.)

162. СВІТОВЕ БАНКРОТСТВО. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 75 з 11. X. 1921, стор. 1.)

163. СИМБІОЗА. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 35 з 24. V. 1921, стор. 2.)

164. СІВАЧІ БУРІ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 42 з 17. VI. 1921, стор. 1.)

165. СЛОВА БЕЗ ДІЛ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 96 з 13. XII. 1921, стор. 1.)

166. СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ПЕРЕД ЛІҐОЮ НАРОДІВ. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 13 з 4. III. 1921, стор. 1.)

167. СУМНІ ДУМКИ. [Стаття б. підп.] (Шлях, II, ч. 50 (135) з 7. VII. 1920, стор. 3.)

168. СХАМЕНІТЬСЯ! [Перед. підп. Б-н.] (Укр. Сл., I, ч. 23 з 12. IV. 1921, стор. 1.)

169. ТРАҐЕДІЯ УКРАЇНИ. (Перед. б. підп. Берлін 5. серпня 1921.) (Укр. Сл., I, ч. 56 з 5. VIII 1921, стор. 1.)

170. ТРАҐІЧНИЙ МОМЕНТ. [1. стаття б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 39 з 7. VI. 1921, стор. 1-2.)

171. У ВЛАСНІЙ СПРАВІ. [Стаття з приводу нападів "Нової Доби", підп. Сень С...] (Шлях, II, ч. 46-47 (131-132) з 24. VI. 1920, стор. 2-3.)

172. УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ ЗА КОРДОНОМ. [1. стаття підп. Богдан Лепкий.] (Укр. Сл., II, ч. 122 з 25. I. 1922, стор. 1-2.)

173. ФАРИСЕЇ. [Стаття з приводу нападів на "Шлях" "Нової Доби", підп. Ст. С.] (Шлях, II, ч. 46-47 (131-132) з 24. VI. 1920, стор. 3.)

174.ЧЕРВОНА ЛЄҐЕНДА. [Перед. б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 59 з 16.VIII. 1921, стор. 1.)

175. ЧОВЕН І ХВИЛЯ. [Стаття б. підп.] (Укр. Сл., I, ч. 51 з 19. VII. 1921, стор. 2.)

176. ЩЕ В СПРАВІ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ. (Надіслана стаття.) (Н. Сл., ч. 5 з 25. XI. 1920, стор. 2.)

IV. ДЕЯКІ МУЗИЧНІ КОМПОЗИЦІЇ ДО СЛІВ БОГДАНА ЛЕПКОГО.

177. ФІНАЛЄ, слова Лепкого, музика [тенорове сольо в супроводі фортепяна] Дениса Січинського, Львів, Українська Накладня. (Друковано в F. M. Gerdel, Leipzig.) [До фонографу співав Модест Менцінський.]

178. ЧЕРЕМОШЕ, БРАТЕ МІЙ, сольо тенорове в супроводі фортепяна С. Людкевича. [До фоноґрафу співав Модест Менцінський.]

179. ЖУРАВЛІ [Видиш, брате мій], слова Богдана, музика Льва Лепкого. (Сурма. Львів, 1922, стор. 31.)

Те саме: Червона Калина, Відень 114; Вістник СВУ, Відень 1915, ч. 19- 20
Те саме. гармонізація Кошиця у його збірці.
Те саме на мужеський хор укладу Леонтовича.
Те саме. Звуки України. "600 українських пісень", зладив і видав Дмитро Андрейко Ню Йорк, 1923 стор. 195.

180. ЩО ТО ЗА ГРІМ, мужеський квартет Філярета Колесси. (Воєнні квартети, Відень, 1914.)

181. ЯК ПРИЙДЕ ВЕЧІРНА ГОДИНА, сольо в супроводі фортепяна, Василя Барвінського.

182. КЛАДОЧКА [Вчера дощик, нині дощик], слова Богдана, музика Льва Лепкого. (Сурма, Львів, 1922, стор. 81.)

183. ЧИ ТИ ПРИЙДЕШ ТОДІ ДО МЕНЕ, тенорове сольо в супроводі фортепяна, Михайла Гайворонського. (Музичне видавництво "Ліра", ч. 25.)

184. КОЛИСАВ МОЮ КОЛИСКУ, сольоспів і фортепян, М. Гайворонського.

185. ПИЙМО ЦЮ ЧАРКУ, баритонове сольо і мужеський хор a capella, М. Гайворонського.

186. КОЛИБ НЕ ВІРА, сольоспів і клавір, В. Чабанюка, Ляйпціґ, 1922.

187. ЧАСОМ НА ПРОХОДІ ВЕСНОЮ, Canto, Pianoforte, Бориса Кудрика, Рогатин, 1923.

188. ЧАСОМ У ВЕЧІРНЮ ГОДИНУ, Canto, Pianoforte, Бориса Кудрика. Рогатин, 1923.

189. ДАВ ГОСПОДЬ НА ВЕСНІ, Tenore, Pianoforte. Рогатин, 1923.

190. БУВАЙТЕ ЗДОРОВІ, ГОРИ БАРВІНКОВІ, сольоспів з фортепяном, Бориса Кудрика, Рогатин, 1923

191. ДИВНИЙ СУМ І ТУГА, Baritono, Pianoforte, Бориса Кудрика, Рогатин, 1923.

БІБЛІОГРАФІЯ III

Склав Василь Лев

Оце бібліографія творів Лепкого і про його творчість, що появилися після бібліографії Є. Ю. Пеленського в 1943 р. (БЛ 1943, ст. 47-77). Тут подано також твори видруковані перед 1943-ім роком, а не віднотовані у Пеленського, а також і ті, що появилися вдруге після 1943-го року і були передруковані в різних часописах, журналах, збірниках, альманахах, шкільних читанках. Часто Поет писав вірші на замовлення редакцій або для виголошення на концертах. При перевиданих творах подаю число "Бібліографії" Є. Ю. Пеленського (Є. Ю. П.). Використано доступні мені джерела. Зіркою (*) зазначено твори не бачені (de visu)

А. ТВОРИ ЛЕПКОГО ДРУКОВАНІ ВДРУГЕ. ТАКОЖ ДЕЯКІ РЕЦЕНЗІЇ, НЕ ВІДНОТОВАНІ ЄЮП.

1. Богдан Лепкий, Трилоґія: МАЗЕПА. — МОТРЯ. Історична повість. Том перший, Чікаго 1959, 387 стор.; Том другий, 307 стор.; НЕ ВБИВАЙ. Історична повість, 305 стор.; БАТУРИН. Історична повість, 416 стор.; ПОЛТАВА. Історична повість, I. "Над Десною", 329 стор. + 2 ілюстр.; II. "Бої", 418 стор. Всі частини трилогії видані в 1959 р. розмір 185×135мм. Крім заголовків українською мовою є також заголовки англійською мовою. — Є. Ю. П. 51.

2. — МАЗЕПА. З-під Полтави до Бендер. Повість. Нью-Йорк 1955, Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці. 346 стор. 202×135 мм. Обкладинка В Січинського. Видано Науковим Товариством ім. Шевченка в Америці і Українською Вільною Академією Наук у США за матеріяльною допомогою Східньо-Европейського Фонду. Стор. 343-346: Післямова. — Заголовок книжки подано теж англійською мовою.
Див.. рецензія Гр. Лужницького, *Київ,* Філядельфія, Па., ч. 6, ст. 295. — (Є. Ю. П. 51.)

3. Богдан Лепкий ПІД ЯЛИНКУ. Видання друге, тираж 2000 прим. Накладом Льва Р. Лепкого і С-ки. Ню Йорк 1958.103 + 1 *стор.* — Є. Ю. П. 59.

4. ВАДИМ. Повість з княжих часів. Львів 1930. Друге видання друковано фейлетонами в *Канадійському Фармері,* за рік 1961. — Є. Ю. П. 56.

5. КАЗКА ПРО КСЕНЮ І ДВАНАДЦЯТЬ МІСЯЦІВ. Друге видання

накладом Видавничої Спілки "Тризуб". Вінніпеґ, Ман., 1955. 30 стор. ілюстр. -- Є.Ю.П. 67.

6. Уайльда. Оскара САЛЬОМЕ, драма. Друге видання: Оскар Вайлд САЛОМЕЯ. Переклав Богдан Лепкий. Редакція перекладу і вступна стаття Ігоря Костецького. Видання *"На горі"*. Серія "Світовий театр", Н. Ульм 1957. 56 стор. ілюстр. У змісті: стор. 4.: портрет Вайлда; Останній зняток, Рим. Стор. 5-28: Ігор Костецький -- Сценічне життя "Саломеї"; 29-56 текст перекладу. -- Є.Ю.П. 105. (Див.: бібліогр. ч. 320).

7. ШЕВЧЕНКО ПРО МИСТЕЦТВО. Передрук в: Ам. 48, 10. березня 1964. -- Є.Ю.П. 111.

8. СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ. Краків, 1941. Див.: Є.Ю.П. 140. Про це видання занотовано в *"Сьогочасне і Минуле"*, Мюнхен 1948, p. III. Нова серія I, ст. 47.

9. Гауфа КАЗКИ. Перевидано в: *Український Голос,* Вінніпеґ, 5. II. 1964. -- Є.Ю.П. 99.

10. Богдан Лепкий: НАЧЕРК ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ, т. II. Від нападу татар до Котляревського. Перевидав University Microfilm, Inc., Ann Arbor, Mich.; книжковою формою способом ксерографії. Див.: "Свобода", 26. III. 1964, ч. 58.

11. Богдан Лепкий ОПОВІДАННЯ (вибір). *Українське Видавництво.* Краків -- Львів 1944. XM + *191 ст. Обкладинка Володимира Баляса. На ст. III*-XV: "Богдан Лепкий", Характеристика письменника. На ст. 183 - 190: Пояснення. Зміст: У ЛІСІ, 1 - 12, ОЛЯ 13 - 48, ІВАН МЕДВІДЬ 49 - 60, ОПОВІДАННЯ ДЯКА 61 - 68, У ГЛУХІМ КУТІ 67 - 88, ДОЧЕКАВСЯ 89 - 94, АВАНС 95 - 108, ДЛЯ БРАТА 109 - 116, ДОНЬКА І МАТИ 117 - 127, ЦВІТ ЩАСТЯ 128 - 132, СТРІЧА 133 - 143, ДЗВОНИ 144 - 150, МІЙ ТОВАРИШ 151 - 170, ДІДУСЬ 171 - 175, ЩАСЛИВА ГОДИНА 176 - 182. Про останнє оповідання див.: Є.Ю.П. 6.

12. Богдан Лепкий: ПІД ТИХИЙ ВЕЧІР. Повість -- казка. З передмовою Леоніда Білецького. Накладом Видавничої Спілки "Тризуб". Вінніпеґ, Ман. 1953. 318 стор. 205 x 147 мм. — Є.Ю.П. 49.

13. КАЗКА МОГО ЖИТТЯ. Ню Йорк 1967. Наукове Товариство ім. Шевченка, "Українська Бібліотека" том. 9. (Той сам заголовок англійською мовою). Редактор Василь Стецюк. Перевидано коштом д-ра Романа Смика. Це повне видання всіх трьох частин: І. КРЕГУЛЕЦЬ, II. ДО ЗАРВАНИЦІ, III. БЕРЕЖАНИ. 80, 149, 244, 2 стор. 223 x 150 мм. У змісті: ч. I, 7-9: Василь Лев -- Передмова; ч. III: 179-180: Лев Лепкий — Замість Закінчення; III, 181-220: Лев Лепкий -- На маргінесі "Казки мого життя"; III, 245-246: Зміст цілої книжки Див.: Є.Ю.П. 70, 73, 75. ст. 221: Псевдоніми, що їх уживав Богдан Лепкий -- ст. 222-244: ілюстрації.

14. Рецензії на "Трилогію": Михайло Струтинський -- *Український Голос,* Львів, 7.I. 1927; Іван Кедрин -- *Новий Час,* Львів, 7. I. 1927;

15. На: "До Зарваниці", Стр(утинська) — *Дзвони,* Львів 1938, ст. 191-192.

16. Володимир Безушко -- Новий твір Богдана Лепкого "Мазепа", *Діло,* Львів 1929, ч. 4-5.

17. Шах Степан: Нова повість Богдана Лепкого. "ПІД ТИХИЙ ВЕЧІР".

Діло Львів, 1925, ч. 24. Рецензент стоїть на помилковому становищі щодо ідей Лепкого та В. Липинського.

18. Дорошенко Володимир: "Богдан Лепкий". (З нагоди п'ятьдесятиліття уродин). *Письмо з "Просвіти",* Львів 1922, ч. 45-46, стор. 358-360. Передрук у ЛНВ 1930, кн. XII, ст. 1126-1127. Є.Ю.П. стор. 74.

19. Щоголів Яків: ВИБІР ТВОРІВ. — Є.Ю.П. 138. Рецензія в: "Літопис" Берлін, 5. І. 1924, кн. І. ч. 2, ст. 29.

Б. ТВОРИ Б. ЛЕПКОГО І. ПОЕЗІЯ

20. АМІНЬ. (Виїмок з поеми). КУНС 1923, стор. 52.

21. Апострофа. ("Благословенна най буде година,,,"; за текстом занотованим Ю. Ґеником-Березовським 2. III. 1930). ГУ - ЛіМ, ч. 3 (236), 1972.

22. БЛАГОСЛОВЕН, ХТО ВПАВ У БОЮ... КСД, 1925, стор. 161 (тільки частина поеми)

23. БОЖЕ НАШ, ПАНЕ НЕБЕС... КПров. 1929, стор. 182.

24. БРАТТЯ, ЛИШІТЬ МЕНЕ... МУкр, 1926, р. IV, ч. 5, Львів, май 1926, ст. 97.

25. ВЕСНЯНЕ СКЕРЦО. *Діло,* ч. 219, 1925.

26. ВЕСНЯНКА. (Вже сонечко пригріло) СвД 1935, ст. 225.

27. ВЕЧЕРОМ У ХАТІ. *Народн. Деклʌматор,* Коломия 1903, стор. 122-23, ("Глибоким, тихим вснуло сном, усе кругом"... Див. П. І,,55)

28. ВЕЧІР У ГОРАХ ("На небі сонце гасне") "Краса України", ескіз ілюстрований різними віршами) КСД, стор. 178.

29. ВИДИШ, БРАТЕ МІЙ... ("Журавлі"). Сто українських пісень, уложив М.З. (Мирон Заклинський). Коріґен — Кіль 1946, стор. 63.

30. ЖУРАВЛІ. СвДит. 1920, ст. 71-72(тут поданий вірш і ноти до пісні).

31. ВІРНИЙ СИН УКРАЇНИ. КЧК 1922, стор. 25; КУНС 1923, стор. 44.

32. В НОЧІ (листками вітер котить і кидає", Народний декляматор, стор. 128-129; див., П. І, 53-54.

33. ВОРОНЕ ЧОРНИЙ. КПросв, 1924, стор. 72. Див. П. І, 235.

34. В ПОБІДУ ВІР ("Хоч кряче гайворон..") КУНС 1922, 1940.

35. В СВІТ ЗА ОЧІ. Пропам'ятна книга УНС, 1936, стор. 324. Вірш уперше друковано в *Руслані* і *Ділі.*

36. ВСТАНЕ ПРАВДА. ("Мої ж ви рідні, мої з хреста зняті..." *(Християнський Голос,* Мюнхен, 1. XI. 1964, ч. 44(823).

37. В СТАРІМ ДВОРІ. Літоп., 1923, кн.І., ст. 15.

38. В ТИХУ НІЧКУ. МУкр. 1924, стор. 241, див.: П І, 232.

39. В ТЯЖКІЙ ДОБІ, ВАЖКІЙ БОРБІ. (тільки частина вірша) *Українське Юнацтво,* Львів, 1935, стор. 8.

40. В ХРАМІ СВЯТОГО ЮРА. *Овид.* Буенос Айрес 1951, р. III, ч. 7-8, ст. 12.

41. В'ЯНУТЬ ЦВІТИ... СвДит.. 1924, стор. 153. Див. П І, 52.

42. ГОЛОС НАДІЇ. КГСп, 1953, ст. 90 (Заголовок: "Фраґменти")

43. ДАЙ МЕНІ РУКУ. КПров. 1930, стор. 159.

44. ДВАНАЙЦЯТЬ БОРЦІВ. (Уривок з "Ноктурну") КУНС 1924, стор. 66. Див. П І, 367-69.

45. ДВАНАЙЦЯТЬ ЇЗДЦІВ. (Уривок з "Ноктурну") КУРС 1921, стор. 86-87. Див. П І, 366-67.

46. ДЕ ЄСТЬ ТОЙ КУТ, В ЯКОМУ МОЖ ЗАБУТИ. КСД 1922, стор. 130.

47. ДО ДАВНИНИ. ("Яка ти гарна, давнино!") КУНС 1927, стор. 55.

48. ДО МОЇХ ДОРОГИХ ЗЕМЛЯКІВ ЗА МОРЕМ. (Подяка за побажання з нагоди 50-ліття Поета — прозою; кінчиться віршем: "Пригріло сонце, йду в город". Ванзе, 11.V. 1923 КУНС 1924., стор. 100.

49. ДО НАРОДНОЇ ПІСНІ. ("О, пісне народня! Одна ти мене ..") КУРС 1923; *Світло,* Торонто 1970 (трохи змінено останню строфу), ч. 7-8. Див. П І, 15-16.

50. ДО 369 (Розстріляним під Базаром) *Укр. Декл.* стор. 46-47; *Сенотаф,* Український Історичний Інститут, Торонто 1962, стор. 62-63.

51. ДУМКА. (Фотостат рукопису, досі не друкований) *Життя і Школа,* ч. 1(121) 1969, стор. 44.

52. ЖИЙ І ВІР. ЛНВ 1932., р. XXI, т. LXXVI, кн. III, ст. 193.

53. ЗИМОЮ ("На вікнах з'являються квіти"). КПров., 1932, стор. 41; *"Цвітка"* Часопис для укр. молоді в Америці. Див.; П І, 81.

54. ЗІ СПОМИНІВ. З СТАРОГО РУКОПИСУ. *Овид.* 1963, ч. 3(126), ст. 19.

55. ЗАБРАЛИ ВОЛЮ НАМ І ЗЕМЛЮ НАМ ЗАБРАЛИ. КУНС 1925, ст. 48,

56. І В МЕНЕ БУВ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ. КСД 1925, ст. 135, (тільки частина); *Укр. Декл.* ст. 45.

57. І Я КОЛИСЬ МАВ РІДНИЙ КРАЙ. *Овид* 1951, р. III. ч. 10, ст. 5.

58. ІДЕМО МИ СНОВИДАМИ. КУНС 1927, ст. 74.

59. І ЗНОВ МАЄМО ВЕСНУ. Літоп. ЧК 1930, ч. VI, ст. 6.

60. КАЛЬНИШЕВСЬКИЙ У НЕВОЛІ. КПров. 1952, ст. 61.

61. КНЯЗЕВІ ЦЕРКВИ. З приводу 40-их роковин вступлення на митрополичий престіл Митрополита Андрея Шептицького. *Крем'янецький Вісник,* Крем'янець, 21. XII. 1941.

62. КОЛИСАВ МОЮ КОЛИСКУ... (див.: П І, 9 — "Заспів") КУНС 1924, ст. 82; СвДит 1926, ч. 11-12, ст. 3; *Семінарійні Вісті,* Замок Гіршберґ, Баварія, 1946, Р. І, ч. 11-12, ст. 3, цикл.

63. КОЛОМИЙКА ("Попід гору високую...") КУНС 1923, ст. 120.

64. ЛЕҐЕНДА. Літоп. 1923, кн. І, ст. 12.

65. ЛЮБІТЬ СВОЮ ХАТУ. Богдан Романенчук: "Українська читанка" для II-го року навчання. Ню Йорк — Філядельфія 1953, ст. 4.

66. ЛЮБЛЮ СПОКІЙ ВЕЧІРНОЇ ГОДИНИ. КУНС 1923, ст. 142.

67. МИТРОПОЛИТОВІ ШЕПТИЦЬКОМУ ("За слів Твоїх божественні глаголи"..) Ам-Ншп, 30. X. 1971, ч. 195.

68. МОЇ ДУМИ НЕХАЙ РОСТУТЬ. КПров. 1929, ст. 182.

69. МОЛИТВА ("Бачу Тебе, о Всепітая Мати") *Поклін Марії,* Збірник, Мюнхен 1947, ст. 81-82; КСД 1922, ст. 60; див.: П І, 299-300.

70. МОЛИТВА ("Не дай мені, Мій Боже...") КУНС 1923, ст. 86; КПросв. 1926, ст. 133, (Половина вірша сконфіскована).

71. НА НЕБІ СОНЦЕ ГАСНЕ. КСД 1920, ст. 180; це частина ескізу "Краса України", ілюстрованого різними віршами, м. і. і цим віршем. Див.: П I, 43-45.

72. НА ЧУЖИНІ. КУНС 1924, ст 142.

73. НЕ ХИЛЯЙТЕ ВДІЛ ПРАПОРА. *Просвітні листки,* Львів 1907, ч. 2, ст. 16; див.: ПРОд, ст. 9-10 ("Заклик");

74. НАД ОЗЕРОМ ВЕРБА САМОТНА. КУНС 1924, ст. 99; КПросв. 1930, ст. 159.

75. НА ГРАНИЦІ ("Отут границя..") КУНС 1923, ст. 58.

76. НЕ ЗАБУВАЙ. БР, ч. 2, ст. 15. КУНС 1925, ст. 59,

77. НЕ НАРІКАЙ! КУНС 1925, ст. 59.

78. НЕМА ТАКИХ КАЙДАН. КПров. 1929, ст. 187.

79. НЕДОМОВЛЕНЕ СЛОВО. КУНС 1923, ст. 171, КПросв. 1926, ст. 133.

80. НЕ ТРАТЬ НАДІЇ... КСД 1934, ст. 36.

81. НИНІ ("Кругом торчать високі мури..." КУНС 1927, ст. 75-78.

82. НІЧ ("Часом ввижаються мені вишневії садочки") ЛНВ 1922, КУНС 1923, ст. 168.

83. О КРАЮ НАШ, СВЯТА РУЇНО... КСД 1925, ст. 135.

84. ОСІННЄ ЛИСТЯ ЗНОВ ПАДЕ. МУкр. Львів, 15. X. 1924. Р. II, ч. 20, ст., 227; Див.: П I, 230.

85. ПАРТІЙНИКАМ ("Ріжтесь, кусайтесь...") КНП *Любов,* 1929, ст. 93.

86. ПИТЬ. ("В людині довго крилася звірюка...") КУНС 1923, ст. 90.

87. ПІЛЬНИЙ КОНИК. БР, ч. 2, ст. 89.

88. ПІСОНЬКА ("Трьох хлопців пращало дівчину") ЧК 1925, Калєндар *"Батьківщина"* Львів, 1939, ст. 61.

89. ПОДОРОЖНІЙ ("Глухе, бездушне отупіння напало душу") Нар. декл. ст, 131; Див.: П I, 57 (тут заголовок: "Гість" (Малюнок)

90. ПІСНЯ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ ("Чуєш, брате мій...") КУНС 1916, ст. 55 (Музика Лева Лепкого)

91. ПОРАДА ("В долоні меч, в душі любов...") КУНС 1923, ст. 69,

92. ПОЩЕРБЛЕНІ МЕЧІ... КУНС 1924, ст. 142.

93. РÔДНА СТРЪХА. "Пчôлка". Илюстрований мъсячник для молодежи и для народа, ч. 10, Юній 1928, рок VI. Видає Товариство "Просвъта" в Ужгородъ под проводом Августина Волошина, стор. 121.

94. СЛАБІСТЬ НАША І ПОТУГА... (Василеві Дубицькому посвята) *Новий Час,* Львів, 7. I. 1933.

95. СЛОВО, ОРОШЕНЕ ПЕРЛАМИ... БУ 36, ст. 131.

96. ПРИЯТЕЛІ. Казка. КДП 1950, ст. 117.

97. ПРОГУДІЛА ХУРТОВИНА. Літоп. ЧК 1929, ч. I, ст. 2.

98. ПТАШЕЧКА ("Івасик пташечку зловив...") "Веселка" Р. III, Джерзі Сити, 1955, ст. 12

99. СНІЖОК. СвДит. 1924, ст. 169. ("Мов лебединий пух паде...") Див.: П I, 231-32.

100. СОН ОРЛИКА, ЛНВ 1929, кн. XI, ст. 937-939.

101. СТЕПИ РОЗЛЕЛІЯНІ. Літоп. ЧК 1930, ч. II, ст. 9.

102. ТИМ, ЩО УПАЛИ ("Що то за грім...") КСіч. Базару, 1920, ст. 39; див.: П I, 203.

103. У БОЮ КРІПКО СТІЙ! КУНС 1924, ст. 100.

104. У НАС. ("Ти нарікаєш, що нема у нас..."). КУНС 1927, ст. 152.

105. УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО. ("Ліси дрімучі, тихі, сумовиті...") ШіУ, 1916, ст. 61; див.: П I, 170. СОНЕТ.

106. ХАЙ КРЯЧЕ ГАЙВОРОН. ЛНВ 1922, кн. II, ст. 124.

107. ЩЕ НЕ СВІТАЛО... Літоп. ЧК 1930, ч. IV, ст. 2.

108. ЧАСОМ У ВЕЧІРНУ ГОДИНУ... КУРС 1925, ст. 87,

109. ЧЕРЕМОШЕ, БРАТЕ МІЙ... *Сто укр. пісень,* уложив М. З. (Мирон Заклинський) Коріґен -- Кіль 1946. *Автор поробив деякі зміни в тексті і приписав авторство Ю. Федьковичеві.* Див.: П I, 32-33: ДО ЧЕРЕМОША.

110. ЧОГО ТИ, ВІТРЕ, В'ЄШСЯ... КУНС 1923, ст. 143.

111. 600 ЛІТ ТОМУ. КУНС 1916, ст. 82-84.

112. Я ВІРЮ... КУНС 1924, ст. 84,

113. ЯК ТЕБЕ ОБСЯДУТЬ ДУМИ В ХАТІ... *Колосся,* Читанка господарська, ч. III, Львів, 1924. Видавництво "Русалка", ст. 12-13. Див.: ПРОд, ст. 11-12.

114. ЯК ПОБАЧУ МУЖИЦЬКУ РОБОТУ... *Колосся,* Львів 1924, ст. 12-13; див.: ПРОд, ст. 13.

115. Я УЧИВСЬ РІДНИХ СЛІВ... КПровс. 1908, ст. 42; див.: П I, 333.

Ia. РІЗДВЯНА Й НОВОРІЧНА ПОЕЗІЯ

Різдвяна містерія. Антологія новішої української різдвяної поезії, склав Г. Г. Кінах, ЧСВВ. В-во ОО. Василіян, Рим -- Італія 1968. 239 ст. 208×138 мм. Поезія Б. Лепкого на стор. 143-155.

116. В РІЗДВЯНУ НІЧ ("Немов далекий гарний сон...") ЛНВ 1930, ч. XXIX, ст. 97; *Христ. голос* 1951, ч. 3, *Світло* 1958, ч. 1, (тільки частина вірша); *Укр. Слово,* Париж 1959, Ам 1965, *Новий Шлях* 1967, *Укр. Голос,* Вінніпеґ 1967, Своб. 1972, ч. 236: Див.: ПЯ ст. 64-659 НА РІЗДВО 1915 Р. П. I, 208-210.

117. ГОРЯТЬ СВІЧКИ, СИНЯВИЙ ДИМ. Ам. 1949-1952, ч. 3, Ам. 1964, ч. 243, Ам. 6.I. 1973, ч. 1, *Праця* 1949, ч. 51, ст. 1, *Христ. Голос* 1951, ч. 1-2, ст. 1, 1958, ч. 1-2, ст. 5, *Наша Мета* 1952, ч. 1, ст. 15, *Шлях* 1954, ч. 1, ст. 2, 1957, ч. 1, ст. 2, *Наша Церква* 1955, ч. 1, ст. 2, *Укр. Слово,* Буенос Айрес, 1957, ч. 1, ст. 1, 1958, ч. 1, ст. 1, Своб. 1958, ч. 3, ст, 6, 1965, ч. 4, *Вільне Слово* 1965, ч. 1-2, ст. 17, *Укр. Думка* 1965, ч. 1, ст. 2, *Наш Клич* 1966, ч. 1, ст. 2, *Вісті,* Брукселя 1967, ч. 1, *Світло* 1967, ч. ст. 3; ПЯ ст. 27, *Господарсько-кооперативне Життя,* Авґсбурґ 1948, ч. 1. ст. 1, *Нові Дні,* Торонто 1946, ч. 1; *Церковний Календар-Альманах,* на Рік Божий 1973 (Рік видання четвертий). Видавництво Братства Святого Андрея Первозванного, Чікаго 1973, ст. 146 (тут дві ілюстрації).

118. ДІДУХ, ЯЛИНКА. СВІЧЕЧКИ, ЗОЛОЧЕНІ ГОРІШКИ... ст. 75. Див.: СВЯТОВЕЧІРНЄ. Тільки перша строфа тут оригінальна.

119. ЗАБУДЬТЕ ТОРГ ЖИТТЯ НА МИТЬ... КрВ, 7. I. 1941. ч. 4. Ам 1954, ч. 3, ст. 3, *Вільне Слово* 1960, ч. 1-2, ст. 3, *Українське Слово,* Париж 1964, ч. 1155-6, с. 4, *Наш Клич* 1967, ч. I, ст. 5, *Українське Слово,* Буенос Айрес 1967,

ч. I, ст. 5, НВ 7. I. 1969; (В ЧАСІ ВЕЧОРА СВЯТОГО), *Католицька Акція* 1956, ст. 5 (В РІЗДВО).

120. ЗГАДКА. ("Подільський околіт, солом'яні в'язки.."), ПЯ, ст. 5 - 6;

121. І ЗНОВ РІЗДВО... *Мета,* Львів, 1932, ч. 1, *Христ. Голос* 1952, *Українські Християнські Вісті,* Мюнхен січень-лютий 1964, ч. 1, ст. 3. Едмонтон 1953, 1955, Ам. 1956, ч. 5, *Шлях* 1959, ч. 1; ГСп 1951, ч. 12, ст. 21.

122. КОЛЯДКОВА ДУМКА. ("Дідух під ногами і сніг на покуттю...") НВ 7. I. 1963, Ч. 1, НВ 6. I. 1969, ч. 1, Своб. 7. I. 1973.

123. НА СВЯТО. ("Сани взористим килимом накриті...") КрВ 1940.

123. Крім того в П I, ст. 323-328: НА СВЯТО. ("Сани взористим килимом накриті.." — це віршований есей, що в символічний спосіб представляє боротьбу поета з ворожими силами, які хочуть знищити його.) В збірці "Під ялинку" поміщені ще такі різдвяні вірші: див. ч. 20, ч. 130.

124. НА СВЯТИЙ ВЕЧІР ("Смеркається. Ослизлий день...") Літоп, 1924, кн. I, ст. 12, *Христ. Шлях* 1946, ч. 1-2, ГСп 1951, ч. 1, ст. 12, *Нова Зоря,* Шікаґо 27. XII. 1970,*, *Мирянин* 1968, ч. 1-2, ст. 6,* Своб. 3. I. 1969, ч. 2,* УкрДекл, ст. 43-44.: П I. 319-321, ПЯ, ст. 13-15

125. ПІД РІЗДВО. ("Гадко, Куди ти?) Д 1935, ч. 5, ст, I. *Укр. Слово,* Париж 1953, ч. 581, ст. 3, *Катол. Акція* 1955, ч. 1, ст. 1, ГУ 1964, ч. 1-2, ст. 1, *Вільне Слово* 1964, ч. 1-2, ст. 7 *Діло,* 1935, ч. 5, *Дзвони,* 1935, р. У, ст. 557.

ЯК ЗАСЯЮТЬ ЗІРКИ НА СВЯТ-ВЕЧІР. *Укр. Вісті,* Едмонтон 1936, 1951, ч. 52, ст. 4, *Новий Шлях* 1951, Шлях 1953, ч. 1, ст. 2, 1956, ч. 52, ст. 2, Своб. 1958, ч. 4, ст. 1, *Християнський Голос* 1961, ч. 52, ст. 2, *Наша Церква* 1966, ч. 1, ст. 20, ГСп 1967, ч. 1, ст. 21, *Поступ* 1967, ч. 1-2, ст. 3.

12 ПІД РІЗДВО. ("Колядки, колядки, колядки..") ЛНВ 1923, р. XXII, т. 1 XXIX, кн. 1. ст. 71 КУНС 1924, ст. 100.

127. РІЗДВЯНИЙ ВЕЧІР. СНІГ ПРИТРЯС ДОРОГУ. *Вільне Слово* 1964, ч. 1-2, ст. 5,

128. СВЯТИЙ ВЕЧІР...ХТО З НАС НЕ ЗГАДАЄ. Ам, 4.I. 1952, ч. 3, ст. 3, *Укр. Слово,* Буенос Айрес 1956, ч. 2, ст. 2, *Вільне слово* 1965, ч. 1-2, ст. 2, 6. I. 1968, ч. 1, ГУ 1965, ч. 1-2, ст. 17.

129. СВЯТВЕЧІРНЄ ("Чистенько скрізь...") *Укр. Голос,* Вінніпеґ 1967, ч. 1, ст, 1. В збірці "*Під ялинку*" на ст. 75 із чотирьох строф три останні ті самі, що і в цьому вірші, також три останні.

130. СОН КАЗКА. ("На ялинці свічечка остання згасла..") ПЯ ст. 47-50; теж віршований есей - казкові мрії про чарівну країну щастя.

131. У РІЗДВЯНУ НІЧ.("Рідний Краю, хто з нас не бачить...")Ам.1963,ч.4.

132. У РІЗДВЯНІ СВЯТА СПІШІМ БРАТ ДО БРАТА. Ам. 1967, ч. 3, ст. 1, НВ 7. I. 1969.

133. ЯЛИНКА ("Почіпім на ялинку не свічки...") Д 1932, ч. 6, ст. 1, *Укр. Вісті,* Едмонтон 1935, ч. 1, ст. 2. — КУНС 1925, ст. 97; *Юнак,* журнал пластового юнацтва. Видає Головна Пластова Булава. Січень, 1970., ч. 1(137), р. XIII. ст. 9, іл.

134. З НОВИМ РОКОМ ("Літа ідуть. Десятиліття в минувшість кануть..") КСД 1925, ст. 30, Своб. 1963, ч. 31 9. I. 1975, ч. 5. (тут зміна: заголовка на: Новорічний вірш. "Роки ідуть...")

135. З НОВИМ РОКОМ. ("Ніби гураґан розпуки..") КУНС 1924, ст. 32.

136. З НОВИМ РОКОМ. ("Сійся, родися.."), КрВ, 15. I. 1941, ч. 7(162), КУНС 1927, ст. 29.

137. НА НОВИЙ РІК ("І знову Рік Новий під свою владу бере людство..") КрВ січень 1940,. Ам 1963, ч. 4.

16. ВЕЛИКОДНЯ І ЗЕЛЕНОСВЯТНА ПОЕЗІЯ

138. В книжці "Великодні дзвони". Антологія новішої української великодньої поезії; склав Г.Г. Кінах, ЧСВВ. В-во ОО. Василіян, Рим, Італія 1968, поміщено на стор. 134-149 великодні поезії Лепкого. При кожному вірші подано, де його видруковано. . Зіркою відмічені додані мною інші поезії:
ВЕЛИКА П'ЯТНИЦЯ. Ам 1933, ч. 44, ст. 1; НА ГОЛГОТУ. Літоп. ЧК 1930, ч. V, ст. 2*, КрВ 1940, ч. 31, ст. 3; У СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР...КрВ 1940.* СТРАСТІ. КрВ 1941, ч. 83(239), ст. 1; ПЛАЩАНИЦЯ. Поступ, Вінніпеґ 1965, ч. 16-17, ст. 1; Вільне Слово 1967, ч. 19, с. 3; ПЛАЩЕНИЦЯ. КрВ 1941, ч. 83, ст. 1, Овид 1961, ч. 4(115) ст. 23.*; БІЛЯ ПЛАЩАНИЦІ. Іл. В. Краків 1940, ч. 1. *Українські Вісті,* Едмонтон 1965, ч. 16, *Комітет Оборони Традицій укр.-кат. Церкви в Чікаґо,* Комунікат ч. 6, 25. IV. 1965.* СТАРОСВІТСЬКА НАША ПЛАЩАНИЦЯ (Забутим малярам присвята. Краків 1931. *Вісті,* Брукселя 1967, ч. 5. КІНЧІМ ЖАЛОБУ. Д. 1929, ч. 99, ст. 1, Ам. 1951, ч. 82, ст. 3. ЛИСТ ДО РІДНИХ. ("Мої ж ви рідні, мої з хреста зняті") Ам. 1956, ч. 86, *Праця* 1957, ч. 16-17, НВ 1966, ч. 14, ХрГ, 1. XI. 1964, ч. 44*, ПРИГАДУЮ СОБІ. Д 1937, ч. 95, Ам 1967, ч. 56, ст. 5; ХРИСТОС ВОСКРЕС! КрВ, 1940, ч. 32, ст. 1 *Просвіта,* Джерзі сиtі, 1914, ч. 4, ст. 27,* НА ВЕЛИКДЕНЬ. *Шлях* 1954, 1959; Ам. 1955, 1958, *Українське Слово,* Буенос Айрес 1957, ч. 14, НВ 1967, ч. 17, ст. 3, — *Продовження* цього вірша, ч. III: "Розговілись, поснідали..." *Просвіта,* Джерзі Сиtі 1914, ст. 53-54;* В ДЕНЬ ВОСКРЕСЕННЯ. КрВ 1940, ч. 32, ст. 1; Ам 1952, 1953, ч. 75, *Наша Мета,* Торонто, 1953, ч. 14-15, *Шлях* 1955, ч. 17, Своб. 1960, ч. 73, — *Християнський Голос,* Міттенвальд, Баварія 13. IV, 194-, ч. 15(63); ст. 2.* ВЕЛИКОДНІ ДЗВОНИ. КрВ 1941, ч. 83, *Християнський Голос,* Мюнхен 1950, ч. 15, 1955, Своб. 1969, ч. 72, Своб. 16.IV. 1971, Комітет обор. трад. укр-кат церкви, Комунікат ч. 6, Шікаґо 1965,* Ов 1961, ч. 4(115)*, ВЕЛИКДЕНЬ. *Життя,* 1950, 1957, *Українські Вісті,* Едмонтон, 1951, ч. 17, Христ. Голос, Мюнхен 1956, 19961, 1964, 1965, *Шлях* 1956, ч. 14, 1959, Своб. 1958, 1965, 1971, ч. 69, *Праця,* Буенос Айрес 1959, ч. 13, *Українські Вісті,* Ульм, Баварія 1960, ч. 16-17, *Світло,* Торонто 1960, ст. 156, *Вільне Слово,* 1960, ч. 16, Ам 1960, ч. 72, НВ 1966, ч. 14, *Голос Лемківщини* Йонкерс, Н.Й. 1971, ч. 4,* *Українська Думка,* Лондон 14. XII. 1972, ч. 59(1340);* ПІД ВЕЛИКДЕНЬ. Ам., 14.IV. 1965, ч. 72. (Див: П. II, 449-454)*
ПІД ЦЕРКВОЮ НА ВЕЛИКДЕНЬ. *Українські Вісті,* Едмонтон 1954, ч. 16, *Наша Церква,* 1955, ч. 4, НВ 1966, ч. 14; ГАГІЛКА, Дзвони, Львів 1931 кн. II ст. 7а* Ам 1949, ч. 32, ст. 1; НА ВЕЛИКОДНІ СВЯТА. Ам 1953, ч. 62, див.: П

I, 322-323 (заголовок: ВЕЛИКОДНИЙ ТИЖДЕНЬ) *Юнак,* Торонто, 1970, ч. 4.* ЗЕЛЕНІ СВЯТА (вірш) Ілюстр. Вісті, Краків 1940, ч. 2.

Ів. ШЕВЧЕНКІЯНА, ШАШКЕВИЧІЯНА, ФРАНКІЯНА

139. БІЛЯ ЙОГО КОЛИСКИ У НОЧІ. Іл Укр. 1. IV. 1914, ч. 5-6. Див.: *В соті роковини уродин Тараса Шевченка,* зібрав Зенон Кузеля, Берлін 1921, ст. 3; БЛАГОСЛОВЕННА НАЙ БУДЕ ГОДИНА. ГУкр-ЛіМ 1973, ч. 3. Див. ту саму збірку, ст. 8-10.

ЛІТ ТОМУ СТО. ІлУкр. 1. IV. 1914, ч. 5-6, ст. 74-75.

ХАТА. ("Кривобока, біла хата"). ДО ТАРАСОВОЇ МАТЕРІ. (скорочено: "Щодень тривога і журба...", БАТЬКОВЕ ПРОРОЦТВО. КрВ, тижневик, ч. 10, 8. III. 1942, ст. 3-4.

БАТЬКО І СИН. СвДит 1920, ст. 70;

ШЕВЧЕНКО В ПУСТИНІ. (із збірки "В Тарасові роковини"; зміни в оригінальному тексті поробив самовільно впорядник альманаха). КУНС 1964, ст. 40. ШЕВЧЕНКОВА ВЕРБА. СвДит. 1923, ст. 38.

НАД ДНІПРОМ МОГИЛА. СвД 1933, Р. XII ст. 193.

СМЕРТЬ ШЕВЧЕНКА. СвДит 1923, ст. 39.

НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ. НДекл ст. 268-271.

НЕ ВМЕР ПОЕТ. КУНС 1961, ст. 15 (Пор. П І, 314-315: "Умер поет. Далеко на півночі," (СМЕРТЬ ШЕВЧЕНКА. це той сам вірш), "Тарасовим шляхом", збірка. Львів 1934, ст. 58-59 (Б-ка "Світ Дитини", ч. 10); "Достойно єсть", Вецляр 1920, ст. 32.

СУД НАД ШЕВЧЕНКОМ. *"Не вмре, не загине,* 1814-1914", Жіноча Громада, ст. 3. Див.: П. І, 311-314.

Лепкий про Шевченка (статті, промови, листи)

140. ЗАПОВІТ. стаття про Шевченка. Ам 1964, ч. 127; Ам 8. III. 1969 (неповно), (див.: ЄЮП 110.)

141. КУЛЬТ ШЕВЧЕНКА РОСТЕ. Ам-Ншп, 1964, ч. 108.

142. ШЕВЧЕНКО ПРО МИСТЕЦТВО. Ам., 10, 11, 13, 14. березня 1964, чч. 48, 49, 52, 53.

143. ПРОМОВА В 50-РІЧЧЯ СМЕРТИ ШЕВЧЕНКА НА ШЕВЧЕНКІВСЬКОМУ СВЯТІ В 1911 р. ЗНТШ, 1955, т. 180, ст. 147-149 (з архіву Лева Р. Лепкого)

144. ПРОМОВА В 121 РІЧНИЦЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА. ЗНТШ, 1955, т. 180, ст. 150 - 152.

145. ТАРАС ШЕВЧЕНКО. Промова на Шевченківському святі в Берліні, 12. III. 1920. Ам-Ншп 1964, ч. 118. (див.: *"Достойно єсть",* збірка на Шевченкові роковини, Вецляр 1920.)

146. Є. Ю. Пеленський : ЛЕПКИЙ ПРО ШЕВЧЕНКА. КрВ 1942, ч. 48.

147. ПОЕТИ ПРО ШЕВЧЕНКА. Нотатка. Тут згадано і поезії та статті Б. Лепкого про Т. Шевченка. КрВ 1942, ч. 10, ст. 3.

148. Єжи Поґоновскі; Два листи до Б. Лепкого в справі Шевченкіяни. Ам-Ншп 1964, ч. 108.

149. СКІЛЬКИ ЛЮДЕЙ БУЛО НА ПОХОРОНАХ ШЕВЧЕНКА? Ам-Ншп 1964, ч. 27.

150. Богдан Лепкий: ДЛЯ ІДЕЇ. (Див.: Є.Ю.П. 27). Вірші присвячені Маркіянові Шашкевичеві. *Шашкевичіяна,* Збірник Заповідника Маркіяна Шашкевича в Вінніпеґу, Ман. Видає Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича в Вінніпеґу. Вінніпеґ, листопад 1964, ч. 3, Р. II, стор. 73-83.
Зміст: ВІН ПРАЦЮВАВ В ХРИСТОВІМ ВИНОГРАДІ. -- ТОВАРИШІ ЗІЙШЛИСЬ. "ПСТ!" -- В "ДУХОВНИХ МУРАХ" ТИХО. -- ВЛАДИКА РАДИВ ЩИРО. -- ПЕРША КНИЖКА. АХ, СКІЛЬКО ПРИНАДИ. -- ТІЛЬКИ СТО. — СТАРИМ КИЛИМОМ СТІЛ НАКРИТИЙ. -- БІДНА ХАТА. СТІЛ ДУБОВИЙ. — НЕ ЗАБУДЬ ТИХ СЛІВ НІКОЛИ. -- ЛИСТ ПРИЙШОВ АЖ З ГІР. — НЕПОКЛИКАНА СТАЛА В ПОРОЗІ. -- ЩО Ж ТО ЗА ЦАР — ЗА ВОЛОДАР. — ПРОМИНУЛО ПІВ СТОЛІТТЯ.
Богдан Лепкий В МАРКІЯНОВІ РОКОВИНИ: *Шашкевичіяна,* ч 3, Р. II, Вінніпеґ, червень 1964, ст. 35 - 36. (Передрук із *Руслана,* 1912, ч. 92.

151. Богдан Лепкий: ПРОМОВА З НАГОДИ 100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДИН МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА. *Шашкевичіяна,* листопад 1964, ст. 70 - 72. ч. 3, Р. II.
Копія рукопису Б. Лепкого. Вступ до промови, виголошеної в Кракові з нагоди 100-річчя від дня народження М. Шашкевича. *Шашкевичіяна,* листопад 1964, ст. 84. ч. 3, Р. II,

152. -- КОРОТКИЙ ОГЛЯД МАРКІЯНОВИХ ТВОРІВ. *Шашкевичіяна,* ч. 3, Р. II, ст. 85 - 93.

153. ОТЕЦЬ МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ. (Нарис із 1911 р). Ам-Ншп 1967, ч. 18. *Шашк,* 3. II, 85 - 103. (Це передрук частини праці Б. Лепкого МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ, Коломия 1912, з деякими змінами. Див.: Є.Ю.П. 31 -- На стор. 93 в примітці подяка від редакції *Шашкевичіяни* д-рові Левові Ростиславові Лепкому за допомогу в виданні цього числа журналу.

154. ШАШКЕВИЧІЯНА БОГДАНА ЛЕПКОГО. *Шашкевичіяна,* 1964, ч. 3, Р. II, ст. 94-95. (А. Окремі публікації -- див.: Є. Ю. П, чч. 27, 31, 37, 58, 77; Б. Численні статті в пресі, зокрема в щоденнику "Руслан", як: "В Маркіянові роковини", "Короткий огляд Маркіянових творів", "Маркіян Шашкевич в школах", і другі. Диви числа: 22-25, 92 -- рік 1912, 74-76 — рік 1913 та інші. Рівнож гляди статті в "Ділі" з того часу і пізніше.)

155. ОЦІНКА БОГДАНА ЛЕПКОГО НА ВИСТУП М. ШАШКЕВИЧА. *Шашкевичіяна,* 1964, ч. 3, Р. II, ст 95.

156. ІВАН ФРАНКО. КУНС 1927, ст. 34.

157. ІВАНОВІ ФРАНКОВІ. ("В яку ти скилю молотом не вдар") КУНС, 1927, ст. 33. (Див.: ЗЛ-ЗК, III Б, ст. 180.), НВ 3. VI. 1971, ("В пам'ять Івана Франка": "В яку скалу ти джаґаном не вдар").

158. ПОКЛІН ПОЕТОВІ. Промова в часі концерту в пошану Івана Франка 28, травня 1933 р. у Львові. БУ т. 30, ст. 196-199. (На початку перед текстом промови подано коротку, на третину сторінки, біографічну нотку про Б. Лепкого)

159. ІВАН ФРАНКО ЯК ПОЕТ. (В десяті роковини смерти). КУНС 1927, ст, 30-33.

160. ПОЕТ -- ЧОЛОВІК. (про Івана Франка). КУНС 1929, ст. 108-109; Ам., 19. XII. 1964, ч. 241.

II. ПРОЗА

161. БИЙТЕ В ДЗВІН. ГАТЬ БУДУЙТЕ. (Уривок із "Кидаю слова", П II. 5-6). КНП "Любов" 1929. ст. 31.

162. ГОФРАТ. *Діло,* Львів, квітень 1931, ч. 80

163. БИТВА ПІД ПОЛТАВОЮ. (Це фрагмент із запланованої трилогії "Мазепа").КУНС 1924. ст. 67-72.

164. Той сам: БОРИСЛАВ. КНП 1929, ст. 101-102.

165. В ГЛУХОМ КУТЂ В-во Товариства Просвіта в Ужгороді, ч. 15, Ужгород 1922. 16 ст. Див.: П II, 119-139. Є. Ю. П. 12.

166. ЗА БУЛАВУ. СУБОТІВ. Історична повість. Вид. "Рідна Школа", Львів. (Подав Лев Р. Лепкий)

167. ВОНА НЕ З ТИХ. Львів 1908, видання "Просвіти", ч. 421, стор. 40; КСБ 1920, ст. 179-187. Див.: Є. Ю. П. 28.

168. ДЗВОНИ. (див.: П II, 421-426), "Збірка українських новель". Вступна стаття Миколи Глобенка. НТШ в Америці, Нью-Йорк 1955, 351 + 3 стор. 204 x 143 мм. стор. 84-89. На стор. 13 коротка нотка про Лепкого і його твори, КСД 1923, ст. 56-59; КДП 1950, ст. 60-63

169. ДІДУСЬ. КСД 1939, ст. 83-87, (див.: П II, 265-269); "Readings in Ukrainian Authors". Edited by C. H. Andrusyshen, Department of Slavic Studies, University of Saskatchevan. Published by Ukrainian Canadian Committee, Winnipeg, Canada, 1949. vi + 240p, 223 x 152 мм. p. 19-23; КСД 1921, ст. 143-145.

170. З ТИХИХ ДРАМ ВЕЛИКОГО МІСТА: I. СМІТНИК. 2. АХ, ЯКЖЕ ЦЕЙ ПАПІР ПАЛИТЬ! *Літопис,* 19. I. 1924, кн. I, 47-48.

171. З ЖИТТЯ КВІТІВ. (ескіз), КУНС 1923, ст. 104.

172. З МОЇХ ВІКОН. *Ми,* Варшава 1933, ч. 1, ст. 5-10.

173. ЗОЛОТЕ ПЕРО. (ескіз). КУНС 1927, ст. 78.

174 ІЗ НАСТРОЇВ. ЛітопЧК 1930, р. ч. 1, ст. 2.

175. КОТРА ТЕПЕР ГОДИНА? (Див.: КМЖ 65 - 71). *"Українська читанка для нижчих кляс середніх шкіл".* Накладом Товариства "Рідна Школа", Табір "Орлик", Струб — Берхтесґаден, 1948 (Баварія); склав Мирон Федусевич. 170 стор. 4^{0} циклостиль. стор. 105-109.

176. ІКОНА. *Овид.* 1964, Р. XII, ч. 4(115), ст. 3-5; *Поступ,* Вінніпеґ, 2. IX. 1960, ч. 36.

177. КАРА. ЛНВ 1906, т. XXXIV, кн. IV, ст. 274-283.

178. КИДАЮ СЛОВА. *Укр. Молодь,* V 1934. Р. I. ст. 5-6. Ukr. Youth.

179. КНИЖКА. (ескіз) КУНС 1927, ст. 134.

180. МАТИ. КСД 1938, ст. 51-55 (це частина оповідання ЖЕРТВА, див.: П II, 39-48.)

181. МІЙ РІДНИЙ КРАЮ. (есей), КСД 1934, ст. 30.

182. МОЯ ВИНА. *Шлях,* Зальцведель, 30.VI. 1920, ч. 48-49. Див.: П II, L, 401-9.

183. НА ВИБОРИ. Календар "Просвіти", 1908, ст. 2-5. Див.: П II, 143-148 (ДОЧЕКАВСЯ).

184. НА ВИШЦІ. (Оповідання полоненого старшини), КЧК 1927, ст. 47-50.

185. НА МОСТІ (З воєнних переживань офіцера атрилерії) КДС 1922, ст. 65-67.

186. НАД СТАВОМ, КУРС 1923, ст. 76-78. Див.: П II, 23-28.

186а. НАСТЯ ЗАВЗЯТА. КУНС 1924, ст. 84.

186б. НЕБІЩИК. Календар Укр. Поступово-робітничої орґанізації в Америці (б. м. д.) ст. 127-130.

186в. НЕЗДАЛА П'ЯТКА. *КУкр Фармера* 1918, ст. 72-73. Див.: П II, 81-84.

186г. НЕ ЙОГО ПРАВО. *Неділя,* Львів, 20. IX. 1931, ч. 35.

187. ОЛЮ, ДЕ ТИ? *Неділя,* Львів 13. IX. 1931, ч. 34.

188. ОПОВІДАННЯ ДЯКА. КСД 1939, ст. 74-9. Див.: П II, 87-92.

189. ОЧИ. опов. КУНС 1923, ст. 84-86.

190. ПАЧКАР. "Народна Бібліотека" під ред. Петра Кирилюка, р. I, ч. I, Філядельфія, Па. 1918, 16 ст. (Див.: Є. Ю. П 15).

191. ПЕРЕД ЗРИВОМ. (Двісті літ тому) КПров. 1926, ст. 145-149. (частина "Трилогії")

191а. ПЕРША ЗІРКА. КСД 1921, ст. 62 - 65; ПЯ, 89 - 99. Див. П II, 51 - 58.

192. ПІД ЛІСОМ. (З моїх споминів). КСД 1925, ст. 142-147.

193. ПІДПИСАВСЯ. КДП 1950, ст. 93-96, Див.: П II, 247-252.

194. ПОЇХАЛИ. *Неділя,* Львів, 10. IV. 1933.

195. ПОЧИНОК. З друкарні *Свободи* 1917, 32 ст. Див.: Є. Ю.П. 8; (НА ПОСЛУХАНЄ ДО ВІДНЯ)

196. ПРИНІС. (Нарис із сучасного життя). КПросв. 1926, ст. 140-142. *Львівські Вісті,* 19-20. VII. 1942.

197. ПРИПАДОК. *Дзвони,* Львів 1931, III, ст. 149-153.

198. РІЗДВЯНА ПІСНЯ. Ам, Ншп 5. I. 1963, ч. 4.

199. РІЗДВЯНА СВІЧКА. КСД 1922, 134-137. Див.: Є. Ю. П. I, (зб."З села").

200. РІШИВСЯ. КрВ, 20. IV. 1941, ч. 83 (239) підвал, ст. 2, 4.

201. СВОЇ. Див.: Збірка в 60-ті роковини смерти Т. Шевченка, зібрав З. Кузеля. Берлін 1921, ст. 11-15, ЗЛ-К 165; КУРС 1923, ст. 93-95.

202. СВЯТИЙ ВЕЧІР НА СЕЛІ. КрВ 7. I. 1941, ч. 4.

203. СМЕРТЬ ГЕТЬМАНА (Уривок із недрукованої повісти "Орлик" — МАЗЕПА) *Овид,* 1951, р. III. ч. 7-8, ст. 12.

204. СМЕРТЬ ТИМОША. Історичне оповідання. На основі повісти Рогової написав Н. М. Львів 1904, 32 стор. 16^0;

205. ТАКОЖ ЛИСТ. *Неділя,* Львів, 19. I. 1930. Див.: ПЯ, ст. 67-70.

206. ТЕЖ ТИХІ ДРАМИ. ("Коні", "Пан Тадеуш") Літоп. 1924, I, ст. 207.

207. У МИНУЛЕ БАЛАҐУЛОЮ. КрВ, 20. IX. 1940 нн, ч. 101, 111, 117, 123, 128, 134, 139, 145, 150, 155.

208. ФУТРО. *Неділя,* Львів, 6. XII. 1931, ч. 46.

209. ЦВІТ ЩАСТЯ. А Крушельницький: "Читанка" VII, ст. 66-69.

210. ЧЕРЕЗ ДЕСНУ. КУНС 1927, ст. 75-78.

210а. Ярослав Марченко: НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ. (річ сценічна). "Шевченко і його Україна". Збірка. 1916. З друкарні "Свободи", 83 Grand St. Jersey City, N. J; Ст. 36-42.; ККФ 1918, ст. 175-179. 167 x 109 мм. Пор. Є. Ю. П. 9.

III ОСОБИСТЕ ПОЕТА

211. ВЕЧІР ТВОРІВ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА В КРАКОВІ. 7-го листопада 1937 р. "Слово пламенем взялось". Б-ка У, т. 30, стор. 135-136. (Передрук з *Нового Часу*, Львів, 17 листопада 1937 р.)

212. ГАРНО БУЛО (спомин). "Альманах українського студентського життя в Кракові". Краків 1931, ст. 11-18. Див. Є. Ю. П. - БЛ 1943, ст. 72

213. З МОЇХ СПОГАДІВ ПРО "ДІЛО". Ам Ншп, чч. 63 і 68, 3 і 10 квітня 1965. (Спогад написаний для "Діла" в 1925 р. — Див.: "Гості", КМЖ ІІ, 51-60; тут тільки частина того, що в Ам Ншп)

214. ЖУКІВ. (Спогад написаний напередодні смерти Поета в 1941 р.) КрВ, 3. VIII. 1941. Ам Ншп, ч. 53, 20 березня 1965. (Див.: "Жуків", КМЖ III, 172-175)

215. МОЯ ПЕРША СТРІЧА З ІВАНОМ ФРАНКОМ. *Діло,* Львів, травень 1935; КСД 1922, ст. 125-128. (Тут більше розказано про Краснопущу) Див.: ФРАНКО В ЖУКОВІ . Три порт. ст. 29-44 і КМЖ III, 175-178. (Тут більше про цілу подію). Ам, 3. Х. 1964, ч. ї87 ("Поділля і Франко", спомин).

216. НА ВЕЛИКДЕНЬ ДОДОМУ. *Діло,* 1925, ч. 88; Див.: КМЖ II, 94-100.

217. НА СВЯТА ДОДОМУ (Із моїх споминів про хлоп'ячі літа). *Діло,* 1925, ч. 88. (Див.: "Саньми", ПЯ, ст. 16-23; також: "На Різдво до дому", КМЖ III, 61-64).

218. Б. Л. НОВОРІЧНИЙ СПОМИН, КрВ, Р. II. ч. 7 (163), 15 січня 1941. (Див.: "Новий Рік", КМЖ III, 85-88)

219. Б. Лепкий — ПОЕТ ПРО СВОЮ ДРУЖИНУ. "*Жінка",* р. III, ч. 2. 21-22, Львів, листопад 1937, ст. 5.

220.Богдан Лепкий: СТЕФАНИК У КРАКОВІ. (З моїх споминів. — Цей спомин прочитав на поминках Стефаника в Кракові, дня 1 січня 1937 р. Юліян Ґеник-Березовський. Потім цей спомин надрукував "Новий час". ч. 14, 15, 16, 1937), Тома Кобзей: "Великий різьбар українських селянських душ". Торонто, Онт. 1966, НТШ, Бібліотека Українознавства, т. 21. Технічний коректор і редактор Василь Модрич-Верган. В-во "Снятинщина" в Канаді. Заголовок також англ. мовою. 254 ст. 214 × 140 мм., стор. 129-136. (Див.: Б. Лепкий "Три портрети", ст. 87 —111). У своїй праці Кобзей згадує Б. Лепкого ще на стор. 139-140, 141, 142, 143-144, 207, 245.

221. ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО В ҐІМНАЗІЇ. Ам., 7 III. 1964, ч. 47; Див.: КМЖ III, 91-94.

222. Бориславський І. (о. Іван Ліщинський): РЕЛІГІЙНІСТЬ БОГДАНА ЛЕПКОГО. Спогад. КПров., 1947, стор. 117-120.

223. Дубицький Василь, о.: ПАМ'ЯТІ БОГДАНА ЛЕПКОГО. Промова на ювілеї Богдана Лепкого в його 60ліття у Бережанах 20. грудня 1932. Своб. ч. 4, 9. І. 1963; Див.: *Бережанська Земля,* ст. 492-493.

IV. РОЗВІДКИ , СТАТТІ БОГДАНА ЛЕПКОГО

223а. О МЕЛЬПОМЕНО! (З нагоди ювілею Іванни Біберовичевої). Ам., 16. XI. 1962, ч. 215.

224. ВАГА РІДНОЇ МОВИ, Ам-Ншп. 28. X. 1972, ч. 193.

225. ВАЖКЕ СЛОВО. Ам., 6 VII. 1963, ч. 128, (Див.: *Українське Слово,* Зальцведель 1921.

226. Федір Жуківський ВАЖНІШІ ПОДІЇ НАШОГО МИНУЛОГО. Краків, Українське Видавництво, 1940. 24 ст. 8⁰. (відбитка з Календаря-Альманаха на 1940 р.; ілюстр. Події доведені до 1917 р.)

227. ДВІ МОГИЛИ. Літоп. 1924, I, 92.

228. ДЕЩО ПРО ГРОШІ. КУНС 1923, ст. Див.: Є. Ю. П. 44.

229. 9. II. 1918 року. (підп. С. П.) (Про відродження української держави. Удар з боку большевиків Ам-Ншп. 24. IX. 1966, ч. 183.

230. ДО КРИТИКА Ам-Ншп. 22. XI. 1962. ч. 181. (З архіву Б. Лепкого. Репліка критикам, 1900 р.)

231. З ЖИТТЯ ЦВІТІВ. КУНС 1923, ст. 104.

232. а.ЗІ СПОМИНІВ, б. З СТАРОГО РУКОПИСУ. *Овид,* 1963, ч. 3 (126), ст. 19. (*Написано перед Першою світовою війною; дотепер ніде не друковано)*

233. ЗОЛОТІ НАРАМЕННИКИ З ЧАСІВ ВІКІНҐІВ. Літоп. 1924, I, 172.

234. З СУМНИХ ДНІВ. А. Крушельницький: *Сьома читанка для єдиної школи,* Відень -- Київ — Львів 1921, ст. 330-335. (про часи XVII-XVIII ст.)

235. ЩЕ ПРО "ИСТОРІЮ РУСОВ". Літоп. 1924, I, 121.

236. І ЧУЖОМУ НАУЧАЙТЕСЬ — СВОГО НЕ ЦУРАЙТЕСЬ. Літоп. 1924, кн. II, ст. 322.

237. КНИЖКА. КУНС 1924, ст. 134.

238. КОЛЄКЦІОНЕРСТВО. Літоп. 1924, I, 203.

239. ЛИПСЬКИЙ ЯРМАРОК, Літоп. 1924, I, 185.

240. ЛИСТ БЕЗ АДРЕСИ. Ам-Ншп 5. V. 1971, ч 80 (про завдання поезії)

241. ЛИСТ ДО СТЕФАНИКА, з нагоди його ювілею. Краків 1931. Ам., 7, IX. 1963, ч. 170.

242. ЛІТЕРАТУРНИЙ ПОХОРОН І ЛЕТАРҐ. Ам-Ншп ч. 186, 29. IX. 1962. (дещо про теорію літератури)

243. МІНІЯТУРИ. (Ars longa; Андерсенова вистава; Ще один автопортрет Шевченка.). *Діло,* 1925, ч. 262.

ТАБОРИ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛОНЕНИХ В ЧАСІ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ. КрВ, 1941, ч. 154, 158.

244. 1. ПОЕТ МИНУЛОГО; 2. КАЖЕШ, ЩО БІДНИЙ Я. Ам., 30. XI. 1963, ч. 228.

245. ПРО СПІЛЬНУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ. Ам., 27. VII. 1963, ч. 143.

246. НОВИЙ ІСТОРИЧНИЙ РОМАН. Літоп. 1924, I, 10. (про повість Володимира Бірчака "Василько Ростиславич")

247. ОЙ, БІДА, БІДА ТІЙ ЧАЙЦІ НЕБОЗІ. Ам. 13. X. 1962, ч. 195.

248. ОДНА З ЗАБУТИХ СПРОБ КОМУНІЗМУ. (1922) ЗЛ-К 1921 Ам-Ншп. 19. I. 1965, ч. 13. (про соціяльне і психологічне підложжя російського комунізму, т. зв. "Общежитіє")

249. ОДНА З УКРАЇНСЬКИХ МІСТЕРІЙ. КЧК 1927, ст. 76-78. (Про похід синєжупанників в Україну в 1918 р.)

250. ОГЛЯД ЧАСОПИСІВ. Літоп. 1924, 1. 172.

251. ОЛЬБІЯ (побут із минулого). Літоп. ЧК 1929, ч. І, ст. 10.

252. ПАПЕРОВИЙ ГРІШ. КУНС 1923, ст. 68.

253. ПОЧАТКИ НАРОДНОЇ СЛОВЕСНОСТИ. (Уривок із "Короткого огляду українського письменства", друкованого в тижн. "Воля", Відень 1915), Ам. 21. XII. 1963, ч. 243.

254. РАТУЙМО НАШІ СТАРОСВІТСЬКІ ЗВИЧАЇ. КУНС 1924. ст. 116-117. Див.: ЗЛ-К. Бібл. III В, ч. 260 ("РАТУЙМО НАШУ СТАРОВИНУ")

255. СПОМИНИ. (1926), Ам., 18. V. 1963.

256. Петро Тихий РОЗМОВИ НА БІЖУЧІ ТЕМИ. КСД 1921, ст. 182-187. (Це уривки з книжки "Своє життя", 1918)

257. ТАБОРОВА МЕЛЬПОМЕНА. Літоп. ЧК 1930, ч. IV, ст. 3, Ам., 18. VII. 1962, ч. 157.

258. ТЕАТР. Літоп. 1924, І, 92.

259. ТЕАТР. У сторіччя українського театру в Галичині (Краків 1941), Ам., 18, 19, 21, VII. 1964, чч. 156-159. КрВ. 6. VIII. 1941, чс. 173, 174, 177.

260. УКРАЇНА XVIII ст. В ОЧАХ ЧУЖИНЦЯ. Літоп. ЧК 1930, ч І, ст. 12.

261. УКРАЇНСЬКІ ФРЕСКИ В КРАКІВСЬКІЙ КАТЕДРІ (ВАВЕЛЬ). *Іл. Вісті,* 1940, ч. 3.

262. УСС. (стаття з 1915 р.) Ам-Ншп. 29. II. 1964, ч. 42.

263. ЧИ УКРАЇНЦІ.... Літоп. 1924, кн. II, ст. 318.

264. ЩОБ НЕ БУЛО НЕПОРОЗУМІННЯ. (Краків 1930), Ам., 14. IX. 1963. ч. 175.

265. МИКОЛА АРКАС. Спомин. Ам. 7. III. 1962., ч. 44. Літоп. ЧК 1930, ч. II, ст. 15.

266. ДМИТРО БОРТНЯНСЬКИЙ. КУНС 1923, ст. 73-74.

267. "У ДМИТРА ВІТОВСЬКОГО. КУНС 1925, ст. 60-63. (Про відвідини поетом могили Дмитра Вітовського)

268. МАРКО ВОВЧОК. (Біографічний нарис) Літоп. 1924, І, 23.

269. "МАРУСЯ" МАРКА ВОВЧКА у Франції. КПров. 1929, ст. 103-105.

270. ПЕРШИЙ НІМЕЦЬКИЙ ГОЛОС ПРО ГОГОЛЯ. Літоп. 5. IV. 1924, ст. 218-219.

270а. АРНЕ ҐАРБОРҐ. Літоп. 1924. І. 54-55.

271. НАЩАДОК ЛИЦАРСЬКОЇ ГУЦУЛЬЩИНИ. (Посмертна стаття про Степана Ґеника-Березовського, діда Юліяна Ґеника-Березовського. Д 14. III. 1934. ч. 67. Див.: "Слово пламенем взялось", БУ, ч. 30, ст. 111 .)

272. ҐЕТЕ. (Краків 1932), Ам. 10. VIII. 1963, ч. 153.

273. ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА. Своб., 1922.

274. СВЯТО КОТЛЯРЕВСЬКОГО У ЛЬВОВІ 1898 р. (Із споминів) Ам-Ншп. 26. X. 1963, ч. 204. (Див.: ЗЛ ст. 222-227.)

275. МИКОЛА ЛИСЕНКО. Доповідь Б. Л-го в "Слов'янськім Клюбі" в Кракові в 1904 р. Ам., 16. II. 1963, ч. 33.

276. КОЦЮБИНСЬКИЙ У КРАКОВІ. Спомин. *Ілюстровані Вісті,* Краків 1940, ч. 6.

277. ОСИП МАКОВЕЙ. *"Календар Просвіти",* Львів 1926, ст. 265-267. На ст. 265: фото: Похорон Осипа Маковея в Заліщиках.

278. СПОМИН ПРО ОЛЕКСАНДРА МИШУГУ. (Ванзее 1922), Ам. 6. IV. 1963, ч. 68.

279. ТЕОФІЛЯ РОМАНОВИЧКА. Спомин. Літоп. 1924, I. 102.

280. ЯКІВ ЩОГОЛІВ. КУНС 1924, ст. 73-75.

281. ТЕОДОР ШТОРМ. Літоп. 1924, I, ст. 88.

282. ЯК У КАЗЦІ. (З приводу смерти Фридриха Еберта), Ам. 14. XI. 1964, ч. 217.

283. ALTUKRAINISCHE FRESKEN. Das General-Gouvernement. Krakau, Dezember 1940;1. Jahrgang, Folge 3., S. 23.

283а. КОЛИ МИ ЩЕ БУЛИ МОЛОДИМИ (Про В. Стефаника) *Діло* ч. 6. 7. січня 1927.

V. ТВОРИ ЛЕПКОГО В ЗБІРНИКАХ

Поезії та оповідання Лепкого передруковувано часто в шкільних читанках та антологіях поезії і прози. Між такими збірниками є теж поезії друковані після появи його "Писань", тт. I і II, також і після 1943 року, появи повної біографії Поета, пера Є. Ю. Пеленського. Тут подаю тільки важніші збірники, тому що в менших читанках чи антологіях видруковано твори, що вже були друковані по кілька разів раніше. Це такі:

284. *Літературно-Науковий Вісник:* (римськими цифрами поданий том, арабськими сторінка): В ЗАДУШНІ ДНІ, XVII, 75, В НОЧИ, XVII, 75, ПОДОРОЖНІЙ, XVII, 76, ВЕЧЕРОМ У ХАТІ, XVII, 76, "Finale'" XVII, 76, ЧАСОМ, XX, 76, ЧОМУ? XX, 94; СЛАВ'ЯНСЬКИЙ КЛЮБ У КРАКОВІ, (стаття), XVII, 201.Також: В. Доманицький: "Покажчик до ЛНВ, ст. 8-9, 28. *ЛНВ* 1922: ЖИЙ І ВІР ("Безконечний простір Без шляхів і доріг"), LXXVI, 193,ВЕСНОЮ ("Цвіт вишні осипається..") там таки, НЕ ЗРАЖУЙСЯ, ЧИТАЮЧИ.., НЕ КИДАЙ ПЛУГА СЕРЕД НИВИ..., В ВЕЛИКОМУ СВІТІВ ПРОСТОРІ... там таки, ст. 194; МІНІЯТУРИ (МІЙ РІДНИЙ КРАЮ, ДІВЧИНА З КВІТАМИ, КОЛИСАНКА, НАД МОРЕМ.) Останній нарис перероложено з рукопису на німецьку мову і видруковано в берлінському журналі Die Post ("Am Meer" von Bohdan Lepkyj). кн. IV, 2-6, НЕ ТРАТЬ НАДІЇ!... (див. ЗЛ ст. 148 (76), ХОЧ ЗЛОМАНІ СПИСИ.. там таки; *ЛНВ 1923:* Р. XXII, кн. I, ст. 3; ВИШНЕВИЙ САД, З ЛІЩИНИ ПЛІТ.., НИНІ ("Заплакала Божа Мати"), ст. 26: СТОЯВ Я САМ ОДИН, НЕМОВ НА ВАРТІ.., ст. 134: В ЖНИВА ("Примружу очі... Весь обрій.."; "Розплющу очі... Де я, де?" ЛНВ, 1923 р. XXII, т. I XXXI, кн. X, ст. 133-134.

СОН ОРЛИКА. Поема ЛНВ 1929, р. XXVIII, кн. XI ст. 937-939. див. ч. 100.

285. НАРОДНИЙ ДЕКЛЯМАТОР. Коломия 1903. Накладом Якова Оренштайна. З друкарні Вільгельма Бравна в Коломиї. XVI + 306 стор. 188 × 120 мм.: ВЕЧЕРОМ У ХАТІ ("Глубоким, тихим вснуло сном..."), ст. 122-3, (П I, 53;) "Гостина"); ВНОЧИ ("Листками вітер котить.."), ст. 128-9, (П I, 53;)

ПОДОРОЖНІЙ ("Глухе, бездушне отупінє...") ст. 130-31, ("Гість"); НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ ("Тут той дужий дух..") ст. 268-71; В СВІТ ЗА ОЧИ, 277-82.

286. МИ. Літературно-мистецький журнал, квартальник. Варшава, 1933-38, В-во "Варяг". Р. 1933: "З МОЇХ ВІКОН, ч. І, ст. 5, БІЛИЙ ДВІР НАД ТИХОЮ РІКОЮ, ст. 7, ЧИ НІЧ ЧИ ДЕНЬ, ст. 10.

287. *Популярні розвідки — нариси Лепкого в видавництві Мирона Сурмача "Базар"* у Ню Йорку, шо під такою назвою. БАЗАР. Місячник для справ промислу, торгівлі і просвіти. Видає "Січовий Базар", 34 Схід 7-ма вулиця, Ню Йорк Н.Й., 1920-21. :Редактор Мирон Сурмач; ПРО ПЕРШІ ДРУКАРНІ НА УКРАЇНІ. Р. І, ч. І, ст. 17, жовтень 1920 Богдан Лепкий (коротка довідка про Поета: тут вірш: "Мабуть це тільки наш кріпкий мужик..."), ч. 2, ст. 11, листопад 1920. ВЕЛИКИЙ ГЕТЬМАН (Богдан Хмельницький); підп. Петро Тихий; ч. 3, ст. 11-14, грудень 1920. ПРО БАТЬКА ВІДРОДЖЕНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, р. II, ч. ст. 11-13; січень 1921. МИХАЙЛО ДРАГОМАНІВ. ч. 5, ст. 11-14, лютий 1921. ТАРАС ШЕВЧЕНКО (в 60-ті роковини його смерти). ч. 6, ст. 9-14; март 1921. ПІД ВЕЛИКДЕНЬ (Спеціяльно для "Базара"). ч. 7-8, ст. 3-5; цвітень - май 1921. (див.: П II, 449-454).ІВАН ФРАНКО, ч. 7-8 ст. 19-23. Додано: Промова Івана Франка у відповідь на привіти в часі 25-літного ювілею у Львові; ст. 23-25. ПРО УКРАЇНСЬКОГО ГЕТЬМАНА ІВАНА МАЗЕПУ. ч. 9-10, ст. 19-25; червень - липень 1921. ВАСИЛЬ СТЕФАНИК. (В пятьдесяті роковини уродин великого письменника). ч. 11-12, ст. 5-8; серпень - вересень 1921.

В "Читанці для середніх шкіл з польським язиком викладовим", укладеній Лепким (див.: Є. Ю. П. 78), поміщено вірші й оповідання Поета.

288. В читанці Антона Крушельницького п. з. ВИБІР З УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ПИСЬМЕНСТВА, Другий том (від 1876 до 1920 р.) для восьмої кляси середних шкіл; для четвертої кляси колеґії. Київ — Відень — Львів, "Чайка", Акційне Видавниче Товариство. Відень 1922, тт. V — XII. Том VIII видано також окремо під назвою "Український Альманах", Київ — Львів — Відень — Ню Йорк 1921. На стор. XII-XXV XII-го тому подано спис авторів у читанках V, VI, VII,VIII, XI, XII (тт. IX і X ще не були тоді виготовлені до друку). Тут на ст. XVII-XVIII подано перелік творів Богдана Лепкого в кожній читанці:

В ЖНИВА — V, ГРОМОМ РОЗБИТА ЯЛИЦЕ — V, ДАЙ МЕНІ РУКУ — VIII, 242, ДЕНЬ І НІЧ ПАДУТЬ СНІГИ — VII ст. 239, ЗАПОВІТ ТАРАСОВОГО БАТЬКА — V, ЗІМОЮ — VII, КОЛИ В САДУ — VIII, 243, МРІЇ РОЗВІЯНІ — XII, 601, НА НЕБІ СОНЦЕ ГАСНЕ — VII, НА СВЯТИЙ ВЕЧІР — V; НА СВЯТО — VII, 260-264, ОСІННІЙ КРАЄВИД — XII, 599, НЕ ХИЛЯЙТЕ В ДІЛ ПРАПОРА — VIII, 261, ПРІРВАВСЯ ГАРНИЙ СПІВ — VII, 241, РОЗВІЯНІ МРІЇ — VI, СЕРЦЕ ЯК ХОРУ ДИТИНУ — XII, 600, СНИШСЯ МЕНІ — XII 600, СПОВІДЬ ЗЕМЛІ — XII, 601-603, СУД НАД ПОЕТОМ — VI, СУД НАД ШЕВЧЕНКОМ — VI, ТЯМЛЮ ЯК НА СВЯТА ВЕЛИКОДНІ — VI, У ЗАДУШНІ ДНІ — V, ХОЛОДНА ХВИЛЯ ПЛЕЩЕ — XII, 599, ЧАСОМ У ВЕЧІРНЮ ГОДИНУ, — VII, 243, ЯК ШУМНО ХВИЛЯ

ГРАЄ — VIII, 254; *Проза:* ГОСТИНА — XII, 603-609, ДІДУСЬ — VI, ЦВІТ ЩАСТЯ — VII 66-69, НА СОКІЛЬСЬКІМ — VIII, 227-231, ІДЕЙНА Й АРТИСТИЧНА СТОРОНА ТВОРУ "СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ" — VIII, 466-472, З СУМНИХ ЧАСІВ — VII, 330-335, ПРО ПЕРШІ ДРУКАРНІ НА УКРАЇНІ — V.

289. УКРАЇНСЬКИЙ ДЕКЛЯМАТОР для дітей і молоді. Зібрала С. Нагірна. Накладом Українського Народного Фонду, Ню Йорк 1952. НА СВЯТИЙ ВЕЧІР — 43-44, І В МЕНЕ БУВ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ — 45, ДО "359" (Розстріляним під Базаром) — 46-47, ЗАКЛИК ("Не хиляйте вниз прапора") — 48.

Твори Богдана Лепкого друковані в *"Дзвонах",* Літературно-науковому журналі, видаваному кожного місяця у Львові в рр. 1931-1939.

290. Рік 1931, поезії: НА ГАГІЛЦІ ("Дівочий, жвавий хоровід.."), ч. II, ст. 70; В ЖНИВА ("Коса покоси косить.."), ч. II, ст. 148; З ОСІННИХ ДУМОК ("Пожовклі стерні по полях.."), ч. VI, ст. 353; ("Пригадалася осінь торішня..") там таки, ст. 353;

291 Рік 1931; проза: ПРИПАДОК (Із оповідань вічного втікача), ч. I за квітень, ст. 149-153. З ЗАПИСОК ВТІКАЧА. ч. VI-V, ст. 237-242, ч. VI, ст. 359-364, ч. IX, ст. 586-590.

292. Рік 1932, Р. II: ЗИМОЮ ("Сипле, сипле сніг..") ч. I, ст. I; ANDANTE GRAVE (I. "Дрижучою з жалю рукою.."), ст. 2.; "Молитовний спів святині..", ст. 3. "Облітає цвіт дикої рожі..."), ч. III, ст. 325-326. Хроніка: Ювілей Богдана Лепкого. 20. XI. 1931 в Кракові в залі театру "Багателя", ч. VI, ст. 745-746.

293. *Дзвони,* 1933, р. II, ч. 2 за лютий присвячене 60-літтю Лепкого (див.: Є. Ю. П. 64). ст. 51-96 з цитатами, віршами, оповіданнями та оцінками творчости Поета, що були друковані в інших публікаціях. Належить відмітити: вірш НА УЗЛІССЮ ХАТИНА (1926), ст. 56, ALLEGRO PATETICO, поезія в прозі, ст. 57-59, НА СПАСА В РОЗІ. (див.: КМЖ I, 21-27), ст. 349 нст.; рецензія на: "Є Ю. Пеленський: "Богдан Лепкий". Літературний нарис", Львів 1933. *Дажбог,* ч. 6, 1933. Відбитка з *Української Школи,* 1933, ст. 16, рецензент М. Г. (Микола Гнатишак).

294. *Дзвони,* 1934, р. IV: АХ, (уривок з КМЖ I, 45-47) Ст. 3-5.

295. *Дзвони,* 1935, р. V: ПІД РІЗДВО ("Гадко! Куди ти?.." Передрук з *Діла,* ч. 5, 1935), ст. 557.; НЕДОМОВЛЕНІ РЕЧІ: 1. "Хмарки над сонними лугами", 2. "Передзвонили дзвони"...", 3. "Солодкі ягоди малин..", ст. 557-558.

296. *Дзвони,* 1936, р. VI. Рецензія на "Казка мойого життя", П. Ісаїв, ст. 122.

297. *Дзвони,* 1937, р. VII: "Саля" (уривок з КМЖ II, 34-41), ст. 445-449; рецензія на "Три портрети" (Є. Ю. П. 72), Юліян Редько, ст. 412-413.

298. *Дзвони,* 1938, р. VIII: рецензія на: "До Зарваниці", Стр(утинська), ст. 191-2.

299. Трильовський Кирило (редактор) ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ СІЧОВИЙ СЬПІВАНИК. Галицька Накладня Якова Оренштайна в Коломиї, б. д. (1912?): Федір Крегулецький: ГЕЙ ПОЗІР! ("Чи то буря, чи то грім.."), ст. 68; Р. Крег.: ПОКЛИК ("Хоть руки нам скував ланцух.."), ст. 72; Богдан Лепкий: НЕ ХИЛЯЙТЕ В ДІЛ ПРАПОРА! ст. 80-81.

300. Радзикевич і Кисілевський Кость: ПРОМЕНІ. Читанка з україно-

знавства для V і VI кляс. Ню Йорк, 1955. Шкільна Рада при УККА. 231 стор. Богдан Лепкий: ДИВНЕ ДИВО ЧУВ Я НИНІ; вірш, довідка про Богдана Лепкого, ст. 7; НАШІ ГОРИ ("Гей, чудові наші гори..), вірш, ст. 23; СТЕП (уривок з повісти "Мазепа"), ст. 13-15; ПОХІД ІГОРЯ НА ПОЛОВЦІВ. Історичний нарис, ст. 52-54; БІЙ КОЗАЦЬКОГО ЗАПІЛЛЯ (уривок із повісти "Мазепа" --- "З-під Полтави до Бендер"), ст. 79-83.

300а.Кисілевський Кость:"Українська читанка для VI-ґо року. Ню Йорк — Філядельфія, 1958. Видання "Шкільної Ради при УКК Богдан Лепкий: НА СОКІЛЬСЬКІМ, ст. 23-25; ПОХІД ІГОРЯ НА ПОЛОВЦІВ. Тут ілюстрації Якова Гніздовського, ст. 46-48; БІЙ КОЗАЦЬКОГО ЗАПІЛЛЯ З МОСКАЛЯМИ (уривок із повісти "Мазепа"), ст. 59-63; БОГДАН ЛЕПКИЙ ПРО СВОЄ ЖИТТЯ (з портретом) ст. 178-181; І В МЕНЕ БУВ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ (вірш) ст. 192; НЕ ХИЛЯЙТЕ В НИЗ ПРАПОРА (вірш) ст. 202-203.

301. Кисілевський Кость: "СЛОВО РІДНЕ", читанка з українознавства, склав ... Нью-Йорк, 1952, видання "Учительської Громади", 168 стор. 233 х 150 мм. Богдан Лепкий: НА СОКІЛЬСЬКІМ, ст. 8-12; (на стор. 11: ілюстрація "Карпати"; Чорногора); НАШІ ГОРИ ("Гей, чудові наші гори..") ст. 12; КОЛИСАВ МОЮ КОЛИСКУ.. (вірш) ст. 107; І В МЕНЕ БУВ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ (вірш), ст. 158-159; ГУСІЙ (оповід.) ст. 107-109; БОГДАН ЛЕПКИЙ ПРО СВОЄ ЖИТТЯ. Ст. 138-140.

302. Кисілевський Кость; "ХРЕСТОМАТІЯ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ШКІЛ І КУРСІВ УКРАЇНОЗНАВСТВА". Друге видання. Нью-Йорк 1962, Вид. "Шкільна Рада", Український Конґресовий Комітет Америки. 268 + 4 стор., 230 х 153 мм., іл.: Богдан Лепкий: НА СВЯТИЙ ВЕЧІР ("Смеркається..."), ст. 188-189; І В МЕНЕ БУВ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ, ст. 189-190; СОТНИКІВНА. Історична картина (Уривок), ст. 190-196; ст. 196; Довідка про Лепкого; ВЕРТЕП. Уривок з повісти Богдана Лепкого: "Мазепа", ст. 57-63; Тут також: Завдання,

303. Є. Ю. Пеленський: РІДНЕ СЛОВО. Вибір з українського письменства для молоді. Зладив ... Краків, "Українське Видавництво", 1941. 237 + 3 стор. 233 × 150 мм. Богдан Лепкий, Коротка довідка про Поета; МІЙ СПІВ ("Мрії розвіяні..) ст. 194; СВЯТ ВЕЧІР ("Смеркається..") ст. 194-195; ЖУРАВЛІ, ст. 195; НЕ ХИЛЯЙТЕ ВНИЗ ПРАПОРА! ст. 195-196; КВІТ ЩАСТЯ, ст. 196-199.

304. Володимир Державин: АНТОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ. В-во Спілки Української Молоді у Великій Брітанії. Лондон, 1957: МІЙ СПІВ — 170, НЕМОВ ДАЛЕКИЙ, ГАРНИЙ СОН.

305. БЕРЕЖАНСЬКА ЗЕМЛЯ. Історично-мемуарний збірник. Ню Йорк — Париж — Сідней — Торонто, 1970. Тут поміщені такі твори Лепкого: БЕРЕЖАНИ Р. Б. 1887 ("З ратушевого даху...") ст. 316-319; тут подано 5 пояснень до вірша; *Із збірки поезій Богдана Лепкого:* спершу коротка біографічна нотка про Поета і його творчість, ст. 473; З КОЛЯДОЮ ("Смеркається. Ослизлий день...") 473-474; КОЛИСАВ МОЮ КОЛИСКУ... 474; НАПИС НА СТРІЛЕЦЬКИХ ГРОБАХ ("Лежимо у гробах при дорозі") 475; ПЕРЕД БУРЕЮ ("А я кажу вам: день це..."), 475-476; ЖУРАВЛІ 476; І В

МЕНЕ БУВ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ 476-477, Пояснення до цих віршів, узятих із П І.383, 390, 392.

Проза: ШЕВЧЕНКОВЕ СВЯТО В ГІМНАЗІЇ. (З архіву проф. Богдана Лепкого, 478-480). Див.: Ам. ч. 47, 7. III. 1964; ВИСТАВИ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ В БЕРЕЖАНАХ (Вийнятки із спогадів). 480-484; ВІДВІДИНИ В ЖУКОВІ. 485-487, див.: КМЖ III, 172-175.

306. "МАЛИЙ ДЕКЛЯМАТОР". Склав Михайло Таранько. Львів, 1934 Видавництво "Світ Дитин", 16 ст. 16^0: І В МЕНЕ БУВ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ. ст. 29-30; ОТ І СКІНЧИВСЯ РІК ШКІЛЬНИЙ! ст. 31; ПРАЦЮЙ І ЩАДИ! (Деклямація на шкільні свята ощадности), ст. 35-37.

VI. ЛЕПКИЙ: ПРОМОВИ

307. "Промова в 50-річчя смерти Шевченка (на Шевченківському святі в 1911 р. З НТШ, т. 180, ст. 147-149, Торонто 1965. (З архіву Л. Р. Лепкого).

308. "Промова в 121-шу річницю з дня народження Тараса Шевченка". ЗНТШ 180, 1965. ст. 150-152. (З архіву Л. Р. Лепкого).

309. Дві промови, виголошені на Шевченківських концертах. Ам., 23.V.1964, ч. 98.

310. "Промова на концерті в пошану О. Ю.Федьковича" у Львові. Ам-Ншп. ч. 163, 29.8.1964. (Промова дотепер не друкована).

311. "Поклін поетові". Промова в часі концерту в пошану Івана Франка 28. травня 1933 р. у Львові. БУ, т. 30, ст. 196-199. (На початку, перед промовою подана коротка, на третину сторінки, біографічна нотка про Б. Лепкого).

312. "Заповіт". Уривок із промови Богдана Лепкого, виголошеної на Шевченківському святі в Берліні, 12. березня 1920 р.; Ам., 20. VI. 1964, ч. 118. Ам. 8. 3. 1969.

313. Промова, виголошена під час Святого Вечора в таборі полонених у Вецлярі в 1918 р. Ам., 8.І.1962.

314. Промова з нагоди посвячення пам'ятника українцям полоненим царської армії у Вецлярі в 1917 р. Ам., 30.І.1965, ч. 20.

315. Промова з приводу смерти Михайла Грушевського. Ам., 1.XII.1962, ч. 299.

316. Промова на святі Хрещення Руси-України, дня 20. листопада 1938 р. в Кракові. Ам., 16.II.1963. ч. 33.

317. "Велика традиція українського народу не дасть йому загинути". Промова в Сенаті Речіпосполитої Польської в Варшаві. *Новий Час,* 21.III.1939, ч. 63.

318. Вступне слово на вечорі Стефаникових творів у Кракові, 9.II.1937. *Новий час,* Львів, 17.II.1937.

VII. ЛЕПКИЙ ПЕРЕКЛАДАЧ

319. Теодор Шторм: ВІОЛЯ ТРІКОЛЬОР. Переклав Б. Л. Літоп. 1924, Р. І, ст. 62, 78, 94, 110.

320. Оскар Вайлд: САЛОМЕЯ. Переклав Богдан Лепкий. Редакція перекладу і вступна стаття Ігоря Костецького. Видання "На горі", серія "Світовий театр". Новий Ульм 1957. 56 ст., іл. 210 X 148 мм. Ст. 5-28: Ігор Костецький: "Сценічне життя "Саломеї". Про перше видання див.: Є. Ю. П. 105. (Див. бібліогр. ч. 6.)

Про переклади Б. Лепкого на польську мову див.: Є. Ю. П. 51, 79, 80, 81, 82, 139.

321. В книзі: Повне видання творів Тараса Шевченка. Видавництво Миколи Денисюка; Чікаго 1963. Том XII. Поезія Шевченка чужими мовами за редакцією й із статтями Богдана Кравцева. Тут поміщено тільки дві поезії в перекладі Богдана Лепкого: ГОГОЛЮ (DO HOHOLA), ст. 237; МЕНІ ОДНАКОВО (WSZYSTKO MI JEDNO...) 243.

322. В книзі: Taras Szewczenko: WYBÓR POEZJI. Opracował Marian Jakóbiec. Wrocław — Warszawa — Kraków — Gdańsk. 1974. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich; Wydawnictwo; Biblioteka Narodowa. Nr. 178, Seria II, 352 str. 160 x 120: str. III — CXXX: Wstęp — Marian Jakóbiec; str. CXXXI-CXXXIV: Bibliografia. DUMKA ("Ach, na co mi kare oczy?"), str. 12; TOPOLA 44-51; DO M. MARKIEWICZA 54-5; SEN (Komedia) 94-113; NAJEMNICA (Przełożył B. Łepki i L. Sowiński) 144-162; MIJAJĄ DNI, MIJAJĄ NOCE.. 181-182; WSZYSTKO MI JEDNO, CZY JA BĘDĘ... 191; DO M. KOSTOMAROWA 195-196; W NIEWOLI CIĘŻKO... 197; CHUSTECZKA 221-223; NI SZEROKIEJ TEJ DOLINY 260-261; JUZ POWROTNE MOJE DROGI.. 271-272; MINĘŁA MŁODOŚĆ.. OD NADZIEI. 327-28; GDYBY Z KIM BYŁO SIĄŚĆ DO STOŁU... 330.

323. Bohdan Łepki: W KASYNIE. *Gazeta Powszechna,* Kraków, 2.III.1910.

VIIa. ПЕРЕКЛАДИ ТВОРІВ ЛЕПКОГО НА ІНШІ МОВИ

а) *На польську мову* перекладали твори Б. Лепкого Владислав Оркан, Л. Ґвіждж, Н. Нєментовський, Л. Наворський, Сидір Твердохліб, Марія Бєньковська (див.: Є. Ю. П. 51; також: П. I, 377, II, 481, 484).

323. Bohdan Łepki: SLOWO O PULKU IGORA. Przegląd Krajowy, Pismo polityczno-społeczne, ekonomiczne i literackie. Kijów, 31. VII. 1909. Rok I. Nr. 4, 5, 6, 7 ss.

б. *Говір бачванських українців у Югославії*

324. ДЗИЯКОВА ПРИПОВЕТКА ("Оповідання дяка"). З українского потолковал -ак (Михайло Фирак). "Руски Календар на южнославяньских Русинох" (РКЮР) на прости рок 1926. Зложел у мену Руского Народного Просвитного Дружтва Дюра Биндас. Видатель и властитель: Руске Народне Просвитне Дружтво, Руски Керестур. Сремски Карловци 1925. Стор. 97-102.

325. ЦОМПЛЇ ("Скапи") З українского преложел Мих. Ф-ак (Фирак). РКЮР 1927. Нови Сад 1926. Стор. 106-110.

в. *На хорватську мову переклав В. Войтановський (*V. Vojtanowski): (*Подаю на основі записок Лева Р. Лепкого).*

326. GUŠČAR ("Гусій"). Omladina, god VIII, Broj 2, Zagreb, 10 Listopada 1924.

327. NASTJA. ("Настя"). Vijenac, knjiga 3; Zagreb, 16. Svibnja 1924, p. 312.

328. STARAC ("Дідусь"). Vijenac, knjiga III/3, 1. Vejlace; Zagreb 1924, p. 77.

329. POKOJNIK ("Небіщик"). Vijenac, knjiga II, c. 8-9, Zagreb, 20 Listopada 1923. p. 244.

330. CVIJET SRČCE ("Цвіт щастя"). Vijenac, kn. III, Zagreb 1. sijecnja 1924, p. 12.

331. LEDNICE ("Скапи"). Novi Ilustrovani Domasnji Svijet, Zagreb, 1. Prosinec 1923, Broj 23.

332. "ALLEGRO PATETICO". Preveo V. Vojtanowski. "Večer", Zagreb, 29. svibnja 1925.

333. SELJAKINJA "Село"Preveo M. Firak.*Seljacke Novine.*Zagreb, 23.XI.1923.

334. POTPISAO SE. "Підписався" Preveo M. Firak.*Danica,* Zagreb 1923.

335. ГОСТИ. ("Гість"— сербською мовою). *Политика,* Београд, 4.XII,1920.

г). *Про переклади на сербохорватську мову,* див.: Є. Ю. П, 54.

г). *На чеську мову перекладали* з Лепкого Ружена Єсенська, Гурбан і ін. в журналах *Narodny Listý* Slovenský Přehled, Rude Květý, Lidove Novinýý (Див.: П. I, 377, П II, 484).

336. STARČEK ("Дідусь"). Lidove Novinýý, Listopad; Ružemberok, 190. s. c. 59.

337. KVĚT ŠTĚSTI. Přeložil Josef Tichý. *Venkov,* č. 33, Praha, 8.I. 1923.

338. NEPLATNÁ PATKA. Přel. Vaclav Burian. *Listy,* Praha, 3.XI.1911.

339. LIRIČNI INTERMEZZO."Ліричне інтермеццо" Prev. Zora Hegedüs, 1923

340. LEDOVE KVĚTY ("Скажи") Přelož. František Homolka. Praha, 1923.

д. *Переклади на англійську мову*

341. Wolodymyr Semenyna: THE CRANES. *Svoboda,* Ukrainian Weekly, Dec. 1, 1927. ("Журавлі")

342. THE CRANES, Trsl. by Arthur P. Coleman. *"Brief Survey of Ukrainian Literature,"* by Arthur Prudden Coleman. New York 1936, "Ukrainian University Society", p. 23.

343. A PEACEFUL DEATH. Short Story. Translated by Stephen Shumeyko, *Svoboda,* Ukrainian Weekly, Jersey City, N. J., 15, 1938.

344. THE OLD MAN. Short Story, trsl. by Stephen Shumeyko. *Svoboda,* Ukrainian Weekly, 7-23-1939. ("Дідусь")

345. THE FLOWER OF FORTUNE. ("Цвіт щастя") Short Story, trsl. by Stephen Shumeyko, *Svoboda,* Ukrainian Weekly.

346. VISITS FROM THE DEATH:READY TO GO.("Небіщик") Short stories trsl. by J. A. Ukrainian Life, April and June, 1941.

347. THE CHRISTMAS CANDLE. (No name of the translator) Ukrainian Digest, Published by the Ukrainian National Youth Federation, Box 3093, Winnipeg, Man. January, 1953. p. 4-7. (P. 4: Illustration to the story)

е. *Переклад на португальську мову*

348. Boghdan Lepky: O VELHINO. A Canoa no Mar. Contos Ucranianos. Traducao Vira Selanski. Colaboracao: Anna Maria Muricy, Helena E. Fernandes. Companhia Brasilerra de Artes Graficas. Rio de Janeiro, GP — 1972. h. 11-16.

є. *Переклади на німецьку мову*

349. AN DER SCHWELLE DES NEUEN JAHRES.*Ukrainische Nachrichten,* ten, Wien, 7.I.1915.

350. DIE GLOCKEN. *Ukrainische Nachrichten,* Wien, 18.IX.1915. Übersetzt von Omeljan Batschynsky.

351. NASTJA. Übersetzt von Anna Scharlotte Wutzky (A. S. W.). *Illustrierte Familienzeitung* (Beilage zur Berliner Volkszeitung), Berlin, 1921.

352. DER BESUCH. ("Гостина"). — A. S. W. *Deutsche Allgemeine Zeitung,* 17-18. IX. 1920.

353. DER UNGLÜCKLICHE FÜNFER ("Нездала п'ятка") — A. S. W. *Vossiche Zeitung,* 1919.

354. DIE UNGÜLTIGEN FÜNFER — A. S. W.

355. WIE DIE TOTEN ERSCHEINEN ("Небіщик") Leipziger Tageblatt, 1921. *Die Post,* Berlin, 11.IX.1929. (WIE DIE TOTEN- KOMMEN).

356. MATTHIAS ZAPUN. — A. S. W. *Deutsche Allgemeine Zeitung,* 1921. ("Матвій Цапун").

357. AM ABEND ("Вечором") — A. S. W. *Deutsche Tageszeitung.* 1921.

358. FESSTAG IM RIH ("Гостина в Розі") — A. S. W. *Deutsche Tageszeitung,* 1921.

359. HIER WERDEN DIE SÄRGE VERKAUFT. ("Тут продають трумна") -- A. S. W. *Der Tag.* 1921

360. VOR DER KIRCHE. ("Перед церквою") -- A. S. W. *Deutsche Tageszeitung,* 1921.

361. AM WEIHER ("Над ставом") — A. S. W. *Weltspiegel. Beilage zur Berliner Tagesblatt,* 1921: *Ostrauer Zeitung,* 1921.

362. DER ERSTE STERN. ("Перша зірка") -- A. S. W. *Deutsche Tageszeitung,* 1921.

363. AM MEER. ("Над морем") — A. S. W. *Die Post* Berlin, 1923.

364. EIN SELTSAMER BRIEF. ("Також лист") NACHT IM OSTEN. Übersetzt von Uta Ulmer (U.U) *Krakauer Zeitung,* Krakau, 19.XII. 1940.

365. DÄMMERSTUNDE. ("Ніч кінчиться") — U. U. *Krakauer Zeitung,* 29.XII.1940.

366, WAS IWAN SEINER FRAU BRACHTE. — U. U. ("Приніс") *Krakauer Zeitung,* 31.XII.1940.

367. GROSSVÄTERCHEN SKRYHOTA. — U. U. *Donau Zeitung,* 1942. ("Дідусь") Збірка WANDERER ("Подорожній"), ES FASST MICH OFT NACH DIR EIN SEHNEN ("Часом я тужу за тобою"), ABEND ZU HAUSE ("Вечором"), ALLESEELEN ("В задушні дні") DIE NACHT ENTEILT ("Ніч минає") — Ubersetzt vo Ostap Hrycaj; *Anthologie ukrainischer Dichtung.*

370. ALLEGRO PATETICO, Übersetzt von Maria Mırtschuk. "Die SCHOLLE", *Ukrainische Novellen.* Hrsgb. Otto Harassowitz. Leipzig, 1942.

371. DIE VERLASSENE STADT ("Allegro patetico"). Übersetzt von Maria Mırtschuk. *Im Ausland,* Augsburg — Hochfeld, 12.VI.1948.

372. DER GROSSVATER. ("Дідусь"). Überstzt von K. (Hans Koch). *Krakauer Zeitung,* 22.VIII.1943.

373. DIE BLUME DES GLÜCKES. ("Цвіт щастя") Übersetzt von Gustaw Andraschko. *Krakauer Zeitung,* 25.VIII. 1943.

374. Збірка: "Die ukrainısche Lyrik", 1840-1940. Ausgewählt und übertragen von Hans Koch. Franz Steiner Verlag GMBH, Wiesbaden 1955. xvi, 116 Seiten, 238 X 170 mm:

HERBSTNACHT ("Листками вітер котить"), S. 45; DER WANDERER ("Гість". Малюнок), S. 45; ABEND IN DER STUBE ("Гостина", — Глибоким, тихим сном..) S. 45: HEILIGER ABEND ("Різдвяний вечір", в: "Поезиє, розрадо одинока") S. 46; DIE KRANICHE ("Журавлі"), S. 46.

VIII. РІЗНЕ

375. U. E. Struckmann: "Kolleg bei Bohdan Lepki." Der Dichter über die ukrainische Literatur. KrZ, 1941, Pfingsten. 6 pp. До статті доданий фотостат вірша "Неси в душі свою найкращу думу..." і німецький переклад А. Х. Вуцки; (A. Ch. Wutzky) Man trägt sein schönstes Denken in der Seele...."

375a. KALNYSCHEWSKYJ. Historisches Bild von Bohdan Lepkyj; Musik-Illustration von Tschabaniuk. Ausgeführt von Lysenko — Verein in Wetzlar am Samstag, 13. Juli 1918. (Це заголовок інсценізаційної штуки, відіграної в таборі полонених)

376. Poltawa — ein historischer Wendepunkt. Die Niederlage Karls XII. gegen Peter den Grossen in einem zeitgenossischen Bericht. KrZ, 24.9. 1941.

377. Titelblatt der Flugschrift von der Schlacht bei Poltawa: "Vollständige Nachricht von dem siegreichen Treffen Ihro Gross-Tzaarischen Majestät gegen die Königliche Schwedische Armee zwischen Poltawa und Potruka. Den 29. Junii ft. v. Anno 1709 Erstlich gedruckt in Dresden bey Johann Riedelm Hoff-Buch-druckern."

378. Dr. Joan Esik: "Slovo o Polku Igora" — Hrvatsko-serpski i slovenacki prijevodi. Sarajevo 1930. Рец.: В. В-вий; ЛНВ 1930, кн. XII, ст. 1126-1127.) (Єсік признає, що товчком до його скромної праці про "Слово о полку" були виклади проф. Лепкого в Кракові про стару українську поему.)

378a. КОРОТКИЙ ПІДРУЧНИК ДО НАУКИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ. Склав Л. Н. Вецляр 1917. З друкарні Шарфого у Вецлярі. 32 стор. 180 × 120 мм.

378б. Н. М. Німецько-український словар. 1918. Коломия, Галицька Накладня; Київ, Т-ство "Друкарь". DEUTSCH-UKRAJINISCHES WÖRTERBUCH. 1918. Kolomea, Halytzka Nakladnia; Kyjiw, Verlagsverein "Druckar". XII+13-376 стор. 125 × 18 мм. (Ст. IV-VI: Передмова німецькою мовою; VII-IX: Передмова укр. мовою; X-XI: Німецька азбука.)

IX. СЦЕНІЧНІ ПЕРЕРІБКИ ПРОЗОВИХ ТВОРІВ БОГДАНА ЛЕПКОГО

379. МОТРЯ. На основі одноіменної повісти заінсценізував Григор Лужницький. Львів 1932, накладом Миколи Матвійчука. 46 стор. (Задум інсценізування цієї драми належить М. Лісевичеві. На сцені виставлено драму в театрі ім. Тобілевича в 1932 р.).

380. БАТУРИН. На основі одноіменної повісти Б. Лепкого зінсенізував Григор Лужницький. Львів 1933, накладом Миколи Матвійчука. 50 стор. На сцені виставив драму театр "Заграва" в Тернополі. Див.: "Батурин", історична трагедія за Богданом Лепким у театральному репертуарі Володимира Блавацького в *Око світу* "The Eye of the World", Ukrainian Magazine, Montreal. July 31, 1950. Р. I, ч. I. Монтреаль, липень 1950, стор. 19: три сцени з "Батурина". Рецензії: "Драма "Батурин" на сцені театру "Заграва" Лужницького. *Новий Час,* ч. 196, 4. IX. 1933; Никифор Гірняк: "Гостина українського молодого театру "Заграва" в Тернополі. *Новий Час,* Львів, ч. 285, 25. XII. 1933.

381. Володимир Мартиневич ДОСИДЖУВАЛА ПОСАГУ. Комедія на

три дії. Львів — Тернопіль — Ню Йорк 1927. Видавництво "Подільська Театральна Бібліотека" в Тернополі. 32 стор. Друге справлене і поширене видання.(Сюжет узятий із оповідання Б. Лепкого: "ДОНЬКА І МАТИ". АБО НЕ ПРОТИВСЯ НАУЦІ. Є. Ю. П. 17.)

X. МУЗИЧНІ КОМПОЗИЦІЇ ДО СЛІВ БОГДАНА ЛЕПКОГО.

Доповнення до бібліографії Є. Ю. Пеленського, стор. 47 та З. Кузелі. Зіркою відмічено неповні бібліографічні назви, взяті з книгарських каталогів або з записок Р. Л. Лепкого.

382. Барвінський Василь: 1. "Вечером у хаті"; 2. "Глибоким, тихим вснуло сном..."; 3. "У лісі". "Музика до слів Богдана Лепкого. Сольо-співи в супроводі фортепяна, зшиток 1-ий. Впорядкував Євген Турула. Київ—Ляйпціґ. Українська Накладня. Коломия, Вінніпеґ. б. д.

383. Бобикевич Остап: I. "Вечером у хаті", 2. "Зимою", 3. "Цвітуть квітки". *

384. Балтарович Володимир: "Червоний кінь". *

385. Гайворонський Михайло: "Отсе тая червона калина.." К ЧК 1925, ст. 143-144.

386. Кошиць Олександер: "Журавлі". *Пісні України,* Die Lider der Ukraine. Ukrajinske pisne. На німецьку мову переклав д-р Остап Грицай. Чеськими літерами написала п. М. Дармограй. Київ Т-во "Вернигора", 1920. 432 × 266, стор. 18.

387. Колесса Микола: "Журавлі", муж. хор. Великий співаник "Червоної Калини". Львів 1937, Видавнича Кооператива "Червона Калина", ч. пісні 24.

388. Колесса Філярет: "Журавлі" -- муж. хор; "Тим, що упали" — муж. хор. *

389. Кудрик Борис: "Часом я тужу за тобою.." *

390, 91. Лепкий Лев: "Журавлі", друковано в: *"Червона Калина",* Відень 1914; *"Вісник СВУ",* Відень 1915, ч. 19-20, ст. *Сурма,* Львів 1922, ст. 31; *"Звуки України".* Шістсот українських пісень; зладив і видав Дмитро Андрейко. Ню Йорк, 1923.

392. Нижанківський Нестор: "Був май на небі", композиція для чоловічого хору і сопранове сольо в супроводі фортепіяна та скрипки. (Цей твір виконала львівська "Сурма" 15. II. 1933 з нагоди 60-ліття народження поета. Ігор Соневицький: "Композиторська спадщина Нестора Нижанківського". *Богословія,* ч. 45. Рим 1974, ст. 17.)

393. Нижанківський Нестор: "Снишся мені так живо, ясно", (мабуть перетранспонована до тонації Ф-моль) сольоспів для тенора з фортепіяном. Там таки, ст. 9).

394. Ревуцький Лев: "Чуєш, брате мій". Українська народна пісня (!) в обробці для голосу і фортепіяно. "Державне видавництво образотворчої, мистецької і музичної літератури. Київ, 1958, ст. 6.

395. Рудницький Антін: "Осінь", 1915.

396. Денис Січинський: "Фіналє". Музика до слів Б. Лепкого, сольоспів у супроводі фортепіяну.

397. Євген Турила: "Видиш, брате мій.." -- муж. хор; "Тим, що упали" — муж. хор.*

398. Безкоровайний Василь: "Де ж ти, листочку"... сольоспів із фортепіяном;

"На склоні гір"... сольоспів з фортепіяном;

"Рожевий квіт"... сольоспів із фортепіяном;

"Снишся мені".. сольоспів із фортепіяном;

"Не хиляйте вниз прапора"... мужеський хор;

"На небі сонце гасне", мішаний хор. (Виписано з каталогу книгарні НТШ у Львові, 1931)

XI ЛІТЕРАТУРА ПРО БОГДАНА ЛЕПКОГО

399. Безушко Володимир: ДО ВЗАЄМИН БОГДАНА ЛЕПКОГО З ОЛЬГОЮ КОБИЛЯНСЬКОЮ. *Життя і Школа,* ч. 1-2, січень-лютий 1964. *

400. Безушко Володимир: БОГДАН ЛЕПКИЙ. Популярна бібліотека "Америки", ч. 5. Філядельфія, Па, 1952, 16 стор. Рецензія Ярослава Рудницького: Ам. 1952, ч. 7.

401. Леонід Білецький: ПОЕТ ТУГИ І СМУТКУ. Передмова до повісти Б. Лепкого: ПІД ТИХИЙ ВЕЧІР. Вінніпеґ, Ман. Накл. вид. С-ки "Тризуб", 1953, ст. 5-18.

402. Блавацький Володимир: ІЗ ТЕАТРАЛЬНИХ СПОМИНІВ. *Київ,* Філядельфія, Па., 1953, ч. I, стор. 29-30. (Про виставу "Батурина" в театрі "Заграва").

403. Бучинський Дмитро: БОГОРОДИЧНИЙ КУЛЬТ В УКРАЇНСЬКОМУ ПИСЬМЕНСТВІ.*Наукові Записки* Українського Вільного Університету, Мюнхен, 1967-1968, ч. 9-10; Б. Лепкий як звеличник Богоматері, стор. 38.

404. Верба Антін: ДРУЖБА ВЛАДИСЛАВА ОРКАНА З БОГДАНОМ ЛЕПКИМ. *Наша Культура,* Варшава, вересень 1960, ч. 9, стор. 11-12.

405. Верба Антін: СИН УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ. (До 70-річчя з дня народження Ярослава Івашкевича. Тут згадка про Богдана Лепкого популяризатора української літератури в Польщі).

406. Вервес Г.: ВЛАДИСЛАВ ОРКАН І УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА. Київ 1962, АН УРСР у Києві.

407. Верниволя Василь: СОЮЗ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ. 1914-1934. Тут згадка про працю Б. Лепкого в Союзі Визволення України. *Життя і Знання,* 1934, VII, 274-275.

408. Горняткевич Дам'ян: В ДЕСЯТИЛІТТЯ СМЕРТИ БОГДАНА ЛЕПКОГО. *Наша Мета,* Торонто, 1952, чч. 20 і 21; Резюме доповіді: *Бюлетень К НТШ,* ч. 1(3), Торонто 1952, стор. 52.

409. Грицай Остап: БОГДАНОВІ ЛЕПКОМУ В 60-ЛІТТЯ НАРОДИН, 1872-1932. Своб., 13. XII. 1932.

410. Грицай Остап: БОГДАН ЛЕПКИЙ ЯК ОПОВІДАЧ. Своб., 29 XII 1932.

411. Ґеник-Березовський Юліян: БОГДАН ЛЕПКИЙ -- ПРОФЕСОР УНІВЕРСИТЕТУ. Резюме доповідей К НТШ, Торонто, 15 грудня 1951, стор. 50-51. Також у: *Слово пламенем взялось.* БУ ч. 30, стор. 154-160.

412. Ґеник-Березовський Юліян: СЛОВО НА МОГИЛІ БОГДАНА

ЛЕПКОГО, виголошене в Кракові, 23 липня 1941 р. *Слово пламенем взялось,* БУ, 30, стор. 205-208.

413. Giergielewicz Mieczyslaw BOHDAN ŁEPKI WŚRÓD POLAKÓW. Wiadomości. Tygodnik, Nr. 1049, Londyn, 8 maja 1966. folio, str. 2-3)

414. Дорошенко Володимир: БОГДАН ЛЕПКИЙ. (З нагоди 60-ліття, портрет) *Життя і Знання,* Львів 1932, т. V, ст. 433-435.

415. Драган Антін: "СВОБОДА" В МИНУЛОМУ І СУЧАСНОМУ. КУНС 1953, ст. 33: про працю Б. Лепкого в "Свободі". Також на стор. 77: чотири рядки вірша: "Шалійте, казіться, муруйте тюрми.."

416. Зеров Микола:МАРКО ЧЕРЕМШИНА І ГАЛИЦЬКА ПРОЗА. "До джерел", Краків — Львів 1943; про Б. Лепкоґо на стор. 193-194.

417. Коваль Федір: БОГДАН ЛЕПКИЙ ПІД ОБСТРІЛОМ. *Укр. Думка,* Лондон, 20. XII. 1962. ("Вервес у Києві, Верба в Варшаві про Б. Лепкого).

418. Коковський Франц: ЖУКІВ. *Наша Батьківщина,* Львів 1938, стор. 201-203.

419. Копач Олександра: БОГДАН ЛЕПКИЙ — ВЕЛИКИЙ ГУМАНІСТ. ГУ-ЛіМ, Торонто, березень 1973, ч. 3 (236), підвал, ст. І, 2, 3.

420. -- ПЕРЛОВІ ЗВУКИ. "Слово пламенем взялось", НТШ Б-ка Укр., ч. 30. Торонто 1972, ст. 140-142. (В мешкані Богдана Лепкого, м. і., Ю. Ґеник-Березовський рецитує твори Поета).

421. Коренець Д.: ЩЕ ПРО ТИХ, ЩО ВІДІЙШЛИ. КрВ, 17. II. 1943.

422. Кузеля Зенон: ДО ҐЕНЕЗИ ПІЄТИЗМУ БОГДАНА ЛЕПКОГО ДО МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА. *Шашк.,* 1964, ч. ст. 69-70. (див.: ЗЛ-ЗК 13-14).

423. Кравців Богдан: БОГДАН ЛЕПКИЙ — ПОЕТ ГАЛИЦЬКОГО ПОДІЛЛЯ. КУНС 1962, ст. 151-154; Своб. чч. 206, 207, 8 і 9 листопада 1972.

424. Кузик Кость: БОГДАН ЛЕПКИЙ І МУЗИКА. КрВ, листопад 1941, чч. 261, 263, 264, 265, 266, 268, 271, 272. (Є. Ю. П. ст. 76)

425. Купчинський Роман: ВІЙНА В ПОЕЗІЇ БОГДАНА ЛЕПКОГО. *Бюлетень К НТШ,* Торонто, 15. XII. 1951. ч. І; Авторове резюме на стор. 52-53.

426. Лев Василь: БОГДАН ЛЕПКИЙ. Ам, ч. 139, 26 липня 1961.

427. — ТВОРЧИЙ ШЛЯХ БОГДАНА ЛЕПКОГО. КПров.1962, стор. 65-75.

428. — ШЕВЧЕНКОВІ ТВОРИ В РЕДАКЦІЇ БОГДАНА ЛЕПКОГО. ЗНТШ, 1962, т. 176, стор. 209-222.

429. -- БОГДАН ЛЕПКИЙ. У 25-ліття його смерти. *Шлях,* ч. 31, Філядельфія, Па., 31 липня 1966.

430. — БОГДАН ЛЕПКИЙ. У 25-ті роковини його смерти. Ам, чч. 172 і 173, 9 і 10 жовтня 1966.

431. Левадний Іван: АВТОР ЕПОПЕЇ ПРО ГЕТЬМАНА МАЗЕПУ. *Гомін України,* Торонто, 23 і 30 вересня 1961, чч. 39 (645) і 40 (646).

432. Ленцик Василь: ЛИСТ БОГДАНА ЛЕПКОГО ДО РЕДАКТОРА "СВОБОДИ" В. ЛОТОЦЬКОГО. Альманах — КУНС 1974, ст. 58-59.

433. Лепкий Лев: З МОЛОДИХ ЛІТ БОГДАНА ЛЕПКОГО. (Уривки із спогадів). *Бюлетень* К НТШ, Торонто 1952, ч.1 (3), ст. 51. (Примітка редакції: "Ці реляції з життя письменника Богдана Лепкого, подані в прозовій формі, не зображують так досадно дійсности, як робить це мистецьке охоплення Лева Лепкого, друковане в "Нашій Меті" з 1952 р., чч. 10, 11, 12, 13, 14. Зміст зладила Ст. Жмуркевичева).

434. — ДЕЩО ПРО МОЛОДІСТЬ БОГДАНА ЛЕПКОГО. Уривки із спогадів. *Наша Мета,* Торонто 1952. Це таке саме, що в: "На маргінесі "Казки мойого життя". КМЖ III, 181-220; Ам. 2-4 листопада 1974, чч. 175, 176, 177.

435. Лепкий Лев Ростислав: ПРИЧИНКИ ДО ГЕНЕЗИ ТРИЛОГІЇ "МАЗЕПА". *Овид,* Чікаґо 1961, ч. І (12), ст. 24-28. Тут видруковано теж уривок із спогадів Б. Лепкого про табір у Вецлярі.

436. — ПРАВДА ПРО "ЖУРАВЛІВ". Своб., 1. XI. 1963, ч. 209, ст. 2.

437. — ПОЯСНЕННЯ ДО ВІРША БОГДАНА ЛЕПКОГО "ЖУРАВЛІ". Ам., 22. IV. 1967, ч. 75.

438. Лужницький Григор: ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРЕКЛАДИ ЛІРИЧНИХ ПОЕЗІЙ. Ам-Ншп, 2. IX. 1961, ч. 167. Є. Ю. П. 66.

439. Лукіянович Денис: КНИЖКА ПРО ЛЕПКОГО. КрВ, ч. 87, 29. квітня 1943. (Про збірник *БЛ 1943;* трохи однобічно, слушна критика статті м. Голубця)

440. Луців Лука: "Думки про сучасну українську літературу"; "Вадим" Б. Лепкого. ЛНВ, Львів — Тернопіль 1931, т. CV лютий, ст. 533-537

441. Луців Лука: ЛІТЕРАТУРА В ПЕРШИХ РІЧНИКАХ СВОБОДИ. К УНС 1953, стор. 11-120; (стор. 120: "Там видруковано "Нездалу п'ятку" і "Над ставом" Б. Л-го"), які передрукувано з *Діла.*

442. — БОГДАН ЛЕПКИЙ ЯК ІСТОРИК ЛІТЕРАТУРИ. КрВ, 22 липня 1943, ч. 157. (В другі роковини смерти письменника)

443. — БОГДАН ЛЕПКИЙ ЯК ІСТОРИК ЛІТЕРАТУРИ. КрВ, 11 грудня 1943, ч. 279.

444. — БОГДАН ЛЕПКИЙ — СПІВРОБІТНИК ВИДАНЬ УН-СОЮЗУ. "Українська заморська твердиня", Ювілейний альманах у 75-річчя УНС, 1894-1969. Джерзі Сити, Н. Дж., ст. 264-275.

445. Луцький Остап: БОГДАН ЛЕПКИЙ У КРАКОВІ. *Українське Життя,* Шікаґо, 14 і 21 вересня 1957, чч. 26, 27. Див.: ЗЛ, ст. 102-107.

446. Марунчак Михайло Г.: ЛЕПКИЙ — ШАШКЕВИЧЕВІ. *Шашк.,* Вінніпеґ, Ман., листопад 1964, ч. 3, р. II, ст. 65-67.

447. Михайло В.: БОГДАН ЛЕПКИЙ ПО ЧЕСЬКИ. (Стаття про переклад "Мотрі" на чеську мову) Своб., 11 травня 1933. Див.: Є. Ю. П. 51.

448. Малицька Константина: ІЗ НАШИХ ЛІТНИЩ. ЧЕРЧЕ. *Нова Хата,* ч. 9, Львів, 1 травня 1936. (Тут згадка про побут Лепких у Черчі — живці).

449. Манацький Євстахій: СЕЛА БІЩЕ І ПОРУЧИН НА БЕРЕЖАНЩИНІ. *Бережанська Земля,* Український Архів НТШ, т. XIX, стор. 535-547. (Автор розказує переважно про село, економічні відносини, селян і свою родину, також про о. Сильвестра Лепкого і його родину).

450. Маринович Роман: БОГДАН ЛЕПКИЙ. У п'яті роковини смерти. *Семінарійні Вісті,* Р. І, ч. 11-12, червень — липень 1946, стор. 3-5. Гр.-кат. Духовна Семінарія, Замок Гіршберґ б. Вайльгайму, в Баварії. (Schloss Hirschberg bei Weilheim, Garmisch-Partenkirchen, Bayern)

451. Млиновецький Роман: ГЕТЬМАН МАЗЕПА В СВІТЛІ ФАКТІВ І ДЗЕРКАЛІ ІСТОРІЇ. [Дітройт, 1959] На правах рукопису. Друге доповнене видання в двох книгах. Про "Трилогію" — стор. 62-67.

452. Мудрий Василь: ПАМ'ЯТІ БОГДАНА ЛЕПКОГО. З нагоди 20-ліття смерти (1941-1961), Своб., ч. 136, 21 липня 1961.

453. — ЮВІЛЕЙ БОГДАНА ЛЕПКОГО. *Дзвони,* червень 1932; *Хроніка,* 745-746. (Про ювілей Богдана Лепкого в Кракові, 20 листопада 1931, на якому промовляв Василь Мудрий. Тут теж признання за співпрацю Поета в *Дзвонах).*

454. Остап'юк Богдан: БОГДАН ЛЕПКИЙ В ТЕРНОПОЛІ. *Новий Шлях,* ч. 40, Вінніпеґ, Ман., 1 жовтня 1966, стор. 10.

455. — ДО 25-ЛІТТЯ СМЕРТИ БОГДАНА ЛЕПКОГО. Своб., ч. 133, (Л і М) 21. липня 1966.

456. Остап'юк: МОЇ НЕЗАБУТНІ ЗУСТРІЧІ З БОГДАНОМ ЛЕПКИМ. *Календар Нового Шляху,* Вінніпеґ, Ман. 1973, стор. 151-156.

457. Остап'юк: ЧАР РІЗДВА В ВІРШАХ БОГДАНА ЛЕПКОГО. Своб., 12. І. 1968, ч. 7.

458. Огієнко Іван: ВОЛОШКИ В ЖИТІ. Про мову Б. Лепкого в збірці "Чорна Індія Молодої Музи" та про "До Зарваниці". *Рідна Мова.* Варшава (Жовква) 1939, VII 283-286 і 338.

459. — СПОЛУЧЕННЯ ПІДРЯДНОГО РЕЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКОВОГО З ГОЛОВНИМ. (котрий, який, що). Про мову Лепкого. *Рідна Мова.* Варшава (Жовква) 1935, р. II, 9 (21), ст. 369-376, і 10 (22), ст. 417-26.

460. Пацлавський Віктор: БОГДАН ЛЕПКИЙ. (Із статті спогадів: "Наші професори". *Бережанська Земля,* стор. 329-330).

461. Євген Юлій Пеленський: СТАРІ ПОЕТИ НОВОЇ ДОБИ. (Про повість Б. Лепкого "Мазепа"). ЛНВ 1929, кн. 6, стор. 515-519.

462. — ЛЕПКИЙ ПРО ШЕВЧЕНКА. КрВ, 1942, ч. 48.

463. — БОГДАН ЛЕПКИЙ, 1872 — 1941. Творчий шлях, бібліографія творів. Друге видання, Краків — Львів, 1943, 55 стор. портр.

464. Ратич Василь: СФЕРИ ТВОРЧОСТИ БОГДАНА ЛЕПКОГО. (див. Є. Ю. П. ст. 75; *Життя і Школа,* Стейт Каледж, Па., травень-червень 1969, ч. 3 (123), ст. 1-15.

465. Славутич Яр: ПОЕЗІЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО. (Напередодні з дня народження поета) К НТШ, 36, XII стор. 100-108. Резюме у книжці: "Світовий Конгрес Української Науки", Ню Йорк 1967, ст. 38-40.

466. Сивіцький Микола: АНТИВОЄННІ ПОЕЗІЇ БОГДАНА ЛЕПКОГО. УК 1969, стор. 261-262. (Тут згадка про поезії: "Буря", "Вдови", "Ноктурн"; див. П І, 393)

467. С. М.: ВЕЧІР У ПОШАНУ БОГДАНА ЛЕПКОГО. Своб. ч. 25, 8 лютого 1973.

468. Смаль-Стоцький Роман: ШІСТДЕСЯТИЛІТТЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО. *Тризуб,* Париж 1932, стор. 52, 61, 62, 63, 64, 65, 66.

469. Смик Роман: ФУНДАЦІЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО В 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ. *Гомін України,* Л і М, ч. 12 (233), Торонто, грудень 1972. Див. також: "В соті роковини від дня народження Богдана Лепкого 1872-1972; Фундація Богдана Лепкого при Науковому Товаристві ім. Щевченка... *Шашкевичіяна,* 1972, ч. 17-18, ст. 376-8.

470. Фостун Святомир: БОГДАН ЛЕПКИЙ, 1872-1972. *Укр. Думка,* Лондон, 14. XII. 1972, ч. 51 (1340).

471. Франко Іван (Vivus): З ПОЛЯ НАШОЇ ПОЕЗІЇ. (Про переклад Б. Лепким "Слова о полку Ігоревім" на польську мову). ЛНВ; березень 1906, р. IX, т. XXXIII, кн. III, ст. 588-594: B. Łepkyj, "Słowo o pułku Igora"; przełożył Bohdan Łepki. Kraków. Nakładem autora, 1905.

472. Шагай Петро: ГОСТИНА ПРОФ. БОГДАНА ЛЕПКОГО В ЖУКОВІ 1938 РОКУ. БЗ, 585-586.

473. Шах Степан: БОГДАН ЛЕПКИЙ І МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ. (Уривок із праці "У 150-ліття уродин о. Маркіяна Шашкевича. Рік ювілеїв 1961. В-во "Християнський Голос", Мюнхен 1961). *Шашкевичіяна,* листопад 1964, р. II, ч. 3. ст. 67-68.

474. Яремчишин Наталія: СПОГАД ПРО АВТОРА ТРИЛОГІЇ "МАЗЕПА". (У 25-ліття смерти) *Новий Шлях,* II секція, ч. 30-31, Вінніпеґ, Ман., 23. липня 1966.

475. Ярославська Дарія: НЕЗДІЙСНЕНЕ БАЖАННЯ. (У 20-ту річницю смерти Богдана Лепкого) *Наше Життя,* Філядельфія, Па., вересень 1962, стор. 10-11.

476. (б, а.) ВТРАТИ. Посмертна згадка про Богдана Лепкого. *Сьогочасне і Минуле,* Р. III, Мюнхен -- Ню Йорк, 1948, стор. 48.

477. (б, а.) ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ БОГДАНА ЛЕПКОГО. *Екран,* Шікаґо, 1963, ч. 11-12, стор. 18-19; 1964, ч. 13, стор. 10-11, ч. 14, стор. 12-13; 1972, ч. 61-62, стор. 12; 1973, ч. 67-68, стор. 14-15 і обкл.; ч. 69-70 стор. 2, ч. 71-72, стор. 19;1974, ч. 73-74, стор. 15. Це ілюстрації до біографії Поета з короткими поясненнями.

478. Про о. Сильвестра Лепкого та його родину згадує Володимир Бемко в збірнику "Бережанська Земля" на стор. 74, 77, 102, 106, зокрема про Богдана Л. на стор. 76, 92, 95 (там покликується В. Б. на *"Діло"* з 1887 р., ч. 25, про участь Богдана Л. в шкільному концерті на пошану Тараса Шевченка в Бережанах. В тому самому збірнику М. Ф. (Микола Федус?) в статті "Село Шумляни" (785-788) згадує про працю о. Сильвестра Л. та його родини в Бережанщині.

479. ВЕЧІР БОГДАНА ЛЕПКОГО. (Десятиліття смерти, 15 грудня 1961 в Торонті. 1. Є Вертипорох, *Вступ,* 2. Ю.Ґеник-Березовський -- Богдан Лепкий професор університету, 3. Лев Лепкий — З молодих літ Богдана Лепкого (Спомин) 4. Христина Вертипорох -- "Молитва", вірш Б. Лепкого, рецитація, 5. Дам'ян Горняткевич — В десятиліття смерти Богдана Лепкого, 6. Василь Тисяк -- сольовий виступ до слів Лепкого, 7. Роман Купчиньсикй — Війна в поезії Богдана Лепкого. Бюлетень К НТШ, р. III, ч. 1 (3), 1952, стор. 50-53. Тут подані резюме доповідей чч. 2, 3, 5, 7.

480. (б,а.) ПОЕТ НЕЗЛАМНОЇ ВІРИ В КРАЩУ МАЙБУТНІСТЬ НАРОДУ. НВ, ч. 28, 16 липня 1970.

XII. ДОВІДКИ ПРО БОГДАНА ЛЕПКОГО В ЕНЦИКЛОПЕДІЯХ, КОМПЕНДІЯХ ЛІТЕРАТУРИ ТОЩО

481. "Українська Загальна Енциклопедія". Книга знання в трьох томах, багато ілюстрована, з кольоровими таблицями, мапами та образками. Під головною редакцією Івана Раковського. Львів — Станиславів — Коломия. Видання Кооперативи "Рідна Школа". (б, д.)Том II, 454-455.

482. Наукове Товариство ім. Шевченка. "Енциклопедія Українознавства", словникова частина, ч. 4, Нью Йорк — Париж 1962, стор. 1286-1287.

483. Євген Онацький: "Українська Мала Енциклопедія". Накладом Адміністратури Української Автокефальної Православної Церкви в Арґентіні, Буенос Айрес 1960. Т. II, ст. 825-6 (короткий але точний огляд творчости Б. Лепкого).

484. "Українська Радянська Енциклопедія", Київ 1962, т. VIII, ст. 105.

485. АН УРСР, "Український Радянський Енциклопедичний Словник", Київ 1967, т. II, ст. 324.

В обох цих енциклопедіях Лепкий представлений як письменник, приналежний до молодомузців, буржуазно-націоналістичного напрямку та автор повісти про Мазепу; також вірша "Видиш, брате мій", що стався народною піснею.

486. Коммунистическая Академия. Научно-исследовательский Институт Литературы и Искусства. Литературная Энциклопедия. Государственное Словарно-энциклопедическое Издательство "Советская Энциклопедия. ОГИЗ, Москва 1932. Том VI, стор. 284. Тут Лепкий, як і в українських радянських енциклопедіях, представлений як член "Молодої Музи", гурта дрібно-буржуазної інтеліґенції, поет безнадії та автор націоналістично-тенденційного антиісторичного роману "Мазепа". При кінці довідки подана література предмету, галицьких та радянських, ще не репресованих літературознавців.

487. Wielka Encyklopedia Powszechna. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 1965, t. VI, str. 697/8: Łepky, Łepki Bohdan... — автор побутових оповідань приналежний до "Молодої Музи", історичних повістей ("Мазепа", трилогія), настроєвих поезій, перекладач із польської літератури, і також на польську мову творів Шевченка і Коцюбинського, професор краківського університету.

488. Masarykuov slovník naučni. Lidova Encyklopedie všeobecných vědomosti. Dil IV. Nakladem Československeho Kompasu. Tiskarske a Vydav. Akc. Spol. v Praze 1929: Str. 404: Lepkyj, Bohdan... — поет, письменник і вчений ("Під тихий вечір", трилогія "Мазепа"), редактор творів Шевченка і життєпису про нього.

489. Lietuvių Encyklopedia. Keturioliktas Tomas. Lietuvių Encyklopedijos Lejdikla. Boston 1958. Printed in the U. S. A. Vol. XIV, 472: Lepkyj Bohdan Nestor (1878) [!] — 1941... поет, письменник ("Мазепа"), історик літератури, редактор антології поезій "Струни".

490. Сімович Василь: РІДНЕ ПИСЬМЕНСТВО. (Що кождий Українець повинен прочитати з рідного письменства). Відень, 1918, накладом "Вістника політики, літератури й життя". З друкарні Адольфа Гольцгавзена. 31 стор. 210 × 140 мм. ст. 26.

491. Барвінський Олександер· ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

II. часть. (Третя, народна доба письменства). У Львові, 1921. Накладом книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. 429 ст. 210 × 138 мм. Стор. 376.

492. Радзикевич Володимир: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Часть II. Нова доба. Мюнхен, 1947, Українське видавниче Т-во "Вернигора". 155 + 3 стор. 205 × 145 мм. Ст. 141.

493. — УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА XX СТОЛІТТЯ. Підручник для шкільної молоді і самоосвіти. Філядельфія, 1952, Видавництво "Америка". 134 + 1 стор., 233 × 153 мм. Ст. 67-72.

494. — ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Підручник для шкіл і курсів українознавства. Нью Йорк, 1964. Шкільна Рада, Український Конгресовий Комітет Америки. 160 стор. 230 × 150 мм. Стор. 138-140.[a]

495. Manning Clarence A.: UKRAINIAN LITERATURE. Studies of the Leading Authors. By .... With a Foreword By Professor Watson Kirkconnell. Jersey City, N. J. 1944. Ukrainian National Association. 126 p. 202 × 147 mm. P. 119 & 126 (Bibliographical notes about Lepky's works in English translation)

496. АН УРСР, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. Історія української літератури, т. V Література початку XX ст. Автори тома: М. С. Грицюта, Н. Л. Калениченко, П. Й. Колесник, Ф. П. Погребенник, О. Ф. Ставицький. Відповідальний редактор П. Й. Колесник. Київ 1968. Згадки про Богдана Лепкого як "молодомузця" і "декадента" та автора "про антинародного героя Мазепу" і точніше про творчість Поета подані на сторінках: 43, 53, 86, 129, 132, 133, 336, 340, 342, 345, 441-443, 446. В останній нотці названо Лепкого більш талановитим молодомузцем.

497. Пеленський Євген Юлій: СУЧАСНЕ ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКЕ ПИСЬМЕНСТВО. Огляд за 1930-1935 рр. Львів 1935. "Літературна Бібліотека". Накладом автора. З друкарні "Слово", Львів, Чацького 6. 64 стор, 150 × 100 мм. Згадки про Лепкого на сторінках: 11, 12, 18, 39, 50, 56. (В 30-их рр. Лепкий писав повісті й оповідання та вірші для дітей).

498. Максимчук Іван О.: НАРИС ІСТОРІЇ РОДУ ПЕТРУШЕВИЧІВ. Шикаго 1967. 288 + 4 ст. (Видано коштом родини автора). 212 × 148 мм. Стор. 149-150 (Зв'язки о. Михайла Петрушевича з Б. Лепким), 208 (Лепкий — співробітник дитячого журнала "Дзвінок").

499. LITERATURA UKRAIŃSKA. Wypisy. Wyboru dokonał, wstępami i komentarzami opatrzył Marian Jakóbiec. Objaśnienia językowe sporządziła Tatiana Hołynska-Baranowa. Warszawa 1962 (1963), Państwowe Wydawnictwo Naukowe. 704 str. 576: довідка про Лепкого, як письменника, не зв'язаного з ідеологією соціялізму та автора тетралогії "Мазепа".

140 [a]. Пропущено перше видання цієї літератури з 1922 р. і два наступні.

500. ЧОРНІ ДІЯМАНТИ. КрВ 1940, ч. 127.
501. ПІД СВ. АНДРІЯ. КрВ 1940, ч. 143. Див.: КМЖ III, 21-24.
502. МОЇ УЧИТЕЛІ. КрВ 1941, чч. 168, 169, 170. Див.: КМЖ III, 124-134.
503. ЩЕ ЗНАЙОМІ. КрВ 1941, ч. 171. Див.: КМЖ III, 134-137.
504. ЖИТТЯ І СЦЕНА. КрВ 1941, ч. 172. Див.: КМЖ II, 137-138.
505. У ШИРОКИЙ СВІТ. КрВ 179, 180, 181. Див.: КМЖ III, 158-166 ("Українська прогулька до Праги").

506. МАГУРА. КрВ 1941, чч. 182, 183. Див.: КМЖ III, 151-158.

507. ДО ҐЕНЕЗИ ФРАНКОВОГО "МОЙСЕЯ". КрВ. 1941, ч. 115. Див.: КМЖ III, 175-179.

508. МОЯ ПЕРША ЗУСТРІЧ З ЛИПИНСЬКИМ. КрВ 1941, ч. 125.

509. Про Богдана Лепкого і його твори

5100. Кузеля Зенон — БОГДАН ЛЕПКИЙ У НІМЕЧЧИНІ. (З приводу других роковин смерти поета). КрВ 1943, ч. 156.

511. Коровицька А. — МІЙ ПРОФЕСОР (Пам'яті Богдана Лепкого). КрВ 1943, ч. 158.

512. Дам'ян Горняткевич — БОГДАН ЛЕПКИЙ ЯК МАЛЯР. (У сторіччя його народження). *Визвольний Шлях,* березень 1973, кн. 3 (300), стор. 320-324. Див.: БЛ 1943, стор. 33-37.

513. Тарас Шевченко: КОБЗАР. На підставі текстів Василя Доманицького, Івана Франка, Павла Зайцева та Богдана Лепкого. До друку зладив Паночіні. Видавництво Т-во "Час". Київ, 1926. 688 стор. і портрет. Перевиданий 1927 р.

514. *Рецензія* на: "Słowianie" Serja I, Nr. 2, UKRAINA, zarys literatury, podręcznik informacyjny przez Bohdana Łepkiego, zastępcy profesora Uniwersytetu Jagiellonskiego. Warszawa — Kraków, 1930. Str. 272. — Głos Narodu, październik 1931. Emge. (Див.. Є. Ю. П. Бібл. ч. 58).

515. КОЛИ МИ ЩЕ БУЛИ МОЛОДИМИ. Слово на вечорі для вшанування В. Стефаника дня 26-го грудня 1926 року. Діло, 7 січня 1927, ч. 6 (10974).

516. *Життя і Школа.* Незалежний орган українського вчительства та батьків у вільному світі. Виходить щомісяця. Видавець Василь Луців. Стейт Коледж, Па. ч. 4. (1963), вересень — жовтень, р. XXIII, стор. 17-21: Богдан Лепкий: ПЕТРО ДОРОШЕНКО.

ПСЕВДОНІМИ, ІНІЦІЯЛИ І КРИПТОНІМИ, ЩО ЇХ УЖИВАВ БОГДАН ЛЕПКИЙ

1. Ярослав Марченко
2. Федір Крегулецький
3. Федір Жуківський
4. Петро Тихий
5. Серафим Чугайстер
6. Нестор Лендин
7. Сень Брень
8. Остап Туя
9. Б. Бережанський
10. Н. Літинський
11. Богдан Л.
12. Богдан Л-ий
13. Нестор Л.
14. Сень С.
15. Нестор
16. Повожатий
17. Сновида
18. Онисим
19. Незлобивий
20. Тойсам
21. Стефан
22. Сам
23. Яха
24. Б. Л.
25. Н. Н.
26. Ст. С.
27. Б-н
28. Аз
29. А. О.
30. Л.
31. Н. М.
32. С. П.
33. М. Н.
34. К. Н.
35. Л. Н.
36. Н...р
37. Н. М.
38. N. L.

У СОТІ РОКОВИНИ НАРОДЖЕННЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО
*** 9. XI. 1872 Крегулець † 21. VII. 1941 Краків**

Богдан Лепкий — видатний діяч української культури, відомий як поет-лірик, автор безсмертних „Журавлів", прозаїк-белетрист, автор трилогії „Мазепа", мемуарист, перекладач з української на чужі мови, учений, літературознавець і критик, педагог-освітній діяч, маляр, оратор, дійсний і почесний член НТШ. Більшу частину свого життя провів на чужині як амбасадор культури України.

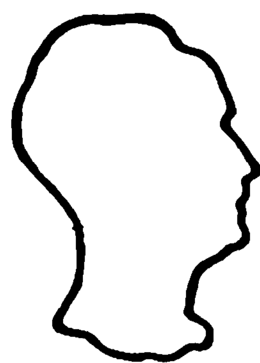
CENTENNIAL OF THE BIRTH OF BOHDAN LEPKYJ
(Nov. 9, 1872 — July 21, 1941)

Bohdan Lepkyj - prominent Ukrainian cultural worker and ambassador of this culture abroad, lyrical poet, author of short stories and novels about the life of his people. He is especially known for his tetralogy about the fight of Hetman Mazeppa and his ally, King Charles XII of Sweden, for Ukraine's independence from Russia. Professor Lepkyj was also known as a memoirist, scientist, distinguished literary critic, painter, noted orator, and a teacher of love and loyalty to his beloved Ukraine in her struggle for independence.

Значки з портретом Богдана Лепкого і філателістичний бльочок, виданий заходами Фундації ім. Богдана Лепкого при НТШ в ЗСА з нагоди сотих роковин народин Поета. Це два значки вартости по одному шагові і дві філателістичні причіпки (се-тенанти) з цитатами з творів поета. Бльочки друковані на ґумованому білому папе зеленою та бронзовою барвою, перфоровані; видано теж неперфоровані для збирачів. По правому боці життєвий шлях Поета українською мовою з літературному оформленні Романа Завадовича та англійською мовою в оформленні Лідії Смикової.
Філателістичний дорадник Степан Кікта.

Ілюстрація на пропам'ятній коверті, чорною, зеленою та бронзовою барвами, виданій у соті роковини народження Богдана Лепкого заходами Фундації ім. Богдана Лепкого при НТШ в ЗСА. Довкруги знимки Поета з 1932 р. є ряд штихів, що представляють етапи життя і творчости Лепкого. Вгорі зліва трибанна церква в Жукові, де жили батьки Богдана, приходство і перша школа, т. зв. "Дяківка", що її зснували Лепкі. Направо: безсмертні "Журавлі" на тлі подільських піль. Зліва від портрета герб гетьмана Мазепи — символ театра логії "Мазепа", направо палета — символ малярської творчости Поета, далі книжки і розгорнута книга — знам'я різноманітної літературної і наукової праці. Внизу зліва ратуша в Бережанах, де приміщалася гімназія, до якої ходив, а пізніше сам учителював Лепкий. Зправа будинок Ягайлонського університету в Кракові, де Поет викладав українську літературу. Проєкт і рисунки Лідії Смикової, видав д-р Роман Смик. Появилося 40 комплетів (три коверти) першоднівок із поштовим штемплем, датованим: 9 XI. 1972.

Українці Чікаґа
вшановують
Богдана Лепкого
23.-30. IX. 1973

Поштова печатка. *Під час святкування тижня Богдана Лепкого і вистави його літературної та мистецької спадщини в Шікаґо, 23-30. IX.1973. в культурно-освітньому осередку парохії св. Володимира і Ольги перепечатувано коверти і пропам'ятні бльочки спеціяльною печаткою (сильветка Б.Л.) зеленою барвою. Були теж першоднівки з цією печаткою, із значками Богдана Лепкого та урядовими поштовими значками.*

Пропам'ятний аркушик значків Богдана Лепкого, кожний величини 5 X 3 і 3/4 цм. Аркушик має 8 значків, в середньому полі середнього ряду є великий напис: 1872 - 1972, Поет українського Поділля. Внизу латинськими буквами: ініціяли. MV. Boston *1972. Друковано чорною барвою на білому і жовтому папері, неґумованому. Аркушик величини. 23 1/2 X 17 1/4 цм. Чотирма різними виданнями й варіянтами інж. Михайло Вінтонів відзначив пам'ять Богдана Лепкого.*

Пропам'ятна поштівка, в соті роковини народження Богдана Лепкого, виконана і видана інж. Михайлом Вінтоневим із Бостону. З правого боку посередині потрет Поета з 1932 р. з автографом навскіс, вгорі напис: Сторіччя Лепкого і дати. Англійський напис: BOHDAN LEPKYJ. Centennial of the birth of prominent poet, writer artist of Ukraine. *Зліва з гори в долину автор розміщує три строфи віщого Поета з 1911 р "Голос надії" в зміненому порядку. Внизу поштівки ініціяли автора:* MV. Boston, U.S.A. November 9. 1972. *Друковано синьою барвою на папері білої, бронзової та оливкової барви. Друга версія цієї поштівки має знимку Поета з лівого боку і дальші дві строфи з вірша "Голос Надії".*

Як вдарить нам підземний дзвін
І сурми заголосять,
То йдім туди, де кличе Він,
Через кордони, гень, над Дін!...
Нас кости предків просять

Не підем ми, прийдуть вони,
Таке вже в світі право...
Як сталь гартується в огни,
Так ти нас, воле, розогни,
Веди, веди нас, славо!

Англійський напис та інші деталі такі самі, а також добір барв, друку й паперу. Видання оригінальне, естетичне. Цитати влучно підібрані.

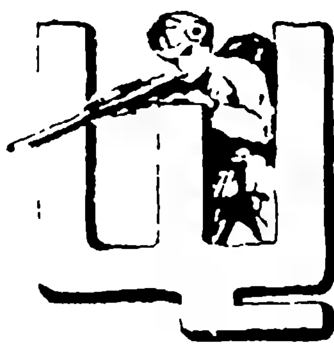

Інж. М. Вінтонів виконав і видав пропам'ятну коверту в соті роковини народження Богдана Лепкого, тільки українською мовою. На коверті знимка Поета, обведена лавровим вінком, по боках відповідні дати. Друк синій на білому. Першоднівка з датою 9. XI. 1972, Бостон.

Publikation des Ukrainischen Kulturrates.

Ukrainisches Liederbuch aus großer Zeit.

Видання Української Культурної Ради.

е не вмерла Україна.

Співанник з великих днів.

Впорядкував і рисунками прикрасив Б. Лепкий.

Відень, 1916.

Накладом Української Культурної Ради.

Заголовна сторінка книжечки Богдана Лепкого.

ПОКАЗНИК ІМЕН, МІСЦЕВИН І ПРЕДМЕТІВ

Тут подано в азбучному порядку прізвища й імена осіб, назви місцевин, деяких установ та інституцій, часописів та журналів. Не включено прізвищ осіб, що подані при світлинах, назов місцевин, що виступають епізодично, не включені матеріяли з бібліографії. Раз тільки подано прізвище й імена Богдана Лепкого, тому що про нього згадується майже на кожній сторінці.

Титул або звання зазначено тільки при менше знаних особах. Подібно не скрізь зазначено при місцевинах.

Скорочення: в. — вірш, др. — драма, еск. — ескіз, ж. — журнал, ком. — комедія, м. — місцевина, оп. — оповідання, пов. — повість с. — село, ч. — часопис.

СПИС ІЛЮСТРАЦІЙ

RESUME

Bohdan Nestor Lepky was born on the 9th of November 1872 in the village of Krehulets, in the Podilya region, Halychyna, Ukraine. He died on July 21, 1941 in Cracow, Poland, where he is burried in Rakowitsky Cemetery.

His seventy years of life — fifty of them devoted to consistently productive and many faceted-work — characterize the creativity of Bohdan Lepky and establish his standing in the history of Ukrainian culture. Poet, man of letters, author of short stories, novelist, essayist, academician and researcher in literature, literary scholar and critic, editor of the works of Ukrainian literary giants — most notably Taras Shevchenko and Marko Wowchok, perceptive critic of world literature, author of historical treatieses of Ukrainian and world culture, recognized painter (although he lacked a formal art education), orator and soliloquist; these many talents constituted the totality of Lepky's creativity.

He started his teaching career as a high school (gymnasium) teacher of Ukrainian, and was, in time, appointed professor of Ukrainian literature at King Jagiello University of Cracow. During the First World War he lectured courses in German prisoner-of-war camps (Rastatt and Wetzlar) for Ukrainians from the Czarist Army, He was also quite active in various Ukrainian community and national organizations. For two years before the start of WW II he served as senator of the Republic of Polish Government.

His private life was somewhat happier than Shevchenko's or Franko's. The son of a priest, Lepky grew up in highly-cultured surroundings of the intelligentsia. He respected his background for from it he developed the love for his Ukrainian people, both the peasants and the intelligentsia. His home provided him with a feeling for the fortunes or misfortunes of others, the meaning of tradition, respect for work, and the need of service to his country. Blessed with artistic and poetic talents, he aimed his literary efforts at the needs of his people, at the insinuation of nationalistic and statesmanly idealogies into the thinking of contemporary and future generations, and at the elevation of the cultural level, especially among the peasants.

Raised among adults from early childhood, he matured early, became a visionary and an acutely sensitive person, especially with regard to human suffering. A writer with humanitarian inclinations, in his stories and essays he drew realistic, rather than idealized, descriptions of the lives of people in their peasant surroundings. Conversely, his personal disposition and experiences, formed from early youth and continuing throughout his whole life, were reflected in lyrical, rather than descriptive, poetry. Unaffected by the influence of preceding poets, both Ukrainian and foreign, he absorbed little of their influence but formed a personal style of poetry and prose. If any school of literary style might be attributed to him, it would be modernism. He derived his inspiration and poetic strength from the folk song; even his prose was reflective of the traditional folk tale style and language, thereby being more descriptive of the reality of life of his peoples. The characters of his writings took an almost portraitlike quality, for he illustrated them verbally with virtually photographic exactness.

His so-called voluntary exile into Poland, engendered within him a wistfulness for his native land, his own people. In consequence, much of his poetry, and many of his stories abound with sentimental and soulful longing for his land and its humanity. These of his works are real and heartfelt word-pictures of the villages and towns of his heritage.

Lepky's stories and novels, based on actual and descriptive scenarios of contemporary life or on depiction of historica in settings of real incidents are written to instill, in present and future generations of readers, a love for the Ukrainian peoples and a devotion in their service. A pensive analyst of current events and the imperatives of history, he strives to accurately detail the circumstancial background of his literary settings in order to provide the reader with their proximity and actuality. His exile, coupled with his observations of Ukrainian struggle for freedom, prevailed upon him to identify the historical significance of the statemanship of Hetman Ivan Mazepa, and to formulate concurrently the concept of renationalization of polonized Ukrainian nobility. His sketches of the struggle for freedom and its consequences are conceived by Lepky as factual and didactic reminiscences of the recent past. The topical matter of his descriptive poetry and prose is intimately tied to Lepky's love for his people, his belief in their vitality and his devotion to God and tradition.

As a literary scholar and critic, Lepky applied his considerable expertise to the publication of an excellent compendium of the history of literature; a work which finds applicability among Ukrainian as well as foreign scholars. He is an author of literature critiques; treaties on literature theory; analyses of the literary creativity of Ukrainian and non-Ukrainian writers of world renown; sketches about his literary colleagues.

As an evaluator of the creativity of writers and poets, his approach is

poetic and endowed with a prescient capability to recognize in their works elements less likely to be discerned by a critic than a poet. Lepky also finds prominence as the editor of the works of Ukrainian writers, primarily those of the nineteenth century. The most significant of these are the publication of the complete works of Shevchenko with a definitive biography, and the complete works of Marko Wowchok, with her biography.

While in exile Lepky continually interfaced, both professionally and socially, with Ukrainian as well as foreign, academicians, writers and artists. His openness to his surroundings, friends and acquaintances, and the cognoscenti in the arts and sciences, found the door of his home always open to these, the learned and the interested. His relationship with them served not only a deepened friendship, but also, for them, a greater recognition for the significance of Ukrainian culture. As an academician and as a senator he promoted and defended Ukrainian culture against hostile or uninformed influence.

As a university professor, Lepky excelled through his profound knowledge of his descipline and his serious pedagogical approach. Since he was an extraordinary lecturer, his courses were attended by students not only in his curriculum, but those of other academic disciplines. His non-Ukrainian students looked upon his knowledge and methodology with a reverence which engendered their avocation to a culture, not theirs, yet somehow close.

ЗМІСТ

TABLE OF CONTENTS